

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ad Iesuitarvm Assertionēs, Ex Epistola Priori Divi Pavli ad
Timotheum, in Schola Dilingana disputatas, quibus totum
Papatum stabilire conati sunt, pia responsio**

**Bidembach, Wilhelm
Osiander, Lucas**

Tvbingæ

VD16 B 5358

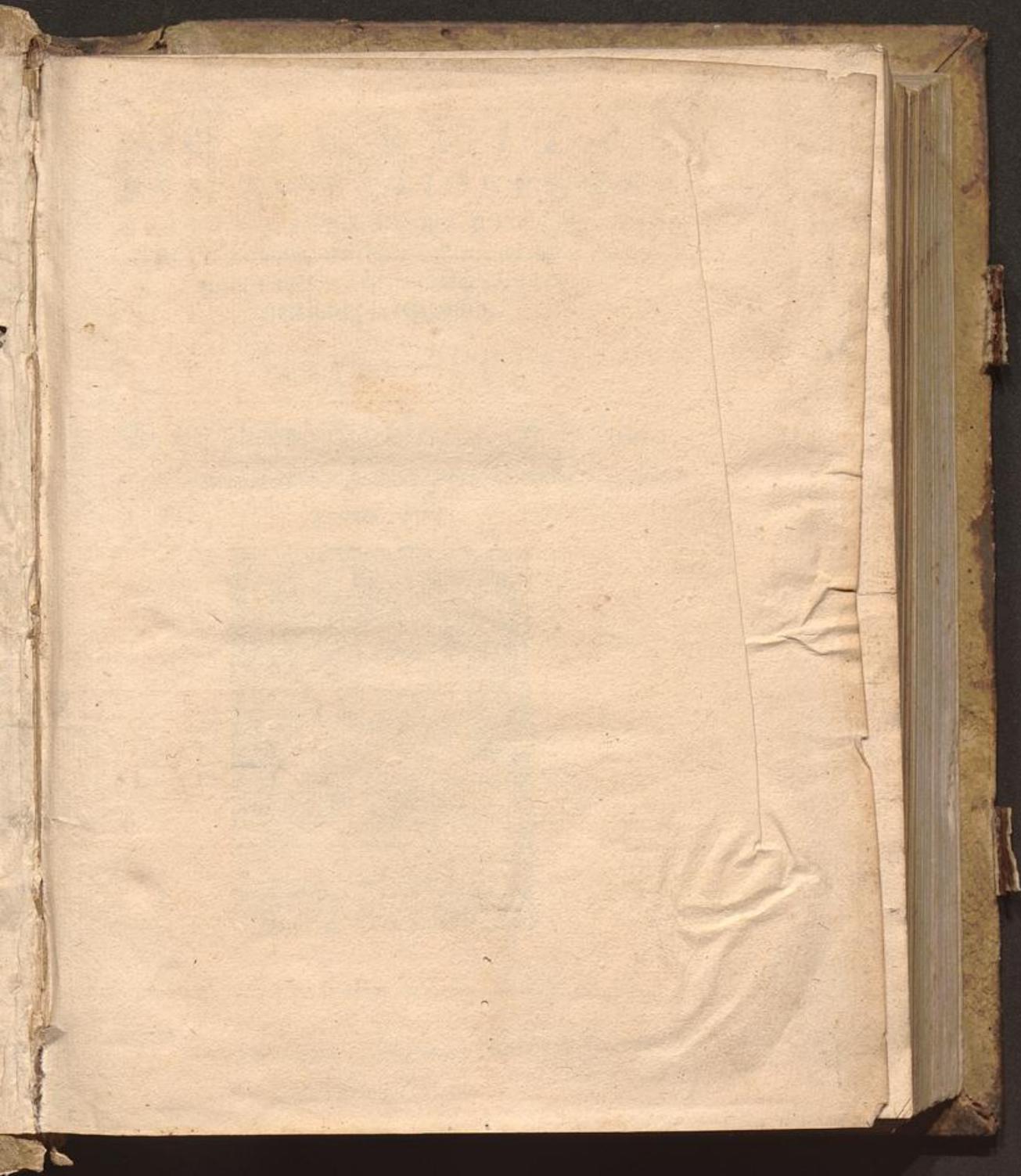
urn:nbn:de:hbz:466:1-36892

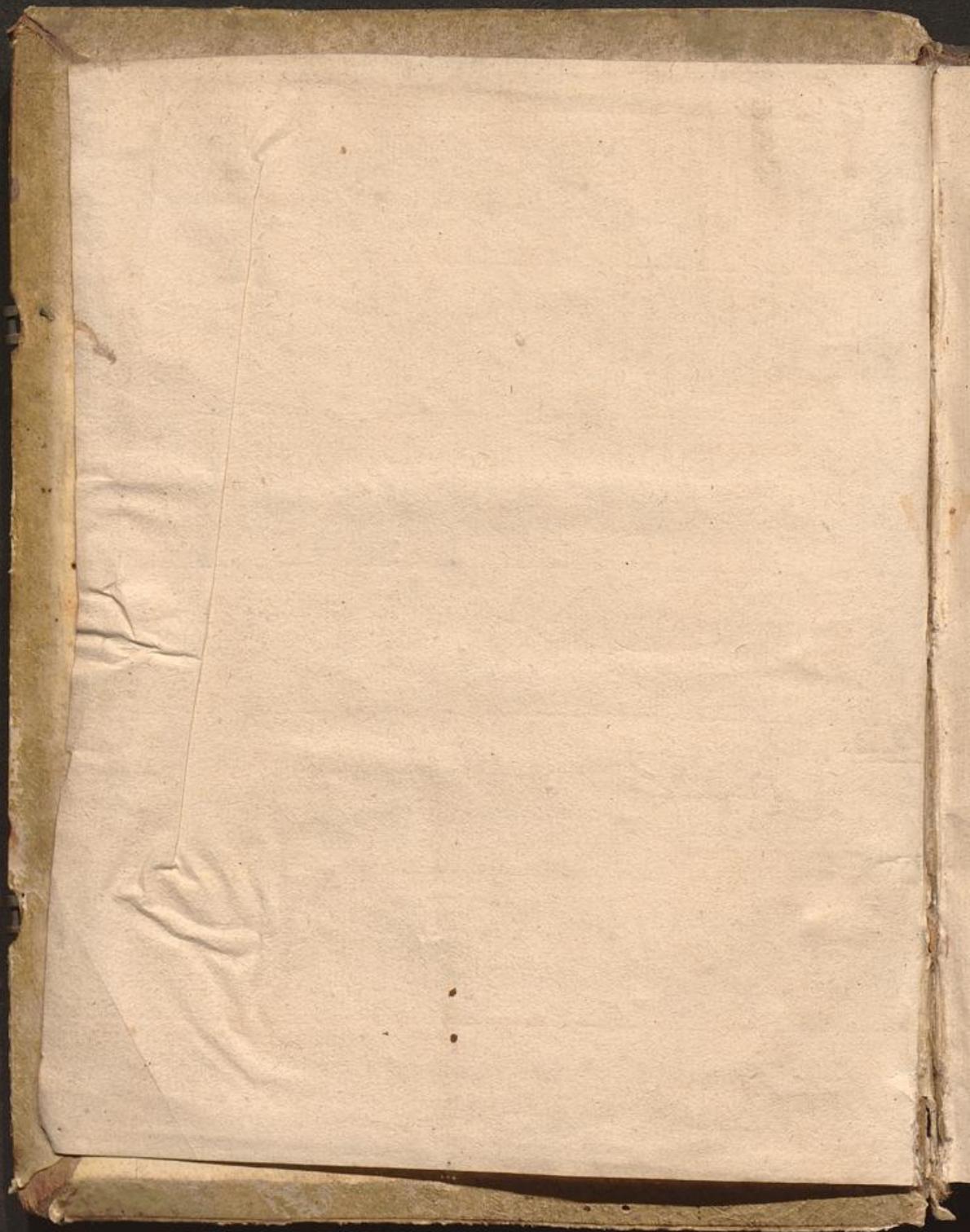

H M W

15 18

Th. 1342.

AD IESUITA-
RVM ASSERTIONES, EX
EPISTOLA PRIORI DIVI PA-
VLI ad Timotheum, in Schola Dilingana disputatas,
quibus totum Papatum stabilire con-
nati sunt, pia responsio.

AUTORIBVS

D. *Wilhelmo Bidenbacchio, & D. Luca
Osiandro Theologiae Docto-
ribus, &c.*

TVBINGÆ, M. D. LXVI.

Liber Hieronymij Melisſonij Vuarburgensis, Anno ſc̄o 1572

A. D. I. E. S. V. L. T. A.

E. I. M. A. S. S. E. R. T. I. O. N. E. S. E. X.

E. I. T. T. O. R. A. P. E. R. I. O. R. I. D. I. V. I. S. A. V.

h. l. l. i. n. e. s. c. o. n. t. i. n. e. n. t. i. b. u. s. d. i. s. t. i. n. c. t. i. s.

q. u. i. b. u. s. t. o. t. a. l. i. t. e. r. a. t. u. r. a. d. i. s. t. i. n. c. t. i. s.

u. n. d. e. r. d. i. s. t. i. n. c. t. i. s. r. e. s. p. o. n. d. i. t.

A. V. T. O. R. I. S.

D. W. i. l. h. e. l. m. B. i. s. c. h. o. p. f. e. r. d. i. n. g. e. r.

u. n. d. e. r. d. i. s. t. i. n. c. t. i. s. r. e. s. p. o. n. d. i. t.

u. n. d. e. r. d. i. s. t. i. n. c. t. i. s. r. e. s. p. o. n. d. i. t.

u. n. d. e. r. d. i. s. t. i. n. c. t. i. s. r. e. s. p. o. n. d. i. t.

T. I. N. G. E. R. A. M. D. L. X. V. I.

Ioannes Brentius pio Lectori S. D.

*V*M David munitissimam arcem Iebusitarum obsideret, collocarunt illi in muro claudos & caecos, quibus freti, de expugnatione arcis erant securissimi. Ita cum hodie Iesuitæ deletorum Cananæorum, hoc est, Monachorum & Sacrificulorum reliquæ, armis sacrarum Scripturarum oppugnantur, isti clauda & caeca veteris Idolomaniæ Sophismata, iam dudum eneruata, cõuicta, confusa, explosa et in talparum cauernas abiecta in aciem producunt. Etsi autem tam imbellis discindorum & inermium militum turba rideri potius debebat, quàm oppugnari, tamen, quia Iesuitæ, vel ipso Goliathe,
A ij quàmuis

quàmuis toties refutati, securiores, agmi-
nibus Dei uiuentis adhuc exprobrare et
sanctum Israel blasphemare nõ verentur,
hoc impune ipsis licere non debet. Ita-
que non displicet mihi, DD. Vuilhelmi Bi-
denbacchij, & Lucae Osiandri, meorum
in Ecclesia Studtgardiana collegarum
conatus, qui pio studio pro veritate et per-
spicuitate doctrinae Apostolicæ, quæ in
priori ad Timotheum Epistola traditur,
contra impias tenebras Iesuitarum pro-
pugnant. Nec dubito, quin Christus Ie-
sus, quem, qui illius nomine gloriantur,
Iesuitæ, neq; norūt neq; colunt, hanc ope-
ram, Ecclesiæ suæ præstitam, clementer
sit approbaturus, & gloriam nominis
sui contra omnes omniū impiorū
blasphemias defensurus in
sempiterna secula,
Amen.

Prefa-

3
Præfatio.

ÆDITÆ SVNT A IESVITIS,
nouo hypocritarum genere, assertio-
nes in noua Diligensium Academia ad di-
sputandum propositæ. Quas ut ex totius anni
prelectionibus selegerunt, ita totius doctri-
næ Pontificiæ (quam Paulus hypocriticam ^{1. Tim. 4.}
& demoniacā appellat) summa capita paucis
pagellis voluere complecti. Multos autem
bonos viros scholasticæ iuuentutis miseret,
quæ sub istis Magistris ita proficit, vt quod in-
tegro anno didicit, id per totam vitam ei sit
dediscendum: atq; sic necessariò temporis
sit iactura faciendâ, nisi animæ velint & sa-
lutis facere. Miserum est, semper discntem
nunquam peruenire ad cognitionem verita-
tis: sed multò miserius & miserandū magis,
semper discntē indies magis magisq; à veri-
tate aberrare, et mendacijs inuolui, et in vor-
ticem impietatis, ac, qui hanc subsequitur,
æterni interitus gurgitem abripi: quanquam
iusto Dei iudicio fit, vt per omnem deceptio-
nem iniustitiæ pereant, qui dilectionem ve-
^{2. Thessal. 2.}

ritatis nolunt recipere in hoc ut salui fiant. Nam propterea mittit illis Deus efficaciam erroris, ut credant mendacio, ut iudicentur omnes, qui non crediderunt veritati, sed adprobauerunt iniustitiam. Veruntamen cum mihi quidem dubium non sit, aliquos qui in scholis Dilinganis versantur adolescentes, non tam malitia voluntatis, quam hallucinatione mentis, hoc est, delectu magis quam affectu errare, & Iesuitarum dogmatibus propter iudicij imbecillitatem & *de quibus* assentiri, non male locatam operam crediderim, si quis vel unam animulam ab exitiali errore liberet, ipsisque orci faucibus, ut Pastor auriculam

Iac. 5. ouis est rictu Leonis, eripiat. Huc accedit, quod ipsa D. Pauli ad Timotheum Epistola prior, est qua Theses suas emendicarunt Iesuitae, hoc a nobis officium exigere videtur: ut ipsam ab impiorum hominum iniuria, a falsariorum corruptelis, a praedonum direptionibus & sacrilegijs defendamus: imò vero quia ipsa se suo robore suaque simplici & constanti veritate satis fortiter defendit, tantum irritos conatus hostium fuisse indicemus,

&

Amos. 3.

& fulgorem veritatis, depulsa errorum caligine, clarius emicantem ac longè lateq; resplendentem, omnibus qui non spontè cæcutiunt, monstremus. Vide obsecro Christiane Lector, quàm multa indignè & sceleratè in hanc sanctissimam electi vasis Epistolam commiserint Iesuite.

Primum, vbi argumentum Epistolæ recitant, ne minimam quidem Christi & beneficiorum eius mentionem faciunt: cum tamen in primo statim capite luculento Legis & Euangelij discrimine exposito, Christi gratia ita commendetur, vt vix alibi, excellentius: & ex hoc fonte reliqua omnia huius Epistolæ monita & præcepta promanant: ne quis, ut Iesuitæ, hanc Epistolam tantùm pro libro Cæremoniarum & Pontificali Ecclesiæ habeat.

Deinde, cum è certis quibusdam huius Epistolæ Pericopis Theses corrogant, totam Epistolam, qua vix alia (nam eam quæ ad Romanos scripta est, semper excipio) decentiori ordine & aptiore Methodo conscripta est, ità discerpunt & lacerant, ut in fabulis Mæ-
nades

nades, Orphei corpus non crudelius laniasse,
& in historijs filium Nahas Ammonitarum
regem Legatos Dauidis non foedius defor-
misse putem, quàm hæc Epistola à Iesuitis
laniata et deformata cõspicitur. Nunc enim
è medio continuæ orationis corpore mem-
brum, vt ineptus sutor è medio corio Iorum,
execant: nunc quæ indiuulsè inter se cohære-
re debebant, diuellunt: nunc quæ diuulsere,
frustilatim concidunt & comminuunt: ali-
bi, quæ separari distinguiq; debebant, com-
miscant, vt mali coqui iura confundunt.

Iam cum ad excerptarum *periphrasem* interpre-
tatione ventum est, Deus bone, quàm om-
nia, aut certè plæraq; cum à seipsis, tum à ve-
ritate dissentunt? Vix quicq; ad veritatem
sincerè, aut ad rem de qua agitur, appositè &
consentaneè dicitur. Plerunq; pro vna vera
& germana sententia duas falsas aut à propo-
sito alienas adferunt: cum res bene cadit, v-
nam veram, alteram falsam, vnam aptam,
alteram à toto scopo aberrantem adducunt,
aut crinibus attrahunt, hoc est, per vim in-
trudunt. Hinc toties in istis malè consultis
thesibus

thesibus has disiunctiuas & conditionales
 particulas inuenies. Vel sic (inquiunt) vel ut a-
 lij: vel hoc intelligitur, vel illud: si sic acci-
 piamus, si ita intelligatur: siue hoc modo,
 siue quòd magis est consentaneum. Et has
 permissiuas ac dubitatiuas loquutiones: In-
 telligi potest (inquiunt) in hunc sensum, po-
 test & sic accipi: hunc sensum pleriq; Patres
 adprobant, vel dicere cum alijs possumus:
 si hanc lectionem sequamur, si verò com-
 muniò lectio retineatur, &c. Et illud Ari-
 stotelicum, in philosophia quidem non im-
 probatum, sed in Theologia vituperabile
 videtur, hoc præcipere, illud probabilius
 videtur, &c. An non pie Lector, hæc satis ma-
 gno documento sunt, istos homines spiritu
 vertiginis rotari & circummagi? & impleri in
 eis maledictionem legis, quæ per Mosen im-
 pijs denunciatur: Percutiet (inquit) te Domi-
 nus amentia & cæcitate ac furore mentis, ut
 palpes in meridie, sicut palpare solet cæcus
 in tenebris, & non dirigas vias tuas? Ita est
 profectò, quorum animi nulla fidei certitu-
 dine seu *πληροφωρίᾳ* instructi & muniti sunt, eo-
 rum

Deut. 28,

B rum

rum quoq; interpretationes scripturarum, solida, certa, constantes & concinna esse nequeunt, sed ambigua, vaga, instabiles & dissentanea vbiq; fluctuant, vacillant, dissonant, & quod ille de oraculis Delphicis dicebant *καυπορισιλας*, hoc est, in vtrinq; partem claudicant: sicq; lectorem multò incertiorum dimittunt quàm acceperunt. Vsq; adeò labra lactucis conueniunt, vt in schola dubitationis, & doctrina, & fides, & res, & verba, & sensa, & deniq; omnia sint dubia, perplexa & ad desperationem accommodata.

Porro nec illud praterendum est artificium, apud Papistas quidem non nouum, sed à Iesuitis tamè callidius vsurpatum, quòd ad margines suarum Positionum, non scripturarum modò testimonia, sed sexcentas etiam Patrum auctoritates allinunt, vt imperito Lectori fucum faciant, qui à partibus ipsorum cum totius sacrae scripturae coelestia oracula, tum venerandæ vetustatis suffragia stare opinetur. Et de sacrarum quidè literarum testimonijs suo loco, vbi opus erit, sigillatim à nobis dicetur. De scriptorum autem Ecclesia.

Ecclesiasticorum, quos propter antiquitatem Patres vocant, allegationibus, hoc iam generatim praefabimur.

Primum Iesuitae hoc sibi permiserunt, ut etiam in his locis, in quibus nulla est inter nos & ipsos controuersia, ingentem acervum allegationum ex Patribus congererent: quod nobis inuidiam facerent, quasi ea etiam in dubium reuocaremus, quae nullus sanae mentis homo negaret. Ut vnum e multis proferamus exemplum: cum docent Christi Ecclesiam ab ipso Christo auctoritatem habere excommunicandi publice sceleratos, si contumaciam sceleribus addant, duodecim Patres & quatuor Concilia citant. Quasi verò res operosa probatione indigeret, aut quis inter nostros vnquam extitisset, qui hoc negasset: sed haec numerum complent, ne quid in charta vacuum remaneat.

Deinde multa loca citant e Patribus, quae, si quis penitus introspiciat, ad rem profus nihil faciunt, ad quam confirmandam adhibentur: nec magis ad institutum quadrant, quam baculus ad angulum. Ut cum mortuo-

rum sanctorum intercessionem & patrocinium adstruere volunt, sex Patres citant, qui Christum propterea vnum Mediatorem Dei & hominum dici scribunt, quod solus ipse nos omnes redemerit. Quasi verò necessario consequatur, cum Christus solus nos redemerit, sanctos, qui nos non redemerint, pro nobis intercedere? Quid, quod ibidem octuagesimam tertiam haeresin ex Epiphanio citant, cum in vniuersum octoginta tantum haereses descripserit?

Thef. 2. cap. 2.

Sed esto, rectè omnia, & conuenienter & bona fide allegarint ex Patribus, (etsi contrarium infra aliquoties demonstrabimus)

August. ad Hieronym. Epist. 19.

nos tamen cum Augustino solis eis scripturarum libris, qui iam Canonici adpellantur, didicimus hunc timorem, honoremq; deferre, vt nullum eorum authorem scribendo errasse firmissimè credamus. At si in eis offenderimus literis, quod videatur contrarium veritati, nihil aliud, quàm vel mendosum esse codicem, vel interpretem non assecutum esse quod dictum est, vel nos minimè intellexisse non ambigamus. Alios autem ita legimus

mus

mus, vt quantalibet sanctitate doctrinaq;
præpolleant, non ideo verum putemus, quia
ipsi ita senserint, sed quia nobis vel per illos
authores Canonicos, vel probabili ratione,
quòd à vero non abhorreat, persuadere po-
tuerūt. Neq; enim (vt idè alibi ait) quorumli-
bet disputationes, quamuis catholicorum &
laudatorum hominum, velut scripturas Ca-
nonicas habere debemus, vt nobis non lice-
at salua honorificentia, quæ illis debetur ho-
minibus, aliquid in eorum scriptis improba-
re atq; respuere, si fortè inuenerimus quòd
aliter senserint, quàm veritas habet diuino
adiutorio vel ab alijs intellecta, vel à nobis.
Talem ille se esse profitetur in scriptis alio-
rum, tales vult esse intellectores suorū. Quid
est igitur, cur plus Augustino tribuamus,
quàm ipse sibi tribui velit? num sic de autho-
ritate sanctorum virorum detrahimus? si
homines fuisse dicamus, qui vt falli, ita alios
quoq; fallere potuerint? num propterea ma-
gna Ecclesiæ lumina fuisse Hieronymum,
Ambrosium, Chrysostomum, vel alios eius
notæ scriptores, inficiamur, quia eos quædã

Idem ad Fortu-
nat. Epist. 198.

B iij vel

Distinguemus

vel parùm disertè scripsisse, vel non satis constanter sensisse existemus? At hi ipsi sese non iudicarunt ^{ὡσαύτως ἵλοις} & vt iudicassent, sese ipsi decepissent. Sit hoc ergo extra controuersiam: Primùm solis Biblijs tantùm esse tribuendum, vt ea sola omnis erroris expertia esse credamus. Deinde alijs Scriptoribus, quantumuis doctrina & vitæ sanctitate claris, tantum esse assentiendum, quantũ illi sacrarum literarum testimonijs probare queant. Prophetæ enim, Apostoli & Euangelistæ, cùm nõ à se dicant aut scribant, sed spiritus cœlestis instinctu, ab omni errore vacui atq; integri sunt: reliqui scriptores, cùm plurima quidẽ è spiritu, quædam tamẽ etiam è carnis sensu & ingenio scribant, nonnunq; exorbitant. Illorum diuinâs visiones, sanctificationes, ab vtero vocationes, in Euangelion segregationes, nominatim in sanctis scripturis leguntur, autoritateq; testimonij diuini cõfirmantur: horum vocationes tam illustria testimonia nõ habent. Itaq; speramus nobis apud piũ lectorem non fore fraudi, si nõ ad singula singulorum Patrum dicta singulatim responderimus.

sponderimus. Facile enim nos Augustini exemplū tuebitur, qui in cōtrouersia, quā cum Hieronymo de Petri simulatione habuit, cū authoritatibus clarorum virorum premeretur, nec ipse tot authoritates opponere posset, ad Paulum tandē confugit, quē sibi instar omnium, imò supra omnes esse statuit. Quid multis? scripturis vtamur tanq̃; Iudici- bus: Patribus tanq̃; Consiliarijs: qui si rectè consulant, cum gratitudine ijs vtamur: sin minus rectè, sine cōtumelia nobis à sentētia eorū discedere liceat, et id iter ingredi, quod propter verbi diuini pręeuntem lucem, expeditius, & propter veritatē illius, cuius sermo veritas est, tutius esse deprehenditur. Iam igitur, quod Deus benè vertat, rem ipsam aggrediamur, & vt ex Antithesi & collatione sententiarū clarius elucescat veritas, primū ipsa Iesuitarū verba ponemus: deinde nostrā resposionē, refutationis loco subiiciemus, vt pius Lector videat, à nobis candidè omnia & ex fide agi. Sic igitur Dilingensis libelli habet Præ-
fatio.

Iesuitæ:

IESUITÆ.

THESES THEOLOGICÆ, EX PRIORI EPISTOLA diui Pauli ad Timotheum.

Irenæus lib. 1. ca. 26. *Legimus apud Irenæum & Eusebium Pamphilum, olim ab Hebione, Seuero, & Tatiano, Epistolas omnes Apostoli Pauli, tanquam non sacras, fuisse reiectas: à quibusdam verò neutram earum, quæ ad Timotheum mittuntur, fuisse inter scripturas sacras admissam, Clemens Alexandrinus memoria prodidit: Nobis tamen adeò est Ecclesiæ testimonium ratum & sanctum, quæ quatuordecim Apostoli huius Epistolas in Canonicorum librorum Catalago reposuit, ut obstinatè contradicentes, temerarios planè homines, ac Hæreticos esse non dubitemus.*

RESPONSIO.

QVÆ de hæreticis, vel omnes Epistolas Pauli, vel vtrancq; ad Timotheum scriptam repudiantibus proferunt, nihil ad nos attinent, qui Pauli Epistolas sanctiores habemus, & firmius amplectimur, & per Dei gratiam clarius intelligimus, ex hisq; nostram doctrinam verè piam validius confirmamus, quàm Iesuite & omnes Sacrificuli ac Mo-
nachi

nachi velint. Non enim ignotum est, hisce extremis temporibus, restorationem piæ doctrinæ, quam Lutheranam vocant, potissimum ex Paulinarum Epistolarum ductu & præscripto factam esse: quod beneficium Dei apud nos publicè solenni cantilena etiam à pueris celebratur. Contra verò non obscuro est, quid multi è grege Pontificiorum de Apostolo Paulo iudicent: & quàm ægrè isti colluuii faciant, quæ ex istius scriptis depromuntur. Ante paucos annos Papista quidam magni nominis & dignitate præstans ad quendam propter Euangelij professionem captiuum aiebat: Duos tantum esse Euangelistas, Matthæum & Joannem: reliquos enim duos, & Paulum etiam, veluti Centones quosdam consuiffe: quod nisi Ecclesiæ Doctores eam Paulo tribuerent authoritatem, se non pluris facturum eius Epistolas quàm Æsopi fabellas, cumq; captiuus inuicem diceret, de Pauli vocatione atq; munere præclara existere testimonia, præsertim in eius Epistolæ, quam scripsit ad Galatas, capite primo: Nihil (inquit ille) ad rem istud facit: nam sibi testimonium ipse dicit. Hæc historia testem habet scriptorem publicum, & fide dignum. Itaq; nihil opus erat, Iesuitas nobis hæreticorum reiectamenta oggamire, cum quibus nobis nihil est negotij. Sibi ac suis ista canant, vt de Pauli scriptis honorificentius sentire discant, ne in eundem catalogum relati, eodem loco & numero habeantur, quo Hebion, Seuerus, & Tatianus ab Ecclesia habentur. Sed benè se res habet de Iesuitis, qui ne pauciores Epistolas Pauli numerent, potius plures ei ad-

C scribunt,

Sleidan. lib. 25.

scribunt, quam veris & indubitatis argumētis demonstrare possunt ei competere. Cum enim certo certius constet, tredecim verè & ^{quibus} Paulinas esse Epistolas, isti quatuordecim è vulgato Canonico- rum librorum Catalogo numerant, eam videlicet, quæ ad Hebræos est, addentes: de qua tamen & olim variè iudicatum fuit & hodie. Origenes sanè vetustissimus scriptor, eam propter phrasin & compositionem dictionis admodum Græcam, alterius cuiuspiam esse iudicat, qui dictra Apostolica annos- tarit, & velut in scholia quædam, quæ à Præceptor- e audiuit, redegerit. Et huic Epistolæ à Romana Ecclesia, quasi Pauli non sit, contradictum esse, ac inter Canonicas scripturas non receptam, præter Eusebium, etiam Hieronymus & Platina clare tes- tantur: Fuere qui eam Lucæ, alij qui Barnabæ, alij qui Clementi adscriberent. Ac profectò si quis sty- lum huius Epistolæ, & ipsam docendi rationem consideret, fatebitur quidem eam utilisissimam esse, & excellenter pio ac docto Apostolorum discipulo dignissimam: sed à Paulo Apostolo minime scrip- tam, vel hoc solo inuictò Argumento conuincen- te, quòd Author scribit, se ex prædicatione aliorum Euangelion Christi didicisse: id quod ad Galatas de se fortiter negat Paulus. Taceo iam duriores quosdam locos, & Pauli spiritu non satis dignos, propter quos valde serò à latinis Ecclesijs receptam fuisse constat. Quamobrem non tantum impruden- ter faciunt Iesuitæ, qui eam inter germanas Pauli Epistolas numerant, verum etiam eo crimine se obs- tringunt, cuius damnant alios, temeritatis nimi- rum:

Euseb. Eccles.
hist. lib. 6. ca. 25.

Euseb. hist. Eccl.
lib. 3. ca. 3.
Hierony. in
Esa. cap. 8.
Platina in vita
Petri.

Heb. 2.

Gal. 2.

rum; dum à se dissidentes temerarios plane ho-
mines ac hæreticos esse proclamant. Nam si Iesuitæ
obstinatè hanc Epistolam Paulo tribuere perrexer-
int, magis temerarij & Hæretici erunt, quam ij qui
hanc (de cæteris enim nemo Christianorum dubi-
tat) Pauli propriam esse constanter negant. His qui
dem super sedere potuissimus, si suos Anathematis-
mos sibi ipsis reseruassent, aut certè prudentius pro-
mulgassent Magistri nostri, de societate Iesu, si Dñs
placet. Iam quale prioris ad Timotheum Epistolæ
Argumentum ab ipsis constituatur, videamus.

I E S V I T Æ.

*Admonet autem Apostolus hac Epistola Timotheum, ut
se, suamq; plebem, aduersus Hæreses tunc presentes, Simonias-
norum & Iudaizantium, & futuras alias, munit, ut in eli-
gendis Presbyteris, Diaconis, & Viduis, magnam cautionem
adhibeat: ut deniq; lectioni, orationi, & virtutum studio in-
sensus, omnia Episcopi munera, sedulo & cautè perficiat.*

R E S P O N S I O.

VBI hæc, ut supra etiam attigimus, sit Christi
mentio? vbi Euangelij? vbi gratiæ Dei? vbi
fidei? vbi iustificationis? vbi aliorum præcipuorum
locorum Doctrinæ Christianæ? quos extare mas-
xime in Ecclesia prodest, & inculcari hominibus,
quosq; in hac Epistola Paulus non tantum non omi-
sit, sed ips etiam, quæ à Iesuitis hæc recensentur, præ-
C ij milit.

milit. Sed isti homines Christum in scripturis vt nō
quærunt, ita nec inueniunt. Satis est ipsis, si Episco-
pos, si Presbyteros, si Diaconos, si viduas inueniant.
Nos autem, cum in tota scriptura, tum in hac etiam
Epistola potissimum quærimus & inuenimus, De-
um manifestatū in carne, iustificatum in spiritu, vis-
sum Angelis, prædicatum gentibus, creditum in
mundo, receptum in gloria. Et videmus Paulum
suo more & hīc & ubiq; primum de vera in Chris-
tum fide, postea de fidei fructibus, per varia voca-
tionum seu officiorum genera differere. Quod dis-
crimen quia Iesuitæ non vident, nihil vident. Sed
placet tamē, quod hanc Epistolam contra Simonias
nos & Iudaizantes scriptam esse dicunt: sic enim
suo se indicio produnt, quod & cōtra Papistas scri-
pta sit, qui & Simonizant & Iudaizant: Et per
F V T V R A S Hæreses, quasnam nisi Papistarum
potissimum Hæreses intelligere possunt: de quibus
quarto huius Epistolæ capite tam illustre extat
vaticinium, vt nullo penicillo acuratius pingi, nulla
hypotyposi clarius effingi & ob oculos poni Papas-
tus potuerit.

I E S V I T Æ.

EX PRIMO CAP.

*Vt denunciares quibusdam ne aliter
docerent.*

I Mansurus erat Ephesi Timotheus, vt cum potestate præ-
ciperet quibusdam, ut in quodam loco, hoc est, (vt Ambrosius
& Chry-

Chrysoſtomus cum reliquis exponunt) ne aliam inducerent doctrinam, ab ea quam Apoſtoli tradiderant. Eſt autem alia doctrina, ſecundum Ambroſij, Hieronymi, Auguſtini, Chryſoſtomiq; ſententiam, quæ cum Apoſtolica vel aperte vel obſcure pugnat. Apoſtolica verò eſt, primùm, quæ ſacris voluminibus continetur, & quæ ex illis neceſſariò colligitur: deinde quæ ab omnibus ſimul recipitur Eccleſijs: tum, quæ à ſanctis Patribus, ordine ſibi ſuccedentibus magno conſenſu, iam inde ab initio tradita eſt, deniq; quæ in Concilijs generalibus legitur propoſita eſt omnibus ad credendum. Qui autem ab his diſcedunt, ſui capitis figment a docent.

Amb. & Chryſ. in hanc Epist.

Auguſt. tractatu 98 in oan. Reliqui in Epist. ad Galat, ca. 1.

RESPONSI O.

QVID ſit *ἡ ἄλλοθεν ἔρχομεν*, ſeu aliam doctrinam inducere, nemo nobis ipſo Paulo melius exponere poterit, qui ad Galatas ſic ſcribit: Et ſi nos aut Angelus è cœlo prædicauerit vobis Euangelion, præter id quod prædicauimus vobis, anathema ſit. Quemadmodum antè diximus, & nunc iterum dico: Si quis vobis prædicauerit Euangelion, præter id quod accepiftis, anathema ſit. Euangelion autem Pauli ad Galatas, vt & aliorum Apoſtolorum ad alias Gentes, et Timothei ad Ephelios, hoc fuit: Hominem peccatorem coram Deo nullis ſuorum operum meritis, ſed ſola Dei Gratia, propter ſolum Chriſtum, ſola fide adprehenſum, iuſtificari, hoc eſt, à peccatis abſolui. Itaq; hoc loco *ἡ ἄλλοθεν ἔρχομεν*, aliud vel aliter docere, propriè ſignificat, noſtram, non Chriſti, noſtrorum meritum, nō diuinæ gratiæ, noſtrorum operum, non fidei iuſtitiam

C. iij docere

docere & adstruere: id quod Pseudoapostoli Iudaizantes faciebant, aduersus quos præmoneri & præmuniri à Paulo Timotheum ipsimet Iesuitæ fatentur. Cum igitur Papistæ (sub quibus semper Iesuitas etiam complector) in doctrina Iustificationis non obscure Iudaizent, Pharizaizent, & Pelagianizent, dubium non est, quin inter ^{ἰσχυροὺς καὶ ἀδύνατους} aliud docentes, & aliud Euangelion prædicantes sint referendi, ac proinde, nisi resipiscant, æterno anathemate feriendi. Neque enim istos iuuabit Iesuitica illa Apostolica doctrinæ definitio, cuius cum sint quatuor membra, solum primum verè constituitur: reliqua tria falso affinguntur. Definiunt enim eam primum à sacrorum voluminum vel expressis testimonijs, vel hinc necessario collectis rationibus: id quod rectè dicitur, modo illas collectiones & consequentias ex scripturis non nimis laxè interpretentur, sed intra hos limites & carceres manent, quos sibi ipsi circumdederunt: videlicet, vt collectiones illæ sint ^{ἰσχυροὺς καὶ ἀδύνατους} necessariae, & non tantum probabiles aut verisimiles: & breuiter, vt sint analogæ fidei.

Deinde definiunt Apostolicam doctrinam à communi omnium Ecclesiarum consensu: Quæ ab omnibus (inquiunt) simul recipitur Ecclesijs. Hæc est suo quodam sensu, quem, si Iesuitæ boni viri essent, libenter eis tribueremus, non impie dicantur: tamen cum sequentia duo membra satis manifestè indicent, quæ sit Iesuitarum etiam in hoc membro sententia, non possumus adprobare & recipere. Nam verissimum quidem est, à vera Ecclesia per totum

totum orbem dispersa doctrinam Apostolicam recep-
 eipi, & in hoc ouili vocem pastoris Christi ab ouib^{Ioan. 10.}
 bus audiri, quæ & vocem ipsius sequuntur: & cert^{Ioan. 8.}
 eissimum est, eum qui ex Deo est, verbum Dei audire:
 Sed hoc falsissimum est, quod propter hanc receptionem
 seu assensum Ecclesiæ, doctrina sit Apostolica: non enim
 assensus Ecclesiæ causa est vel signum doctrinæ Apostolicæ:
 sed contra, doctrina Apostolica signum est & organica causa
 Ecclesiæ. Ouium auditus & sequela (vt sic loquar) non efficit
 vocem pastoris, sed vox Pastoris efficit et mouet auditum
 & sequelam ouium. Itaq; etsi nemo omnium hominum
 doctrinam Apostolicam reciperet, num propterea doctrina
 cessaret esse Apostolica? Absit. Neq; enim incredulitas
 hominum fidē Dei facit irritam: Si increduli sumus, ille
 fidelis manet, negare se ipsum non potest. Et hæc sanè
 est fortuna doctrinæ Apostolicæ, quod eam semper paucissimi
 in mundo receperunt, recipiunt, & recipient: Multi enim
 vocati, pauci vero electi. Apud Esaiam conqueruntur
 Apostoli: Domine quis credidit auditui nostro? hoc est,
 prædicationi nostræ? Quem locum Paulus allegans: Non
 omnes (inquit) obedierunt Eui angelio. Et Paulo dicunt
 Iudæi: De Secta ista notum est nobis, quod ubiq; ei
 contradicitur. Num propterea doctrina non erit Apostolica,
 quia pauci credunt, pauci obediunt, sed plærq; ei
 contradicunt? Absit, vt verbum veritatis ab hominum
 assensu æstimemus. Quin potius sit Deus verax,
 omnis autem homo mendax.

Tertio, desinunt Iesuitæ doctrinam Apostolicam

licam à sanctorum Patrum, ordine sibi inuis-
 cem succedentium, consensu & traditione. Sed
 qui secundi membri falsitatem cognouit, multo ma-
 gis huius vanitatem & *idcirco* deprehendet. Quid
 enim? num si Patres nunquam in doctrinam Apostoli-
 cam consensissent, nullasque traditiones vel voce vel
 scriptis ad posteros transmisissent, propterea periis-
 set doctrina Apostolica? Num si continuæ succes-
 sionis Pontificum series interrupta esset (vt certe
 non semel interrupta est) propterea etiam doctrinæ
 Apostolicæ series interrupta fuisset? Quid? quod
 luculenter demonstrari potest, & à nostris sæpe de-
 monstratum est, Patres, nec inter se omnes, nec
 vnum semper secum ipsum consensisse? & traditio-
 nes Patrum aliquas quidem ex scriptis Apostolicis
 desumptas, & cum hisdem consentientes, alias verò
 & multo maxima ex parte ridiculas, aniles, fictas,
 falsas & cum doctrina Apostolica è diametro pug-
 nantes reperiri. Sed de traditionibus infra erit co-
 piofus dicendi locus, thesi vltima: Ad Patres re-
 uertamur. Dico igitur, è patribus proferri posse sen-
 tentias contrarias, non tantum variorum inter se,
 sed & vnius alicuius, non tantum de certis quibus-
 dam scripturæ locis, quos aliter atque aliter inter-
 pretantur, verum etiam de certis quibusdam dog-
 matibus & Religionis nostræ articulis, ac summis
 capitibus. Quid igitur faciemus? Num ex eorum
 consensu veritatem, & ex dissensione falsitatem
 doctrinæ Apostolicæ metiemur? Nequaquam:
 sed ad vetustissimorum Patrum, hoc est, Prophe-
 tarum & Apostolorum consensum recurremus, &
 quod

quod in Concilio Mileuitano pulchrè à Palentino Episcopo dictum est, priores posterioribus antefereamus. Memorabile est, quod Hieronymus in Epistola ad Theophilum Alexandrinum scribit: Sicut (inquit) interpretationem & Idiomatica scripturarum Origeni semper tribui, ita dogmatum constantissimè abstuli veritatem. Nunquid in turbam mitto Origenem? nunquid cæteros tractatores? Scio me aliter habere Apostolos, aliter reliquos tractatores: illos semper vera dicere, istos in quibusdam ut homines errare. Itaque si Iesuitæ nobiscum exostulare voluerint, quod Patres Apostolis non æquamus, nec in definitionem doctrinæ Apostolicæ Patres ingredi sinamus, prius cum ipsis Patribus, qui hæc sibi ipsi non tribuerunt, exostulent.

Quarto loco in definitionem Apostolicæ doctrinæ admittunt vel potius intrudunt Concilia: quibus, si legitimè à Spiritu sancto in nomine Christi congregentur, magnam quidem auctoritatem deserimus, sed tamen, ut ab eorum decretis & constitutionibus Apostolicæ doctrinæ pendeat auctoritas, ferre nec possumus nec debemus. Nam quia pauci sunt electi, & non est omnium fides, & spiritus sanctus populum suum in hac vita non facit impeccabilem, & in summis hominum ordinibus multi et magni affectus, ambitionis presertim et superbiæ, imperant, & in Iudicijs tum politicis tum Ecclesiasticis plæruncq; maior pars vincit meliorè: idcirco nos lætes volentes fateri cogimur, Concilia non tantum errare posse, verum etiam sapissimè errasse, ac nonnunq; contraria sibi inuicem & repugnantia statuisse.

D

tuissè,

Euseb. Eccl. hist.
lib. 2. ca. 2.

August. contra
Maximinū A-
rianorū Episco-
pum lib. 3. ca. 14.

De unitate Ec-
clesiæ ca. 3.

APOSTOLICA DOCTRINA

Deut. 4. 12. 29.
Iere. 23.
Matth. 7.

trisse, quæ se mutuò evertant atq; perimant. Vnde non inscite olim prudētiores & Theologi & Iurif-consulti, libros Decretorū, Concordantias Discordantiarum vocarūt. Itaq; semper nobis illud Eusebii placuit, cum inquit: Salutaris illa diuinæ prædicationis doctrina nulla opus habet humana adprobatione & commendatione. Et hoc Augustini: Sed nunc nec ego Nicænum, nec tu debes Ariminense, tanq; præiudicaturus, proferre Concilium, nec ego huius autoritate, nec tu illius detineris: scripturarum autoritatibus, non quorumcunq; proprijs, sed vtriusq; communibus testibus, res cum re, causa cum causa, ratio cum ratione concertet, &c. vtriusq; tanti ponderis molibus cedamus. Et aliud eiusdem: Nolo humanis documentis, sed diuinis oraculis Ecclesiam sanctam demonstrari.

Hæc contra Iesuiticam definitionem doctrinæ Apostolicæ non quidem pertractasse, sed obiter tantum perstrinxisse sufficiat. Nobis autem Apostolica doctrina hæc est: quæ ex fundamentis Prophetorum & Apostolicorum scriptorum extructa, ac cœlestibus miraculis confirmata, vno Christo tanq; lapide angulari nititur, in quo solo remissionem peccatorum, iustitiam & vitam æternam quærendam esse docet. Quicquid cum hac congruit, grato animo recipimus, vndecunq; proficiscatur: quicquid ab ea dissonat & discordat, sine vllius personæ respectu, confidenter rejicimus: neq; dum hoc facimus, nostri capitis figmenta sequimur, sed mandatis Dei, Moïsi, Prophetarum, Christi, & Apostolorum paremus: & Augustini, Ambrosij, Christostomi

Chrysostomi in hunc locum interpretationes, nostro exemplo stabilimus, dum doctrinam aliam quam Apostolicam induci non patimur.

Ioan. 10.
Galat. 1.
1. Ioan. 4.

I E S V I T Æ.

Finis autem præcepti est charitas.

Perficuum est ex hoc, & similibus alijs locis, nomine finis, id, cuius gratia est, aut sit aliquid, & τέλος, id est, plenitudine significari: nomine vero præcepti per Synecdochen, totam legem vel scripturam: Charitas ergo, quod omnium sit virtutum Regina, merito legum omnium sacrorumq; librorum & finis est & plenitudo. Peccant itaq; non leuiter, qui neglecta charitate contentionibus & altercationibus operam nauant, & qui verborum sacrorum expositiones adferunt ad eam minime conferentes. Mendacij etiam hinc conuincuntur, qui à nemine mortalium mandata Dei perfici posse affirmant. Hinc enim consequetur, charitatem quoq; nemini in hac vita obtingere, quæ legis est plenitudo.

II.
Matth. 23.
Mar. 12.
Rom. 13.
Gal. 5. Iac. 2.
August. contra
aduersar. Legis
& Proph. lib. 2.
ca. 1. & de doct.
Christ. li. 1. ca. 4.
& lib. de laudibus
charitatis.

R E S P O N S I O.

PRimum hinc notanda est Iesuitarum malitia, quæ Paulini textus verba mutilant, dum auellunt, quæ statim è vestigio sequuntur: Ex puro corde, & conscientia bona, & fide non simulata: in quibus tamen verbis omnis vis & robur dicti Paulini consistit. Sed si diuinare liceat, cur hæc verba rescuerint, propter hanc causam fecisse videntur, vt suum com-

D ñ mentum.

Fides formata.

mentum de fide per charitatem formata retineant. Nam cum Sophistæ frequenter garrere soleant, fidem charitate formari, Paulus ordinem planè invertit, & charitatem fide formari docet. Cum enim charitatem ex fide, qua cor purificatur, & conscientia bona acquiritur, proficisci vult, clarè indicat, non charitatem fidei, sed fidem charitatis formam & animã esse. Sed relinquamus Iesuitis suã informẽ fidem, & informẽ ac deformem charitatẽ: et nos eam charitatem amplectamur, quæ è fide, tanquã è fonte rivulus pfluit, quæ à fide, tanquã motus ab anima gubernat, quæ à fide tanquã fructus à radice vegetat. Hanc charitatem finem præcepti vocat Paulus: & alibi hoc ipsum explicans: Consummatio, inquit, legis est dilectio. Quod hîc præceptum, illic legem, quod hîc finem, illic πληρωμα, hoc est, complementum, impletionem, consummationem seu plenitudinẽ vocat. Nam cum duplex sit finis, alter consumptionis, alter consummationis, vt scholastici olim loquebantur, charitas rectè finis consummans, non consumens dicitur, quia charitate lex non consumitur, id est, non tollitur, non abrogatur, non aboletur, sed consummatur, hoc est, impletur & perficitur. Qui diligit alterum (inquit Paulus) legem explevit: siquidem illa: Nõ moechaberis &c. & si quid aliud præceptum, in hoc sermone summam comprehenditur, nempe: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Et huc pertinent similia loca scripturæ, ab ipsis etiã Iesuitis ad marginem annotata. Matth. 22. Marci. 12. Ro. 13. Gal. 5. Iac. 2. Et hætenus quidem nobis cum Iesuitis in vocabulo (finis) non malè convenit.

Rom. 13.

Finis duplex.

Rom. 13.

uenit. In vocabulo autem (præcepti) non possumus
 nō ab ipsis dissentire: id enim accipiunt isti pro tota
 scriptura, & rursus, pro omnibus sacris libris, hoc
 est, tam pro Euangelio, quàm Lege. Etsi autem pos-
 set quis homini simplici & candido citra malum do-
 lum ita loquenti hanc balbutiem condonare, &
 miti interpretatione sic emollire, quod finis quis-
 dem legis esset nostra tam erga Deum, quàm erga
 proximum charitas: Euangelij autem finis esset, es-
 tiam charitas, non tamen nostra, nec erga Deum,
 nec erga homines, sed charitas Dei erga nos,
 hoc est, vt vulgò loquuntur, charitas passiva, non
 actiua: tamen Iesuitarum longè alia est ratio. Hi es-
 nim omnium hypocritarum more opinantur, homi-
 nem suis operibus posse implere legem Dei, & hac
 legis impletione mereri remissionem peccatorum,
 iustitiam, & vitam æternam. Deinde verum discris-
 men Legis & Euangelij, iustitiæq; legalis & Euan-
 gelicæ ignorant. Itaq; somniant, tum legem tum
 Euangelion, non aliter quàm nostra charitate, hoc
 est, nostris operibus, quæ omnia vno charitatis vo-
 cabulo comprehendunt, seruari. Et hæc ratio est,
 quare (præceptum) tam de Euangelio, quàm de le-
 ge interpretentur. Quid autem hoc aliud est, quàm
 ex Christo Mosen, ex saluatore Legislatorem &
 Iudicem, ex Euangelio Decalogum facere, fidem
 & opera inter se confundere, nostrorum operum
 imperfectam iustitiam cum Christi perfecta iustis-
 tia æquiparare, deniq; cœlum terræ miscere, ac se-
 mel & simul omne discrimen Legis & Euangelij
 tollere, hoc est, solem è tota nostra religione
 D iij eijcere,

eijcere, omniaq; Cimmerijs tenebris inuoltere?
 Peccant itaq; non leuiter, qui neglecto legis & Eu-
 angelij, fidei & charitatis discrimine, impijs sophis-
 matibus operam nauant: & qui verborum sacrorū
 expositiones adferunt ab fidei analogia prorsus
 abhorrentes. Mendacij etiam, & sacrilegæ impie-
 tatis hęc conuincuntur, quia quoq; mortalium Dei
 mandata perfecte impleri posse affirmant. Hinc
 enim consequeretur, Christū frustra esse mortuum.
 Nam quanq; nobis in hac vita Spiritus sanctus per
 fidem donatus aliquam charitatem tum erga Deum
 tum erga proximum accendit, & obedientiam
 legis inchoat: tamen ea est & manet, quamdiu
 hanc carnem gestamus, imperfecta, qua nec Lex
 impleri, nec iudicium Dei sustineri, nec minimum
 peccatum expiari potest. Itaq; verissimum est, eam
 charitatem, quæ Legis est plenitudo, nemini in hac
 vita perfecte obtingere. Iesuite autem, dum sibi per-
 fectionem charitatis adscribunt, nosq; mendacij in-
 simulant, qui in hac vita legem Dei à nobis perfici
 posse negamus, non in Dauidem & Paulum so-
 lum iniurij & contumeliosi sunt, sed quantum in se
 est, Deum ipsum mendacē, & Christum filium Dei
 stultum faciunt, eiq; passionem suam petulanter
 exprobrant, & hostiliori Sarcasmo quam Pharisei
 olim, & milites sub cruce, illudunt. Hic nisi breuis
 rati & modestiæ studere decreuissemus, Iesuitas
 cum suis perfectionibus & operibus supererogatio-
 nis, suis possemus depingere coloribus, atq; eos et-
 iam pueris deridendos propinare: sed pergendum
 est ad reliqua.

Ad

Ad margines citant Augustinum tribus locis, duobus quidem prioribus absurdissime, tertio autē falso, quippe ex scripto notho & suppositio. Nam contra aduersarium legis & Prophetarum lib. 2. ca. 1. tantum docet, legem illam esse Dei legem, quam Prophanus (inquit) iste blasphematur: & Iudæos dicit habere suas traditiones, à libris Prophetis & legitimis alienas: & adducit aliquot dicta Prophetarum à Christo citata, vt probet, Christum magnificasse testimonia Legis & Prophetarum. Quod autem legem ita cum Euangelio confundat, vt Iesuitæ faciunt, ex nullo verbulo elici potest.

Idem de doctrina Christiana lib. 1. cap. 4. tantum monet, vt hoc mundo vtamur, non autem fruamur: quod, quid ad propositum faciat, non video.

Iam Pseudo-Augustinus de laudibus charitatis (hunc enim librum non esse Augustini *videtur* etiam Erasmus monuit) magnifice sanè prædicat charitatem, ac inter cætera dicit: Si non vacat omnes paginas scripturarum euoluere, tene charitatem, & in ea inuenies omnem scientiam. Et paulopost: Totam magnitudinem diuinorum eloquiorum & latitudinem secura possidet charitas, qua Deum proximū diligimus. Sed quod idem Author non excludat his encomijs charitatis, Euangelion de Christo, his ipse verbis declarat: Ille ergo qui venit per crucis irrisionem, carnis perimere corruptiōnem, & vetustatem vinculi mortis nostræ suæ mortis nouitate dissoluere, mandato nouo fecit hominem nouum. Et mox: Sed quia in carne mortuus est, non in diuinitate, per sempiternam vitam diuinitatis

nitatis

nitatis non permittit esse sempiternum interitum carnis, &c. Hęc certe dicta & similia non sunt legalia, sed Evangelica: neq; ad doctrinam charitatis, sed ad doctrinam fidei proprie pertinent.

I E S V I T Æ.

Scimus autem quia bona est lex, si quis ea legitime utatur.

- III. *Legitime utebatur lege, qui eam tanquam pedagogum, ad Christum deducentem sequebatur: qui eam servabat intentis semper oculis ad fidem, spem, & charitatem. Post Christi verò aduentum, antiquatis Caremonijs, quæ Christum venturum adumbrabant, atq; legibus illis, quæ ad iudicia vniuersantum gentis, constituenda pertinebant, pars illa, quæ præcepta decalogi continet (ad quæ naturæ leges & reliqua de moribus præcepta reducuntur) nihilo magis abrogari potuit, quàm commune bonum, finisq; vltimus rerum omnium, tolli, aut ordo iustitiæ communis aboleri. Quare à Christo non exemplo solum & iustione pars illa firmata est, non solum explicata & commendata, sed etiam ad hoc gratia donum tribuitur, vt eam valeamus seruare. Hinc verba illa: Non veni soluere legem, sed adimplere. Hinc & illa Pauli: Legem ergò destruimus per fidem? absit: sed legem statuimus.*
- Gal. 3.
Luc. 16.
Rom. 3. 4. 8.
Ephes. 2.
Heb. 7.
Matth. 19.
Luc. 18.
Matth. 5.
Rom. 3.

R E S P O N S I O.

HÆC assertio tot vicijis laborat, vt iures, magnos istos Magistros, nondum prima religionis

nis elementa tenere. Primum enim cum, quid sit legitime vti lege, docent, primum eius usum non attingunt, qui est, vt ex Lege agnoscantur peccata. Sic enim solet iudicare politica sapientia, leges ferri tantum ideo, vt fiant. At Lex Dei lata est in primis ob hanc causam, vt extet iudicium Dei aduersus peccatum, vt conspiciatur ira eius, & voce Legis accusante ac iudicante ostendantur nobis peccata nostra. Si quis igitur legitime vti velit lege, ante omnia necesse est, vt per exactionem preceptorum & denunciationem maledictionum legis in seipsum descendat, & ad seriam peccatorum suorum agnitionem perueniat: quæ & dolorem in ipso excitet de admissis, & horrorem incutiat, ne in posterum dolenda admittat. Quæ prima pars est veræ & Christianæ poenitentia: ad quam deinde accedere debet fides in Christum, quæ ex consideratione promissionum gratiæ Dei & ingentium beneficiorum Christi à Spiritu sancto in corde accensa, consternatas mentes erigit & consolatur, ac vires insuper largitur, posthac à peccatis cauendi, & noua obedientia, suam erga Deum gratitudinem testificandi. De his tantis rebus mutæ sunt Assertiones Iesuitarum: ac interea tantum concionantur de pedagogico vsu Legis, de quo ad Gal. 3. cui tamen nos etiam suum locum tribuimus, modo superior ille vsus, qui est peccatorum agnitio, de quo precipue docet Paulus, non excludatur, aut cum hoc confundatur. Quorum alterum à Iesuitis aut impie, aut imperite factum est.

Sequitur aliud, quod rursus Iesuitarum siue impietatem

Vsus Legis.

Lex cur lata?

Legitimus vsus Legis.

*Primaria pars
Christiana poenitentia.*

Peccatorum agnitio.

Fides in Christum

Consolatio S. S.

Noua obedientia.

Glorificatio.

pietatem siue incertiam prodit. Quod nam illud? Cum de abrogatione legis scribunt, somniant, eam solam esse veram legis abrogationem, qua & Cere- monie Mosaicę ac Leuiticę, & Leges Iudiciales seu Forenses politicę Iudaicę per Christum sunt antis- quata: sed de abrogata maledictione legis etiam moralis (quod libertatis Christianę caput est) ne- gry quidem proferunt. Itaq; Christiani secundum Ie- suitarum deliria, sub lege sunt adhuc, non sub gra- tia. Nos vero ex sacris literis constantissimę doce- mus, à Christo totam legem esse abrogatam: duas quidem priores partes, quę ad ritus Ecclesiasticos & iura iudicię forensia pertinent, cum, quò ad maledictionem, tum, quò ad obedientiam: nisi si- quid in eis est legis naturę, id enim est perpetuum: tertiam verò, quę Lex moralis & vsitate Decalogus appellatur, tantum quò ad maledictionem, non quò ad obedientiam. Hoc illud est, quod Christus ait: Si vos filius liberauerit, verè liberi eritis. Et Paulus: Christus nos redemit à maledictione legis, factus pro nobis maledictus. Cum enim Lex obliget ad obedi- entiam vel ad poenā, Christus ppter nos & obedi- entiam perfectā præstitit, & poenam exoluit, vt nos & à poena liberaret, & obediētia nostrę imperfectionē sua perfectione tegeret. Dicite igit̃ vos, qui sub lege esse vultis Iesuite, vtrū seruare legē vultis? an verò propter nō seruata poenas luere? Seruare, inquis- unt, volumus, ne poenam luere cogamur. Rectē. Quomodo autem eam seruabitis? Hic rursus nos- uum errorem (vt fecundus est error) produnt. Ad hoc, inquit, gratiæ donum tribuitur, vt eam vas- leamus

*Per Christum totam
Legem abrogatam
esse docet.*

Ioan. 8.
Gal. 3.

Nota

learnus seruare. En magnos Doctores, vt ignorant, quid sit lex, quis verus vsus legis, quæ sit legis abrogatio, ita etiam ignorant quid sit gratia, & legem seruare per gratiam. Cum enim duo sint, & distincta, gratia, & donum per gratiam, illi vtrunq; confundunt, & per gratiam vetusto Sophistarum errore, donum gratiæ intelligunt, hoc est, vt Scholastici definiunt, habitum infusum charitatis, supernaturalem, inhaerentem formaliter naturæ beatificabilis: per quem ipsa est amica Dei, & sibi grata & chara, & per quem actus eius elicitus secundum inclinationem talis habitus est meritorius vite æternæ. Vel breuius. Gratia gratum faciens, est donum diuinitus datum ad merendum: quemadmodum gratia gratis data est donum, quo se homo præparat ad suscipiendum donum Spiritus sancti. Has tenebras in Ecclesiam reuocant Iesuitæ, cum gratiæ dono legem à nobis seruari posse asserunt. Nos autem distincte docemus Paulinis verbis, de gratia, & dono gratiæ, & dicimus legem perfecte seruari, per gratiam, hoc est, quando à Deo gratuito fauore propter Christum per fidem acceptamur: tum per gratiam, id est, misericordiam & acceptationem Dei imputatur nobis iustitia Christi, & integra impletio Legis, quam Christus præstitit, perinde ac si nos ipsi legem integrè impleuissemus. Postea hoc etiam libenter fatemur, & grato animo prædicamus, quod per donum gratiæ, id est, auxilium Spiritus sancti, obedientia legis re ipsa in nobis inchoetur, quæ in altera vita perficietur, cum pro primitijs Spiritus plenissimas decimas acceperimus. Dicitur

E ij. Christi.

Gabriel Biel in
4 Sent. Dist. 27
q. 1. Art. 1. Not.
1. & 2. ex Scoroz
in 1. Sent. Dist.
27 q. 1.

Compen. Theo-
log. veris, lib. 5.
ca. 2.

*Paulina doctrina
de Gratia.*

S

Christi quod allegant Iesuitæ: Non veni solvere legem, sed adimplere, verissimum quidem est, sed à Iesuitis non appositè citatur. Christus enim non propterea implevit legem, ut & nobis daret vires eam nostris operibus perfectè, in hac vita, implendi: sed ut, cum nos eam implere nostris operibus non possemus, fide in Christum impleremus, dum nobis ipsius impletio per fidem imputatur. Et huc pertinent verba Pauli: Legem stabilimus per fidem. Stabilitur enim primùm & principaliter per gratiam, per imputationem scilicet iustitiæ Christi: deinde per donum gratiæ, quia fide accipitur donum Spiritus sancti, & inchoatur & placet Deo obedientia propter Christum. Sic ergo his dictis non Iesuitarum impia, sed nostra vere pia sententia confirmatur. Hunc enim esse genuinum sensum verborum Christi & Pauli, aliorum locorum collatione probare possumus. Alibi enim Paulus ait: Quod Lex præstare non poterat ea parte, qua imbecillis erat per carnem, hoc Deus proprio filio misso sub specie carnis peccato obnoxia præstitit, &c. Et iterum: Finis legis Christus ad iustificationem omni credenti.

*fide in Christum
Lex completur.*

*ide accipitur donum
Spiritus sancti.*

Rom. 8.

Rom. 10.

I E S U I T Æ.

Scientès hoc, quia Lex iusto non est posita, sed iniustis, &c.

VIII.

Nihil hinc habens fæda libertatis amatores, ad licentiam peccandi

peccandi confirmandam. Si enim hoc de quacumq; lege genera-
 rim accipiatur, intelligi potest in eum sensum (quem pleriq; Gal. 5. Cle. Alex.
 Patres adprobant, & Apostolus alibi significat) ut iusto, qua 2. Strom. Leo
 ratione iustus est, & sua sponte legem seruat, & superat, non Epist. 21. Calsi-
 sit posita Lex, sed qua ratione iniquus reddi potest, latam le- an. collat. 21. c. 3.
 gem violando: Si autem speciatim de lege veteri (quod ex A. Aug. de spir. &
 postoli proposito & verbis, atq; Augustini & sanctorum expo- lit. c. 10. Hier. in
 sitione videtur probabilius) sit sermo, dicendum est, legem il- ca. 5. ad Galat.
 lam non his, qui iam fuissent iusti, sed impijs, ut ad iustitiam Chryl. Amb. &
 peruenirent, posita fuisse. Non enim Lex illa, quatenus lex alii in hunc locū,
 dicitur factorum, & à noua distinguitur, iustitiam consequuta
 est, sed antecessit. Lex verò noua, quæ tum lex spiritus vitæ, Rom. 3. Rom. 8.
 tum lex cordibus inscripta, tum testamentum nouum dicitur, Hier. 31. Heb. 8.
 cum interna sit, & auxilium ferat ad se seruandam, & amorē
 requirat in obtemperante (si proprie loqui volumus) iustis tan-
 tum posita est.

RESPONSIO.

IN hac assertione nihil est per se impium, sed quæ-
 dam ad impietatem procliuia, obscura certe &
 ambigua permulta. Petimus igitur manifestiorem
 declarationem. Ac primum declarent Iesuitæ, qui
 nam sint illi foedæ libertatis amatores, qui licentis-
 am peccandi confirmant. Si enim dixerint, nos eos
 esse, impudentissimæ calumniæ arguentur. Deinde
 exponant quid hoc sit: Iustus legem non tantum ser-
 uat, sed & superat. Hanc enim phrasin nondum in-
 telligimus, quæ nostra est ruditas. Rudis enim est,
 Bartholomæo Latomo authore, Apostolica Eccles

E iij lia.

na. Si dixerint superare esse supererogare, poterimus fortasse & nos ad hanc responsionem supererogare aliquid, de quo Iesuitis ambæ aures tinniant. Deinde explicent, quomodo per legem veterē impij ad iustitiam peruenerint? num per legem iniustitiam suam agnoscendo, cui non refragamur: num verò opera in lege præcepta faciendo? quod abominamur: Quia non iustificabitur ex operibus legis omnis caro. Euoluant præterea & hunc nodum satis inuolutum: quomodo Lex vetus iustitiam non sequatur, sed antecedit? Num faciendo iusta, iusti fiamus? vt Aristoteles in Ethicis philosophatur, & Sententiarij nugantur: an verò prius iusti facti seu iustificati, deinceps iusta faciamus? vt cum Paulo & Augustino nos sentimus. Elucident & hoc, quo sensu Euangelion legem nouam appellent: num eo, quo Hebraica phrasi quælibet doctrina Lex dicitur: num verò eo, quo Scholastici Theologi ac plerique etiam Patres, Christum dicunt nouam & perfectiorem legem quam Mosaica sit, promulgasse, in qua et consilia duodecim, & præcepta penè innumera continentur? Denique extricent, quod mirifice intricarunt, quomodo Lex noua, hoc est, Euangelion, iustis tantum sit posita, cum Christus dicat: Non veni ad vocandum iustos, sed peccatores ad poenitentiam. Et alibi: Pauperes euangelizantur. Hæc nostra *si* si enodauerint, ac nihil malitiose dissimularint, videbimus lernam sexcentis impietatibus scasantem. Interea iudicium differemus, ne se nondum intellectos præcipiti celeritate damnari querantur. Ne tamen lectorem sine vera intelligentia huius loci

Gal. 2.

Matth. 9.
Matth. 11.

ius loci

ius loci dimittamus, operæ precium est ostendere, qua ratione Apostolus dicat, iusto legem non esse positam, sed iniusto. Tres sunt vsus Legis diuinæ. Primus politicus siue pædagogicus, quo tanq̃ carcere seu virga pædagogi, externa disciplina homines cohercetur, ne se crassis sceleribus polluant. Alter vsus legis, ostensio, agnitio, atq̃ accusatio peccati, in quo explicando, inculcandoq̃ diligentissime versatur Paulus, quia agnatam nobis hypocrisin difficulter expelli posse nouit. Tertius vsus est, vt sit norma & regula certorum operum, in quibus Deus vult nos exercere obedientiam, testandæ fidei & declarandæ gratitudinis causa. Iam, cum duo sint hominum genera, alij renati seu iusti, alij non renati, seu iniusti, tres enumerati vsus legis ad duplex hominum genus sunt accommodandi. Itaq̃ primus proprie ad non renatos, vltimus ad renatos, intermedius ad vtrosq̃ pertinet. Cum igitur Paulus iusto legem positam esse neget, iniusto affirmet, certum est, eum de primo legis vsu, qui iniustorum seu non renatorum proprius est, verba facere. Hi vt cohercantur, non tantum Lex à Deo lata est, sed constituti etiam Magistratus, iudicia, carceres, lictores, carnifices, tormenta, supplicia, quibus omnibus non esset opus, si omnes homines essent iusti, ac non carni, sed spiritui obedirent.

Nunc marginales allegationes examinemus, vt quo ordine progressi sunt Iesuitæ, eodem & nos progrediamur.

Clemens Alexandrinus lib. 2. Strom. Quomodo (inquit) non est bona Lex, quæ erudit ac castigat, & quæ

& quæ data est pædagogus ad Christum, vt dum per timorem castigationis ratione dirigimur, ad eam quæ est per Christum perfectionem conuertamur. Hactenus Clemens. Quid autem hæc Iesuitis patrocinentur, ne ipse quidem Oedipus diuinare possit.

Leo epistola 21. prorsus nihil habet, quod ad præsentem statum faciat. Nisi fortassis Iesuitæ alias epistolas Leonis citent, quàm quæ in Conciliorum tomis inueniuntur, numero nonaginta quinque.

Apud Cassianum, in Collatione 23. Abbatís Ioannis cum Theona cap. 3. Monachus Monacho conuenientem, hoc est, hypocriticam sententiam profert, inquit: Iusti quibus Lex non est posita sic probantur non esse sub lege, vt iustitias legis non solum implere, verum etiam superare contendant: sitque de uotio eorum legalí maior imperio: quæ obseruantiam cumulsans præceptorum, VOLUNTARIA AD DAT AD DEBITA &c. En tibi dictum iustitiarum Monachi, è diametro pugnas cum dicto Christi: cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite: Serui inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus. Valeat igitur Iesuite cum Cassiano suo, cuius totum librum vix casta nuce emerim. Nam & Author à B. Ioanne Chrysostomo ex Ecclesia Constantinopolitana non immerito eiectus fuit: & Prosper ac Cassiodorus, probata fidei scriptores, non obscure illum Pelagianismi damnant. Et totus denique liber Collationum, etiam in Iure Pontificio, inter Apocryphos numeratur Dist. 15. ca. Sancta Romana.

Augustinus de spiritu & litera cap. 10. non docet legem datam esse, vt per eam ad iustitiam ita perueniamus,

niamus, sicut per multas actiones ad habitum. Sed
 sic loquitur: Nam quis legitime (inquit) utitur lege
 nisi iustus? At ei non est posita, sed iniusto. An &
 iniustus ut iustificetur, id est, ut iustus fiat, legitime
 uti lege debet, qua TANQVAM PÆDAGOGO per-
 ducatur ad gratiam, per quam solam, quod Lex
 iubet, possit implere? Per ipsam quippe iustifi-
 catur gratis, id est, nullis suorum operum præce-
 dentibus meritis: alioquin gratia iam non est gratia,
 quandoquidem datur, NON QVIA BONA OPERA
 FECIMVS, sed ut ea facere valeamus, id est, non quia
 legem impleuimus, sed ut legem implere possimus.
 Et paulò post eodem capite disputat Augustinus:
 Quomodo (inquit) iusto lex non est posita, si & ius-
 to est necessaria, non qua iustus ad iustificantem
 gratiam perducatur, sed qua legitime, iam iustus,
 utatur? An fortè, imò verò non fortè, sic legis-
 timè utatur lege iam iustus, cum eam TERRENDIS
 IMPONIT iniustis, ut cum & in ipsis cœperit inolite
 concupiscentiæ morbus incentiuo prohibitionis, &
 cumulo præuaricationis augeri, CONFUGIANT
 PER FIDEM AD IUSTIFICANTEM GRATIAM,
 & per donum spiritus suauitate iustitiæ delectati,
 pœnam literæ minantis euadant. Hactenus Augus-
 tinus. Quid autem posset pro nostra sententia cla-
 rius, & contra Iesuitarum opinionem disertius dici,
 quàm hoc ipsum? videlicet, quòd lex non sic perdu-
 cat ad iustitiam, si quis opera eius faciat: sed si quis
 à lege tanq̃m pædagogo territus adigatur, ut fide ad
 Christum confugiat, & propter hunc gratis iustus
 ficetur.

F Hieronymus,

Hieronymus, Chrysoſtomus, Ambroſius, & alij in hunc locum, dum verba Pauli de lege veteri, hoc eſt, Decalogo interpretantur, ſententiæ noſtræ tam nihil derogant, vt eam potiùs confirmet, & aduerſus Ieſuitas teſtimonium perhibeant.

I E S V I T Æ.

Fidelis ſermo, & omni acceptione dignus, Dominus Ieſus venit in hunc mundum, &c.

V.

Nondum per fidem & Baptiſmum regeneratis, vult per hæc Apoſtolus animum addere, (quod ex verbis eius eſt per ſe manifeſtum) nõ chriſtianorum fouere peccata. Propoſitum autem Chriſti in priori hoc aduentu fuit, omnes homines, (cre-

Matth. vlt.

Ioan. 1.

Heb. 6. 10.

Matth. 13. Ioan. 20

Aug. de verbis

Apoſto. ſer. 8. 9.

Concil. Triden.

ſeſſ. 5. Decret. de

pecca. originis.

& ſeſſ. 7. can. 13.

ſenſum.

dentem tamen & obediens) originis peccato, alijsq; delictis mundare, iuſtosq; efficere, & iuſticiam conſeruantes, ad æternam gloriam perducere. Poſt baptiſmum verò peccantibus, quamuis ob maiorem ipſorum ingratiſtudinem, difficiliorem ſe præbeat, non tamen negauit pœnitentiæ tabulam, qua ſalui eſſe poſſint. Quod autem Auguſtinus ex his iſdem verbis colligit, etiam paruulis Baptiſmum, tanquàm peccati remedium relictum eſſe, veriſſimum eſt, & fide Catholica credendum, propter traditionem Apoſtolicam, & generalem Eccleſiæ conſenſum.

R E S P O N S I O.

Non

NON apri cultos hortos fœdius vastant, quàm hoc Pauli dictum Iesuitæ. Id enim cum sit omni spiritali consolatione plenissimum, & contra dubitationē diffidentiamq; de Dei gratia validius nitatur, quàm quisquam locus alius, nihilominus tamen Sceptici isti nostri Theologi, quoquo modo possunt, torquent & retorquent, ne in Christianis plenam fidei certitudinem admittant, sed dubitationis semper quosdam aculeos in credentium animis relinquunt. Dicunt enim, Apostoli verba non ad Christianos pertinere, quorum peccata Paulus fovere nolit, (placuit enim eis vsitata hypocritarum calumnia, qua nos sine causa grauant) sed pertinere ad eos, qui nondum per fidem & baptismum sint regenerati, quibus Paulus animum velit addere, ne desperent, se aliquando conuerti, & in gratiam recipi posse. Hanc & non aliam sententiam ex verbis Iesuitarum colliget, quicumq; ea diligenter ponderauerit. Putas ne aurem amicissime Lector, istis Theologis aliquid esse sani cerebri, & illasæ memoriæ? Nam in fine præcedentis Positionis dixerunt, legem nouam iustis tantum positam esse: nunc in principio huius Theos dicunt, hæc verba: Fidelis sermo, &c. que sunt ipsissimum Euangelion seu Lex noua, pertinere ad iniustos, nōdum per fidē & Baptismum regeneratos. Cum igitur quæ modo destruxerant, ea rursus ædificent, nonnē vertiginem & insaniam prædunt? Iam ridiculum est, quod iniustis & nondum renatis animum addere malunt ad conuersionem, quàm renatis & conuersis ad perseuerantiam: quasi vel illis certius promissa esset Dei

S i gratia.

gratia quàm his: vel hi minus possent & deberent sperare quàm illi. Absurdum etiam est & impium, cum Christus sit propitiatio pro peccatis totius mundi, satisfactionem eius, & quod hanc adnuntiat Euangelion, ad certorum duntaxat hominum peccata restringere. Aut ita ne delirant Iesuitæ, ut Christianos per fidem & Baptismum regeneratos non amplius peccatores esse putent? verum hoc si sentiât, & seiplos & alios fallunt, & veritas in ipsis non est. Quid opus est argumentis pluribus? ipsa tantum Apostoli verba excutiamus: Si certus & fidelis est sermo. Num ppter impios tantum certus & fidelis erit, propter pios autem incertus & infidelis? Sed hoc ne ipsa quidem dixerit infania. Si hic sermo omni acceptione dignus est? num ut ab impijs tantum accipiatur, dignus, ut à pijs verò, indignus erit? Sed ne furiarum quidem furor hoc protulerit: omnis enim acceptio, certè Christianorum etiam seu regeneratorum acceptionem complectitur. Et si Iesus Christus venit in hunc mundum, certè propter Christianos et renatos etiam venit, nisi quis hos è mundo velit relegare, eisq; nullam mundi partem aut portionem relinquere. Quod si pars mundi sunt, ut omnino sunt, certè Christi etiam Euangelion ad eos spectat. Ac si propterea venit Christus, ut peccatores saluos faceret, nonne etiam Christianos, qui peccatum vsq; ad mortem in se habent, saluos faciet? Deniq; Paulus non dicit: Quorum ego primus fui, sed: Quorum ego primus SVM. En, non loquitur de se nondum regenerato, sed iam dudum conuerso, & non tantum Christiano, verum etiam

etiam Apostolo facto: vt clarè ostendat, Euangelion ad omnes omnium ordinum & ætatum homines pertinere, ac gratiam Dei & salutem in Christo omnibus peccatoribus offerri, modo hunc fidelem & certum sermonem omni acceptione dignum iudicent, & vera, certaq; fide sibi applicent. Peccatores sanè non vnus sunt generis. Alij enim sunt hypocrite, qui faciunt quidem honesta opera, sed meritis horum operum iustos se ac sanctos iudicant. & hi sunt peccatores longè maximi, quamuis putent se sanctissimos. Alij publicè ducunt turpem & flagitiosam vitam, qui idcirco istis prioribus sunt curabiliores, quòd ad agnitionem peccatorum facilius possunt adduci. Alij sunt, qui territi horrore peccatorum & mortis, nihil nisi interitum suum vident, qualis erat Petrus, cum post abnegatum Christum in amarissimas lachrymas prorumperet. Alij deniq; sunt peccatores, qui & agnoscunt peccata sua, & in Christum credunt, & ex fide in nouitate vitæ ambulant. Hos certè omnes suscepit Christus vocandos ad pœnitentiã & saluandos, si in ipsum credant. Ad hos omnes pertinet aurea Pauli sententiã: Fidelis sermo, &c. Sed hoc est, inquit Iesuitæ, Christianorum peccata fouere. O Satanicam calumniam & blasphemiam. Ita ne optimè loquendi & viuendi Magister Christe, peccata hominum fouebas, cum diceres: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua: cum quasi sublato signo laborantes & oneratos omnes ad te vocares, teq; illos refecturum promitteres? Ad te igitur, & ad sermonem tuum *misit*, hoc est, non modo fidelem, sed etiam fide accis

F iij piendum

piendum (hoc enim *misit* sonat) prouocamus: & vt fidem nostram à dubitatione, ad quam caro per se prona est, subinde liberares, & Spiritu sancto tuo in nobis confirmes & obsignes, tuicq; verbi honorem à Iesuitarum probris vindices, suppliciter oramus.

Porro quòd Iesuitæ inter peccata ante Baptismũ & post Baptismum ita distinguunt, quasi Christus post Baptismum peccantibus difficiliorem se præbeat, quàm ijs qui ante Baptismum peccant: figmentum est cerebri eorum. Nusquam enim legimus Christum **DIFFICILEM** esse ad ignoscendum peccatoribus resipiscentibus: imò verò contrarium legimus, eum ouem amissam indefesso studio querere, & inuentam humeris reportare: & filio perduto obuiam procurrere, in amplexum eius ruere, atq; de osculari: et peccatori non septies, sed septuagies septies remittere: denicq; nullum modum aut finem misericordiæ gratiæq; suæ erga resipiscentes statuere. Maligne igitur ostium gratiæ claudunt Iesuitæ, dum Christum difficiliorem se præbere fingunt, & interminatam misericordiam, certis quasi limitibus circumscribunt. Et cum ad marginem testimonia ex Epistolæ ad Heb. 6. & 10. capite apponant, quæ à Nouationis ad negandam lapsis veniæ spem detorquebantur, Nouatianismum quendam in Ecclesiam reducere moliantur. Dicentis igitur illis, quòd Constantinus Imperator in Nicæna Synodo, reprehensdens arrogantiam Atesij Nouatianorum Episcopi dicebat: *Scalas admouete, & soli in cœlum ascendite, quoniam vos sine peccato esse falso fingitis. Ad vos autem Iesuitæ & vestri ordinis homines desperatos*

ratos Monachos & Sacrificulos, illa ad Hebraeos tonitrua propriè pertinent. Vos enim ab integro et quotidie vobismetipsis filium Dei in Missa crucifigitis, & ludibrio exponitis, & sanguinem testamenti conculcatis, & aliam pro peccato hostiam, quam eam solam, quæ in cruce oblata est, quæritis. Itaque nisi ad solam cruentam passionis Christi victimam confugietis, non ultra pro peccatis vestris alia reliqua erit hostia, sed formidabilis quædam expectatio Iudicij, & ignis vehementia, qui deuoraturus est aduersarios. Caterum, qui in merito crucis & passionis Christi adquiescunt, & siue ante siue post Baptismum per fidem ad Christum confugiunt, in eiusque vulnera (vt cum Bernharo loquamur) sese abscondunt, hi quotcunque & quantiscunque peccatis onerati fuerint, obuijs (quod aiunt) vnijs à Deo Patre & Filio & Spiritu sancto, & ab omnibus angelis eius excipiuntur, ac in familiam Dei iterum cooptantur. Nam vt sine Christo & extra Christum nulla est salus, ita vicissim in Christo, & ijs, qui per fidem Christo sunt insiti, nulla est condemnatio. In summa, credimus remissionem peccatorum & ante & post Baptismum, & non à difficili Iudice, sed à facili patre, et charissimo fratre, & clementissimo seruatore. Vas leant igitur Iesuitæ cum suo difficili Christo, talem enim in scripturis non inuenimus, qui de seipso ait: Tota die expandi manus meas ad populum non credentem & contradicentem. Si ad populum non credentem & contradicentem, quanto magis ad populum credentem & adsentientem? Sed quia Iesuitæ ipsi vident, sese cum suo difficili Christo, extra me-

Esa. 65.

tas

tas Christianismi delatos, gradum sistunt, & pedem referre incipiunt: Non tamen (inquiunt) negauit pœnitentiæ tabulam, qua salui esse possint. Rectè quidem hoc, si à rectis diceretur: sed ab impijs egreditur impietas, & peruersi peruersè agunt & loquuntur. Fingunt enim hypocritæ talem pœnitentiã, in qua meritis bonorum operum peccata nostra expiantur. Et hanc pœnitentiæ tabulam, qua veluti Charontis cymba Stygiam paludem transnauigare volunt, ex tribus asseribus compingunt: Contritione, Confessione, Satisfactione, & hoc sensu dicunt Iesuitæ, pœnitentiæ tabula nos saluari posse. Hæc autem est extrema impietas, fictæ pœnitentiæ, fictis operibus id tribuere, quod soli Christo conuenit. Neque enim alia ratione per pœnitentiã saluamur, nisi quia fide, quæ altera pœnitentiæ pars est, Christum adprehendimus, cuius iustitiã nobis ita impurat, ut & nos iustificemur, hoc est, non quidem in hac vita perfectè re ipsa in nobis iusti fiamus (ut Iesuitæ somniant) sed tamen coram iudicio Dei iusti pronunciemur, & à nostrâ iustitiã absoluiamur.

Cæterum, quod in fine huius conclusionis adserunt, infantes baptisandos esse, & in baptismo remitti eis peccata, planè adsentimur. Sed quod Pædobaptismum nullis alijs rationibus & argumentis firmiter, quàm traditione Apostolica, & generali Ecclesiæ consensu, id verò Christianis, nedum Theologis Doctoribus indignum est: & Anabaptistis ad blasphemandum ampla fenestra aperitur, si fundamentum Baptismi infantium, tantum in antiquis traditionibus & consensu Ecclesiæ, non

non etiam expressis scripturis collocetur. Nos vero, etsi hac in parte traditionem Apostolorum & Ecclesiæ consensum magnificimus, tamen firmiter tam venerandum Sacramentum munire solemus. Nam præter quod in veteri testamento circumcisio si sunt infantes, in cuius Sacramenti locum Baptismus successit, Christus deferre omnes gentes, quarum magna pars sunt infantes, baptizari iubet, ipse semet suavisimè pueros ad se vocat, vultque ut sinamus parvulos ad eum venire. Veniunt autem ad eum & offeruntur ei in Baptismo, de quo Esaias etiam vaticinatus est: Afferent (inquit) filios tuos in vlnis, & filias tuas super humeros portabunt. Adhuc Christus parvulis regnum cœlorum promittit. ad quos autem pertinet promissio, ad eosdem & signum promissionis pertinet. Præterea Apostolos integras familias (quæ raro parvulis carent) baptizasse constat. Et Paulus Ecclesiam (huius autem magna pars sunt infantes) à Christo mundari asserit lauacro aquæ per verbum. Denique cum certum sit, infantes, utpote in peccatis conceptos & natos, regeneratione non minus indigere quàm adultos, & Baptismus sit lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, necessario sequitur, eos baptizandos esse: præsertim cum Christus clarè & seriò pronunciet: Amen, amen dico vobis, nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non potest introire in regnum Dei. Nisi ergò infantes vltro priuare regno cœlesti velimus, à Baptismo nequaquæ excludemus. His & similibus argumentis ac testimonijs scripturæ Baptismum parvulorum constanter defendimus, postea

G. vero

verò tanq̄ historicum testimonium non grauatim, imò grato animo amplectimur Origenis, Augusti- ni, & totius piæ vetustatis suffragia, quæ ab Apo- stolorum temporibus ritum baptizandi infantes in Ecclesia viguisse testantur. Tantum hoc cauemus, ne parietes & cæctum fundamēti loco substruamus, quod à Iesuitis absurde factum liquet.

I E S V I T Æ.

Ut milites in illis bonam militiam, ha- bens fidem & bonam conscientiam.

VI.

Ut non satis est militi, non dico ad coronam, sed neq̄ ad stipendium merendum, sacramento militiæ obligatum esse, ac stationem à Duce assignatam habere, si militarem contemnat disciplinam, & ociose tradat, dum est cum hoste confligendum, ita nec Christiano viro sufficit, baptismi Sacramentum suscepisse, habere fidem, & in aliquo gradu positum esse, si ea negli- gat, quæ Lex Christi precipit, & suscepta vitæ ratio postulat, quod est bona conscientia carere. Si enim sola fides sufficit, cur Apostolus Christianos ad militiã torques animas & armis varijs instruit?

Matth. 19.
Rom. 6. 13.
Ephes 6.
2. Tim. 4.

R E S P O N S I O.

Nihil est magnopere, quod in hac Thesi repro- hēdamus, nisi quod calumniã nobis impingūt, quasi fidē doceamus inanem et mortuam, quæ fructu bonorum

honorum operum careat: quasi item SOLAM fidem ad totam vitam Christiani hominis sufficere arbitremur. Sed plus millies à nostris demonstratum est, nec fidem veram posse esse sine operibus, neq; vnq; solam esse, sed tamen solam iustificare, non alia ratione quam quia sola est idoneum instrumentum apprehendendi & applicandi Christum cum suis meritis. Et licet ad iustificationem hominis coram Deo, SOLA, SOLA, inquam, fides, hoc est, exclusis operum meritis sufficiat: tamen ad totam vitam hominis Christiani, & conuersationem eius in his terris inter homines, nequaq; sufficere: quia fides quidem cum Deo agat, charitas autem cum proximo: & quæ fidei manu homo à Deo acceperit, eorum fructus altera manu charitatis inter homines distribuat. Particulam autem, SOLA, qua in doctrina iustificationis vtimur, nõ ipsi sinximus, sed ex equipollentibus Pauli phrasibus didicimus, hausimus, arripuimus, expressimus. Quid enim aliud est? Arbitramur fide iustificari hominem, ABSQVE operibus legis. Et denuo: Ei qui NON OPERATUR, sed credit in eum, qui iustificat impium, imputatur fides sua ad iustitiam. Et alibi: Scimus non iustificari hominem ex operibus legis, NISI per fidem Iesu Christi. Et rursus: GRATIA estis seruati per fidem, idq; NON ex vobis, Dei donum est, NON EX OPERIBVS, ne quis glorietur. Quid, inquam, hæc aliud sibi volunt, quam, SOLA fide hominem iustificari? Imò, si quis rem exactius consideret, videbit Paulinas loquutiones opera fortius negare & excludere ex iustificatione, quam nostram particulam, SOLA, qua ideo

G ij etiam

etiam libentius utimur, quod vetustis Patribus usi-
ratam fuisse scimus. Nam neq; Origeni, Athanasio,
Hilario, Ambrosio, Basilio, Hieronymo, Chrisosto-
mo, Hesychio, Arnobio, Sedulio, Theophilacto,
Haymoni, Bernhardo displicuit: neq; Glossa ordi-
naria, Thomas Aquinas, Lyra, Bonaventura, Eras-
mus Roterodamus, & Iacobus Sadoletus abhor-
uerunt.

I E S V I T Æ.

*Quam quidam repellentes, circa fidem
naufragauerunt.*

VII.

Igitur qui bonas actiones contemnendo, & prauas admit-
tendo, bonam repellunt conscientiam, viam ingrediuntur pe-
riculosam, in qua mirum non est, si fidei naufragium faci-
ant. Horum è numero sunt Hymenæi, hoc est, nuptiales &
voluptuarij homines, maximè qui contra fidem Deo datam,
hodie nupturiunt: Sunt & Alexandri, nempe arrogantes, &
contentiosi homines. Nec leuiter attingendum, quod Aposto-
lo Fides similis est naui: vt enim naui ita est ad merces
vehendas necessaria, vt illis vacua esse possit, nullamq; domino
utilitatem adferre, sic & fides necessaria quidem est, ad bonas
actiones inferendas in cælum, sine illis (otiosa tamen & inuti-
lis) esse potest.

2. Tim. 2.

Heb. 11.

1. Cor. 13.

Iac. 2.

R E S P O N S I O.

In

In hac assertione quis non rideat intempestiuam & insulsam allegoriam de Hymenæis & Alexandris: quis non detestetur Iesuitarum licentiam, qui, quasi ex professo scripturam ludibrio habeant, sensus alienissimos fingunt: Sic solent tenebrarum filij tenebras luci inferre, & scripturas non maiori reuerentia, quam fabellas Æsopicas tractare. Vbi iam ille, quas toties crepant, Patrum interpretationes: ubi sunt, qui per Hymenæos nuptiales, per Alexandros arrogantes intelligunt: Dilingæ sunt, Iesuitæ sunt, pileati sunt, mox mitrati, & Galerati, & Thiarati futuri sunt. Nunquid hoc sufficit: Sit pro ratione voluntas. Sed disperdat Dominus vniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam. Qui dixerunt, linguam nostram magnificabimus, labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? Psal. 11.

Non minus inconcinna est similitudo de nauis mercibus vacua, & fide vacua operibus. Nam in hac Metaphorica loquutione (circa fidem naufragium facere) perspicuum est, fidem non nauis, sed mercibus quæ nauis uehuntur, quarumque in sæuis tempestatibus sæpè iactura fit, comparari. Sed esto sanè, sit fides nauis, sit nauis mercibus vacua: quid inde aliud consequitur, quàm esse quandam fidem, cum qua non necessario sint coniuncta bona opera, qualis est fides miraculorum, de qua Paulus 1. Corint. 13. qualis est fides historica, quam & dæmones habent, sed contremiscunt. Hanc fidem bonis operibus carere qui negarit, inter nostros scimus neminem: qui affirmarint, plurimos nouimus. Fides autem qualis & à Paulo ubique, & ab authore Epistolæ ad Hebræos

braos cap. 11. describitur, vt bonis operibus nunquam est vacua, sed semper praeagnans & foecunda: ita nauis mercibus onustae rectius quam vacuae comparatur. Vt tamen nauis non quia mercibus referta est, sed quia prudenter gubernatur, & certum litus propositum habet, ad portum defertur: sic fides, non quia operum ferax est, sed quia a Spiritu sancto, secundum verbi diuini gnomonem ad vnum Christum dirigitur, nos ex huius mundi (qui a Chrysofomo *πολυπλοῦς πύλας* dicitur) procellis & tempestatibus ad exoptatissimum aeternae salutis portum euehit.

I E S V I T A E.

Quos tradidi Sathanae, vt discant non blasphemare.

VIII. *Ve Synagoga vetus a Deo potestatem habuit, illos occidendi, qui Sacerdoti obedire renuissent, ita Christi Ecclesia (testibus Anthero, Cypriano, & Augustino) ab ipso auctoritatem habet eos tradendi Sathanae, vel a communione catholicae.* Cypri. li. 1. epist. 11. Aug. quest. super deu. li. 5. ca. 39. Matt. 28. 1. Cor. 5. 2. Thef. 3. 1. Io. 1. Can. Apost. 10. Calixtus Pont. martyr epist. ad oēs Epif. Galliae. Urb. Pon. mar. *rum fidelium praecidendi, qui lethali peccato, praesertim haeresi, contumaciam addiderint. Huius autem animaduersionis finis, non tantum est peccantis salus, sed & publica utilitas Ecclesiae, cuius partes, vt vnus possunt contagione vitiari, ita vnus supplicio in officio contineri. Qui vero Ecclesiae potestatem hanc impudenter negat aut contemnit, is dignus est, qui eius censura notatus, in potestatem veniat Sathanae, atque ab omnibus exhibetur, tanquam qui cum sacris literis, cum* *Aposto-*

*Apostolica traditione, cum Ecclesie catholica consuetudine, epist. de comunē
& cum recta ratione pugnare velit.* vita & obl. Leo
primusepi. 87.

Tertul. in Apolog. aduer. gent. c. 39. Orig. hom. 2. in lib. Iudic. Ambrosi. in Psal.
118. Hierony. in cap. 18. Matth. Chrysoft. hom. 5. in hanc epist. & hom. 15. in 1. e-
pist. ad Cor. Conc. Carthag. 4. c. 73. Bracaren. 1. c. 33. Gangren. 1. c. 33. Trident.
sess. 25. Decret. de reformat. c. 1.

R E S P O N S I O .

Veram Ecclesiam habere potestatem excom-
municandi præfracte sceleratos & pertinaci-
ter hæreticos, apud nos extra omnē est controuersia
positum. Fines etiam eosdem, quos Iesuitæ, statui-
mus: videlicet, peccatoris conuersionem & salutem,
ac cæterorum membrorum Ecclesie vtilitatem, ve
homines communefacti de iudicio Dei contra pec-
cata, Deum magis timeant & innocenti, ac intentio-
ri cura à peccatis abstineant: quibus & tertium ad-
dere solemus, ne nomen Dei & Ecclesie male audis-
at inter gentes seu incredulos, quasi Ecclesia Christi
sceleratorum esset hominum colluuius. Neq; in hoc
dissentimus, eum, qui Ecclesie potestatem hanc sper-
nit, dignum esse qui seueritatem eius facto ipso ex-
periat. Sed de hoc controuertitur, quæ nam Ec-
clesia potestatem habeat excommunicandi? Num
ea, quæ malignantium dicitur, qualis est Ecclesia
Pontificia: an vero ea, quæ quia verbum Christi fins-
cerum & incorruptum amplectitur, & Sacramentis
legitime vtitur, vera est & germana Ecclesia, &
sponsa Christi in scripturis appellatur: qualis nostra
est per Dei gratiam a Papisticis sordibus repurgata
Ecclesia.

Ecclesia. Non enim est obscurum, quomodo Papa ad se solum, & vinctam, ralamq; suam cohortem ras puerit excommunicandi potestatem, cum sit toti Ecclesie Christi tradita, nisi quod ordinis gratia, per quosdam delectos administrari debet. Nec ignotum est, quomodo excommunicationem committarint in civilem potestatem & exactiorem, qua homines propter debita pecuniaria, aut alias politicas causas excommunicarunt, & ad solutionem coegerunt. Qualia pecuniarum aucupia & torturas, Officiales, nobile prædonum genus, in regno Papistico exactius norunt, quam suos ipsorum vngues & articulos. Hac eadem potestate Pontifices Romani ad augendam & stabiliendam suam tyrannidem, ad exercendas & explendas suas profligatissimas libidines, crudeliter, & flagitiose sunt abusi, abdicatis imperio, & omni dignitatis gradu dejectis, et ad putridissimorum pedum suorum oscula detrulis præstantissimis Regibus atq; Imperatoribus. Quæ fraudes, quæ mille flagitiorum species, posteaquam illucescente Evangelio Christi detectæ, & in apicum solem productæ sunt, iam illa iniusta & bruta excommunicationis fulmina à Papisticis Salmoneis vibrata, & contra innocentes Christianos emissa, non magis quam puerorum crepitacula extimescenda sunt: præq; omnibus illud cum Davide dicendum: Maledicant illi, tu vero benedicas Domine, ac illud Christi sedulo cogitandum: Alienos à Synagogis facient vos, sed & tempus veniet, ut quisquis interficiet vos, videatur cultum præstare Deo, & hæc facient vobis, quia non nouerunt neq; Patrem neq; me.

Iesuitæ.

Psal. 109.
Ioan. 16.

IESUITÆ.

EX SECUNDO CAP.

Qui vult omnes homines saluos fieri.

Vult equidem Deus, si simplicem eius, vel, (vt Damascenus loquitur) antecedentem voluntatem spectes, omnes homines saluos fieri: si autem, postquam quosdam sibi obtemperantes, quosdam autem repugnantes vider, quid velit, expendas (quæ voluntas ab eodem dicitur consequens) illos quidem beare vult, hos verò tanquàm iustus, ad supplicium damnare. Quare dura videtur eorum sententia, & his verbis Apostoli, & plarissq; Patribus contraria, qui Deum sine vlla peccati vel solius Originalis præcognitione, hac causa quosdam ad damnationem destinasse ferunt, vt iustitiam suam manifestam reddat.

I.
Damaſ. li. 2. c. 29Amb. Chriſoſt.
Theophil. cum
aliis in hunc lo-
cum, & alibi.

RESPONSIO.

ET si Damasceni interpretationem non prorsus reiiciendam censemus, quemadmodum nec Scholasticorum distinctionem de voluntate signi, id est, significata in verbo: & voluntate beneplaciti, hoc est, absoluta & efficaci, cui nemo potest resistere: tamen ex aliorum similium locorum collatione, & ipsa Pauli in contextus serie, commodiorem & aptiorem sensum proferre possumus, videlicet, quod Paulus non de singulis hominum personis, sed de omnibus hominū ordinibus loquat, hoc est, vt veteres loquebantur, non de singulis gene-

Aug. in Enchiri.
ad Lauren. c. 103.H
rum

rum, sed de generibus singulorum. Præceperat enim Paulus Timotheo solennes in Ecclesia preces pro Regibus & Principibus concipere. Cum autem absurdum non nihil videretur, orationes ad Deum fundi, pro genere hominum prope tum temporis deplorato, quia non tantum à Christi corpore alieni erant, sed ad regnum eius opprimendum totis viribus enitebantur, subiicit, acceptum id esse Deo, qui velit omnes homines saluos fieri: quo nihil aliud significat, quam, nulli hominum ordini viam ad salutem præclusisse: sed gratiam suam in Euangelio ita cõmuniter omnibus offerre, vt nullum eius expertem esse velit, cuiuscunq; status sit & conditio nis, modo ille seipse ab vniuersali promissione Euangelij non excludat, & tam benigne oblatam gratiam nõ ingratiè respuat. Quid: quod verbum ^{saluatiua} saluari, vel, (vt Latini loquuntur) seruari, non semper significat æternam salutem consequi, sed sæpius pro generali illa rerum omnium conseruatione & sustentatione accipitur: vt Psal. 35. Homines & iumenta saluabis Domine. Et hanc solutionem infra Paulus ipse nobis in manum præbet, inquit: Speramus in Deum vitum, qui est saluator omnium hominum, maxime fidelium, id est, omnibus benefacit, fouens vitam, gignens fruges, seruans totum genus humanum, maxime verò iuuans Ecclesiam, in qua non solum corpora fouet, sed etiam largitur æterna bona. Sic hoc loco: Deus vult omnes homines saluos fieri, ad generalem totius humani generis conseruationem & sustentationem referri potest: sicut Lutherus reddidit: **Gott will / das allen Menschen**

Menschen geholffen werdt. Et, ad agnitionem veritatis venire, hoc ad fideles, qui in æternum saluabuntur, pertinet. Ita optimè hic locus cum illo altero congruit: Deus est saluator omnium hominum, maximè fidelium. Certè vtramcunq; harum duarum interpretationum sequaris, neutra est impia, neutra à Pauli mente aliena: vsq; adeo semper & vbiq; verum vero consonat. Hoc enim simpliciter & constantissimè verum est, Deum sua natura, & suo ingenio nihil aliud quam saluatorem, imò ipsam etiam salutem esse. Quòd autem quibusdam hominibus, propter eorum ingratitude saluator non est, sed iudex & damnator, id nulla Dei, sed hominum culpa accidit, qui, quod Deus benignissimè offert, ipsi ingratisime repellunt, & ceu pedibus detrudunt.

Paradoxon eorum, qui Deum sine vlla vllius peccati præcognitione, hac causa quosdam ad damnationem destinasse ferunt, vt iustitiam suam manifestam reddat, à nobis non est profectum, ideoq; id suis authoribus defendendum relinquimus. Nā de vasis ad interitum apparatus, nos ita sentimus, Deum non facere talia, sed inuenire talia, & cum nihil honoris eis debeat, relinquere ea qualia inuenit: vti autem ijs ad nominis sui gloriam, potentiam, & iustitiam declarandam. Vasa autem misericordiae Deus non inuenit, sed creat talia, gratuito fauore, quibus nos faciat diuitias inexhauste bonitatis ac misericordiae suae. Cur autē alios tales relinquat, quales inuenit, iniustos nimirū & perditos: alios autē in iniustitia & perditione inuentos, nō relinquat, sed ad iustitiam regeneret, & ad salutē æternam præparet, nō cū

Rom. 11. riosè scrutamur, sed cum Paulo profunditatem di-
uitiarum, & sapientiè & cognitionis Dei, & inscrus-
tabilia iudicia & imperuestigabiles vias eius humis-
liter admiramur, & piè veneramur. Neq; enim oculus
noster propterea malus esse debet, quia ille bos-

Aug. de Prædest. & gratia, ca. 3. nus est. Nonne enim ei liberū est, vt debitas pœnas
aut iuste reddat, aut misericorditer donet? An aus-
debit debitor creditorē iniquitatis arguere, si alteri
donans, ab altero quod debebat exegerit? Si ergo
inter contractus hominum, nullus ex hoc præ-
scriptioni locus est, vt à se dicat debitor iniuste exigi,
quia sit alteri debitori ab eodem quod debebat
creditor donatum: quis in tantam insaniam profanæ
vocis erumpat, vt iniustitiæ Deum arguat, si
vni indebitam donauerit gratiam, alteri reddiderit
debitam pœnam? Ergo (vt rectè Augustinus mon-
net) misericordiam Dei in his qui liberantur, & veritatem
in his qui puniuntur, sine dubitatione credamus,
neq; inscrutabilia scrutari, neq; inuestigabilia
vestigare conemur.

IESVITÆ.

*Unus mediator Dei & hominū Christus
Iesus, &c.*

II. *Vox usata, quæ à nostro interprete mediator, à Tertulliano
sequester veritur, quamuis singulari modo soli conueniat
Christo, vel quòd ipse solus diuinæ humanæq; nature particeps
sit, ideoq; per se mediator, vt Tertullianus, Chrysostomus, Am-
brosius,*

brofius, Theophylactus, & Cyrillus aiunt: vel quod solus ipse resurrectione car-
 nos omnes redemerit, ut Leo Pontifex, Epiphanius, Ambro-
 sius, Hilarius, Augustinus, & Cyrillus, imò ipsemet Apostolus
 affirmat: tamen quod alijs sanctis, (diuersa quidem ratione)
 tribui possit, non solum ex eius Etymologia constat, sed etiam
 ex verbis illis Mosi: Ego sequester & medius, fui inter vos &
 Deum. Quare perperam Heretici detorquent verba hæc, ad
 sanctorum intercessionem & patrocinium negandum.

Chrysoft. hom. 7. in hanc epist.
 Amb. Theoph. in eandem. Cyril. in Ioan. li. 3. c. 9. & li. 11. ca. 34. & lib. 1. de Trinit. Leo sermo. 12. de
 passi, domini. Epiph. hæres. 34. & 83. Amb. lib. 7. in Lucam, Hilarius in Matth. cap. 14. August. ad Bonifac. lib. 4. ca. 4. Deut. 5.

RESPONSO.

Vetus illa Sophistarum & rancida distincti-
 cula inter Mediatorem redemptionis Chris-
 tum, & mediatores intercessionis, sanctos mortuos,
 locum apud Christianos habere non debet. Nam
 cum Ioannes dicat: Si peccauerimus, aduocatū nos
 habere apud Patrem Christum Iesum, & Paulus se
 dentem ad Patris dexteram etiam pro nobis inter-
 cedere affirmet, non temporariam certè, sed perpe-
 tuam illi intercessionem assignant, quam nunquā ad
 alios reijciat, sed ipsemet ea, cum fideliter tum cons-
 tanter defungatur. Et cum hoc loco Christus vnus
 cus Dei & hominum mediator nuncupatur, an non
 ratione precū & intercessionis mediator dicatur? Ita
 sanè cōtextus postulat: nā paulò antè deprecationū,
 obsecrationū et interpellationum meminerat Apo-
 stolus. Postquē igitur pro omnibus hominibus interces-
 dendum esse præfatus est, nunc in eius sententiæ

H. iij. confir-

Aug. lib. contra
Parmeni, 2. ca. 8.

1. Cor. 12.

Rom. 12.
In Psal. 94.

confirmationem subiungit, vnum esse omnium Deum, & vnum mediatorem. Neque vero aliter interpretatur Augustinus, cuius hæc sunt verba: Homines Christiani inuicem se commendant orationibus suis. Pro quo autem nullus interpellat, sed ipse pro omnibus, hic vnus verusque mediator est. Paulus Apostolus, quanquam sub capite præcipuum membrum, quia tamen membrum erat corporis Christi, & nos uerat, non per figuram in interiora veli ad sancta sanctorum, sed per expressam & firmam veritatem in interiora cæli ad sanctitatem non imaginariam, sed æternam, intrasse maximum & verissimum sacerdotem Ecclesiæ, se orationibus fidelium ipse quoque commendat. Nec mediatorem se facit inter populum & Deum, sed rogat ut omnia corporis Christi membra inuicem pro se orent, quoniam inuicem sollicita sunt membra, & si patitur vnum membrum, reliqua compatiuntur. Ac sic membrorum omnium adhuc in terra laborantium mutua pro se inuicem orationes ascendant ad caput quod præcessit in cælum, in quo est propiciatio pro peccatis nostris. Nam si esset mediator Paulus, essent utique & reliqui Apostoli. Ac si multi mediatores essent, nec constaret ipsius Pauli ratio, qua dixerat: Vnus enim Deus, vnus mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, in quo & nos vnum sumus, si seruamus veritatem fidei in vinculo pacis. Idem Augustinus ad Ibi: At verò sacerdotem (inquit) si requiras, super cælos est, ubi interpellat pro te, qui in terra mortuus est pro te. Et mox: Sanctuarium cæli ingressus ad consummationem usque seculorum. solus populi
eminus

eminus in atrio residentis vota ad Deum refert. Et Lib. de Isaac &
 Ambrosius: Ipse (inquit de Christo) loquens, os nos anima.
 strum est, per quod Patri loquimur: oculus noster,
 per quē Patrem videmus: dextera nostra, per quam
 nos Patri offerimus, quo nisi intercedente, nec no-
 bis nec sanctis omnibus quicquid cum Deo est. Hæc
 illi. Ridiculum autem est, quod Iesuitæ exemplum
 Moſis, qui dum in his terris superſtes eſſet inter De-
 um & populum, ſequeſter eſſe ſolebat, ad mortuo-
 rum ſanctorum interceſſionem detorquent, cum de
 his dicatur, Abraham nesciuit nos, & Iſraël ignora-
 uit nos. Cæterum, vt maxime ſanctos mortuos ſuo
quodam modo in cœlis coram Deo pro nobis orare
fateamur, eos tamen vt inuocemus, nec ullum man-
datum in ſacris literis precipit, nec promiſſio allicit,
nec exemplum monet. Quomodo inuocabunt (in-
quit Paulus) in quem non credunt? Non eſt autem
in ſanctos credendum, Quomodo igitur eſſent in-
uocandi? Et cum neceſſe ſit, vt qui inuocatur, ſit
 ſcrutator cordis (oratio enim eſt eleuatio mentis ad
 Deum) non debent ſancti inuocari, quia non ſunt
 cordium ſcrutatores. Iam quæ à noſtris ex Ambro-
 ſio, Auguſtino, Epiphanio, alijsq; Patribus contra
 ſanctorum vel interceſſionem vel certe inuocatio-
 nem adferri ſolent teſtimonia, vulgo ita ſunt nota,
 vt repetere illa pigeat. Lectorem igitur ad ſcripta
 noſtrorum præceptorum remittimus, & vt tot alle-
 gationes Ieſuitarum in margine poſitas ſanctorum
 patrociniò nihil patrocinari cogitet, monemus,
 quod & ſupra in Præfatione monuimus; & nunc or-
 dine ac ſigillatim ex teſtimonijs Patrum, quot
 quidem.

Eſa. 63.

Rom. 10.

quidem ad manum habemus, monstrabimus.

Tertullianus libro aduersus Praxean. Apostolus (inquit) Dei & hominum appellans sequestrem, vtriusque substantiæ confirmauit.

Idem lib. de resurrectione carnis dicit: Christum esse sequestrem Dei atque hominum, ex vtriusque partis deposito sibi commisso. Et consolatione plenissimum est, quod de Christo ait: Carnis quoque depositum seruat in semetipso, arrhabonem summæ totius: sed de sanctorum intercessione, ne gry quidem.

Chrysostomus in hunc locum docet, Christum ideo habere duas naturas, ut verè possit esse mediator. De intercessione autem sanctorum, nullum habet iota.

Cyrillus in Ioannem lib. 3. ca. 9. inquit: Nam quoniam prudenter maiora illa videre ac audire populus recusabat, quæ magnitudine visionis intolerabilia illi fuerunt, mediatio Moseos, cuius ministerio diuina præcepta populo deferebantur, tunc intercessit. Quæ res FIGURABAT MEDIATOREM DEI ATQUE HOMINUM, qui natus ex muliere propter nos, Dei patris voluntatem notam ei ut filio, ut sapientiæ Dei, voce humana, ut verè homo, nobis patefecit. Et paulò post: Mediatio igitur Moysis inter Deum & Iudæorum populum mediatoris Christi figura erat, sed illa quidem ministri modo adhibita, seruilis fuit: libera verò hæc Christi & mystica. Mediator enim hominum atque Dei factus, verè vtriusque naturam attingit, &c. Hactenus Cyrillus. Sed quid hæc ad Papisticam sanctorum intercessionem?

Idem lib. II. in Ioan. cap. 34. Vnum enim mori oportuit,

portuit, sufficientem pro vita omnium redemptorē,
 vt & mortuorum & viuorum imperium acciperet.
 Ne quis illud RIDICVLVM verum esse putaret, Ap-
 postolorum mortem ad destructionem interitus a-
 liquid contulisse, cum liberatis enim ab interitu,
 etiam Apostoli iure connumerantur. Vnius enim
 nobiscum illos naturæ fuisse constat, in quos imperi-
 um mors suum exercuit: Solus ergo qui ex viuo Pa-
 tre est, pro vita omnium carnem tradidit suam, &c.
 Si multa huiusmodi testimonia Iesuitæ allegare per-
 rexerint, præuaricari videbuntur, et ad Lutheranos
 velle deficere. Caueant igitur, ne Latialis Iupiter e
 vaticano suo monte fulmen excommunicationis in
 ipsos eiaculetur, dum quasi inscīj & inuiti, Caiaphæ
 instar, veritati testimonium dicunt.

Idem lib. 1. de Trinitate, eadem de Mose scribit,
 quæ supra lib. 3. in Ioan. cap. 9. Quod scilicet Moses
 sua mediatione fuerit typus Christi. Quid autem
 hæc ad sanctorum intercessionem attinent?

Epiphanius hæresi 34. nihil dicit, quod ad præ-
 sentem Thesin vel astruendam, vel impugnandam
 faciat.

Quod autem 83. hæresin citant, ridiculum est. Pu-
 to autem illos 38. allegare voluisse: in qua dicit, Chris-
 tum seipsum tradidisse in mortem crucis non ne-
 cessitate sed voluntate, vt contingeret nobis salus.
 Sed quis hoc negat? Intercessionem sanctorum, nõ
 redemptionem Christi, probare debuissent Iesuitæ,
 si suæ reconditæ eruditionis thesauros ostentare
 voluissent.

Hilarius in Matthæum cap. 14. dicit, Christum

I SOLVM

SOLVM redemisse nos, nec quenq̄ habuisse ea in re socium. Sed hoc ipsum est quod contra Papistas tam frequenter & diligenter inculcamus: vt à quo solo redempti sumus, is idem solus noster corā Deo mediator & deprecator habeatur.

Augustinus ad Bonifacium lib. 4. cap. 4. proluxè disputat contra Pelagianos, qui infantes peccato cedere dicebant, eosq̄ cum Manichæis confert, dicens: Pelagianos Manichæis nihilo meliores esse. Vt enim Manichæi negant, corpus infantis à Deo creatum, ita Pelagiani non concedunt, vt infantes à Christo sanentur. Ac inter cætera dicit de Christo: Sicut enim solus (inquit) ideo factus est hominis filius, vt nos per ipsum filij Dei fieremus: ita **SOLVS** pro nobis suscepit sine malis meritis pœnam, vt nos per illum sine bonis meritis consequeremur gratiam: quia sicut nobis non debebatur aliquid boni, ita nec illi aliquid mali. Hanc singularem mediatoris prærogatiuam (quòd scilicet ipse innocens pro nocentibus moritur) Pelagiani euacuare conantur, &c. Cæterum, de intercessione sanctorum nullam ibi syllabam inuenias.

I E S V I T Æ.

Volo ergo viros orare in omni loco, leuantes puras manus.

III.

Præuacis quidem preces ubiq̄ locum habere, per se manifestum.

festum est, si tamen de publicis (nam de his Ambrosius & Chrysostomus verba huius capituli interpretantur) hæc accipiamus, vult Apostolus, non tantum in templo Hierosolymitano, vt Iudei, vel in monte Garizim, vt Samaritani volebant, Deum orari posse, sed in omni loco ad id delecto & dedicato. Inepere igitur Heretici, verbis istis abutuntur, ad sanctitatem templorum tollendam, quæ Deo consecrata sunt, et sacras Diuorum continent reliquias. Nec prætermittendum est, precando manus attollere, quemadmodum & in genua procumbere, care-
 Luc. 22.
 Act. 7. 29, 20, 23.
 miliarem.

RESPONSIQ.

CUM Paulus velit, vt in Ecclesia omnia de-
 1. Cor. 14.
 center & secundum ordinem fiant, minime re-
 pugnamus, quò minus in templis, in quibus publici
 cætus Ecclesiæ congregantur, publicæ preces fi-
 ant, & semper nobis displicuit fanaticus & vefanus
 Enthusiastarum quorundam Spiritus, qui in tem-
 plis orare prohibent, siquidem Deus ipse de tem-
 plo Hierosolymitano pronunciauit: Domus mea
 Elia. 36.
 domus orationis vocabitur. Et Paulus in templo nõ
 Matth. 23.
 impiè legitur orasse. Et ante hunc Petrus quoque &
 Act. 21.
 Act. 3.
 Ioannes in templum ascendisse perhibentur, circa
 horam precationis nonam. Vnde & sacræ ædes ap-
 pellantur, quia verbo Domini & oratione sanctifi-
 cantur, vt nobis earum vsus licitus, purus & sanctus
 sit. At verò, quemadmodum Enthusiastarum furor
 res damnamus: ita e regione Hypocritarum super-
 stitionem.

stitutionem non possumus non improbare. Hi enim publicas preces contra expressam Christi & Pauli sententiam, certis locis, nimium profecto superstitione affigunt: In omni loco (inquiunt Iesuitæ) ad id delecto & dedicato. Quis vero, hypocritæ, verbo Domini vos adijcere aliquid iussit, quod Deus ipse nefas esse pronunciat? Paulus enim disertè ad excludendam omnem Iudaicam & Papisticam superstitionem ait: In omni loco, vos autem ad stabiliendam superstitionem de vestro additis: Ad id delecto & consecrato. Sed quid Psalter? Domini (inquit) est terra & plenitudo eius: orbis terrarum, & vniuersi qui habitant in eo. Si Domini est vniuersa terra, & totus terrarum orbis, cur non in omnibus locis quandocumque res & necessitas exigit, vel priuatim singulis, vel publice vniuersis, vt exempli gratia, toti alicui exercitui, toti simul in eadem naue periclitanti turbæ orare liceat? Mundis, inquit Paulus, omnia munda, cur non & quælibet loca? Ac si cibi sanctificantur per sermonem Dei, ac precationem, cur non etiam mare & arida, cur non syluæ, montes, valles, denique omnia loca in terris hoc modo sanctificentur? Grauius ab Esaia & Stephano reprehensi sunt hypocritæ inter Iudæos, qui Deum in templis manufactis habitare, & ceu parietibus templorum includi putabant. Eandem reprehensionem incurrit Iesuite, dum publicas preces ad delecta & dedicata loca alligat: quasi quæ à cornuto Episcopo aut indocto suffraganeo aqua benedicta aspersa, & alijs puerilibus Caremonijs dedicata, aut sanctorum vel veris vel eumentis reliquijs & donarijs ornata loca sint.

Psal. 121.

Tit. 1.

1. Tim. 4.

Esa. 66.
Act. 7.

ea sint, ea propria sint Dei habitacula, vnde propius
 aurem nobis admoueat, aut secreta nescio quæ vis
 illis inhæreat, quæ sacratiores & acceptiores apud
 Deum preces nostras reddat. Nos verò illa crassa, et
 rudi superstitione Ethnicis, Iudæis, Turcis & Pa-
 pistis relicta, scimus veros adoratores, citra loci dis-
 cretionem, Patrem adorare in spiritu & veritate: ^{1o. 21. 4.}
 scimus, cum vera Dei templa simus nos ipsi, nobis
 intra nos ipsos orandum esse, si in sancto templo suo
 Deum inuocare velimus. Externam autem pæda-
 gogiam, vt inter orandum manus attollantur, genua
 submittantur, neque nos repudiamus: modo ne in il-
 lis summa Christianismi, & prora & puppis piarum
 precum collocetur: sed his cæremonijs, ceu alpha-
 betarijs rudimentis, tum ad discendam veram ani-
 mi humilitatem, tum ad excitandam seriam & ar-
 dentem eleuationem mentis ad Deum, vtamur:
 illam enim genuflexio, hanc manuum sublatio ac
 (vt Poëta canit) tensæ ad sydera palmæ significant.

I E S V I T Æ.

Docere mulieri non permitto.

IIII.

Mulier & vir sexum hoc loco, non coniugium designant: nõ
 enim nuptis tantum, sed & omnibus mulieribus, iuxta a com-
 munes Dei naturæq; leges conuenit subiectio, & silentium, ^{1. Cor. 14.}
 in cætu virorum, & docendi potestas adempta est. Deus tamen,
 qui suis legibus non tenetur, Delboram populo suo præfecit, & ^{Iud. 4.}
 Huldam spiritum Prophetico decorauit: & quarundam opera in ^{2. Reg. 22.}

I iij nouo

Genes.

nono testamento, publicis in Concionibus usus est, paucarum
tamen privilegium, communes leges non infringit. Aduerte
sedulo pie Lector, diuinam hęc & naturalem ab Apostolo pro-
mulgari legem: vt hinc intelligas, in quorum numero habendi
sunt, qui procacibus mulierculis Sacerdotium tribuunt, quod
apud ipsos in concionando tantum positum est.

RESPONSIO.

1. Pet. 2.

Dicite Io pœan; & Io his dicite pœan. Nam
tandem Iesuitis aliquid verum & sanum exci-
dit. Hanc enim totam Thesin acceptamus, si illud de
muliercularum Sacerdotio sine calumnia intelligat
tur. Videntur sanè, ne vna aliqua positio non satis
virulenta sit, postremis verbis Lutheranos, quos vox
cant, velle pungere. Lutherus enim recte ex sacra-
rum literarum fundamentis, & ipsa cum primis Dis-
ciplinae sententia, docuit, in nouo testamento om-
nes Christianos esse Sacerdotes, tam mulieres quàm
viros. Per sacerdotium autem non intelligit publicum
ministerium in Ecclesia concionandi & admi-
nistrandi Sacramenta, sed illud ipsum quod Petrus
ait: Ipsi quoque veluti viui lapides aedificemini, do-
mus spiritalis, sacerdotium sanctum ad offeren-
dum spirituales hostias, acceptabiles Deo per Iesum
Christum. Et mox: Vos autem genus electum, regale
sacerdotium, gens sancta, populus qui in lucrum
accessit, vt virtutes prædicetis illius, qui è tenebris
vos vocauit in admirabilem suam lucem. Hoc sacere-
dotium qui mulieribus adimit, simul etiam Christia-
nissimum.

nissimum iisdem adimit: qui tribuit, non propterea ministerium Ecclesiasticum tribuit, hoc enim nusquam in nouo testamēto Sacerdotium appellatur, nec ministri Sacerdotes, sed Apostoli, Prophetæ, Euangelistæ, Pastores, doctores, Episcopi dicuntur, vnus Ephes. 4. autem Sacerdos Christus, qui seipsum in ara crucis obtulit. Nec quisquam apud nos dixit, Sacerdotium tantum in concionando positum esse, alioquin omnes & singuli Christiani ad concionandum essent obstricti. Quo quid esset absurdius? cum Paulus manifeste dicat: Prophetæ duo aut tres loquantur, cæteri diiudicent. 1. Cor. 14.

De Pepuzianis quidem scribit Augustinus, eos tantum dare mulieribus principatum, vt sacerdotio quoque apud eos honorentur. Dicunt enim, Quintilæ & Priscillæ in ciuitate Pepuza, Christum specie fœminte reuelatum. Sed cum his portentosis Enthusiasticis nihil nobis est commune. Videant autem Pastores, ne ipsi denuo fœminam, & quidem meretricem, creent, non tantum sacerdotem, sed etiam sacerdotum Principem. Neque enim ipsis ignotam esse arbitror Platinae historiã de Ioanne octauo: qui tam fecundus ac benignus pater extitit, vt etiam pepererit, & nouum morem explorandi sexum masculinum in Pontificibus post se reliquerit.

*nonnulli: hystoria
graphi de Ioanne
septimo, magister
meretricis, primum
pontificis curato.*

IESUITÆ.

EXCAP. III.

Fidelis sermo, si quis Episcopatum, &c.

Sino

I.

Sive cum Theophylacto, Beda & Oecumenio, Episcopi nomine, Presbyteros omnes comprehendamus, siue (quod Apostoli verbis, & interpretationi Chrysostomi & Ambrosij magis est consentaneum) tantum Antistites et Presbyteros illos, qui ab ipsis ad vicos & pagos vicinos, docendi gratia mittebantur, constat Presbyterorum inferiorum gradum, hic aperte non exprimi, non quod potestate pares sint cum Episcopis (ut cum Aetio iam olim damnato noui docent Euangelici) sed quia, quae de Episcopis praecipuntur, eadem ferè ceteris Presbyteris conueniunt:

Epiph. haeref. 75. Aug. haeref. 53. Dionys. Eccl. Hierarch. c. 5. & 6. Epiph. vbi supra. Cle- ment. epist. 1. ad Iacob. Anacle. epist. de Patriar. primaribus &c. Vrb. epist. de communi vita etc. Dama. epist. de Coepiscopis, Amb. in 12. ca. 1. ad Cor. Beda lib. 3. super Luc. c. 15. Theod. in 3. c. huius epist. Isidorus in quodam sermone habito in Synodo, Concil. Trid. sess. 23. cap. 4. & Can. 6. & 7.

vel quia tempore illo (teste Epiphano) propter penuriam virorum & Ecclesiae inopiam, Episcopi Presbyterorum, Diaconi verò reliquorum ministrorum munera obirent. Episcopos autem esse primos Presbyteros, & institutione Christi reliquis Presbyteris, functione atq; dignitatis gradu superiores, compertum est. Illorum enim est (teste Dionysio) perficere, atq; Patres & Doctores (ut Epiphanius ait) Ecclesiae procreare, hi verò potestatem huiusmodi nullam habent: illi Apostolis (Clemente, Anacleto, Urbano, Damaso, Ambrosio, Theodoro, Beda, Isidoro, testibus) hi verò discipulis alijs succedunt.

RESPONSIO.

HIC iam, quod faustum foelixq; sit, ad Hierarchiam Ecclesiasticam deuenimus: pro qua Iesuitae tanq; pro aris & focis dimicant: quanq; de focis certè magis quam de aris sint solliciti. Vident enim, si ille, de humano ingenio confictus & falso sacer nuncupatus ordo concidat, futurum, ut culinæ ipsorum non

non minus quam glacies, frigeant: vident quam
 innumera ocioforum hominum turba, ad stiuam es-
 set ableganda, quæ iam sub septemplici clypeo sep-
 tem ordinum delitescens, abdomini suo viuít, iuxta
 illud Apostoli: Quorum Deus venter est. Vulgò Phil. 3.
 autem gradus, per quos ad Sacerdotij fastigium as-
 cenditur, numerantur hi: Ostiarius, Lector, Exor-
 cista, Acolutus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter.
 Hic autem supremus gradus adeo fecundus est, vt
 ex se alios septem, maiores se, progignat: sequuntur
 enim Episcopi, Archiepiscopi, Primates, Patriar-
 chæ, Cardinales, Papa: qui, vt glossa in proëmio
 Clementinarum habet, dicitur à, papæ, interiectio-
 ne admirantis, quia est verè admirabilis vicarius
 Dei in terris. Vnde dicit ille Anglicus in Poëtria
 noua: Papa stupor mundi. Et circa finem: Qui maxi-
 me rerum, nec Deus es nec homo, quasi neuter es in-
 ter vtrunq;. Ex qua glossa colligitur, totius ordinis
 Hierarchici supremum fastigium, hoc est, Papam,
 cum nec Deus nec homo sit, sed inter vtrunq; neu-
 ter, esse aliquid bono Angelo deterius. Inter hos au-
 tem siue septem siue quatuordecim, siue quocunq;
 numerare placet ordines, tres tantum sunt, quorum
 in scripturis noui testamenti habetur mentio, quor-
 umq; in Ecclesia vsus semper extitit, Diaconatus
 nimirum, Presbyterium, & Episcopatus. Hæc tamē
 duo postrema non ita subtiliter discernuntur, vt nō
 interdum alterum pro altero accipiatur: sic vt Epi-
 scopus & Presbyter non tam sint diuersarum fun-
 ctionum, quam ætatum nomina: cum Episcopus
 vel iuuenis vel senex esse possit, Presbyter autem,
 K. non.

non nisi senior. Et Iesuitæ ipsi fatentur, quæ de Episcopis præcipiuntur, eadem ferè Presbyteris conuenire. Ad hæc fatentur, olim propter penuriam viros, et Ecclesiæ inopiam, Episcopos Presbyterorum munera obire solitos. Simul ergo fateri eos necesse est, Ecclesiæ diuitias & virorum Christianorum turbam, nõ aliquod vel Christi vel Apostolorum mandatũ hoc diferimẽ Episcopalis & Presbyteralis dignitatis peperisse. Cur igitur sui ipsorum mox obliuiscuntur, cum affirmant, INSTITVTIONE CHRISTI Episcopos reliquis Presbyteris functione atq; dignitatis gradu superiores esse: vbi autem, obsecro, Christus vnq; vnum verbum, vel vnum saltem tota de Episcopis vel Presbyteris protulisse apud Euangelistas legitur? Hic ad ineptam allegoriam, aut claudicantem similitudinem confugiunt. Episcopi (inquiunt) Apostolis, Presbyteri verò alijs discipulis, septuaginta illis scilicet, succedunt. O dictum acute. At si authores quæras huius *ἀλλήλων ἰσότητα*, pro Christo tibi nescio quem Clementem, pro Mattheo Anacletum, pro Marco Urbanum, pro Luca Damasum, pro Ioanne Ambrosium, Theodoretum pro Paulo, Bedam pro Petro, Isidorum pro Iacobo substituunt. Sed age, condonemus hoc ipsorum nimiam & supersticiosam erga Ecclesiasticos scriptores (quorum multa opuscula notha circumferuntur) reuerentiam, condonemus antiquo, & multis seculis inueterato mori, pro scripturis Canonicis dubia incertæq; fidei scripta, hominum, nonnunq; dormitantium, allegandi. Hoc verò nullo modo excusari potest, quod impudenter vociferantur, esse damnatam,

& post

& post Aërium à nouis Euangelicis resuscitatam
 heresin, Presbyteros Episcopis potestate æquipara-
 re. Scimus quidem Epiphaniū nimis præcipitan-
 ter damnare, cum alia non impia, tum hoc etiam
 Aërii. Quid est (inquit Aërius referente Epipha-
 nio) Episcopus ad Presbyterum? Nihil differt hic
 ab illo: vnus enim est ordo, & vnus honor, & vna
 dignitas. Imponit manus Episcopus, ita etiam Pres-
 byter: lauacrum dat Episcopus, similiter & Pres-
 byter: dispensationē cultus diuini facit Episcopus,
 & Presbyter similiter: sedet Episcopus in throno,
 sedet etiam Presbyter, &c. Hunc sermonem furio-
 sum magis esse, quàm humanæ conditionis, pronun-
 ciat Epiphanius. Hunc sequutus ceu Abbreviator
 Hæreseōn Augustinus: Dicebat (inquit) Presbyte-
 rum ab Episcopo nulla differentia debere discerni,
 Modestius certè loquitur Augustinus quàm Epi-
 phanius, & Aërii dogma magis pro errore quàm
 pro hæresi habere videtur. Sed opponamus istis
 Hieronymum, ætate inter illos duos mediū, eru-
 ditione si non vtriusq̄, alteri tamen parem, ambobus
 certè non inferiorem, tum verò ipsorum Romanen-
 sium iudicio, dignitate illis tanto superioriorem, quàm
 to Galerus Cardinalitius Mitra Episcopali est ho-
 noratior. Hic igitur in Epistola ad Oceanum sic
 scriptum reliquit: In vtraq̄ Epistola, siue Episcopi,
 siue Presbyteri (quanc̄ apud veteres ijdem Presby-
 teri & Episcopi fuerint, quia illud nomen dignita-
 tis est, hoc ætatis) iubentur monogami in clerum
 eligi. Audis clarè asseuerantem Hieronymum eos-
 dem fuisse Episcopos & Presbyteros apud veteres.

Hi ergò veteres ex Iesuitarum sententia, fuerunt hæretici, fuerunt Aëriani, fuerunt noui Euangelici.

*Idem Comment. in Epistolam ad Titum
Cap. 1.*

Diligenter (inquit) Apostoli verba attendamus, dicentis : Vt constituas per ciuitates Presbyteros, sicut ego tibi disposui. Qui, qualis Presbyter debeat ordinari, in consequentibus differens, hoc ait : Si quis sine crimine vnus vxoris vir, &c. Postea intulit : Oportet enim Episcopum sine crimine esse, tanq̃ Dei dispensatorem. IDEM EST ERGO PRESBYTER, QUI ET EPISCOPVS, & antequam Diaboli instinctu, studia in religione fierent, & diceretur in populis : Ego sum Pauli, ego Apollo, ego autem Cepha, communi Presbyterorum consilio Ecclesie gubernabantur. Postq̃ verò vnusquisq̃, quos baptizauerat, suos putabat esse, non Christi, in toto orbe decretum est, vt vnus de Presbyteris electus superponeretur cæteris, ad quem omnis Ecclesie cura pertineret, & schismatum semina tollerentur. Putat aliquis non scripturarum, sed nostram esse sententiam, Episcopum & Presbyterum vnum esse, & aliud a tatis, aliud esse nomen officij, relegat Apostoli ad Philippenses verba, dicentis : Paulus & Timotheus serui Iesu Christi, omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippis, cum Episcopis & Diaconis, gratia vobis & pax, & reliqua. Philippis vna est vrbs Macedoniae, & certè in vna ciuitate plures, vt nuncupantur, Episcopi esse non poterant. Sed

Philip. 1.

Sed quia eosdem Episcopos illo tempore, quos & Presbyteros appellabant, propterea indifferenter de Episcopis, quasi de Presbyteris est loquutus. Ad huc hoc alicui videatur ambiguum, nisi altero testimonio comprobetur. In actibus Apostolorum scriptum est, quod, cum venisset Apostolus Miletum, miserit Ephesum, & vocauerit Presbyteros Ecclesie eiusdem, quibus postea inter cetera sit loquutus. Attendite vobis & omni gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos pascere Ecclesiam Domini, quam adquisiuit per sanguinem suum. Et hic diligentius obseruate, quomodo vnus ciuitatis Ephesi Presbyteros vocans, postea eosdem Episcopos dixerit. Si quis vult recipere eam Epistolam, quae sub nomine Pauli ad Hebraeos scripta est, & ibi aequaliter inter plures Ecclesiae cura diuiditur, siquidem ad plebem scribit: Parete Principibus vestris, & subiecti estote. Ipsi enim sunt, qui vigilanti p animabus vestris, quasi ratione ^{inutile} reddentes, ne suspirantes hoc faciāt, siquidem hoc ^{multo} vtile vobis est. Et Petrus, qui ex fidei firmitate nomen accepit, in Epistola sua loquitur, dicens: Presbyteros ergo in vobis obsecro Compresbyter, et testis Christi passionum, qui & eius gloriae, quae in futuro reuelanda est, socius sum: pascite eum, qui in vobis est gregem Domini, non quasi cum necessitate, sed voluntarie. Haec propterea, vt ostenderemus apud veteres eosdem fuisse Presbyteros, quos & Episcopos: paulatim vero, vt dissensionum plantaria euellerentur, ad vnum omnem sollicitudinem esse delatam: Sicut ergo Presbyteri sciunt, se ex Ecclesiae consuetudine

K iij tudine

tudine ei qui sibi præpositus fuerit, esse subiectos, ita Episcopi nouerint, SE MAGIS CONSVETVDINE, QUAM DISPOSITIONIS DOMINICÆ VERITATE Presbyteris esse maiores, & in cōmune debere Ecclesiam regere, imitātes Mosen, qui cum haberet in potestate solus præesse populo Israël, septuaginta elegerit, cum quibus populum iudicaret. Hactenus Hieronymus.

Obsecro te, quisquis es pie Lector, posco etiam à te impie Iesuita, vt hæc dicta Hieronymi non tantum à verbis, quæ sanè proluxa sunt, numeres, sed à momento etiā atq; grauitate eorum ponderes. Primum claris verbis, non semel, sed bis, sed ter adfirmat: Eundem esse Presbyterū, quem & Episcopum. Deinde addit, hanc sententiam non esse suam, sed scripturarum: idq; autoritatibus tam Petri quam Pauli comprobat. Tertio demonstrat, apud veteres quoq; eisdem pro Episcopis & Presbyteris fuisse habitos. Postremo fatetur discrimen quidem factum esse inter Presbyterum et Episcopū, hoc autē factum esse nō dominicæ dispositionis veritate, sed consuetudine, idq; tum demum, cum Diaboli instinctu studia in religione fierent, scindereturq; (vt ille ait) studia in contraria vulgus. Eant nunc Iesuitæ, damnataq; hæreseos, & noui nescio cuius Euangelij arguant, qui docent, non esse diuersos gradus Presbyteri & Episcopi in Ecclesia. Hæretici ergo erunt & noui Euāgelij sectatores, veteres omnes, apud quos Hieronymus testatur, eundem esse Presbyterum, quem et Episcopum: Hæreticus est & noui Euāgelij Doctor, Paulus; Hæreticus est, & noui Euāgelij fautor.

fautor Petrus: Hæretica est & à vero vetusto Eu-
angelio aliena, veritas diuinæ dispositionis: deniq;
hæreticus est & noui Euangelij author Spiritus ipse
Christi, à quo afflati, & ex quo loquuti Paulus &
Petrus, ex eiusdem instinctu & dictato scriptis pro-
diderunt, eundem esse Episcopum & Presbyterum.
En, quàm pulchram telam Hæreticorum texant les-
surae?

Non possum omittere, quin & Lyrani expositio-
nem in hunc locum adferam. Dicunt (inquit) hinc as-
liqui, quod per Episcopatum intelligit Sacerdotis
um, quod est etiam officium intendendi salutem popu-
li sibi commissi, quia immediate post agit de statu
Diaconi. Et non est verisimile, quod scribendo de
statu Episcopi statim transiret ad statum Diaconi,
sacerdotio prætermissio. Et mox: Potest conueniens-
ter dici, quod instruit eum de utroq; sub nomine Ep-
iscopi Sacerdotis officium comprehendens: quia,
sicut est dictum, ad officium utriusq; pertinet super-
intendere populo: magis tamen extensiuè ad offici-
um Episcopi, scilicet in tota Diocesi sua, ad officium
verò Sacerdotis, in vna Parochia, &c. Vides rursus
Lector, Lutheranos non propterea esse hæreticos,
quia Episcopum & Presbyterum apud Paulum pro
eodem habeant.

Sed age, fingamus & demus paulisper fuisse in
primitiua Ecclesia distinctos ordines & gradus
Presbyterorum atq; Episcoporum, hodieq; etiam ef-
se & permanere debere: num tamen propterea, qui
hodie his nominibus in Papatu appellantur, verè es-
sunt, quod dicuntur, Presbyteri & Episcopi, cum
nec

nec

nec doctrina nec moribus tales sint, quales Paulus describit? Quorsum igitur opus est diu multumque disceptare, de ipsis nominibus & discriminatis gradibus Presbyterorum & Episcoporum? cum hodie in Papatu tales monstrari nequeant, qui id sint quod præ se ferunt, sed plerique (vt Seneca inquit) personam malint quam faciem. Itaque exhibeant nobis prius Iesuitæ veros Presbyteros & Episcopos, tum non tantum Episcopum Presbytero superiore agnosceremus & venerabimur, verum etiam, si sic ipsis placeat, utrosque tum Cardinalibus, tum Cardinalium creatori, summo Pontifici, antefereamus.

IESUITÆ.

Unius vxoris virum.

II. Quando necessum fuerit, vt ex his qui mariti sunt, aut fuerint, aliquis fiat Episcopus, cauet his verbis Apostolus, ne is

Digamus sit, sed vnus tantum expertus nuptias. Esse autem

verba hæc hoc modo interpretanda, ex eodem Apostolo constat,

cum paulo inferius eandem ferat legem de viduis, & ex Patri-

bus ferè omnibus, Clemente scilicet, Siricio, Innocentio primo,

Tertulliano, Hieronymo, Ambrosio, Augustino, Primasio, Se-

dulio, Anselmo, Haymone atque Patribus Concilij Agathensis: &

ex Græcis, Origene, Epiphanio, Oecumenio, cum quibus Chry-

ostomus & Theophylactus numerandi sunt, qui, etsi quandam

Cap. 5. Clem.
Const. lib. 2, ca.
2, Serit. epist. ad
Hime. Tarracō.
Epist. Innoc. epi.
3, ad Exupe.
Leo epist. 82. ad
Anast. Thell.
episc. Zach. epi.
ad Bonifac.
Tertul. lib. 1. ad
vxorem, Hiero.

aliam attingant interpretationem, hanc tamen libentius amplectuntur. Sententia verò nouorum Evangelicorum, qui verbis his præcipi aiunt Presbyteris coniugium, Vigilantium.

rium quidem ducem habent, Catholicorum verò neminem. ad Gerunt. Aug^u
gust. de bono coniug. cap. 18. Orig. cont. Celsum. Epiph. hæres. Catharorum.
Reliqui in hunc locum. Concil. Agath. c. 1, 9, 16.

RESPONSIO.

DVos constat esse neruos regni Pontificij: alter
rum, Hierarchicum ordinem, quo se vncta &
rasa cohors sacrosanctam & inuiolabilem fecit: Nos
lite (inquiunt) tãgere Christos meos. Alterum: Cœs
libatum, quo id effecerunt, primum, vt sine curis &
communibus molestijs humani generis vitam Epi-
cuream degerent: deinde, vt opes illæ Ecclesiasticæ,
Persica Gaza maiores, perpetuæ essent, ac nun-
quam deficeret, quod Epicuri de grege porcis alendis
sufficeret. Cum autem impuro suo cœlibatui maxi-
mè hunc Apostoli locum obstare viderent, quo Es-
piscopum describit vnus vxoris virum, varijs &
indignis modis eum interpretati sunt. Alij enim
omnia in intempestiuas allegorias commutare soliti,
per vnus vxoris virum, vnus Ecclesiæ pastorem
intelligendum esse voluerunt. Quod figmentum
omnes *negligentes* huius loci respuunt, & illud præfer-
tim, quod de propria domo curanda, regendaq; sube-
sequitur. Si quis (inquit) proprię domui præesse nõ
nouit, quomodo Ecclesiam Dei curabit? Ideoq; iam
Papistas ipsos istius delirationis suppudet: Alij dis-
ctum Pauli ita interpretantur, quasi excludere vo-
luerit vxorum pluralitatem, non autem admittere
vnitatem. Sed facile est cernere, isthoc glossemate
L vim

Item. Smite has abies.

vim apertam fieri verbis Paulinis, quibus Episcopo
 vxor vna conceditur. Sunt qui Paulum dicant ad-
 mittere quidem ad Episcopatum eum, qui aliquan-
 do vxorem habuerit, non autem qui iam nunc habes-
 at: ita hanc vxoris vnitatem ad tempus præteritum
 referunt, vt qui Episcopus sit futurus, ei impedimen-
 to esse non debeat, fuisse aliquando monogamum.
 Verum & hoc glossema verbis Paulinis confuta-
 tur. Non enim dicit: oportet fuisse, sed, oportet esse.
 Et paulò post eum de Diaconis loquitur, præsentis
 verbo vtitur, inquit: Diaconi sint vnius vxoris
 mariti. Et ad Titum: Si quis est inculpatus, vnius vx-
 oris vir. Ac ne cauillationibus locus relinquere-
 tur, Paulus ipse cauere voluit, effectis matrimonij
 in medium prolatis, prole scilicet ipsa, ex qua bene
 & recte educata, argumentum sumit boni Episcopi:
 contra, ex eadem male & ad turpitudinem instituta,
 mali & nequam Episcopi. Alij harum ineptiarum
 pertæsi, pulchrè sibi sapere visi sunt, si hęc monoga-
 mū tantum, ad Episcopatum à Paulo admitti dice-
 rent, arceri verò eum, qui secundas esset expertus
 nuptias, quem ipsi, & mali Grammatici & non boni
 Theologi bigamum vel digamum vocarunt. Hos
 inter Iesuitæ sunt, qui, quanto illis in linguarum co-
 gnitione præstant, quantoq; foeliciori tempore vi-
 uunt, quam alij aliquot antè seculis vixerunt, tanto
 minus excusationis merentur in peruersitate sua,
 qua in claram lucem obscuras densasq; tenebras in-
 ferunt. Perspicuum enim est, Apostolum simpliciter
 hoc velle, vt Episcopus simul non habeat plures vx-
 ores, quemadmodum tunc quidam ex Iudæis, qui-
 dam

Tit. 7.

dam etiam ex Gentibus conuersis adhuc habebant. Nam apud Iudæos quidem, ex peruersa Patrum imitatione, quibus quod licuisset, idem sibi quoque licere arbitrabantur, polygamia propemodum pro lege obtinuerat: apud Gentes verò, & cum primis orientales, plerumque non ea religione & fide colebantur matrimonia qua decebat. Ergo, ne de impudicitia et leuitate suspectus sit Episcopus, vult Paulus Episcopum non esse polygamum, hoc est, simul vno & eodem tempore plurium vxorum, quam vnus, maritum. Itaque etsi accesserint interdum secundæ aut tertiæ nuptiæ, aut si vidua ducta fuerit, in hanc sententiam Pauli non admissum erit crimen, modo Episcopus simul non habeat plures vxores, sed vnam. Non enim secunda vxor, minus quam prima tum in adiutorium (vt olim loquebantur) tum in remedium data est: & si semel melius est nubere quam vri, certè & secunda vice melius erit, ac si primum coniugium honorabile est, secundum quoque nemini, nisi Montani deliria sectanti, probrosum erit ac ignominiosum. Volo (inquit Paulus infra) iuniores duas nubere, liberos gignere, domum administrare, nullam occasionem dare aduersario, vt habeat maledicendi causam. Cur non etiam iuniores viduos hoc priuilegio vti concedes, si non singulari dono continentiæ præditi sint? Alibi enim pronunciat Apostolus: Vnusquisque proprium donum habet ex Deo, alius quidem sic, alius sic. Et statim: Dico autem inconiugatis & viduis, bonum est eis, si manserint, vt & ego; QVOD SI NON CONTINENT, MATRIMONIUM CONTRAHANT. Cur tu coniugium etiam

Episcopus polygamus

1. Cor. 7.
Heb. 13.

1. Tim. 5.

1. Cor. 7.

L ij secundum

secundum illis negabis, quibus tu donum continentia, quo fortassis ipsemet cares, tribuere non potes?

Sed ne videamur omnibus veterum scriptorum Ecclesiasticorum suffragijs destitui, age quid de hoc loco Pauli Hieronymus senserit, expendamus: cuius testimonium tanto maioris ponderis in hac causa erit, quanto alijs hic vir non tantum secundis verum etiam primis nuptijs, & non sacerdotum modo, verum etiam aliorum hominum coniugio iniquior esse solet. Sic igitur eo ipso libro, quo virginitatem propè supra cœlum efferre conatur, aduersus Iouinianum scribit: Si Samuel nutritus in tabernaculo, duxit vxorem, quid hoc ad præiudicium virginittatis? Quasi non hodie quoque plurimi sacerdotes habeant matrimonia, & Apostolus Episcopum describat vnus vxoris virum, habentem filios cum omni castitate. Idem extra disputationem, sedatis affectibus, vbi verba Pauli, de quibus agimus, interpretatur, sic ait: Quidam de verbis Pauli ita sentiunt: Iudaicæ consuetudinis (inquiunt) fuit, vel binas vxores habere, vel plures. Quod etiam in veteri lege de Abraham & Iacob legimus. Et hoc nunc volunt à Paulo esse præceptum, ne is, qui Episcopus eligendus est, vno tempore duas pariter habeat vxores. In epistola item ad Oceanum, sic inquit: Ex Iudæis erat Apostolus: prima Christi Ecclesia ex Israël reliquijs congregabatur. Sciebat lege concessum, et exēplo Patriarcharū ac Mosi familiare populo nouerat, in multis vxoribus liberos spargere. Iphis quoque Sacerdotibus huius licentiæ patebat arbitriū. Præcipit ergo ne eandē licentiā Ecclesię sibi vendicent

Hierony. lib. 1.
aduer. Iouinia.

Hiero. in epist.
ad Tit. 1.

Idem ad Oceanum.

dicent Sacerdotes, ne bina pariter & trina sortiantur coniugia, sed vt singulas vno tempore vxores habeant. Hanc interpretationē adfert Hieronymus verborum Pauli. Et si autem plures quoque adferat, tamen alias prorsus improbat, alias vocat coactas, nonnullas superstitiosas magis quam veras. Hanc verò, quam recitauimus, minime reprehendit. Itaque Hieronymo ad Gerontianum, quam epistolam Iesuitæ citant, opponimus Hieronymum ad Oceanum. Quod si quis hæc contraria apud eundem authorem miratur, quid restat aliud, quam vt istis riuis relictis, ad fontem recurramus, ac Pauli verba expendamus, quod supra à nobis factum est? Donabimus igitur Iesuitis hac in parte plerisque veteres scriptores: & nobis Paulum retinebimus, quid enim cum hoc collatus valebit fictitius Clemens? quid impuri cœlibatus author & cum natura ipsa pugnans legislator Siritius? quid minime innocens Innocentius? cuius illa extat nocentissima vox, Sacerdotibus coniugatis, quia immundi sint, omnia immunda esse? quid Tertullianus, aperte cum in alijs, tum de Monogamia præsertim Montanizans? quod ipse etiam beatus Rhenanus notauit: quid Origenes à multis ne Ecclesiæ quidem filius creditus? quid Epiphanius omnino *μισόγυνος* & *μισόγαμος*? Quid illi ceu minorum gentium Diu, Oecumenius, Primasius, Sedulius, Anselmus, Haymo? quos tamen, quia ad manum non habuimus, non potuimus inspicere. Sed hoc minime prætereundum duximus, quod Augustinum (qui vnus nobis instar aliorum plurimorum esse debet) summa vi renitentem in partes suas

L iij trahere

proh Iesuitæ

trahere conantur, cum is omnium maximè nostram interpretationem confirmet, suoq; calculo adprobet. Is enim libro primo de bono coniugali cap. 17. proluxè disputat, quare licuerit Patribus plures habere vxores; quia scilicet pertinebat (inquit) ad dispensationem Propheticam, id est (vt infra cap. 18. declarat) præfigurabat eorum coniugium spirituale illam Christi & Ecclesiæ coniunctionem, quod sicut plures vxores vni viro adhærebant, ita ex omnibus gētibus Ecclesiæ plures vni viro subditæ future essent Christo: docetq; ibidē, sicut Dominus vnus possit esse multorū seruorum dñs, nō autē vnus seruus multorū Dominorum seruus, ita nō fuisse cōtra naturā nuptiarum, vt plures fœminæ sint iunctæ vni viro, quia plures possint ab vno fœtari, vna verò à pluribus non possit. Hæc est (inquit) principiorum vis, vt plures fœminæ vni viro sint, sicut multæ animæ vni Deo rectè subduntur. Ideoq; non est verus Deus animarū, nisi vnus: vna verò anima per multos falsos Deos fornicari potest, non fœcundari. Et statim cap. 18. Sed quoniam ex multis animabus vna ciuitas futura est habentium vnā animam, & cor vnum in Deum: quæ vnitatis nostræ perfectio post hanc peregrinationem futura est, vbi omnium cogitationes nec latebunt inuicem, nec inter se in aliquo repugnabunt: propterea Sacramentum nuptiarum temporis nostrī sic ad vnum maritum & ad vnā vxorem redactum est, vt dispensatorem Ecclesiæ non liceat ordinari, nisi vnus vxoris virum, (attende diligenter ad antithesin, quæ aliter constare non potest, nisi intelligatur, vt apud nos, de vno &

& eodem tempore) quod acutius intellexerunt, qui nec eum, qui catechumenus vel paganus habuerit alteram (id est, si etiam ante professionem Christiane religionis vna non contentus, alteram etiam duxerit) ordinandum esse censuerunt. Et paulo post: Sicut foemina, & si catechumena fuerit vitata, non potest per Baptismum inter Dei virgines consecrari: ita non absurde visum est, eum qui excessit vxorum numerum singularem, non peccatum aliquod commississe, sed normam quandam Sacramenti amississe, non ad vitæ bonæ meritum, sed ad ordinationis Ecclesiasticæ signaculum necessariam. Ac per hoc sicut plures vxores antiquorum Patrum (observata antithesin) significarunt, futuras nostras ex omnibus Gentibus Ecclesias vni viro subditas Christo: ita noster Antistes vnius vxoris vir significat, ex omnibus gentibus vnitatē vni viro subditam Christo. Hac ille. iam intelligens & cordatus lector ipse iudicet, quam inconuenienter ad stabiliendam firmitatem suam glossulam Augustinum Iesuitæ allegauerint. Quamvis iura Canonica secuti videntur, quæ Augustini verba eodem modo, quo Iesuitæ, peruertunt, & in alienum sensum detorquent, ita si cæcus cæcum, Canonista Iesuitam, ducat, ambo in foueam cadunt.

Agathense Concilium, quod allegant, eadem superstitione laborat, qua plerique Patres, de non ordinandis digamis. Neque mirum est, cum sibi Innocentij ordinationē, & Siricij auctoritatē sequendā proposuerit, vt ipsummet Canone 9. fatet, hac profectio in parte, & multis alijs, non tam *apertè* quam Agathense.

se.

se. Quod facilius agnoscet & libentius fatebitur, qui cum isto Agathensi Concilio Gangrense contulerit, in quo non Siricij, non Innocentij, sed sacrarum scripturarum authoritas, norma iudicij & decretorum fuit.

Penè præterieram, quod Iesuitæ in fine huius Assertionis hæreseos insimulant nouorum Euangelicorum (vt istis blasphemare libuit) sententiam, qua præcipi dicant Presbyteris coniugium: hanc enim aiunt, Vigilantium quidem ducem habere, Catholicorum verò neminem. Etsi autem nō statim hæreticum est, quod Vigilantius docuit, atq; hic fortasse, multis qui contra ipsum scripsere, fuit in sacris literis vigilantior atq; intelligentior, tamen nescio an inter nostros aliqui sint, qui tanq̄ necessariam rem in Episcopo requirant, vt sit coniunx. Nam vt in Christo non est mas nec foemina, sic inter mares eorū eodem non est coniugatus nec cœlebs, nec viduus, modo castè & continenter viuat, cum in coniugio & viduatu, tum in cœlibatu. Ac siquidem Episcopus donum continentiae non habet (non enim omnes capiunt verbum hoc) præceptum ei diuinitus esse affirmamus, vt vxorem ducat, vitandæ fornicationis causa. Propter supra, inquit, vitanda, suam QVISQVE (ergo etiam Episcopus) vxorem habeat. Sin verò Episcopus isto singulari dono, quod Angelicum magis est quàm humanum, ornatus est, quis contra Christi & Pauli consilium, eum adiget vt vxorem ducat, qua sine incommodo & sine peccato carere potest? Itaq; Ioannis quidem Baptistæ virginitatem, Ambrosij, Chrysostomi, Basilij,

Matthi, 19.

Basilij & aliorum cœlibatum miramur: Petri autem
 & Hermogis, Spiridonis, Tertulliani, Hilarij & si-
 milium coniugia æquè laudamus & veneramur. Heb. 13.
 Honorabile enim est coniugiū INTER OMNE S etiā
 Episcopos. Sed tamē nos existimamus, Pauli verba
 in hoc loco, nō esse precipientis, nec tamē etiam per-
 mittentis tantum, vt alibi inquit Hieronymus, Apo-
 stolos eo tēpore permisisse, vt Episcopus esset vo-
 nius vxoris vir, quando recentī adhuc Ecclesia non
 poterant inueniri tot virgines, nec cœlibes quidē,
 quot Episcopis & Sacerdotibus opus erat. Hoc
 profectō nimis frigidē dicitur. Non enim permittit
 tantum, sed & probat in Episcopo coniugium, si
 modō id intra hos limites consistat, vt simul vna
 duntaxat vxor habeatur. Rectius igitur Chryso-
 stomus: Non hoc, inquit, veluti sanciens dicit Aposto-
 lus, quasi non liceat absq; vxore Episcopum fieri, sed Chry. in 1. Tim.
3. hom. 10.
 eius rei modum constituens: Iudæis quippe licitum
 erat etiam secundo matrimonio iungi, & duas itē
 dem habere SIMVL vxores, honorabiles enim nup-
 tiæ, &c. Et idem alibi. Si quis (inquit) inculpatus, In Tit. Hom. 3.
 vnus vxoris vir, filios habens fideles, non obnoxius
 os crimini *ἀσώβητος* aut inobedientes. Cuius rei gratia
 etiā talē in medium adducit? Obturat os hæreticis,
 qui calumniantur nuptias, ostendens, quod non sit
 res detestanda, sed tam honorabilis, vt cum ea possit
 etiam in sanctum thronum ascendere.

Ex his dictis apparet, tantum abesse, vt Paulus in
 Episcopo coniugium tanq̃ viciū improbet, aut
 tanq̃ malum necessarium (sicut Ethnici quondam)
 permittat, vt etiā in virtutum, quæ Episcopo digne

M sunt,

sunt, catalogo recenseat, ac vel hinc maximè con-
iugij honestatem cõmendet, quòd Episcopum quoq;
non dedeceat: vt potè cum quo aliquis possit ad fans-
ctum Episcopatus solium (vt Chrysostronus loquitur)
euehi. Hæc igitur à Paulo inter boni Ecclesiæ
ministri rationes scripta sunt, coniugium habere,
domui suæ benè præesse, liberos pios & obediens
educare: quale quid de cœlibatu si protulerint le-
sistæ, in curru triumphali eos collocabimus.

I E S V I T Æ.

III. *Hæc igitur reiecta expositione, quæ præceptum inducit,*
Matth. 19. Mar. Christi, Pauliq; consilio contrarium, quæ innumeros sanctos
10. 1. Cor. 7. Hieron. damnat, & omni prorsus repugnat rationi, nos de cœlibatu sa-
Iouini, Origen. cerdotum, hæc affirmare non formidamus: Primum ex sacris
ho. 23. in Num. liceris concludi, Christi discipulos, si qui uxores, antequam
August. li. 1. de Christum sequerentur, habuerint (quod de solo Petro constare
c. 7. & de libero Hieronymus ait) ab ijs deinceps abstinuiffe: Deinde in Ec-
arbit. li. 1. cap. 2. clesia Dei, nullum ynquam fuisse morem, vt à Sacerdote
Cano. Apo. 27. post sacrum ordinem susceptum, vxor duceretur: Nunquam e-
Calix. dist. 27. c. etiam, vbi Canones seruati fuerunt (Epiphania atq; traditione
Presby. Conci. testante) Presbyteris, Diaconis, & Hypodiaconis licuisse, ex
Neocæsar. c. 1. vxore antè sacrum ordinem ducta, filios procreare. Ad hæc,
Carthag. 2. ca. 2. Calced. c. 13. Sy- nunquam Episcopos (quicquid esset in locis quibusdam Pres-
nod. que dicitur byceris permissum) nisi vel cœlibes vel se ab vxoribus absti-
sexta. ca. 3. & 6. nentes, fuisse consecratos: Deniq; in Ecclesia Græca, cum sacris
Leo epist. 82. ad ordinibus (saltem quando cœlibes sacris iniciabantur) coniun-
Anast. Epiph. etum fuisse votum, aut promissionem castitatis, idq; Apostolo-
hæres. 59. Euf. li. rum vel Ecclesiæ antiquo statuto, alioqui, nulla videretur fuisse
1. de demonst. causa,

causa, quare matrimonium post sacrum ordinem contractum, prohibicum & irritū apud ipsos, ut etiā apud Latinos fuisset.

*Euan. c. 9. Chry.
ho. 7. inc. 2 Mat.
Syn. sex. can. 48
ciul. Syn. ca. 30*

RESPONSIO.

HÆC assertio multis impudentibus mendacijs
hest referta. Itaq; Iesuitæ non abs re de audacia
sua præfati sunt. Non formidamus (inquiunt) hæc
adfirmare. Bellè profectò. Tanto igitur destabilior
est vestra temeritas, quanto minus vos illius pudet:
ac quò minus formidatis mētiri, eò de vestra pœni-
tentia & salute minus reliquum est spei.

Primum autem de discipulorum Christi vxoribus dicendum nobis est: in quo mirum est Iesuitas sponte cœcutire, & cum Hieronymo errare maluisse, quàm cum expressis scripturis rectè sentire, & verum dicere. Quid enim dicam? num de solo Petro constat, quòd vxorem habuerit? An non eadē sacrae literæ, quæ de socru Petri referunt, etiam de quatuor filiabus Philippī testantur. Aut igitur has spurias fuisse (quod vel cogitare nefas esset) aut Philippum vxorem habuisse necesse est. Atqui (inquis) is non fuit Apostolus, sed Euangelista, ut Lucas eum appellat. Quid tum postea? Discipulus tamen Christi fuit, vos autem non de Apostolis sed de discipulis Christi loquimini, ut clarè sonant verba vestra. Eusebius certè post Clementem ita scribit: *Euseb. Eccl. hist. lib. 3. cap. 30.* Clemens propter eos qui nuptias reprobabant, eos ex Apostolis, qui in coniugijs fuisse probantur, recenset, dicens: An & Apostolos reprobant? Nam Petrus & Philippus liberis procreandis operam

M ij dederunt.

dederunt. Philippus etiam filias suas viris nuptum dedit. Et Paulus non detrectat in Epistola quadam salutare coniugem suam, quam non circumduxit, ut ad ministerium expeditior esset. Et alibi idem Clemens dicit: Beatum Petrum, cum ad mortem uxorem suam duci cerneret, gauisum quidem fuisse vocationis gratia, & quod ad sua remearet: acclamasse autem illi admodum hortandi & consolandi gratia, ex nomine eam compellendo ac dicendo. O. N. memento Domini. Tale erat beatorum connubium & integer amicissimorum affectus. Hæc Clemens.

Lib. 7. Stromatum.

2. Cor. 11. Ambrosius verò tradit, omnes Apostolos, exceptis Ioanne & Paulo, uxores habuisse. Contra Ignatius cum Clemente affirmat, Paulum quoque coniugatum fuisse. Quibus etiam adstipulatur Chrysostomus. Sed siue Apostoli habuerint siue non habuerint uxores, nobis non tam quid fecerint, quam quid docuerint considerandum est. Docuerunt autem, laqueum nemini iniiciendum esse: docuerunt alios a lio dono esse præditos, & vnumquemque ut illum vocauit Dominus, ita ambulare debere: docuerunt melius esse nubere quam vri: denique, honorabile esse inter omnes coniugium & cubile impollutum: scortatores autem & adulteros iudicatum iri à Domino.

Putidum autem mendacium Esauitarum est: Ex sacris literis concludi, Christi discipulos, si qui uxores habuerint, antequam Christum secuti sint, ab ijs deinceps abstinuisse. Vnde obsecro, & è quibus scripturis hoc concluditur? imò verò contrarium è scripturis colligitur. Sic enim præcipit Apostolus: V

1. Cor. 7. xori vir debitam benevolentiam reddat, similiter autem

autem & vxor viro. Vxor proprii corporis ius non habet, sed maritus: similiter & maritus proprii corporis ius non habet, sed vxor. Et statim adhuc clarior: Ne fraudetis vos inuicem, nisi si quid ex consensu, PRO TEMPORE, vt vacetis ieiunio & precationi: & rursum in vnum conueniatis, ne tentet vos Sathanas propter intemperantiam vestram. Sed hæc forsitan hominibus è vulgo, non Apostolis dicta sunt. Audi ergò quid Ignatius in Epistola ad Philippenses, vt Eusebius narrat, scripserit: Non detraho, inquit, cæteris beatissimis, qui nuptiis copulati fuerunt, quorum nunc memini. Opto enim Deo dignus ad vestigia eorū in regno ipsius inueniri, sicut Abraham, Isaac, & Iacob, sicut Ioseph, & Esaias, & cæteri Prophetæ, sicut Petrus & Paulus, & reliqui Apostoli, qui nuptiis fuerunt sociati: qui non libidinis causa, sed posteritatis subrogandæ gratia coniuges habuerunt, &c. Quòd si Apostoli habuerunt coniuges subrogandæ posteritatis gratia, quid est quod Iesuitæ adfirmare non formidant, è sacris literis concludi, Petrum, & alios Petri exemplo, postquam discipuli Christi facti sunt, cum vxoribus cõmercij deinceps nihil habuisse?

Alterum non minus impudens mendacium est: In Ecclesia Dei nullum vnquam fuisse morem, vt à Sacerdote post sacrum ordinem susceptum vxor duceretur. Quia igitur de more quæstio est, morositatem & petulantiam Iesuitarum exemplis è veteri historia petitis refutabimus: quibus manifestum fiat, sacerdotes etiam in ordinibus constitutos, hoc est, professos iam & initiatos matrimonium contraxisse.

M iij Euseb.

Euseb. lib. 4. Ecclesiast. hist. cap. 23.

Dionysij Corinthiorum Episcopi extat Epistola ad Gnosios scripta, in qua Pinytum Paræciæ illius Episcopum hortatur, ne graue seruandæ castitatis onus necessario fratribus (hoc est Sacerdotibus) imponat, sed multorum sese imbecillitati atque temperet.

Sozomenus Ecclesiast. hist. lib. 5. cap. 11.

Eodem tempore (sub Iuliano Apostata) vitam martyrio finierunt, Basilius Ancyranæ Ecclesiæ Presbyter, & Euppsychius Cæsariensis, qui nuper uxorem duxerat, & adhuc sponsus erat.

Hieronymus in Epistola ad Oceanum.

Carterius Hispaniæ Episcopus, homo et ætate vetus, & Sacerdotio, vnam antequam baptizaretur, alteram post lauacrum, priore mortua duxit uxorem, & arbitraris eum contra Apostolorum fecisse sententiam, qui in Catalogo virtutum, vnius vxoris virum præceperit ordinandum. Miror autem te vnum protraxisse in medium, cum omnis mundus his ordinationibus plenus sit, non dico de Presbyteris, non de inferiori gradu. Ad Episcopos venio, quos si sigillatim voluero nominare, tantus numerus congregabitur, vt Ariminensis Synodi multitudo superetur.

Siricius Papa Decretorum suorum cap. 7.

Sedit Anno
Christi. 404.

PLURIMOS Sacerdotes Christi atque Leuitas POST LONGA CONSECRATIONIS SVÆ TEMPORA, tam de coniugibus proprijs, quam etiam de turpi coitu sobolem didicimus procreasse, & crimen suum hac præscriptione defendere, quia in veteri testamento

mento Sacerdotibus, ac ministris generandi facultas legitur attributa &c. En Siricius primus prohibet, ne hoc deinceps fiat, quod ante ipsum à PLVRIMIS sacerdotibus factitatum fuit.

Et mox.

Et quia exempla PRÆSENTIA cauere nos præmonent IN FUTVRVM, si quilibet Episcopus, Presbyter atq; Diaconus (quod nõ optamus) DEINCEPS talis fuerit inuentus, &c. Ergo hæcenus, vsq; ad tempora Siricij ipsis licuerat etiam post consecrationem vxores ducere.

Huic decreto Sacerdotes Hispani parere recusarunt, & patronum habuerunt suæ causæ Episcopum Tarracõensem, qui respondens Romano Episcopo, citat dicta Euangelij, quæ vetant dissolui coniugia. Sed rescripsit Siricius adeo arroganter ac stolidè, vt mirum sit, tantam tunc in Ecclesia inscitiam, audaciam, impietatem & tyrannidem fuisse.

Ex eiusdem Decretis cap 8. liquet, NUMEROSA coniugia sacerdotibus Hispanis permisa fuisse.

Innocentius Papa in Epistola ad Maximum & Seuerum Episcopos Brutios, grauiter conqueritur, quod Episcopi per Italiam & Campaniam dissimulent & conuiueant ad Sacerdotum coniugia, quasi nesciant esse illicita, &c. Vnde autem scirent, cum Lucas de hoc nihil scripserit?

Idem in Epistola ad Episcopos Macedoniæ cap. 1. conqueritur, eos qui viduas acceperint vxores, non solum Clericos effectos esse, verum etiam vsq; ad infulas summi Sacerdotij peruenisse, &c. Vnde intelligi

ligi

ligi potest, quid tum temporis in Græcis & Macedonicis Ecclesijs vsitatum fuerit.

Alibi etiam querulatur, Decretum Siriciij, quo Sacerdotes ab vsu coniugij submouit, non esse auditum nec RECEPTVM. Quod indicio est, quam constanter libertatē suam Ecclesiæ defenderint. Quod in Germania multis post annis cum primis fecerunt, S. Viricus Augustanus Episcopus circa annum Domini 900. Nicolao I. Papa, legem Siriciij repetente: & Otho Constantiensis Episcopus: & Clerus Moguntinensis atq; Erphordiensis, circa tempora Satanicū illius monstri Gregorij septimi, qui vulgo Hildebrandus ceu Hellebrandus dicitur, Anno domini 1104. De quibus consule Lambertum Schaffnaburgensem, Hirsfeldensem monachum, & Chronographum non indiligentem: Nauclerum item, Generat. 36. fol. 160. *Volumine 2*

Vergilius Polydorus lib. 6. Anglicæ historiæ narrat, coniugia Sacerdotibus in Angliā abrogari coepta circa annum 970. Et lib. 5. de inuent. rerum, testatur, demum circa annum Domini 1100. occidentalibus Sacerdotibus coniugium penitus ademptum esse.

Saxo Grammaticus lib. 15. author est, Danorum plebem suis Sacerdotibus coniugia decernentem à Pontifice Romano Clemente III. excommunicatam esse, circa annum Domini 1190. Tantæ molis erat, spurcos obtrudere Pfaffos.

Bulgari aliquando consulebant Papam, vtrum Presbyterum habentem vxorem, deberent sustentare & honorare, an à se abijcere. His respondet

Nicolaus

Nicolaus Pontifex, ne illum iudicent, sed Episcopos
 pi iudicio referuent. Dist. 28. Can. consulendum, &c.

*Synodus Ancyrana cap. 10. & repetitur Dist.
 28. Diaconi.*

Diaconi quicumq; ordinantur, si in ipsa ordina-
 tione protestati sunt, & dixerunt, velle se coniugio
 copulari, quia sic manere non possunt, hi si postmo-
 dum vxores duxerint, in ministerio maneant,

Stephanus Papa Dist. 31. aliter.

Aliter se orientalium traditio habet Ecclesiarum,
 aliter huius sacrae Romanae Ecclesiae. Nam eorum
 Sacerdotes, Diaconi, aut Subdiaconi matrimonio
 copulantur. Istius autem Ecclesiae vel occidentalis
 um, nullus Sacerdotum a Subdiacono vsq; ad Epi-
 scopum, licentiam habet coniugium sortiendi. Haec
 ille. Quod si Ecclesia orientalis vna est cum occi-
 dentali, quemadmodum vnam esse existimandum
 est, siquidem verè Ecclesia est (vnus enim Deus, vna
 fides, vnū baptisma, quo inītiāmur oēs,) si inquam
 vtraq; Ecclesia vna, vna igitur natura Sacerdotij vs-
 triusq;. Cumq; talis sit natura orientalis Sacerdotij,
 vt qui eo iam fungantur, matrimonium sortiri que-
 ant, sequitur, & naturam occidentalis Sacerdotij
 eam esse, quæ non pugnet cum matrimonio. In Chri-
 sto enim non est orientalis, nec occidentalis, non
 Graecus, nec Latinus.

*Dist. 84. Cum in praterito, Glossa, super verbis: Qui
 Sacramentis Diuinis inseruiunt.*

Dicunt quòd ista capita facta fuerunt ante tem-
 pus Gregorij, qui introduxit continentiam minis-

N stris

stris Dist. 31. ante triennium: id est, Subdiaconibus; Presbyteris vero & Diaconibus Siricius introduxit. Imò dicunt, quòd olim Sacerdotes poterant cōtrahere, ante Siricium. Vnde & Moses contraxit.

26. Q. 2. Sors.

Copula Sacerdotalis vel consanguineorum nec legali nec Evangelica vel Apostolica auctoritate prohibetur: Ecclesiastica tamen lege penitus interdicitur.

Nicolaus Cusanus Epistola 2. de usu communionis ad Bohemos.

Consequenter in nouo Testamento visum fuit, post aliquot tempora irrationale fore, quòd in sacris ordinibus existentes contraherent, similiter & solenniter vouentes. Quòd si facerent, separandos esse. Qui tamen antè tanquàm à Deo coniuncti separari non potuissent, &c. Ergo non statim ab Apostolorum temporibus, sed post aliquot demum tempora cœlibatus Sacerdotum introductus fuit, & separati ab hominibus, quos Deus ipse coniunxerat.

Itaque insigniter frontem perfricuerunt Iesuitæ, dum vociferantur, in Ecclesia Dei nullum unquàm fuisse morem, ut à Sacerdote post sacrum ordinem susceptum, vxor duceretur.

Sed his mendacijs addunt tertium: Nunquàm Presbyteris Diaconis, & Hypodiaconis licuisse, ex vxore ante sacrum ordinem ducta filios procreare. Quancquàm hęc limitationem adscribunt, ubi (inquiunt) Canones seruati fuerunt. Fatentur ergo ipsi, Pontificum & Conciliorum Canones non ubique esse seruatos,

uatos, sed à multis Ecclesijs pro libertate, in qua Christus eos vocarat, reiectos. Nam si sacris initiati ad matrimonium peruenire potuerunt, & in orientali & occidentali Ecclesia, vt supra demonstratum est: quorsum id fuisset, nisi sine matrimonij potuissent vti: Est enim finis matrimonij non tantum proli procreatio, sed etiam vt vterq; coniugum alterius incontinentiæ mutuis officijs medeatur. Quod & à Paulo 1. Cor. 7. affirmatur, & 32. q. 2. ostenditur. Sed age, quod supra fecimus, id nunc etiam faciemus, vt exemplis & Canonibus contrarijs Iesuitarum impudentiam retundamus.

Apud Eusebium Ecclesiast. hist. lib. 5. cap. 24. & 25. fit mentio Polycratis Ephesini Episcopi, qui se ab Episcopis progenitum ait. Hæc enim sunt verba: Sed & ego omnium vestrum minimus Polycrates, traditionem parentum meorum obseruo, quorum etiam aliquot affectatus sum. Septem namq; ex parentibus meis per ordinem fuerunt Episcopi, ego octauus, qui omnes ita obseruarunt hunc diem.

Tripartita hist. lib. 9. cap. 38.

In oriente cuncti spontanea voluntate, & nõ aliqua necessitate, etiam Episcopi, abstineant. Plurimi enim eorum etiam Episcopatus tempore, ex legitima vxore filios habuerunt.

Socrates hist. Ecclesiast. lib. 1. cap. 11. & Sozomenus lib. 1. cap. 23. & Dist. 31. Can. Nicæna.

Nicæna Synodus volens corrigere hominum vitam in Ecclesijs commorantium, posuit leges, quas Canones vocamus, in quorum tractatu videbatur

N ij aliquibus

Socrates discretè
inquit, NOVAM
legem,

aliquibus introducere legem, vt Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, cum coniugibus, quas ante consecrationem duxerunt, nō dormirent. Surgens autem Paphnutius confessor, contradixit, honorabiles confessus nuptias, & castitatem dicens esse cum propria vxore concubitum. Suasit itaq; Concilio, ne talem poneret legem, grauem esse asserens causam, quæ aut ipsis aut eorum coniugibus occasio fornicationis existeret. Et hoc quidem Paphnutius, licet nuptiarum esset inexpertus, exposuit, Synodusq; laudauit sententiam eius, & nihil ex hac parte sancit, sed hoc in vniuscuiusq; voluntate, non necessitate, permisit.

Nicephorus lib. 12. cap. 34.

In Thessalia et hoc factitatū esse legimus. Licebat Clerico cuius, priusq; in ordinē eum cooptaret, legitime vxorē ducere. At si postea, vt cōsuetudine receptū est, vxorē cognouisset, ordine eo mouebat, cum in oriēte oēs, atq; etiā Episcopi, si vellēt, pro arbitrio suo, nō aliqua legis necessitate coacti, vxorum congressum declinarent. Multi etiam ipso Episcopali munere fungētes in Episcopalibus ædibus liberos multos ex coniugibus, quas sibi legitimo matrimonio antea cōiunxissent, susciperēt. Eadem referuntur à Socrate lib. 5. cap. 22.

Concilium Gangrense, Ca. 1. & Dist. 30. Si quis nuptias. & Dist. 31. Si quis vituperat.

Si quis vituperat nuptias, & dormientem cum viro suo fidelem ac religiosam detestatur, aut culpabilem

bilem æstimat, velut quæ in regnum Dei introire non possit, anathema sit.

Idem ca. 4. & Dist. 28. Si quis discernit.

Si quis discernit Presbyterum coniugatum, tanquã occasione nuptiarum, quod offerre non debeat, & ab eius oblatione ideo abstinet, anathema sit.

Synodus sexta, & habetur Dist. 31. ca. Quoniam.

Quoniam in Romani ordine Canonis esse cognovimus traditum, eos qui ordinati sunt Diaconi, vel Presbyteri, cõsiteri, quod nõ suis iam copulêtur vxoribus: nos antiquũ sequêtes Canonẽ Apostolicẽ diligentia, & constitutiones sacrorum virorũ, legales nuptias à modo valere volumus, nullo modo cum vxoribus suis eorũ cõnubia dissoluentes, aut priuãtes eos familiaritate adinucẽ, in tẽpore oportuno. Quis cunq; ergo dignus inuentus fuerit Subdiaconali ordinatione, aut Diaconali, aut Sacerdotali, hi nullo modo prohibentur ascendere ad talem gradum, pro vxoris suæ cohabitatione: nec etiã tempore ordinationis suæ profiteri castitatem cogantur, quod abstinere debeant à legalis vxoris familiaritate. Si quis igitur præsumpserit contra Apostolicos Canones, aliquos Presbyterorum aut Diaconorum priuare à contactu & à communione legalis vxoris suæ, deponatur. Similiter & Presbyter ac Diaconus, qui religionis causa vxorem suam expellit, excommunicetur. Si verò in hoc permanferit, deponatur.

Gregorius PP. Dist. 31. Ante triennium.

Ante triennium omnium Ecclesiarum Subdiaconi Siciliae prohibiti fuerant, vt more Romanæ Ecclesie

N iij clesie

clesiæ suis vxoribus nullatenus misceantur. Quod mihi durum atq; incompetens videtur: vt qui vsu continentiae non inuenit, neq; castitatem promissit, compellatur à sua vxore separari, atq; per hoc (quod absit) in deterius cadat.

Hinc etiam Nicolaus Papa, ad Ratholdum Episcopum Argentoratensem 33. q. 2. Ca. Latorem, scribens de Presbytero matricida, vsu plurimarum rerum ei interdixit: atq; adeo, ne oblationes offerat, nisi expletis multorum annorum curriculis, mandat: veruntamen vsu matrimonij ei non interdixit. Sic enim ad verbum: A propria (inquit) ac legitima vxore non separetur, ne in fornicationis voraginem corruat, quod ne fiat optamus.

Innocentius 3. de vita & honestate Clericorum.

Qui autem secundum regionis suæ morem non abdicarunt copulam conjugalem, si lapsi fuerint, grauius puniantur, cum legitimo matrimonio vti possint.

Vrbani PP. Turonensi Archiepiscopo. Dist. 56. cap. Cenomanensem.

Cenomanensem electum pro eo quod filius Sacerdotis dicitur, si cæteræ virtutes in eum conueniunt, non reijcimus, sed suffragantibus meritis, eum patienter suscipimus.

Et Gratianus ibidem.

Cum ex Sacerdotibus nati in summos Pontifices supra legantur esse promoti, non sunt intelligendi de fornicatione, sed de legitimis coniugijs, quæ Sacerdotibus ante prohibitionem, vbiq; licita erant, & in orientali Ecclesia vsq; hodie eis licere probantur, &c.

tur, &c. Respicit autem Gratianus ad Epistolam Damasi Papæ ad Hieronymum, quæ citatur. Dist. 56. Ca. Osius, &c. in qua ostenditur, plurimos ex Sacerdotibus natos, sedi Apostolicæ præfuisse.

Sed age, contexamus catalogum Romanorum Pontificum, qui Sacerdotum filij fuerunt.

Bonifacius I. Papa Romanus, Iucundi Presbyteri filius.

Fœlix II. Romanus, filius Fœlicis Presbyteri.

Gelasius I. Apher, filius Valerij Episcopi.

Agapetus I. Romanus, patrem habuit Gordianum Presbyterum.

Syluerius I. Campanus, patrē habuit Hormisdam Episcopum.

Deus dedit, vel Theodatus, quem Damasus Osiū appellare videtur, Romanus, patrem habuit Stephanum Subdiaconum.

Theodorus I. Græcus, patre natus est Theodoro Episcopo.

Hadrianus II. Romanus, patre Talaro Episcopo natus.

Ioannes XI. Sergij III. Pontificis filius, Romanus.

Ioannes XII. Romanus, & hic Sergij Pontificis filius.

Ioannes XIII. patre Ioanne Episcopo, Romanus.

Ioannes XVI. Romanus, patre Leone Presbytero. Sedit autem is, circa annum Dñi 984. imperante Otthone III. Vnde manifestum est, circiter mille annos post natum Christum, in ipsa vrbe Roma Sacerdote

cerdotes adhuc vxores habuisse, & liberos procreasse. Itaque Iesuitæ vel ex omnium historiarum inscitia errant, vel malitia id, quod non nesciunt, dissimulant.

Accedamus iam ad quartum mendacium Iesuitarum, quod tale est: Nunquam Episcopos (nam Presbyteris licuisse tacite fateri coguntur) nisi vel cœlibes, vel se ab vxoribus abstinentes fuisse confessos. Hoc licet ex superioribus testimonijs etiam refutari possit, tamen paucula quædam adijciemus.

Ruffinus Ecclesiasti. hist. lib. 1. cap. 5.

Spiridion Cyprius Episcopus, vir vnus ex ordine Prophetarum, pastor ouium etiam in Episcopatu positus permansit. Filiam habuit, Irenen nomine, quæ ei cum bene ministrasset, virgo defuncta est.

Sozomenus lib. 1. ca. 11 de eodem.

Spiridion Trimithuntis Cypri Episcopus, erat vir agrestis, vxorem habens & liberos, at ob id nihil ad res diuinas deterior.

Euseb. lib. 6. cap. 42.

Cheremon Nili Ægyptiacæ Episcopus, admodum senex, ad montana Arabiæ cum vxore sua fugiens, non est reuersus, nec vnquam videri potuerunt.

Dist. 28. ca. De Syracusano.

Pelagius Papa ordinat Episcopum Syracusanum habentem vxorem & liberos: nec vsu vxoris ei interdicit: sed hoc tantum exigit, vt suam fateatur quantula sit præsentis temporis habita rerum descriptione substantiam, & nihil vnquam per se aut per filios & vxorem, siue quamlibet propinquam aut

aut domesticam vel extraneam fortè personam de rebus audeat vsurpare Ecclesiæ : & vniuersa sui Episcopatus quæ sita tempore Ecclesiæ suæ dominio societ : nihil vltra id, quod modo descriptum est, filijs suis vel hæredibus relicturus.

*Innocentius tertius, de Clericis coniugatis
ca. Cum olim.*

Nos igitur attendentes, quòd orientalis Ecclesia votum continentia non admittit: quoniam orientales in minoribus ordinibus contrahunt, & in superioribus VTUNTUR matrimonio iam contracto, mandamus. &c.

Sed adscribamus etiam elegantissimos versus Baptiste Mantuani, quos in Fastis suis de S. Hilario Pictauiensi Episcopo cecinit.

Integritas vitæ, legum prudentia, cultus
Coelituum, tutela inopum, diadema pedumq;
Pictauiense tibi, dum nil mortalia curas,
Dum viuis tibi sorte tua contentus, ab omni
Ambitione procul, populo applaudete, tulerunt.
Non nocuit tibi progenies, non obstitit vxor
Legitimo coniuncta thoro: non horruit illa
Tempestate Deus thalamos, cunabula, tædas
Sola erat in precio, quæ nunc incognita virtus
Sordet, & attrito viuit cum plebe cucullo.
Propterea leges quæ sunt connubia contra
Esse malas quidam perhibent: prudentia patrum
Non satis aduertit, dicunt, quid ferre recuset,
Quid valeat natura pati. Ceruicibus aiunt
Hoc insuaue iugum nostris imponere Christus
O Noluit.

Noluit. Istud onus, quod adhuc quàm plurima
Fecit, ab audaci dicunt pietate repertum. (mōstra
Tutius esse volunt, quia Lex diuina sinebat
Iste via, veterumque sequi vestigia Patrum.
Quorum vita fuit melior cum cōiuge, quàm nūc
Nostra sit, exclusis thalamis & coniugis vsu.

En quanto rectius & honorificentius de Sacerdotum
ipsumque adeo Episcoporum coniugio sentiat
Monachus Carmelita, quàm Pseudomonachus
Iesuita: qui Episcopum vxori & liberis operam
dare posse negant: ideoque vel cœlibatum vel perpetuam
ab vxore abstinentiam in Episcopo contra
omnes diuinas & naturales leges requirunt.

Sed non sufficit, eos tanquam hostes Dei & naturæ,
bellum vtrisque intulisse in oppugnando Episcoporum
cōiugio, nisi idem in reliquis etiã ordinibus oppugnent.
Assuunt igitur quintum mendacium: In Ecclesia
Græca cum sacris ordinibus coniunctum fuisse
se votum aut promissionem castitatis. Et statim sextum:
Idem (inquiunt) Apostolorum vel Ecclesiæ antiquo
statuto. Et mox septimum: Matrimonium post sacrum
ordinem contractum, prohibitum & irritum apud ipsos
etiam Græcos, non minus quàm apud Latinos fuisse.
Vtrisque iam credemus? Iesuitis affirmantibus? an
Iuribus Canonicis negantibus? Videant Iesuitæ, ne tandem
hoc pacto imprudenter in excommunicationem Romani Pontificis
incurrant, dum sacrosanctos Canones (vt olim vocabant)
aperte falsitatis & mendacii arguunt.

Dist. 31. Ca. Quoniam.

Orientalis

Orientalis Ecclesia (cui sexta Synodus regulam viuendi præscripsit) votum castitatis in ministris altaris NON suscepit.

Et ibi Glossa.

In Canone Romano statutum erat, quòd Diacones & Presbyteri orientalis Ecclesiæ deberent continentiam profiteri: quod male seruabant: quod sexta Synodus cognouit. Ideo statuit iuxta antiquum Canonem, vt vnusquisq; Clericus suam possit habere vxorem, nec propter hoc repellatur à promotione, si dignus fuerit, **NEC TEMPORIS SVÆ ORDINATIONIS COGATUR CONTINENTIAM PROFITERI:** eo tamen tempore, quo ministrat altario, debet abstinere.

Et rursus alia Glossa ibidem.

Hæc duo capita intelliguntur de Clericis orientalis Ecclesiæ, **QVI NON SVSCEPERVNT VOTVM CASTITATIS.**

Et mox.

In orientali Ecclesia omnes Clerici indistinctè possunt vtì matrimonio contracto. In occidentali verò Ecclesia aliter seruatür.

Dist. 31. Ca. aliter. Glossa super verbo copulantur.

Multi ex hac littera dicunt, quòd orientales possunt contrahere in sacris ordinibus.

Quæ cum ita sint, aut errores suos agnoscant Iesuitæ, aut se à lure Canonico discedere palam profiteantur. Quod si fecerint, priuilegium fortassis Pæpa, quod ipsis tribuit, rursus adimet, & in pistrinum, quo digni sunt, detrudet.

Iam tempus postulat, vt loca ex Patribus à Iesuitis

O ij in

in margine huius Assertionis allegata excutiamus. Primum Hieronymi citant libros aduersus Iouinianum. Quis autem nescit, quod ipse etiam Erasmus testatur, Hieronymum matrimonio iniquiorem fuisse? Nam cum Iouiniani aut Heluidij heresi esset excitatus, calore contentionis multa scripsit, quae sedato nunquam excidissent. Sed & extra disputationem tantis laudibus virginitatem extulit, ut de matrimonio parum honorifice sensisse videatur. Itaque illius autoritas causae nostrae minimè nocere debet. Quanquam eo loco, quem Iesuitae citant, nihil aliud dicat, quam, excepto Apostolo Petro, non esse manifestè relatum de alijs Apostolis, quod uxores habuerint: & cum de vno scriptum sit, de caeteris tacitum, intelligi debere, sine vxoribus eos fuisse, de quibus nihil tale scriptura significet. Atqui haec vnus Hieronymi opinio contrarijs sententijs Ignatii, Clementis, Ambrosij, & Chrysostomi refellitur.

Origenes Hom. 23. in Numeros, à Iesuitis etiam in aciem producit, sed irritò conatu. Verba enim Origenis haec sunt: Videtur mihi, quòd illius est solius sacrificium offerre indefinens (hoc est, ut paulò antè dixit, orationem, quae sicut incensum offertur Domino) qui indefinenti & perpetuae se deuouerit castitati, &c. Hoc (VIDETUR) Origenicum, soluitur per (NON VIDETUR) Lutheranum. Et Origenes ipse praefatur, se verè hoc dicere: adeò cunctanter & timide loquitur. Adhuc nihil ibi de Sacerdotum peculiari officio tractat, sed totum sermonem ad cunctum populum conuertit: cui tum de indefinenti festiuitate, hoc est, à peccatis abstinentia,

tia,

tia, tum de indefinente sacrificio, hoc est, p[ro] oratione concionat[ur]. Inspice lector totam Homiliam, & n[on] magis eam ad Sacerdotum coelibatum, quam ad Parmenonis suam pertinere videbis.

Augustinus de nuptiis & concupiscentia lib. 1. cap. 7. nullo verbo Sacerdotum, Presbyterorum, vel Episcoporum coniugium attingit: tantum docet, libidinem in coniugibus esse malum, sed propagationem, quæ occasione libidinis fit, esse bonam: tandemq[ue] sic concludit caput: Ita nec propter libidinis malum nuptias condemnare, nec propter nuptiarum bonum libidinem laudare debemus.

Idem de libero Arbitrio. lib. 1. cap. 2. disputat, quomodo, cum anima hominis peccet, quæ sit à Deo, Deus tamen peccati non sit author. Cæterum de matrimonio Sacerdotum vel aliorum, nec vnam quidem profert syllabam.

Canon Apostolorum 27. sanè non nisi lectoribus & cantoribus permittit vxores ducere. Huic autem opponimus Canonem sextum, ita pronunciantem: Episcopus aut Presbyter vxorem propriam nequaquam sub obtentu religionis abijciat: si vero reiecerit, excommunicetur: sed si perseverauerit, deijciatur. Hos duos Canones prius concilient Magistri nostri, quam nos alterius autoritate premant.

Calixti impio Canonis, quo non solum Sacerdotibus coniugia prohibet, sed contracta etiam dissoluit, alios pios Canones Gregorij & cæterorum, supra à nobis commemoratos opponimus.

Concilium Neocæsariense, Carthaginense, Chalcedonense, eadem superstitione laborantia, cum ver-

In ca. Signifi-
casti. Extrauag.
de Elect.

Gerfon Parte 1.
de examinatio-
ne doctrinarū.

bo Dei careant, ab vna Gangrensi Synodo, quæ ver-
bum Dei pro se habet, valide confutantur. Nam &
Panormitanus asserit, in concernentibus fidem, eti-
am dictum vnius priuati esse preferendum dicto Pa-
pæ, si ille moueretur melioribus autoritatibus no-
ui & veteris testamenti, quam Papa. Et Gerfon as-
serit, vnum eruditum debere se toti generali Con-
cilio opponere, si sentiret, maiorem partem ad op-
positum Euangelij, malitia vel ignorãtia declinare,

Synodi, quæ sexta dicitur, Canones 3. 6. & 48. alio
eiusdem Synodi Canone euertuntur, qui citatur
Dist. 31. Ca. Quoniam, quem supra recitauimus. Ita-
que Iesuitæ illos cõtrarios Canones aut concilient,
aut Ius Canonicum corrigant: quod non ita pridem
Monachus Dominicafter Hispanus, frater Bartho-
lomæus Carranza Mirandes tentauit: qui in summa
Conciliorum & Pontificum ad finem sextæ Synodi
in Trullo congregatæ hæc verba attexuit: In De-
creto (inquit) Gratiani adseribuntur aliquot De-
creta huic Synodo, & septimæ etiam generali, quæ
inter suprascriptos Canones non continentur. Ex
quo certo apparet, vitio Typographorum id factum
esse. Hæc ille corrector Decreti. Vnde facile æsti-
mare potes, candide lector, quantum fidei Canonis
bus, & Iesuitarum allegationibus dari debeat.

Leonem & Epiphanium in locis citatis non in-
uisti Iesuitis donamus. Nam ingenue agere volu-
mus, & homines supersticiosos hac in parte nobis
vendicare non laborabimus.

Eusebius de demonstratione Euangelica lib. 1.
cap. 9. sic scriptum reliquit: Veruntamen eos, qui
sacra

sacratī sunt, atq; in Dei ministerio cultuq; occupatī, continere deinceps seipso a commercio vxoris decet. Qui autem non ad TANTVM assumpti sunt SACERDOTII MVNVS, ijs idem sermo diuinus indulget, ac propemodum palam omnibus prædicat, quod vtiq; honorabile sit coniugium, &c. Ergo vides Diaconis & Subdiaconis tum temporis adhuc licuisse vxorum commercio vti. Et notandum est, quod in eodem capite dicit de ministris Ecclesiæ: His ipsi, inquit (doctoribus scilicet & prædicatoribus verbi diuini) maximè in præsentia, vt melioribus studijs vacent liberius, seiunctus à re vxoria victus ADAMATVR, velut ijs qui diuina & incorporea sobole propaganda occupati teneantur, &c. Ergo continentiam in illis potissimum commendat Eusebius, qui ipsi à cœlibatu minimè abhorrebant, Coactam autem castitatem omnia sanorum hominum iudicia auersantur.

Chrysofomus Hom. 7. in 2. cap. Matthæi, grauis ter inuehit in eos, qui turpibus spectaculis in Theatro indulgebant. Tandem obiectioni respondens, inquit, se non prohibere coniugia: & addit: Omnia siquidem mandata legis nobis sunt Monachisq; communia, præter connubium: quanq; hîc quoq; beatus Paulus admonet, per cuncta Monachis æquare nos cupiens, adducit habitum mundi huius, vt & qui habent vxores, tanq; nō habentes sint. Loquitur autem Chrysofomus de laicis: & tota homilia nullo verbo attingit ministrorum Ecclesiæ vel Sacerdotum cœlibatum. Et tamen tanta est impudentia Iesuitarum, vt hunc locum citare non vereantur:

antur : qui tamen ministrorum coniugio magis patrocínatur quam cœlibatui. Hunc enim cœlibatum (inquam) Monachorum esse proprium & peculiaris rem, nec reliquis hominibus communem, indicat. Nisi igitur ex omnibus ministris Monachos facere velint Iesuitæ, coniugium eis permittant necesse est. Quòd autem Chrysoströmus ex Paulo monet, ut qui vxores habent, sint tanq̃ non habentes, id non de voto perpetuæ continentiæ intelligi potest, sed de casto & moderato vsu matrimoniij: ne quis, ut

Amb.li.de Philo-
soph. quē citat
Aug.lib.contra
Iulianum, 2.
Chryf. hom. de
inuentio, crucis.

Ambrosius dixit, suæ vxoris adulter fiat. Tam enim sua est coniugio castitas, quam virginitati : quemadmodum rectè alibi inquit Chrysoströmus. Primus castitatis gradus est, sincera virginitas : secundus, fidele coniugium. Ergo species secunda virginitatis est matrimoniij casta dilectio.

I E S V I T Æ.

*Diaconos similiter pudicos, non bilin-
gues.*

III.
Act. 7. 8. 21. I-
gnat. epist. ad
Tral. Clem. epi-
1. ad Iac. Euari-
stus epist. 1. ad
omnes Epif. A-
phric. Fabianus
epist. 1. Leo ser-
de S. Laurent.
Conci. Neocæs.

Nomine Diaconorum, etiam Hypodiaconi comprehenduntur : reliqui enim inferiores ordines, quàmuis constituti essent, nondum tamen eo tempore discrimine personarum, à superioribus discernebantur ordinibus. Qui autem Diaconos, de quibus hîc agitur, alios esse ab his, qui in actis Apostolorum facti leguntur, & qui eis ministerium tantum mensarum & custodiam thesauri Ecclesie concedunt, omnem autem adimunt sacram functionem, grauiter hallucinantur. Nam ex sacris literis

literis constat, & ex antiquorum Patrum constanti traditione, eosdem Diaconos, qui mensis ministrabant, vel thesauri curam habebant, sacram etiam in Ecclesia habuisse functionem, & ad sacrum ordinem pertinuisse.

can. 13. Chryl.
hom. 14. 15. in
Acta Aposto-
lorum.

RESPONSIO.

A Cœlibatu Sacerdotum rursus ad Hierarchiam suam Ecclesiasticam delabuntur Iesuitæ: in qua post Episcopos & Presbyteros collocant Diaconos & Hypodiaconos. Etsi autem Hypodiaconorum mentio in scripturis non fiat, dabimus tamen hoc ipsis, ut nomine Diaconorum etiam Hypodiaconos comprehendant. Reliquos autem inferiores ordines Apostolorum tempore constitutos fuisse, facilius dicitur quam probatur. Nam & aliquot seculis post Apostolos, Hieronymus quinque tantum enumerat Ecclesiæ ordines, Episcopos, Presbyteros, Diaconos, Fideles, Catechumenos: reliquo clerico locum proprium nullum tribuit. Etsi enim tum quoque erant lectores & Acoluthi, tamen nomina non erant certorum munerum: verum quos clericos vocabant, eos ab adolescentia certis exercitijs assuefaciebant ad seruiendum Ecclesiæ: quò melius intelligerent, quorsum essent destinati, & paratiores in tempore ad officium accederent. Diaconorum autem Apostolicis temporibus proprium munus non fuisse prædicare Euangelion, & administrare Sacramenta, vel hinc duntaxat colligitur, quòd ab Apostolis ideo iussi sunt eligi, ut quia illis non erat plas-

In Esa. cap 9.

Act. 6.

P citum

citum derelicto sermone Dei, ministrare mensis,
 his delegaretur hoc negotij: Apostolis interea des-
 precationi & administrando sermoni incumbentis
 bus. Fuit tamen & hæc Diaconorum functio, non
 prophana sed sacra, hoc est, ad sanctos vsus Ecclesiæ
 destinata: quis enim prophanium munus dicat, pau-
 perum curam gerere? membra Ecclesiæ fouere?
 & vt caueantur rixæ & contentiones, omnibus au-
 qua ratione consulere? Itaq; nescio quid hîc Iesuitæ
 sacrum vocent, nisi fortassis vnctionem & tonsuram
 intelligant, sine qua nemo sacri ordinis sacræ ue-
 lius functionis particeps esse queat. Sed relinqua-
 mus ipsis hæc anilia deliramenta, & Diaconorum
 officia persequamur, quos & apud Lucam & apud
 Paulum eosdem esse equidem non dubito: de qui-
 bus etiam nescio, an honorificētius aliquid dici pos-
 sit, quàm quod à nostris Theologis scribitur: Non
 aliam fuisse olim in veteri Ecclesia Diaconorum ras-
 tionem, quàm quæ sub Apostolis fuisse legitur. Or-
 blationes enim fidelium quotidianas, quas *synaxas* voc-
 cabant, & annuos Ecclesiæ prouentus recipiebant,
 vt conferrent in veros vsus, qui iuxta veteres Cas-
 nones erant præcipue quatuor. Nam Ecclesiasticor-
 rum honorum pars vna distribuebatur Clericis: id
 est, qui vel ex parentum consensu, sumptibus Eccle-
 siæ alebantur & instituebantur, tantisper, dum ad
 aliquod munus in Ecclesia obeundum essent idonei:
 vel iam reipsa seruiebant Ecclesiæ: alter autem
 quadrans alendis pauperibus, tertius, tuendis ædis
 ficijs, & alijs eiusmodi vsibus, parçè tamen & mode-
 ratè impendebatur. Deniq; quadrans qui supererat,
 Episcopo

Episcopo concedebatur, non vt eo abuteretur pro suo arbitrio, sed vt sobriè & honestè viuens familliam frugaliter aleret, captiuos etiam fratres redimeret, & pauperes aduenas exciperet. Onera igitur istiusmodi mittebantur Diaconis: quos etiam oportebat Oeconomiam suam quotannis rationem reddere coram Presbyterorum collegio, cui Episcopus præerat: vt ex Canonum, qui Apostolis adscribuntur, quadragesimo primo, & Antiocheni Concilij Can. 24. & 25. animaduertitur. Postea vero cum opes Ecclesiæ amplificarentur, & difficultas oneris cresceret, attributi sunt Diaconis Hypodiaconi, quorum opera circa pauperes vterentur. Quibusdam etiam in locis propter opum amplitudinem instituti sunt ordinis exactiõnis et administrationis causa, Archidiaconi: ne quid ex bonis Ecclesiæ vel negligentia vel vilius fraude deperiret. Quod autem progressu temporis, Euangelij quoque ad populum lectio illis dabatur, & exhortatio ad precandum, quod item ad porrigendum in sacra cœna calicem adhibebantur, id muneris ornandi causa fiebat, quò maiori religione illud obirent, cum admonerentur talibus Symbolis, non esse profanam aliquam villificationem quam gererent, sed sacram & Deo dicandam functionem. An volunt Iesuitæ Diaconis, quas les quidem in primitiua & Apostolorum temporibus vicina Ecclesia fuerunt, aliquid amplius à nobis tribuit? Id nimirum, quod nescio qui fictitij Clementes & Ignatij illis tribuunt, huius enim farine nothos & ignotos authores nobis in marginibus obstrudunt: quos, ne quid callidè præterisse videamur, tam iustrabimus.

P ij Primum

Primum IGNATIJ citant Epistolam ad Trallianos, cuius est apud omnes doctos suspecta auctoritas. In ea autem epistola facit discrimen inter Episcopum & Presbyteros; ac inter cætera dicit: Oportet ergo et Diaconis, qui sunt in ministerium Iesu Christi, omni modo placere. Non enim in cibo & potu sunt ministri, sed ministri Ecclesiæ Dei. Oportet ergo præcepta eorum seruare, sicut ignem ardentem, &c. Et in eadem Epistola. Quid enim Diaconi, nisi imitatores Christi, ministrantes Episcopo, sicut Christus Patri, & operantes illi operationem mundam & immaculatam: quomodo sanctus Stephanus beatissimo Iacobo, & Timotheus & Linus Paulo, & Anacletus & Clemens Petro, &c. Hæc si quis Ignatij esse credat, credat etiam, si placet, Euangelio, quod Thomæ nomine circumfertur. Certè non propterea Ignatij sunt Epistolæ, quia sub Ignatij nomine à Valentino Pacæo Apostata in Schola Dilingensi Græco sermone sunt æditæ: aut si Ignatij sunt, non profecto illius sunt, qui post Petrum alter, in successione Antiochenæ Ecclesiæ Episcopatum sortitus, ac Romæ tanquam frumentum Christi bestiarum dentibus commolitus esse dicitur, ut panis mundus inueniretur: sed sunt alterius cuiusdam Ignatij, Romanensibus magis quam Antiochenis & orientalibus noti: qui ut subtiliter & aliqua veri similitudine mentiretur, ad Ephesios, Magnesianos, Trallianos, &c. literas inscripsit: ad quos verum illum & *Ἰγνατίου* Ignatium literas dedisse, ex Ecclesiastica historia didicerat.

Euseb, lib. 3. ca.
35.

Clementis Romani Epistola prima ad Iacobum fratrem

fratrem Domini, tam nō est germani illius Clemens
tis, quā certum est, vtrancq; ad Tīmotheum esse
Pauli. Nam supposititiā esse vel hinc tantū elu-
cet, quōd fingit ibi Clemens se Iacobo mortem Pe-
tri, ac veluti eius testamētum, vltimā scilicet con-
cionem, perscribere: cū (vt omnes historici testan-
tur) Iacobus ille sit plus quā septem annos ante
Petri mortem interfectus, Quomodo ergo potuit ei
Clemens mortem Petri & nouissima verba perscri-
bere? nisi fortē ei in purgatorium aut campos Ely-
sios eam Epistolā miserit. Vnde apparet, eam pos-
tea ab aliquo impuro Romanista confictā: sicut
& ante nostra tempora plures docti viri senserunt,
& firmis rationibus asseruerunt. Quare nec Hie-
ronymus vllam eius mentionem fecit, cū alioqui
non negligenter de eius scriptis disserat. Sed age,
fingamus eam verē Clementis esse. Quid igitur ad
Iesuitarum facit institutum? Primum, non distinguit
inter Diaconos & Hypodiaconos. Deinde, Diaconis
nihil aliud officij assignat, nisi vt sint quasi oculi
Episcopi, ne quis incidat in praeipitium: item hor-
tentur Laicos, vt frequenter docentē Episcopum audia-
nt, & vt calamitosorum curam gerant: vt autem
ipsi doceant, aut alia sacra munera obeant, nullum
ibi verbum inuenias.

Euaristus Epistola prima ad Episcopos Africas
nos scribit, in singulis ciuitatibus debere constitui
Diaconos septem, qui custodiant Episcopum praed-
dicantem, ne ipsi ab insidiatoribus quoquo modo
infestentur suis, aut verba diuina detrahendo, aut insi-
diando polluantur, vel despiciantur: sed veritas spīs

ritali redoleat fauore, pax prædicata labijs, cum voluntate animi concordet, &c. Præter hæc de Diaconis aut Hypodiaconis, aut eorum officio nullum eo loco extat verbulum.

Fabianus PP. Epistola prima, suo, hoc est, Pontificio more distinguit, & distincta officia partitur inter Diaconos, Hypodiaconos, Acolutos, reliquosque minores ordines. Sed quia in eadem Epistola Clementis ordinatio citatur, non minus nobis quam Pseudoclemens suspectus est.

Leo, sermone de S. Laurentio nihil habet de Diaconis, quod nobis magnopere sit contrarium. Verba eius hæc sunt: Cum furor gentilium potestatum in electissima quaque Christi membra sæuaret, ac præcipue eos, qui ordinis erant Sacerdotalis, impeteret, in Leuitam Laurentium, qui non solum in ministerio Sacramentorum, sed etiam dispensatione Ecclesiastica substantiæ præminebat, impius persecutor efferbuit. Quid obsecro hæc est, quod non ipsi supra Diaconis quondam tributum esse confessimus? videlicet, vt substantiam Ecclesiasticam in usus necessarios expenderent, & calicem in sacra ecena porrigerent. Id quod Leo per ministerium Sacramentorum intelligere videtur.

Concilij Neocæsariensis Canonem 17. nescio in quem finem Iesuitæ citent, cum ne vnus quidem apex de Diaconis in illo extet. Canon integer sic sonat: Presbyteri qui conregionales sunt, in Ecclesia presentibus Episcopis vel Presbyteris ciuitatis obferre non possunt, nec dare panem sanctificatum, nec calicem porrigere. Quod si absentes sint ciuitatis Sacerdotes,

Sacerdotes, & fuerint inuitati ad dandam orationē, soli debent dare. Vicarij autem Episcoporum (quos Græci Chorepiscopos vocant) cōstituti sunt quidem ad exemplum septuaginta seniorum, sed tanq̄ Confacerdotes propter sollicitudinem & studium, quod in pauperes agunt, offerant, & honorabiles habeantur. En audis de Episcopis, de Presbyteris, de Sacerdotibus, de Chorepiscopis, de Confacerdotibus: sed de Diaconis, & Hypodiaconis negry quidem. Nisi forsan Iesuitæ putent Corepiscopos eosdem fuisse quos Diaconos: quod ne per febrim quidem vnq̄, quantumuis phreneticus somniauit. Sed fortassis 14. Canonem allegare voluerunt: qui tamen vt hodie in vsu non est, ita Iesuitis ne tantillum quidē patrocinator. Est autem hūc Diaconi septem esse debent secundum regulam, quamuis non magna sit ciuitas. Regulæ autem auctoritas ista est, quod & liber Actuum Apostolicorum insinuat. Quid hūc est, quæso, quod vel pro Iesuitis vel contra nos faciat? Verum ita sine iudicio syluam allegationum congerere voluerunt, vt extremam paginæ fimbriam complerent.

I E S V I T Æ.

Mulieres similiter pudicas, non detrahentes.

Vel de omnibus mulieribus hūc sermo est, vt Ambrosius existimat, vel de ijs, quæ, quoniam in Ecclesia munus aliquod gerebant,

V.
Amb. in hunc locum.

gerebant, suo sexui conueniens, ut Græci patres atq; alij ex Chryf. Theoph. posuerunt, Diaconæ vocabantur. Ex nullo autē veterum Ex. &c. in eundem. posteriorum constat, de vxoribus Presbyterorum aut Diaconorum hęc differi, quod tamē noui Euangelici mordicus tuentur, quorum interpretatio quamuis admittatur, nihil adhuc noui coniugio Sacerdotum patrocinatur: de ijs enim ageretur, quæ antea in matrimonium ductæ fuerant, à quibus post ordinem susceptum abstinendum fuit.

RESPONSIO.

Nimis profectò verum est Ciceronianum illud: Qui semel verecundię fines transierit, eum bene & nauiter oportere esse impudentem. Id suo exemplo Iesuitæ comprobant, hac quantumuis breui Assertiuncula. Etsi enim tolerabile esset, si locum Pauli vel cum Ambrosio de omnibus mulieribus, vel cum Chrysofomo de Diaconissis interpretarentur (nam quæ omnibus mulieribus, ea etiam certò illarum generi conueniunt) tamen hoc nimis quàm impudenter & temerè ab ipsis affirmatur, ex nullo veterum interpretum constare de vxoribus Presbyterorum aut Diaconorum hęc differi. Non vrgebo iam ipsum contextum verborum Pauli: sed quia ad veteres interpretes prouocant, ac vnũ uersimiles eos locum hunc aliter quàm nos interpretari vociferantur, non aliunde, quàm ex veterum interpretationibus hunc clamorē compescemus. Thomas igitur Aquinas apud Pontificios omni exceptione maior: cuiusq; in Pauli Epistolas explanationem

tionem ab ipſo Paulo canonizatam, & inſigni miſ-
 raculo columbæ ſuper caput eius inſidentis com-
 probatam fuiſſe Pontificij quidã ſcriptores iactant,
 ad hunc locum lectione ſecunda ſic annotauit. Pri-
 mò (inquit) oſtendit, quales debent eſſe Diaconos
 rum vxores. Secundò, qualiter ipſi habeant ſe ad il-
 las. Et poſt pauca. Quæ culpa eſt Diaconi, ſi vxor
 eius eſt mala? Reſpondeo. Aliquis à miniſterio re-
 pellitur non ſolum propter culpam, ſed etiam pro-
 pter aliquod impedimentum miniſterij. Et ideo ſi
 præter culpam eorum poſſent mulieres eſſe malæ,
 tum præſtant impedimentum dupliciter. Primò,
 quia cum malæ ſunt, indigent maiori cura: & per
 hoc minus vacarent Eccleſiaſticis miniſterijs. Ses-
 cundò, quia viri deprauantur ex vxoribus. Item, eſ-
 ſet in periculum, quia miniſtrorum Eccleſiæ multi
 frequentant domos. Et lectione tertiã. Dixit quòd
 mulieres Diaconorum ſint pudicæ. Et ſi in vxori-
 bus pudicitia eſt habenda propter eos, ampliùs in
 ipſis eſt neceſſaria, vt ſint omnino à contractu mulie-
 rum immunes. Sed quia ſecundum hoc pauci eſſent
 miniſtri, concedit, quòd ſaltem ſint vnus vxoris
 viri.

Nicolaus de Lyra, qui ſi non Iyräſſet, (vt vetus
 verbum habet) totus mundus delyraſſet, cum hunc
 locum enarrat, ad hæc verba (non detrahentes) an-
 notat: Quòd frequenter contingit mulieribus: ſed
 vxores miniſtrorum Eccleſiæ debent præ cæteris
 moribus pollere. Eant nunc Ieſuitæ, et clamitent, A-
 quinatem & Lyranum factos eſſe nouos Euangeliz-
 cos, quia locum Pauli de vxoribus miniſtrorum
 Q Eccleſiæ

Ecclesiæ intelligant non secus quàm Lutherani : aut, si malunt, hos duos ex numero veterum expositorum deleant. Sed ne id cum periculo faciant, privilegium speciale à sanctissimo domino Papa, & Sorbona Parisiensi, & ordinibus fratrum tam Prædicatorum quàm Minoritarum impetrent.

Sed pulchrè sibi cauent Iesuitæ, cum aiunt, etiam si nostra interpretatio admittatur, tamen coniugio Sacerdotum nouo (veteri) non patrocinari : de his enim agi, quæ ante susceptos ordines ductæ fuerunt, à quibus postea abstinendum fuerit. O dictum bene. Iam igitur vnius loci quatuor habemus interpretationes, quarum prima omnes mulieres, altera, quæ ministerij dignitate sunt præditæ, Diaconissæ, tertia, Diaconorum vxores, quarta, quæ non à Diaconis sed ad Diaconatum aspirantibus ductæ, et post adeptum Diaconatum non amplius cognitæ fuerunt, intelliguntur. Quid diceret, obsecro, Iulianus, quid Porphyrius, quid Celsus, si adhuc essent superstites? Quid? valeant Christiani cum quadruplici vix quatuor syllabarum interpretatione, qui quid ^{conuictæ} aut vxores sonent, adhuc dubitant. Nos verò tertiam solum vt genuinam, & cum textu congruentem accipimus : primam & secundam toleramus : quartam vt falsissimam reiicimus : lectorem ad præcedentis Assertionis refutationem ablegant : vbi post sacrum etiam ordinem Sacerdotes cum vxoribus concubuisse, liberosq; ex his suscepisse, copiose à nobis est probatum.

IESVITÆ.

Quæ

*Quæ est Ecclesia Dei viui, columna
& firmamentum veritatis*

Catholicam Ecclesiam intellige hæc adhuc militantem, quæ, vel cæus est omnium fidelium, qui per fidem & baptismum non in locum vnum, sed in vnâ doctrinam & cultum vnius Dei & Christi Iesu conveniunt: vel cæus Procerum & Pastorum, qui reliquam multitudinem fidelium gubernant. Hæc dicitur columna & firmamentum veritatis, quod fundamento Apostolorum & Prophetarum, ipsoq; angulari lapido Christo Iesu stabilita & firmata, omnes, qui se totos ipsi permittunt, in vera doctrina stabilitat & firmet. Hæc est, quæ quoniam Spiritum sanctum semper assistentem habet, & Christo per fidem desponsata est, eodemq; tanquam capite vegetatur, nec excidere à fide potest, nec in his quæ sub fidem cadunt, aut ad mores pertinent ad salutem necessarios, falli aut fallere, ne illius erroris causa, in Spiritum sanctum aut Christum ipsum derivari videatur.

VI.
Ephes. 4.

Matth. 16. 18.
Ephes. 2. 10a. 14.
16. Matth. vlt.
Ephes. 5. Osee. 4.
1. Cor. 12.

R E S P O N S I O.

EN tibi rursus pro vna vnius loci interpretatio-
ne duas, & duas Ecclesiæ definitiones: quarum
quæ prior est, et veritati et instituto Pauli cõsona est:
posterior, vt potè ab vtroq; dissentanea, meritò à
nobis exploditur. Etsi autem de hoc loco Pauli, quo
Ecclesia columna & stabilimentum veritatis præ-
dicatur, copiosæ & eruditæ nostrorum Præcepto-
rum commentationes & scriptiones extant: tamen

Q uia

quia Iesuitæ veteres Coccysmos non cessant repetere, nec nos pigebit veram huius loci sententiam breuiter perspicueq; tradere. Primum igitur, cum Apostolus hęc Ecclesiam tam magnifico elogio celebrat, non loquitur de quolibet hominum cœtu, qui vel Dei verbo caret, vel id contemptim negligit, vel crudeliter persequitur: qualis est Ecclesia malignantium, hoc est, Prælatorum seu (vt Iesuitæ loquuntur) procerum Pontificiorum: sed disertis verbis mentionē facit Ecclesiæ, quæ sit domus Dei, quæ sit Ecclesia Dei viuētis: quæ ex incorruptibili semine verbi Dei viuētis renata, & cum eodem verbo Dei arctissimè colligata, nihil ab illo alienum, aut pugnantem recipit, aut pertinaciter vsq; ad extremum defendit, quæ propter hoc ipsum verbum eius modi præconijs passim in scripturis ornatur. Cum enim nusq; diuina veritas nisi in verbo Dei, nusq; autē verbum Dei, nisi in scripturis sanctis inueniatur, ac scripturarum sanctarū custodē, testemq; fidelem, Deus Ecclesiam in terris constituerit, Apostolus nō immeritō eam columnam & stabilimentum veritatis appellauit: hanc enim sedulo conseruat, & de hac fideliter, integrè ac syncerè testatur. Alioquin scribit Apostolus Paulus Ecclesiam superstructam esse, super fundamentum Prophetarum & Apostolorum. Quod si in ædificio spiritali, non Ecclesia, sed scriptura Prophetica & Apostolica, hoc est, veritas (nam sermo tuus veritas est, inquit ad Patrem Christus) fundamenti rationem & locum obtinet, suam profectō firmitatem veritas scripturæ nō habet

1. Pet. 2.

Ioan. 17.

habet ab Ecclesia, sed Ecclesia suam potius stabilitatem, scripturarum veritati & firmitati debet. Cum autem ex infinito scriptorum numero, solas, quas habemus in Biblijs, canonicas scripturas, Ecclesia sua testificatione approbarit, non effecit quidem ex falsis, dubijs & prophanis, vt essent veræ, certæ & sacrosanctæ: sed quia per se tales erant, ideo tales, quales erant, suo calculo Ecclesia comprobauit. Nō igitur quia Ecclesia scripturas veras & certas pronunciauit, ideo veræ ac certæ esse cœperunt: verum, quoniam per se tales erant, verax est Ecclesia, quæ idipsum de scripturis est testificata, quod erant: ac si aliter fecisset, mendax fuisset Ecclesia. Et hac ratione Ecclesia dicitur columna & stabilimentum veritatis, tum quia commissa sibi oracula diuina, tanquā preciosissimum depositum custodit ac tuetur, tum quia de veritate & certitudine earum, contra omnes scripturarum hostes bona fide testatur, & pastoris vocem à luporum vlulatu certo indicio dignoscit. Cum autem Pontificia Ecclesia, præter, extra, & supra scripturas, quæ sunt verbum veritatis, auctoritatem sibi arroget, non est columna & stabilimentum veritatis, sed mendacijs & vanitatis. Ac si quando veritatem profert, in mendacio eam detinet & deprauat. Itaque omnes illas præclarissimas promissiones factas Ecclesiæ, omnes illas excellentissimas prærogatiuas, quibus in scripturis ornatur: & quas consignatis ad marginem multis scripturarum locis Iesuitæ allegarunt, libenter fatemur ad Ecclesiam pertinere: verum non ad Ecclesiam Pontificiam,

Q. iij. quæ

quæ est colluuius Papparum, Cardinalium, Pseudo-
episcoporum, Sacrificulorum, Monachorum, & hu-
ius farinae perditorum hominum: sed ad Ecclesiam,
de qua paulò antè diximus, quæ est cõgregatio ho-
minum, sacras scripturas amplectentium, atq; ex ip-
dem cooperante Spiritu sancto, verè agnoscentium
& confitentium vnum Dei, hominumq; mediate
rem Christum, qualem se verbo & Sacramentis pa-
tefecit, cui se totos, ac vniuersam salutis suæ ratio-
nem permittunt, quicunq; vera & viua Ecclesie
membra esse volunt. Ideoq; quantumuis aliquando
errent & labant, vt iustificetur Deus in sermonibus
suis, & vincat, cum iudicatur, non tamen in errore
perseuerant, nec finaliter à gratia & salute æterni
excidunt: cadentes enim, domino supponente mi-
num, non colliduntur. Humanum (inquit ille) est er-
rare: in errore autem perseuerare, diabolicum. Si
Ecclesia etiã in his terris, à qua humani nihil alieni
est, errare potest: nam remissionem peccatorum, &
credit & quotidie orat: sed in errore perire, & è ma-
nibus Christi eripi non potest. Solidum enim sit
fundamentum Dei, habens signaculum hoc: Noui
2. Tim. 2. Dominus qui sint sui.

Summa igitur hæc esto: Quòd vera Ecclesia, pe-
verbum à Spiritu sancto ita gubernetur, vt, etsi sint
eam in his terris esse imbecillem (caro enim non
prorsus commutatur in spiritum) conseruet tamen
eam perpetuò, ne vel erroribus vel peccatis pere-
at. An hoc in Christum & spiritum eius sit contu-
meliosum, & an hoc pacto culpa errorum in Deum
deriuetur

Psal. 51.

Matth. 24.

2. Tim. 2.

deriuetur, (vt horribiliter blasphemant Iebusite) iuz
dicent omnia membra Ecclesiæ, quæ in luctu & in
terdum etiam victoriâ carnis aduersus spiritum,
non sancto Spiritu sed carnis suæ, vitio culpam er-
rorum ac peccatorum adscribunt. Vnde etiam cum
Paulo exclamant: O nos miseros homines, quis nos Rom. 7.
eripiet ex hoc corpore morti obnoxio? Gratias ag-
imus Deo per Iesum Christum Dominū nostrum.
Et cum Dauide: Errauimus sicut oues quæ perierunt, Psal. 119.
quære seruos tuos Domine. Et libera nos à
malo, Amen.

I E S V I T Æ.

E X C A P. IIII.

*Spiritus manifestè dicit: quòd in nouis-
simis temporibus discedent quidam à fi-
de, &c.*

Hæc aduersus Marcionitas, Encratitas & Manichæos, si-
milesq; hereticos dici, qui vel cibos aliquos, tanquàm suapte
natura prohibitos, vel nuptias tanquàm à Sathana profectas,
condemnabant, & ex iisdem verbis Apostoli, cum historia,
qua de illis extat, comparatis, constat, & ex veterum Pat-
rum, Ambrosij scilicet, Hieronymi, Augustini, Chrysostomi,
Epiphani, Theophylacti & cæterorum consentientibus sen-
tentijs. Quare imperitè detorquentur hæc à nouis Euangelicis
in Pontifices, & ordinum religiosorum institutores, Nec enim
ipsi

I.

Hiero. lib. 2 ad
uer. Iou. Aug.
hærel. 25. 46. 61.
& contra Faust.
lib. 15. c. 10. Epi-
phan. hærel. 42.

47.66. reliqui in
hunc locum,

*ipsi à fide discesserunt, qui fidem maiorum suorum retinuerunt,
nec nuptias prohibuerunt, nec cibos à Deo existerè negauerunt,
quæ tamen omnia ijs, de quibus est hic sermo, ab Aposto-
lo tribuuntur.*

RESPONSIO.

Quia Papistæ propter prohibitionem coniu-
gij & certorum ciborum, cauterio notatas
habent conscientias, libenter istas conscientias
labes & maculas eluerent. Itaque vafro & astuto ca-
uillo hanc Prophetiam Pauli conantur eludere, & a
se ad alios detorquere: Aduersus Marcionitas, in-
quiunt, & Encratitas & Manichæos, similesque hæ-
reticos ista dicuntur. Quasi verò soli illi taxentur,
ac non omnes ij, qui in eadem noxa sunt. Nam si in-
ter hæreticos, vt quisque fuit tempore posterior, ita
culpam à se amoliri, & in priores deriuare voluis-
set, potuissent Manichæi eodem vtî effugio, reiici-
endo Pauli sententiam ad Cataphryges: hi ad autho-
rem suum Pseudoparaclætum Montanum, hic rursus
ad Encratitas & Tatianos, illi ad Severianos, hi ad
Martionitas, hi ad Cerdonem, &c. atque sic continua
serie, alter alterum veluti reum suo loco potuisset
supponere, donec fortassis ad Pythagoram fuisset de-
uentum: vbi Plato iussisset quiescere. At qui eas
dem impietate laborant, eodem reatu obstricti te-
nentur: qui eadem hypocriti nuptias & cibos pro-
hibent, eodem fulmine Paulinæ Prophetiæ pro-
sternuntur: denique qui eiusdem dæmonis dogmata
profitentur,

proficientur, eandem damnationem meritò sustinēs. Quancūq; si quis rem penitus inspiciat, magis hæc de Papistis, quam de Manichæis & Marcionitis prædicta esse fatebitur. Primum enim Paulus, postremis temporibus hanc defectionem à fide futuram vaticinatur. Etsi autem sæpe totum tempus noui testamenti, quod inter primum & secundum Christi aduentum intercedit, nouissimum tempus, imò nouissima hora dicitur: tamen hæc generalis nouissimi temporis appellatio ipsius etiã partibus nonnunquã tribuitur. Sic Paulus loco in 1. Tim. 4. posteriora & extrema tempora, non sua & primitiua Ecclesiæ dicit, sed quæ futura erant mediã inter primam & vltimam partem nouissimi temporis. Et certe longius respicere voluit, quàm ad vnum saltem, aut duo secula Apostolorum temporibus proxima. Marcion autem temporibus Antonini Pij Imperatoris, circa annum Christi 150. sua sparsit deliria, & hunc subsecuta mille hæreticorum monstra plaracq; proximis 150. annis ante Constantini Magni tēpora desæuierūt. Itaq; vix scio, an illi veteres hæretici inter postrema tēpora, de quibus Apostolus loquit̃, referri possint. Deinde Paulus inquit, hos doctores in hypocritis loquuturos esse mendaciū. Quis hæc nō videat de Monachis & hypocritis in Papatu accipienda esse? Nam de Manichæis & Marcionitis, qui palam blasphemarunt, & apertissimè insanterunt, non aptè possunt intelligi. Sed agē, demus sanè Iesuitis, etiã de Marcionitis & Manichæis intelligenda esse: num propterea ipsi à crimine sunt immunes? Minime verò. Paulus enim non tam de personis agit, quàm de re ipsa & dogmatibus. Quamobrem et si sexcentę

1. Ioan. 2.

R. producan

producantur diuersæ sectæ, quæ tamen eadem hypocrisis de nuptiis & cibis interdicens fascinatæ sint: omnes eidem culpæ obnoxias fore quis dubitet? Itaque friuolo & misero suo effugio nihil aliud consequuntur Iesuitæ, quam ut culpæ & pœnæ socios plures inueniant: iuxta vulgatum versiculum; Solamen misero est, socios habuisse malorum.

Sed excipiunt: aliam esse ipsorum quam Marcionitarum & similiarum veterum hereticorum rationem. Hos enim cibos aliquos tanquam simpliciter & suapte natura prohibitos reiecit: se autem certis tantum diebus abstinentiam exigere à carnibus, non tanquam per se vetitis, sed propter Ecclesiæ constitutionem interdictis. Illos simpliciter omnibus vsu coniugij, tanquam à Sathana profecti interdixisse: se autem solos Sacerdotes & Monachos cum Monialibus ad votum castitatis cogere: non quia simpliciter mala sint nuptiæ, sed quia sacratis personis malæ, & ad perfectionem tendentibus impedimento sint. Verum & hæc calua est excusatio. Perinde enim est, ac si Tyrannus iniquam non esse legem contendat, quæ non toti ciuitati, nec omnibus temporibus, sed partim tantaxat ciuitatis & definito tempore, imponatur. Puerilis ergo est & ridicula argutiola, quod prohibere se negant, quia certis temporibus cibos & certo hominum generi nuptias prohibent: atqui sanctimoniam nihilominus, & meritum expiationis peccatorum, in hac abstinentia collocant. Deinde hominum mandatis Deum colere volunt, atque sic per Dei cultum suis adinuentiunculis & traditiunculis vitiant & coinquinant. Postremo conscientias

tias alligant necessitati, à qua debebant esse liberæ:
 & quos Christus in libertatem asseruit, eos rursus
 seruili iugo subiiciunt. Quæ igitur temeritas est, pie-
 tatem in superstitione collocare? contrarias Dei
 verbo leges sancire? Christianorum conscientias
 hominum præceptis illaqueare? Certè à quocunq;
 dimanarit hæc doctrina, damnatur ab Apostolo: si-
 ue Cataphrygum sit, siue Manichæorum, siue Papi-
 starum, siue Franciscanorum, siue Carthusiensium,
 siue deniq; Iesuitarum: Dæmonum doctrinæ sunt,
 etiamsi vel è cælo Angelus deferret. Adhæc Pon-
 tificij iisdem argumentis coniugium Sacerdotum
 improbant, quibus in vniuersum omnium homi-
 num coniugium damnaretur, si vera essent & apta.
 Huc enim detorquent dicta scripturæ: Qui in car-
 ne sunt, Deo placere non possunt. Et: Non in cubili-
 bus nec in lasciujs, &c. Et: Sancti estote, &c. Et: Im-
 mundis omnia immunda. Quibus omnibus nec mi-
 nus ineptè, nec minus impie abutuntur Papistæ,
 quàm olim Marcionitæ, & similis farinæ hæretici.
 Apud Eusebium inter cætera Montano exprobra-
 tur, quòd nouus ille Doctor coniugia dissoluere do-
 cuerit, & ieiuniorum leges præscripserit. Non dici-
 tur, in vniuersum prohibuisse matrimonium aut ci-
 bos. Sed satis superq; satis est, supersticiosum metum
 conscientijs iniecisse, & earum rerum obseruatione
 Deum præcepisse colere. Nā fides & religio synces-
 ra docet, liberum esse cuiilibet viro & fœminæ, vt in
 Dño matrimonium cōtrahat: vt hoc vel illo cibo in
 hoc vel illo die vescat. Iam igitur harum liberarū rerū
 prohibitio, siue generalis sit, siue specialis, semper est

R ij impia.

impia tyrannis, et conscientiarum carnificina, & doctrina dæmoniorum, & discessio à fide maiorum, hoc est, Prophetarum, Apostolorum, & synceriorum doctorum veteris Ecclesiæ. Nam si Iesuite per maiores suos intelligunt, aliquot seculorum Pontifices Romanos, & qui his iuramento addicti fuerunt, Prælatos Ecclesiæ: fatemur sanè ipsos à fide horum maiorum ita non discessisse, vt impietates eorum duplo plus auxerint. Nemo enim, quod ego sciam, illorum omnium, tam absurdam, atq; à Christiana religione alienam vocem emisit, vt Sacerdotem vxorem ducentē grauius peccare diceret, quam scortantem, aut adulterantem. Nostra primū tempore exorti sunt Catholici, si dijs placet, qui id omni asseueratione adfirmant. Qui, quantum à Tatiano Enkratitarum duce distent, si modò eum non superant, hinc conijcere licet, quòd illum (Tatianum inquam) asseruisse scribit Eusebius: Non minus Deo displicere coniugium quàm scortationem. Hunc si inter maiores suos Iesuite numerant, parentum ingenia soboles non malè imitatur: Mali enim corui malum ouum. Sin eum non inter proavos & progenitores suos recensent, dogma tamen quod ipsis cum illo commune est, testatur, eos in eadem eorundem dæmoniorum schola eruditos, ac eadem hypocrisis imbutos esse: vt, si filij Marcionis ac Tatiani non sint, eorum tamen condiscipuli & commilitones iure optimo dici mereantur. Itaq; quæ Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, Epiphanius, Theophylactus, olim, cum Iesuitarum nomen adhuc ignotum esset, de Marcionitis, Enkratitis & Manicheis

Eccles. hist. li. 4.
cap. 28.

cheis dixerunt, ea hodie quoq; si in terris essent superstitites, de Iesuitis dicerēt: nisi si fortassis hos tanq̄ dociles discipulos veteres illos, vt pote rudiores, susperasse faterentur: πολλοὶ γὰρ μὲν αὶ κρείττορες ἦν διδασκάλων.

I E S V I T Æ.

Illis quidem, qui castitatem suam Deo deuouerunt, nuptijs II.
necessariò interdicitur, quòd naturæ Lex atq; diuina postulet Num 30. Deut.
(vt in sacris libris frequenter legimus) quod Deo uouimus, 23. Ecc. 5. Exod.
maximè præstandum esse. Ieiunia verò, & aliquorum ciborum 34 3. Reg. 19.
qui magis nutriunt, abstinentiam, vel ad corporis lasciuiam Iudit. 8. Esth. 4.
reprimendam, vel ad Dei donum aliquod præsidiumq; impetrandum, vel ad malum impendens auertendum, vel aliorum Dan. 1. & 9.
offensionem euitandam, sanctissimè suscipi & præcipi posse, perspicuum est. Nam præter sacrarum literarum auctoritatem, Matt. 4. 11. 17.
atq; sanctorum patrum doctrinam & exemplum, sola Quadragesimæ traditio id probat: quam esse Christi vel Apostolorum, Act. 13. Ro. 14.
ex eiusdem antiquitate, ex Canone ipsorum Apostolorum, ex 1. Cor. 8. Can.
consensu totius Ecclesiæ, ex verbis deniq; Clementis, Ignatii, Apost. 68. Cle.
Origenis, Hieronymi, Ambrosij, Chrysostomi, Leonis & aliorum, epist. 1. ad Iac. Ignat. epist. ad Phil. Ori. hom.
planè compertum est. 10. in Leuit. Hieron. in cap. 2. Ionc. Amb. ser.

34. 36. 37. 38 & lib. 4. super Luc. c. 2. Chrysost. hom. 1. in gencl. Leo epist. 8. & 13. Calsian. lib. 6. ad Leon. Imp. Ilidorus lib. 6. Etymol. c. 18.

R E S P O N S I O.

DE votis vetus est & magna disputatio, à nostris Theologis diligenter tractata & pertractata: ad quorum scripta lectorem remittimus. Bre-

R iij uiter

niter autem, duplex est votum. Primum, commune omnium Christianorum, quo in vnus Dei nomen inaugurati, pollicentur illi omnem obedientiam, ac renunciantes Diabolo, omnibusq; eius operibus & pompis, totos se diuinæ voluntati resignant. Id votum nuncupatum in Baptismo, confessione, & Coenæ dominicæ sumptione confirmatur: estq; sine dubio seruandum omnibus, qui perire nolunt. Alterum est speciale seu personale, quod quis sua sponte Deo promittit. Hoc, vt Deo placeat, necesse est vt sit pium & possibile. Pietas voti, tum è regula verbi diuini, tum è fine, propter quem vouetur, estimanda est. Cum enim votum sit pars religiosa inuocationis & confessionis Dei, fieri debet secundum verbum ipsius. Nihil igitur vouere licet, nisi conscientia prius statuatur ex verbo Dei, placere Deo, cui nuncupatur votum. Adhæc finis esse debet legitimus, non ad expianda peccata & promerendam vitam æternam, sed ad testandam obedientiam, vt vouens cautior reddatur, & quasi stimulis quibusdam ad officia pietatis excitetur. Atq; hoc pacto speciale votum communi voto, quod in Baptismo nuncupatum est, non contrarium, sed analogum esse debet ac conueniens. Deinde votum debet esse possibile, & possibile secundum ordinariam Dei gratiam, nam absolutam potentiam Dei regula non metimur. Itaq; diligenter perpendendæ ac ponderandæ sunt vires, quid & quantum præstari à nobis queat, ne maiora tentemus, quàm possimus exequi. Diligenter etiam consideranda rei, quam voturi sumus, magnitudo ac difficultas, & æqua lance hinc
nostra

nostra facultas, illinc negocij grauitas trutinanda.
 Omnia autem vota, secus quam nunc dictum est,
 facta, utpote non iuxta praescriptum verbi, nec in
 legitimum finem suscepta, & praestitu impossibilia,
 plane tanq̃ impia, aut certe temeraria rescindi des-
 bent. Nullum enim vinculum esse potest, vbi, quod
 homo confirmat, Deus abrogat. Vulgata regula Iur-
 ris est: In malis promissis fidem rescindendam esse:
 sic in impio voto decretum est mutandum. Recte e-
 nim Bernhardus: Malum (inquit) quod promissisti,
 non facias: quod incaute vouisti, non impleas. Impi-
 a est promissio, quae scelere adimpletur. Ad has
 regulas accommodanda sunt praeccepta in scripturis,
 vbi id quod vouimus Deo, iubemur reddere. Proin-
 de, Monachus, Monialis, Sacrificulus, cum perpe-
 tuum coelibatum vouerunt, possunt & debent bona
 conscientia votum suum rescindere. Primum enim
 suum Monachismum & coelibatum pro cultu Dei
 aestimant: aperte autem cum voto communi omni-
 um Christianorum, & cum regula verbi Dei pug-
 nat, colere Deum mandatis hominum. Deinde tem-
 mere nuncupant, quod praestare suis viribus non
 possunt: natura enim hominum e prima creatione
 Dei ad generandum apta condita est. Cum natura
 igitur ipsa pugnat sterilitas: ac nisi Deus a commu-
 ni conditioe aliquem per peculiarem prerogati-
 uam eximat, castitatem perpetuam non magis ser-
 uare potest, quam perpetuam ab esu & potu absti-
 nentiam. Preterea iam impias appendices, quas Pa-
 pistae votis annectunt: vt, quod dicunt vota esse o-
 pera supererogationis: vota esse consilij, non praes-
 cepti;

Nota in sulco promach.

Num. 30.

Deut. 23.

Eccles. 5.

cepti: Quæ cum voto fiant, magis esse meritoria, quam quæ sine voto: Voto solui matrimonium: Votum Monachus esse quasi alterum Baptismum: In votis dispensari non posse, nisi auctoritate Papæ: Vota esse satisfactiones pro peccatis: Deniq; vota esse perfectionem Euangelicam. Hæc nos vota, tanquam minimè deuota deuouemus, execramur, damnamus, & vel contra omnes portas inferorum hinc diuinis testimonijs innitimur ac præualemus.

Rom. 14.

Quicquid ex fide non est, peccatum est.

Esa. 29. & Matth. 15.

Frustra me colunt, docentes doctrinas, præcepta hominum.

1. Cor. 7.

Satius est nubere, quam vri.

2. Cor. 3.

Vbi spiritus Domini, ibi libertas.

Concil. Arausicanum.

Nemo quicquid Domino rectè uouerit, nisi ab ipso acceperit, sicut legitur: Quæ de manu tua accepimus, damus tibi.

Cyprianus lib. 1. Epist. 11. de virginibus Deo dicatis.

Quod si se ex fide Christo dicauerunt, pudicè & castè sine vlla fabula perseuerent: ita fortes & stabiles præmium immortalitatis expectent. Si autem perseuerare nolunt, vel non possunt, melius est ut nubant, quam in ignem delicijs suis cadant.

Augustinus

*Augustinus in lib. de bono viduitatis. & citatur Dist.
27. Ca. Quidam.*

Quidam nubentes post votum, asserunt adulteros esse. Ego autem dico vobis, quod grauius peccant, qui tales diuidunt.

In eodem libro cap. 21. non audet virginitatem Ioannis Baptistæ præferre coniugio Abrahamæ.

*Concilium Gangrense Ca. 10. & repetitur Dist. 30.
Ca. si quis propter.*

Si quis ex his qui virginitatem propter Dominum seruant, extollitur aduersum coniugatos, anathema sit.

Idem Can. 9.

Quicumque virginitatem custodiens, aut continentie studens, velut horrescens nuptias temerat, nec propter hoc quod bonum & sanctum est nomē virginitatis assumit, anathema sit.

27. q. 1. Ca. nuptiarum. Ex Augustino.

Qui dicunt talium (qui continentiam vouerunt) nuptias non esse nuptias, sed potius adulteria, non mihi videntur satis acutè ac diligenter considerare quid dicant.

Amb. super 1. Cor. 7.

Non debet quis constringi, ne à licito prohibitus illicita admittat.

Idem lib. 1. de virginibus.

Non imperari potest virginitas, sed optari.

Iam vel sola hæc postrema verba Ambrosij confer cum verbis Iesuitarū & videbis ea
S discrepare.

discrepare. Iesuitæ dicunt: Illis, qui castitatem Deo vouerunt, nuptiis NECESSARIO interdicitur. Ambrosius contra ait: Non imperari potest uirginitas, sed optari. Vsq; ad eò non à sacris tantum literis, sed ab erudita etiam antiquitate, abhorret Iesuitarum impia violentaq; ad coelibatum coactio.

IEIUNIO suas laudes, quas scriptura ei tribuit, minimè omnium detrahimus. Vfus etiam ac fines illos, quos Iesuitæ recensent, acceptamus. Nam quod inter cætera dicunt, Ieiunium ad Dei donum aliud quod præsidiumq; impetrandum prodesse, id candidè interpretabimur, quod illud Ieiunio non ex opere operato tribuant, sed quia Ieiunium precationè attentiorè & ardentiorè efficiat, per quam sanè, si ex fide in Christum proficiscitur, omnis generis dona & auxilia diuina impetrantur. Sic ergo non immediatè, sed mediatè Ieiunio tribui potest, quod alioquin fidei orationi tribuitur. Porro quod Ieiunium in certorum ciborum, qui magis nutriant, abstinentia potius, quàm in sobrio & temperato usu omnium esculentorum ac poculentorum collocant, hypocriticum magis est quàm Christianum: quem admodum illud etiam, quod de Quadragesimalis Ieiunij traditione gariunt, quam dubitanter VBI Christo, VBI Apostolis tribuunt, nos autem citra omnem dubitationem, nec Christi nec Apostolorum esse constanter asseueramus. Et si enim Christus miraculose, diuina virtute quadraginta dies & noctes Ieiunauit: tamen ut id exemplum imitemur, nec ipse mandauit, nec fert rerum natura. Quod autem Christus & Apostoli pios ad Ieiunandum hortantur,

etur, id non ad Quadragesimale, sed ad perpetuum ieiunium toto vitæ nostræ curriculo seruandum pertinet: quanquã & diarium (vt vocant) ieiunium suo exemplo Prophetæ, Christus & Apostoli in certis quibusdam casibus pro re nata, obseruandum commendarint. Eius enim in primitiua Ecclesia, pius usus fuisse ex Actis Apostolorum constat. Secuta autem est postea magna varietas obseruationis id genus ieiunij in Ecclesijs: quæ tam abest vt Ecclesiæ aliquod incommodum attulerit, vt magis libertatem Christianorum circa usum huius ieiunij testificata fuerit. Vnde ortum est memorabile illud dictum Irenæi Lugdunensis Episcopi, quod ab Eusebio. lib. 5. cap. 26. recitatur: Ieiuniorum discrepantia fidei vnitatem & consonantiam commendat.

Socrates lib. 5. Ecclesiast. hist. cap. 22.

Nusquam igitur Apostolus, nec ipsa Euangelia iugum seruitutis illis imponunt, qui ad prædicationem accedunt. Neque seruator hoc, aut Apostoli nobis lege aliqua obseruandum esse mandarunt, neque poenam nobis aut supplicium Euangelia vel Apostoli, sicut Iudæis Lex Mosi, comminatur. Erat enim scopus Apostolis, non de festis diebus sancire, sed rectam vitam ac pietatem inducere.

Et paulò post.

Nulla religio eosdem ritus custodit, etiamsi eandem de illis doctrinam amplectatur. Etenim qui eiusdem sunt fidei, de ritibus inter se dissentiunt. Ieiunia ante Pascha inuenire, est aliter ab alijs custodiri. Romani namque tres ante Pascha septimanas præ-

S ij ter

ter Sabbatū & Dominicam cōtinuas ieiunāt. Illi yrti-
ci & tota Hellas & Alexandrini, ante sex septima-
nas ieiunium ante Pascha ieiunant, illudq; Quadra-
gesimam vocant. Reliquorum autem præterea alij
ante septem hebdomadas festi huius ieiunium ordi-
untur, ac solos quindecim dies per interstitia ieiun-
nantes, nihilominus & ipsi tempus hoc Quadragesi-
mam vocant. Inuenire autem licet, non modo circa
numerum dierum dissentientes, sed & non eandem
ciborum abstinentiam retinentes. Nam alij omnino
animatis abstinent, alij verò ex animatis, solos pi-
scis comedunt: nonnulli cum piscibus etiam vola-
tilibus vescuntur, & illa secundum Mosen, ex aquis
prouenisse dicentes: alij & baccis & ouis abstin-
nent. Aliqui solum aridum panem manducant: non-
nulli ne hunc quidem. Sunt qui ad nonam horam
vsq; ieiunantes varijs cibis vtantur. Aliter apud al-
lias gentes ieiunatur, cuius rei innumeræ sunt cau-
sæ. Et quoniam hac de re nemo scriptum aliquid
mandatum ostendere potest, liquet quòd & illam
Apostoli cuiusq; sententiæ ac voluntati liberam re-
liquerint, ne metu quisq; vel ex necessitate quod
bonum est operetur.

Augustinus Epistola 68. ad Casulanum.

Ego in Euangelicis & Apostolicis literis, totoq;
instrumento, quod appellatur testamentum nouum,
animo id reuoluens, video præceptū esse ieiunium.
Quibus autem diebus oporteat non ieiunare, &
quibus oporteat, præcepto Domini vel Apostolorum
non inuenio definitum. Ac per hoc sentio, non
quidem ad obtinendam, quam fides obtinet iusti-
tiam,

tiā, in qua est pulchritudo filiæ Regis intrinsecus, sed tamen ad significandam requiem sempiternam, ubi est verum Sabbathum, relaxationem quā consuetudinem ieiunij aptius convenire.

Idem sermone 157. de tempore.

Sunt quidam observatores Quadragesimæ delictiosi potius quā religiosi, exquirentes novas suavitates magis, quā veteres concupiscentias castigantes: qui preciosis copiosisq; apparatus fructuum diuersorum quorumlibet varietates & saporibus superare contendunt. Vasa in quibus coctæ sunt carnes tanq; immunda formidant, & in carne sua ventris & gutturis luxuriam non reformidant.

ALLEGANT Iesuitæ ad confirmandam Quadragesimæ traditionem tanquam Apostolicam, Canonem Apostolorum 68. qui strictè præcipit Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Lectoribus & Cantoribus, observare ieiunium quadragesimale. Verum is Canon non habetur in exemplari Moguntiaë impresso. Quidam enim Ecclesiastici scriptores recipiunt tantum 50. Canones, quod Carranza Dominicus, Conciliorum & Canonum diligentissimus collector non dissimulavit: De Canonibus (inquit) Apostolorum variè tradiderunt scriptores Ecclesiastici, vt diligenter annotauit Gratianus in suo volumine Decretorum Dist. 16. Quidam in totum reiecerunt tanquam Apocryphos. Alij admiserunt sexaginta, vt Zepherinus Papa scribens Episcopis per Siciliam constitutis, Alij verò quinquaginta recipiunt, vt Leo nonus Papa contra Epistolam Nicetani Abbatis. Sexta autem Synodus recepit & probas

S iij uit

uit 87. in Can. 2. prout in Græcis etiam exemplaribus feruntur. Haftenus Carranza. Eat nunc qui velit, & fidem adhibeat, istis vnde quæ commendatis Canonibus: nos sanè in eorum sententiam concedimus, qui eos inter Apocrypha retulerunt.

Idem de Clementis Epistola ad Iacobum fratrem Domini iudicandum esse suprâ demonstrauimus. Sed tamen & ipsa nihil Iesuitico ieiunio patrocinatur. Hortatur quidem Iacobum Clemens sub nomine Petri ad sobrietatem, & ad ferendas calamitates quæ obtigerint, famem, sitim, nuditatem, &c. nullius autem Papistici ieiunij mentionem facit, quod ergo quidem inuenerim.

Ignatius, quicumque tandem ille sit, in Epistola ad Philippenses sic scribit: Quadragesimam nolite pro nihilo habere, imitationem enim continet Dei conuersationis. Hebdomadam etiam passionis nolite despiciere. Quarta verò & sexta feria ieiunate, reliquias pauperibus porrigentes. Quicumque Dominicam aut SABBATHVM ieiunauerit, præter vnum Sabbathum Paschæ, IPSE EST CHRISTI INTERFECTOR. Si hoc testimonium Papistæ recipiunt, se se Christi interfectores esse fateantur necesse est, vix pote qui singulis Sabbathis ieiunandum esse docent, non minus quam sextis ferijs.

Citant præterea Origenem, Hieronymum, Ambrosium, Chrysostomum, Leonem, Cassianum, Iudeorum: quas etsi oēs rectè & aptè citassent, possunt tamen ex eorum scriptis alia & contraria profertur testimonia, in quibus de ieiunio non Papistice sed

piè & Christianè, ac vt hodie loquuntur, Lutheranè
sensisse dixisseq; intelliguntur.

Origenes in Leuit. 16. Hom. 10.

Tu si vis ieiunare secundum Christum, & humili-
stare animam, omne tibi tempus est aptum totius
anni, imò totius vitæ tuæ dies habeto ad humilian-
dum animam tuam, si tamen didicisti à Domino sal-
uatorenostro, quia mitis est & humilis corde. Ieiun-
na ab omni peccato, nullum cibum sumas malitiæ,
nullas capias epulas voluptatis, nullo vino luxuriæ
concalescas, &c. Tale ieiunium Deo placet. Absti-
nere verò à cibis, quos Deus creauit ad percipiend-
um cum gratiarum actione fidelibus, & hoc facere
cum his, qui Christum crucifixerunt, acceptum esse
non potest Deo, &c.

Et post pauca, cum de Quadragesimali abstinen-
tia dixisset, & de feriæ quartæ ac sextæ ieiunijs, subs-
ñcit: Est certè libertas Christiano per omne tem-
pus ieiunandi **NON OBSERVANTIA SUPERSTI-
TIONE**, sed virtute continentia.

Hieronymus ad Nepotianum.

Tantum tibi ieiuniorum modum impone, quan-
tum ferre potes. Sint tibi pura, casta, simplicia, mo-
derata, & non superstitiosa ieiunia.

Chrysost. in Matth. ca. 13. Homil. 47.

Rectam vitam appello, non ieiunandi laborem,
nec cilicij ac cineris lectulum, sed si pecuniam non
aliter quam oporteat, despicias: si charitate ardeas,
famescentes pane tuo nutrias, si superior ira sis, si
gloriam inanem non concupiscas, si inuidia non des-
tinearis.

tinearis, Hæc enim ipsius documēta sunt. Non enim dicit ieiunium suum esse imitandum, quamuis quadraginta illos dies posset proponere, sed, Discite a me, quoniam mitis sum ac humilis corde: Imò verò contra: Omne quod apponitur vobis, comedite, inquit. De pecunijs autem quàm exactissimè mandauit dicens: Non possideatis aurum neq; argentum, nec æs in zonis vestris. Hæc dixi, non quia ieiunium mihi non placeat, quod magnis soleo efferre laudibus, sed quia doleo, si cæteris neglectis, satis ad salutem vobis ieiunium existimetis, quod in choro virtutum vltimum certè locum fortitur. Præcipue namq; virtutes sunt, charitas, humilitas, misericordia, quæ vel virginitatem superat.

Hæc & similia testimonia non eò à nobis recitantur, quod nesciamus posse ijs alia aliorum scriptorum, vel etiam illorum ipsorum dicta opponi: sed vt ostendamus, quàm necessarium sit, vt cum apud veteres reperiantur dissimiles loquutiones & sententiæ, eas eligamus, quæ sacris literis sunt consentaneæ. Negari enim non potest, quin immodicis ieiunij laudibus, quas subinde crepant, superstitionis quædam semina iecerint, & occasionem tyrannidi, quæ postea exorta est, præbuerint. Nos autem priuata ieiunia ita commendamus, vt non pro diuinis & meritorijs cultibus habeantur, sed præstantioris finis causa suscipiantur: nempe vel vt lasciuens caro quasi fame dometur: vel vt ad preces serioris affectu concipiendas nos ipsos præparemus: vel vt nos totos cum vero animi dolore coram Deo abijciamus, & testimonijs etiam externis tum nos ipsos,

ipfos, tum alios ad pœnitentiam excitemus. Deniq̃ nullam ieiunij Diarij legem præscribimus, quoniam id Iudaismo potius conuenit, quàm Christianismo: sed hoc singulorum liberę voluntati, pro sua cuiusq̃ necessitate aut opportunitate relinquimus. Generale autem ieiunium, quod in perpetua sobrietate & temperantia consistit, omnibus modis commendamus, & ad illud vniuersos simul ac singulos pro virili nostra cohortamur.

I E S V I T Æ.

Quia omnis creatura Dei bona est, & nihil reiiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur.

Fideles illi sunt & veritatem agnoscunt, qui cibos omnes à Deo factos, atq̃ sibi ad vsum moderatum datos, probè nouerunt, nō autem fabulis Hereticorum credunt, à malo scilicet principio eos existere, aut si à bono, non tamen ad sumendum conditos, propter aliquid diuini in illis existens. Interim tamen intelligunt, bonorum ciborum malum esse vsum, si contra præceptum datum illis vtantur: bonum enim fuit pomum, cuius esu peccatum in totum hominum genus infectum est: boni sues, bonæ animantes non emisso sanguine suffocata, boni & pisces squama carentes, bonæ deniq̃ carnes idolis immolata, quibus tamen vesci, propter diuinum vel Apostolicum præceptum, minime licuit.

III.

Gen. 1. 3. 9.

Num. 11.

Deut. 14.

1. Cor. 10.

Act. 15.

Can. Apost. 62.

T Responsio.

RESPONSIO.

IN hac Assertione nihil quidem per se impiè, sed aliqua tamè nimis frigide, aliqua ambigüe dicuntur. Frigidū & dilutū est, quod per fideles & veritatem agnoscetes, illos intelligunt, qui cibos omnes à Deo factos, atq; sibi ad usum moderatum datos nouerunt: Quasi verò non idem sciat Ethnicus, Turca, Iudæus, Hypocrita: qui tamen nec fideles sunt, nec veritatem agnoscunt. Apostolus autem per fideles & veri scientes intelligit eos, qui cum fide in Christum corda purificata habeant, sciunt mundis omnia munda esse: & ex hac fide omnibus creaturis legitime & cum gratiarū actione ad gloriam Dei, ac tum suam ipsorum, tum proximorum salutem & commodum vtuntur. Quorum enim personæ per fidem propter Christum Deo placent, eorum opera omnia ex fide profecta Deo probantur, quantumuis in speciem vilia, sordida & abiecta, siue edant, siue bibant, siue ieiuent, siue vigilent, siue dormiant. Quemadmodum ex aduerso, quicquid nō est ex fide, peccatum est: & pollutis ac infidelibus nihil est purum: sed pollutæ sunt eorum mens atq; conscientia, quibus etiam non solum ieiunia, verum etiam orationes in peccatum vertuntur.

Deinde ambiguum est quod aiunt, bonorum ciborum malum esse vsum, si quis contra præceptum datum illis vtatur. Nam si hoc de diuino præcepto intelligunt, rectè dicunt. Sin de humano præcepto, impium est, & in libertatem, in quam nos Christus afferuit,

asseruit, contumeliosum. Nam quæ Deus purificavit, ea nemo hominum communia debet dicere. Et à Paulo gravissimè prohibetur: Ne quis nos iudicet in cibo, aut potu, aut in parte diei festi, aut Nouilunij, aut Sabbathorum, quæ sunt umbra rerum futurarum, corpus autem Christi. Et quid multis opus est: cum ab initio huius, in quo nunc versamur, capitis doctrinam dæmoniorum vocet Apostolus, quæ à cibis, quos Deus creavit, abstinere iubeat. Act. 29.
Col. 2.

Cæterum quod Apostoli in concilio Hierosolymitano decreverunt, ut Christiani abstinerent ab Idolothytis, & sanguine et suffocato (quod decretum 62. Canone repetitur) id temporarium fuit, & ad primitivæ Ecclesiæ rationes accommodatum. Non enim voluerunt Apostoli iugum legis cervicibus Christianorum imponere, quod disertè se facturos aut passuros negant: sed quia periculum erat, ne, si Gentes coram infirmis Iudæis viderentur sanguine aut suffocato, Iudæi ea libertate offensi, aut vna edere rent ambigente ac repugnante conscientia, aut ad discordiam provocarentur: ideo Apostoli ad avertenda scandala & dissensiones in tenera Ecclesia, Iudæorum infirmitati ad tempus aliquid concesserunt. Ideoque non fuit novum præceptum humana authoritate traditum, sed vetus officium charitatis veteri lege mandatum. Iam ut conditiones fratris imitantur, ita etiam officia charitatis mutantur: aliter enim serviendum est fratri infirmo, aliter firmo. Proinde hoc decretum de vitando esu sanguinis & suffocati non fuit perpetuum, sed vna cum fratrum imbecillitate desijt.

T ij Iesuitæ

*Sanctificatur enim per verbum Dei
& orationem.*

III. *Hec tanquam per concessionem dicta, Chrysostomus (cum
In hunc locum assentiunt Theophylactus & Oecumenius) intelligit: Duo (in-
1. Cor. 10. quit) capita ponit, vnum quidem, quod creatura nulla com-
munis sit: Alterum, quod etsi communis sit, medicamentum in
promptu est. Signum illi crucis imprime, gratias age, Deo
gloriam refer, & protinus immunditia omnis abest. Num
Gen. 3. Num. 5. verò (inquit) & quod Idolis immolatum fuerit, eadem possi-
8. 19. Matth. 14. mus ratione mundare? Licet, siquidem nescias Idolothytum es-
Luc. 9. 10. 11. se, sin verò sciens & prudens illud percipias, immundus iam
Mar. ult. eris, non ideò quia Idolothytum est, sed quòd, cum tibi
Clem. epi. 2. ad imperatum sit, nò communicare demonijs, per id communicas
Iacob. & 3. Re. se conuinceris. Itaq; neq; illud natura huiusmodi est, verum ex
cog. Dionys. sententia tua atq; inobedientia immundum efficitur. Hec ille,
Eccle. Hierarch. c. 2. Cœlest. epi. quæ eadem nouis hæreticis responderi possunt: vel dicere cum
ad Maurin. & Leont. Orig. alijs possumus, cibos omnes, si naturam eorum spectes, bonos
hom. 5. super esse, si verò usum, nonnunquã illis polluimus, idq; vitio nostri
Num. Aug. lib. 10. de ciuit. Dei & demonis arte, qui post peccatum, lædendi per creaturas ho-
ca. 22. Alex. Pōr. mines potestatem accepit. Vt igitur Deo largitori grati simus,
Mart. de consec. d. 3. c. aquã. Da- ut quantum ratio postulat tibi utamur, ut ex illis demoni-
mal. in Pontifi- ca potestas abigatur, sancte atq; piè iam ab antiquissimis tēpo-
cali vbi huius ribus maiores nostri nò sine exemplis in veròq; testamento ex-
Alexand. & Eu- pressis, benedictionibus & exorcismis, in quibus diuina verba
tychiani vitas continetur, non solum dum Sacramenta quædam administrantur,
describit. Greg. sed etiam in cibis, in aqua, & alijs quibusdam rebus, vsi sunt.
ad Aug. Epil. Anglorum teste
Beda in vita eiusdem Augustini. Seuer. Sulp. in vita S. Martini.*

Responso.

RESPONSIO.

PRIorem huius Assertionis partem, quam ex Chrysofomi sententia & interpretatione posuerunt Iesuitæ, non reiſcimus, nisi quòd illud de signo Crucis cibus imprimendo est superstitionis. Quanquam si quis hanc pædagogiam citra superstitionem vsurpet, vt frontem & pectus & cibos signo crucis signet, vt sese ipse de cruce Christi, qua sanctificati, & à Diabolica potestate liberati sumus, commonefaciat, equidem non vehementer reluctabor: modò huic manibus efformato signo crucis nulla occulta vis, aut operi operato huius delineationis, nulla virtutis efficacia, nulla meriti dignitas adscribatur: à qua superstitione Chrysofomum immunem fuisse arbitror. Quòd enim non crediderit Dæmoniacam potestatem esse in creaturis, quæ exorcismis expugnanda & expurganda sit, docent eiusdem Verba hæc: Non (inquit) quia immundum est, à Deo sanctificatum: absit: Verum hoc in loco illos alloquitur, qui communia quædam ex ipsis esse arbitrantur. Et post dictum illud à Iesuitis recitatum subiungit: Sola quippe voluntas erit immunda, quæ gratias non exhibet Deo. Atqui Iesuitas signo crucis & alijs egenis clementis arcanam & magicam vim tribuere, ex posteriori huius assertionis parte cognoscitur. Putat enim cibos Dæmoniacæ potestate obsessos, signo crucis, benedictionibus & exorcismis ita purgari, vt ex illis eiecta, profligataq; Diabolorum legio exulare, & in Orcu præceps ferri cogatur.

T iij gatur.

gatur. Nec id in cibis duntaxat, sed in aquis etiam & alijs quibusdam rebus, puta, herbis, sale, cera, campanis, & quæ sunt eius generis reliqua, obseruari debere.

Quæso autem te amicissime mi Lector, quid impietas est, quid magia est, si hæc non est? Primum enim cum exorcizandas esse iudicant creaturas, perinde ac si essent à Diabolo obsessæ & inquinatæ, plurimum accedunt ad hæresin Manichæorum. Hi enim senserunt creaturas à natura mali ita infectas, vt necesse habeant eas purgare: vnde & catharistæ, id est, purgatores appellantur. Cum igitur Iesuitæ suscipiant bonas Dei creaturas, quas Deus creatione & verbo suo sanctificauit, & quarum sanctificatio sua cuique precatione applicatur, exorcismis & alijs ritibus suis à Diabolo purgandas, profectò non videmus, quid hac in parte à Maniacis Manicheis & *mandagris* Catharistis differant. Deinde cum suscipiant creaturas certis verbis, crucibus, exorcismis, preculis consecrandas ad eum vsum, quem nec ex naturali creatione, nec ex diuina ordinatione, aut certa verbi Dei institutione habent: nonne superstiosam & magicam incantationem profitentur? tanto illis circumforaneis incantatoribus deteriores, quanto pestilentiore superstitione hominum animos imbuunt, & non tantum temporalibus bonis, sed cœlestibus quoque ac æternis malè credulum vulgus spoliant. Hic nobis rursus fictitij Clementis supposititias epistolas obtrudunt, vt malam causam malo fundamento suffulciant. Verum is quidem Epistola 3, ad Iacobum fratrem Domini dicit, eos qui

qui fidem habent, posse etiam aliorum passiones curare, & in exemplum proponit Apostolos, qui miraculis claruerunt: & addit, infidelitatem facere hominem obnoxium passionibus, quia licentiam peccandi præbeat: non peccantes verò, non solum liberos esse à Dæmonibus & passionibus, verum etiam aliorum Dæmones ac passiones fugare posse. Nullius autem exorcismi, nullius superstitionis, quocumque nomine censeatur, mentionē facit vel vnico verbo.

Dionysium falso cognominatum Areopagitam, Cœlestinum, Alexandrum, Damasum, Gregorium Magnum, Pontifices Romanos, ac similes Cerimoniarum Magistros libenter Iesuitis donamus: cum religionem suam Pontificiam, partim ex abrogatis Cerimonijs legis Mosaicæ, partim ex ritibus gentium, partim è Sacramentis quidem noui Testamenti, sed hypocritica impietate deprauatis, instar variegati Centonis confarcinauerint. Valeant cum suis istis Cætonibus, & his se oblectēt, quemadmodum porci mendicorum saccis gestiunt & gesticulantur. Augustinus lib. 10. de Ciuit. Dei. postquam 21. capite docuit, Heroas Christianos (per quos Martyres intelligit, vtī se ipse declarat) non vincere Dæmones placando eos, sed contra eos certando, mox dicit in initio capitis 22. Vera pietate homines Dei aëream potestatem inimicam contrariamque pietati exorcizādo eijciunt, non placando, omnes tentationes aduersitatesque eius vincunt, orando non ipsam, sed suum Deum aduersus ipsam. Non enim aliquem vincit aut subiugat, nisi societate peccati. In eius ergo nomine vincitur, qui hominem assumpsit, egitque
line

sine peccato, vt in ipso sacerdote ac sacrificio fieret remissio peccatorum: idest, per mediatorem Dei & hominum, hominem Christum Iesum, per quem facta peccatorum purgatione recõciliamur Deo. Hactenus ille. Hic nihil audis de signo crucis, nihil de magicis benedictionibus aut exorcismis: nulla fit mentio vllius cibi: solo verbo exorcizandi vtitur, quod postea declarat per verba: In eius nomine vincitur. Sic Apostoli in nomine Christi daemõnia eiecerunt, sine tamen magicis exorcismis. Notandum etiam est, quòd Augustinus non de quibusuis Christianis, multo minus de Papisticis Sacrificulis, qui Christiani non sunt, sed de Martyribus loquitur, quos vocaret Heroas Ecclesie, si vsus Ecclesiasticus ferret.

In legenda S. Martini, ex Seuero Sulpicio sic narratur. Cum Martinus in suæ Diæceseos villam quãdã venisset, & Clerici lectum ipsi plurimo stramine præparassent, ille ibidem requiescens, insuetamq; molliciem perhorrescens, quippe chamaunijs affuetus, surgit, stramentum omne proijcit, & se super nudam humum collocat. Circa mediam vero noctem tota illa palea igne accenditur, & Martinus excitatus dum exire tentaret, sed nequiret, ab igne capitur, & iam eius vestimenta vruntur. Rediens vero ad solitum Orationis confugium & crucis signaculum, in medio ignis intactus permansit: & flammam sensit rorantes, quas male expertus fuerat vrentes. Monachi igitur excitati concurrunt, & Martinum, quem iam consumptum putabant, de medio flammarum illæsum adducunt. Hanc siue fabulam, siue historiam

Historiam Iesuitæ ad marginem annotarunt. Quid igitur dicemus? Ergo crucis signaculo non aqua tantum benedicatur, & cibi consecrantur, sed ardor etiam flammaram extinguitur. Et hinc fortassis signum crucis in fastigijs ædium figi solet, ne incendio conflagrent scilicet. Ego verò arbitror fabulam esse, ad confirmandam superstitionem à Monachis excogitatum. Sin vera historia est, hanc liberationem Martini ex incendio, non signaculo crucis, sed fidei orationi, cuius prior fit mentio, tribuerim: & agnosco miraculo confirmatam esse dulcissimam promissionem Dei: Cum ambulaueris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te, quia ego Dominus Deus tuus, sanctus Israël saluator tuus.

Esaie 43o

Sed ne Iesuitæ videantur humanis tantum testimonijs & Legendarum fabulis niti, allegant ex Mose locos, de aqua aspersionis, qua Leuiticæ immunditiæ purgabantur. Talem aquam pro illius temporis ratione diuinitus institutam fuisse, iam dudum absq; Iesuitarum magisterio nouimus. Sed quòd consecratur in nouo Testamento aqua, quam vocant benedictam, cuius aspersione deleantur peccata venialia, & abigantur dæmonum spectra & Iudibria, non est Verbo Domini mandata Cæremonia, sed humano arbitrio vsitata Leuiticæ aspersionis. Pertinet igitur ad hoc dictum Christi: Frustra colunt me doctrinis hominum. Et indubitatum est apud Christianos, quòd sanguis Iesu Christi per verbum Euangelij, per Baptismum & Cœnam Domini cum nobis aspersus, ac per fidem corde exceptus, et mundet

V mundet

mundet nos ab omnibus peccatis. Quod igitur est solius sanguinis Christi, diuino sacrae Triadis consilio & decreto pro peccatis nostris effusi, hoc non debet tribui aquae humanis placidis consecratae.

Iam & ex nouo Testamento in mediū producūt locos, qui de Demonijs per Christū vel Apostolos eictis testatur, sic em̄ colligunt: Si Christus Apostolis contulit virtutem in nomine suo eijciendi daemones, multo magis contulit sacrificulis, qui maiori pompa consecrantur & ordinantur, quam Piscatores & Textores Apostoli. Nos autem breuiter respondemus: Personale fuisse donū, Apostolis & quibusdam alijs collatum, ad confirmandam auctoritatem doctrinae Euangelij: quod vt personas eorū, quibus singulari consilio Dei donatum est, non egreditur, ita ab alijs in exemplum minimè est trahendum. Fiant igitur Sacrificuli prius Apostoli Domini nostri Iesu Christi, quam diabolū suis exorcismis conentur expellere, ne idem illis accidat, quod Ephesi

Act. 19. Iudaeis exorcistis, septem filijs Sceuae Principis Sacerdotum accidisse legimus.

I E S V I T A E.

Qui est saluator omnium, maxime vero fidelium.

V. Rectè Chrysostomus & Theophylactus, à quibus nec differunt Ambrosius, verba haec interpretantur: Deum scilicet quantum ad se pertinet, saluatorem esse omnium, ac velle (quod idem dixit Apostolus) omnes homines saluos fieri, libertate

Ambros. in hūc locū Chrysost. Theophylact. in eundem,

tamen voluntatis cuiusq; seruata: re ipsa verò eos saluos esse,
qui ipsi vocanti & opem ferenti, obediendo & cooperando, di-
gnos se præstiterint salute.

RESPONSIO.

eorum sententiam, qui Deum, quantum ad se
pertinet, saluatorem esse omnium statuunt, vtraque
que manu amplectimur, est enim totæ scripturæ
analogæ. Perditio (inquit) tua est Israël, tantummodo
in me auxilium tuum. Quomodo etiã Deus, tum Osce 13.
omnium hominum, tum verò singulariter fidelium
saluator sit, supra capite 2. exposuimus. Concedimus
& hoc, suam cuiq; liberam voluntatem à Deo relin-
qui, siquidem libertas opponatur coactioni, non ser-
uituti. Neq; enim violèta coactione malum agimus,
sed spontanea seruitute, quam nascendo contraxi-
mus. Bonum autem non nisi ex libertate spiritus os-
peramur, cum scilicet à Dei filio liberati per fidem
spiritu sancto donamur & regimur. Verum nos vo-
canti & opem ferenti Deo, obediendo & ope-
rando, dignos nos præstare salute, id verò non
tantum semipapistarum *συνεργισμῶν* delirium, ver-
um etiam *ἐπισημασθῆναι* Pelagianorum impiissima blas-
phemia est, qua omnes Sophistarum tenebræ de-
merito congrui & condigni, in meridianam lu-
cem Euangelij totis plaustris inuehuntur. Verum
mihi quidem hanc Camarinam nunc mouere non
libet, non enim paucis pagellis absolui potest con-
trouersia: sed studiosum Lectorẽ ablego ad librum
Prosperi Aquitanici, aduersus Colluctatorem.

V ij de libe-

de libero Arbitrio: ad Assertionem Lutheri de Seruo Arbitrio contra Diatriben Erasmi: & ad recentiora scripta synceriorum Theologorum, aduersus Semipelagianos, Synergistas. Quibus enim illa scripta, ex sacrarum literarū solidis fundamentis extracta, nō sufficiunt, eos tanquam ⁱⁿ suo ipsorum sensui & damnationi relinquimus. Nostra sic est breuiter sententia: Hominem animale, vi naturalis sui arbitrij nihil ad conuersionem aut salutem sui, verē & spiritualiter operari aut cooperari posse, vt qui natura sit filius iræ, & in peccatis mortuus. Hominem verò renatum, quatenus renatus est, non veteri voluntate aut ^{proprietate} carnis, quæ etiam in renatis spiritui semper reluctatur, sed noua & per spiritum sanctum creata bona voluntate, quæ non substantia sed actione noua sit, ducenti & gubernanti spiritui sancto obsequi, in quo tamen ipso ductu ac regimine voluntas hominis magis patiēdo quàm agendo, spiritui sancto se formandam præbeat, ita vt & cogitare, & velle, & incipere, & proficisci & perficere bonum non humani sit arbitrij, sed solius gratiæ Dei, qui in homine tanquam subiecto ad participatum diuinæ iustitiæ ac salutis condito, clementer & potenter opera bonitatis & misericordiæ suæ exercet, vt glorificetur Pater per filium in Spiritu sancto, Amen.

I E S V I T Æ.

Noli negligere gratiam quæ in te est,

quæ

quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum Presbyterij

Xēpua, hoc loco potestatem episcopalem significat simul & VI. gratiam, quæ ad eius utilem usum est necessaria: prophetia verò electionem denotat, Spiritus sancti factam impulsu: Presbyterij verò nomine (sic enim legendum esse, non tantum Graeci codices, sed & Ambrosius & vetusta exemplaria latina indicant) vel intelligitur chorus Episcoporum, à quibus Timotheus fuerat consecratus, ut Chrysostomus cum Graecis ceteris interpretatur: aut ipsa dignitas Episcopi, ut Ambrosius & Anselmus, significarunt. Hinc & ex alijs Apostoli verbis primum discimus gratiam & dona nobis ideo tribui, ut operemur, deinde illos tantum constituendos Episcopos, qui ad id munus tanquam Aaron Diuinitus electi fuerint, tertio, inter Episcopum, qui hoc loco Presbyter dicitur, ac reliquos Presbyteros aliquid esse discriminis, quarto, Presbyteri nomine dignitatem & potestatem potius quam aetatem, hoc loco, designari.

Hi omnes in hunc locum.
2. Tim. 1.
1. Corinth. 15.
2. Corinth. 6.
Heb. 5.

RESPONSIO.

NE occasiones reprehendēdi arripere magis videamur, quam accipere, nihil in hac Assertionē dampnabimus: cum, siue Presbyterij nomine Collegium Presbyterorum, siue dignitas Presbyterij significetur, nostra & religionis nostræ non multum intersit. Hoc tamen Lectorem monere volumus, leuitas ipsos sub finem huius Assertionis Episcopi &

V ij Presbyteri

117

Presbyteri nomina confundere. Inter Episcopum (inquiunt) qui hoc loco Presbyter dicitur, &c. Cur ergo ipsis supra cap. 3. Positione 1. de his nominibus tantopere digladiari libuit? Sed aiunt tamen, inter Episcopum ac reliquos Presbyteros aliquid esse discriminis, & Presbyteri nomine dignitatem potestatemque potius quam aetatem designari. Vtrunque negat Hieronymus, tum in Epistola ad Oceanum, tum in Commentarijs Epistolæ ad Titum. Itaque cum Hieronymo commitemus Iesuitas, vt cum illo dimicent quantum velint: nobis enim hanc litem dirimendi potestas à Papa nondum delegata est. Quomodo verò è scripturis, & præsertim Paulinis Epistolis dirimi possit, supra à nobis est ostensum.

Tit. 1. Nam vbi iubetur Titus cõstituere oppidatim Presbyteros, continuo subiicitur: Oportet enim Episcopum esse inculpabilem. Et alibi Paulus plures in vna Philippensium Ecclesia salutatur Episcopos; & in Actis refertur, conuocasse Presbyteros Ephesios, quos ipse Episcopos sua Oratione nominat. Vnde manifestum fit, Episcopos, Presbyteros, Pastores, Ministros, promiscue in sacris literis vocari, qui ministerio verbi Ecclesias regunt,

IESVITÆ.

Hoc enim faciens, & te ipsum saluum facies, & eos qui te audiunt.

VII *Si Episcopus recte fungens suo munere, saluator est aliorum,*

gratia, quid ni & beatissima illa virgo, Christi Dei hominisq;
mater, spes nostra dicatur, quae & saluatrix appellari possit?

RESPONSIO.

Nihil est in hisce omnibus Iesuitarum Assertio-
nibus *φιλαριστύτερον* quam hoc ipsum. Itaque credibile
est, istos *συναρισμένους* esse, cum in summulis Petri His-
pani, & expositionibus Tartareti & versoris studiis
imponerent, de ponte Asinorum præcipites fuisse
deturbatos: quo casu grauius afflictum affectumq;
occiput, in cerebro vim omnem *συναριστικὴν* eliserit at-
que conturbarit. Quid enim tibi de hoc argumento
videtur? Minister Ecclesiæ per ministerium Euan-
gelij, quod est verbum salutis, & potentia Dei ad sa-
lutem omni credenti, est saluator auditorum. Ergo etiã
sancta Maria mater Dei & hominis est spes & salua-
trix nostra. Paulus enim cum inquit: Hoc si feceris,
respicit ad præcedentia, quibus iussit Timotheum
attendere lectioni, exhortationi, doctrinæ, suscita-
re quod in se est, donum, in his se exercere & profic-
cere, intendere sibi ipsi & doctrinæ, & in his persis-
tere, hoc est, vt summam dicam, iussit eum omnes
partes fidelis ministri Ecclesiæ diligenter exequi:
id si faciat, se ipsum esse seruaturum & illos qui ipsi
obedierint. Nam doctrina Evangelij si incorrupta
sit, & diligenter doceatur, tum docentem tum audi-
entem, si fide eam amplectantur & in ea persistant,
saluat: adfert enim Christum, & in Christo thesaurum
omnium cœlestium bonorum, remissionem
peccatorum

peccatorum, iustitiam, pacem conscientiae, laetitiam spirituales, & denique salutem aeternam. Saluatores igitur dicuntur Apostoli, & omnes fideles ac sinceri ministri Euangelij, non à personis suis, sed à ministerio prædicandi Euangelij, quod est ministerium gratiae & salutis, & efficax organon ad salutem omnibus per hoc in Christum credentibus. Nunquid autem Maria habet ministerium prædicandi Euangelij? nunquid vnà cum Apostolis emissas est à Christo in totum orbem ad docendum & baptizandum? At Sacrificuli ipsi negant Mariam debuisse aut potuisse Missas celebrare. Consequens ergo est, ministerium verbi Mariae non fuisse demans datum, iuxta illud: Mulier in Ecclesia taceat. Quomodo igitur id, quod Timotheo propter ministerium prædicationis Euangelij tribuitur, Mariae, cui hoc ministerium propter sexum denegatum est, tribuetur? Quanquam si quis consideret piissimum illud Canticum Mariae, in quo suo modo & pro sua vocatione Euangelion prædicat, non repugnabo, si quis eam dicat per hoc canticum multos homines saluasse: vt ita, si candidè & citra calumniam intelligatur, Maria possit dici seruatrix, non sua persona, & propter sua merita, aut propter suam intercessionem, sed per suam doctrinam, quam Spiritus sanctus per os sanctissimae virginis de immensa gratia & veritate Dei in promittendo & exhibendo Christo sonuit. Est enim Canticum Mariae, totius doctrinae propheticae & Apostolicæ eruditissimum compedium. Sed vt spes nostra dicatur, quomodo eam in impio illo & insalutari Salve Regina, salutant, horret animus cogitare,

cogitare, nedum lingua eloqui. Spem enim nostram dicere non possumus, nisi simul etiam Deum nostrum dicamus. Psal. 7. DOMINE spes mea es TV. Non: Domina, spes mea es tu, vt Marani in Marialli suo blasphemant.

Epiphanius lib. 3. Tom. 2. Hæres. 78. Contra Antidicomarianitas.

Non conuenit colere sanctos vltra decorum, sed honorare ipsorum Dominū. Cesset itaq; error seductorum. Neq; enim Deus est Maria, neq; de cælo corpus habet, sed ex conceptione viri & mulieris.

Idem contra Collyridianos. Hæres. 79.

Reuera sanctum erat corpus Mariæ, non tamen Deus. Reuera virgo erat ipsa virgo & honorata, sed non ad adorationem nobis data, sed ipsa adorans eum, qui ex ipsa carne genitus est, de cælis verò ex sinibus paternis accessit. Et propterea Euangelion munit nos dicēs, quòd ipse Dominus dixerit: Quid mihi & tibi curæ est mulier? nondū venit hora mea, quò non putarēt aliqui, magis eximiam esse sanctam virginem, mulierem eam appellauit, velut prophetans, quæ futura essent in terra, Sectarum ac Hæreseon gratia, vt ne aliqui nimium admirati sanctam, in hæresin dilabantur.

I E S V I T Æ.

E X C A P. V.

Si quis autem suorum, & maxime domesticorum, &c.

X *Quamuis*

I. *Quamuis hæc de viduis accipi possint (nam illud dicitur
 veri etiam potest, si qua) ad omnes tamen pertinere mani-
 festum est: Dicitur autem, qui suorum, & præsertim domesti-
 corum negligit curam, negare fidem, non quidem mente aut
 lingua, sed factis, dum contraria facit his, quæ fides docet &
 præcipit. Infideli verò dicitur deterior: Si enim idem infidelis
 admittet, qui tantum naturæ legibus tenetur, leuius pecca-
 ret quàm Christianus, qui etiam fidei legem violat. Collige
 hinc, Christiane Lector, secundum Pauli sententiam, Euange-
 lica lege opera charitatis esse præcepta, atq; in charitate suis
 reperiri gradus.*

RESPONSIO.

Qvod in fine huius Assertionis dicitur, Euangeli-
 ca lege opera charitatis esse præcepta, id
 quale sit, supra in primi capituli secunda positione o-
 stendimus. Nunc hoc tantum Iesuitas rogamus, vt
 considerent, quid sit illud: Lex per Mosen data est,
 Gratia & veritas per Iesum Christum exorta est. Alio-
 loqui nihil in hac Thesi desideramus.

IESUITÆ.

*Vidua eligatur non minus sexaginta
 annorum, quæ fuerit unius viri uxor.*

II. *Ex verbis Apostoli, simul & his, quæ in antiquarum Sy-
 Vide Decret. nodorum decretis, & Patrum libris legimus, constat, olim in
 Eutychni Pöt. Ecclesia*

Ecclesia habitum fuisse delectum viduarum, atq; habita ratione paupertatis, ætatis, & bonorum morum, quasdam earum conscriptas in catalogum esse, vt Ecclesie sumptibus alerentur, functionem aliquam suo sexui accommodatam haberent, atq; orationibus atq; obsecrationibus vacarent. Ab his manifestum est (ex iisdem testibus) legem perpetui cœlibatus & benedictionem & sacrum velamen, vt etiam à virginibus Deo sacris fuisse susceptum. Ex verbis verò illis: quæ fuerit vnus viri vxor, facile possent noui Euangelici, nisi ocularum clauderent, intelligere, quo sensu accipiendum sit, quod antea dixit Apostolus, Episcopum vnus vxoris virum esse debere.

& Marty. Tertul. lib. 1. ad vxorẽ. Polycarp. Epistola ad Phlippen. Concil. Chalced. c. 15. Epauuense. c. 21. Araufica. c. 26. 27. Carthag. 4. c. 101. 102. 103. 104. Gelaf. Decr. 15. 23. Chrysof. hic & lib. 3. de Sacerd. Ambros. lib. de Viduis. Niceph. hist. Ec

cl. lib. 8. c. 26. Epiph. Vbi compendiariã doctrinã tradit Ecclesie Catholicæ.

RESPONSIO.

Viduas olim spectatæ pudicitie & senio confectas, & propter ætatẽ prouectã ad coniugiũ & victum manibus quærendum inhabiles, publicis sumptibus sustentatas fuisse, & has vicissim suam operam pauperibus & ægrotis impendisse, quoad partiebatur valetudo, extra controuersia est. Quod autẽ ab his lex perpetui cœlibatus, benedictio & sacrum velamẽ suscepta fuerint, ex sacris literis probari nõ potest. Nam quod ad perpetuum cœlibatum vel viduitatem attinet, nulla lege cogebãtur: sed ipsæmet sponte ac libera voluntate nuptias non iterabant: tum quia per etatem ad coniugiũ non erant idonee, erant enim vt minimum sexaginta annos natæ, tum ne essent ingræte in Ecclesiam, cuius sumptibus idẽ alebant, vt vicissim operas suas illi locarent, & paus

X ij perum

perum necessitati diligenter seruirent, id quod à coniugatis minus poterat fieri, quàm à cœlibibus. Quod autem necesse erat, vnius viri vxores, vel (vt Tertullianus loqui solet) vniuiras fuisse, id eò fiebat, ne esset de ijs suspicio intemperantiæ vel incontinentiæ, cuius notari potuissent, si sepius nupsissent, præsertim prouectiori ætate (iuniores enim Paulus vult nubere.) Laudi em̄ dabatur, nō solum in prima Ecclesia, sed & apud Gentiles, si nuptijs secundis casta abstinuisset mulier, præsertim senior, Vnde Tertullianus scribit: Viduitatē operosiorē esse virginitate, quia facile est, inquit, non appetere quod nescias, & auersari quod desideraueris nunquā. Gloriosior continentia, quæ ius suū sentit, quæ quid viderit, nouit. Poterit virgo fœlicior haberi, at vidua laboriosior. Illa, quod bonū semper habuit: ista quod bonū sibi inuenit. Hæc Tertullianus. Et sanè quodam veluti pignus continentiæ & pudoris est, cum mulier ad sexagesimum vsq; annum peruenit, vnicō marito contenta, quales hīc eligi vult Paulus. Itaq; Lyra breuiter quidem, vt solet, sed benè ad hunc locum annotauit: Quæ fuerit vnius viri vxor: Nam secundæ nuptiæ videntur signū incontinentiæ, sunt tamen licitæ. Et Thomas Aquinas, reijciēs hīc glossam ordinariam, quæ propter Sacramenti mysterium dicit vniuiram eligendam esse, hanc rationem adfert: Hoc dicit propter firmitatem, vt scilicet habeant continuum propositum seruandæ viduitatis. Sed Hieronymus in Epistola ad Geruntiam aliam rationem assignat, scilicet, quod apud Gentiles mos erat, in sacris Deorum nullam præesse,

Tertul. ad vxorem lib. 1.

quæ

quæ haberet duos viros: & ideo Apostolū voluisse, vt quæ alimentis Ecclesię nutriebantur, non minus essent castæ. Sed quorsum opus erat rationem disciplinæ Christianæ ab Ethnicis petere? Hæc nobis vna sufficiat: vt vetulam multos maritos habuisse signum est alicuius incontinentiæ, sic vnus viri vxorem fuisse, laudabile signum est probatæ castitatis.

Porrò parum Dialectica est *ἀντιστροφή* seu conuersio, quam ad finem huius Positionis Iesuitæ attexunt. Hoc loco (inquiunt) vnus viri vxor intelligitur ea, quæ semel tantum nupserit: Ergo è conuerso supra capite tertio, Episcopus vnus vxoris vir, intelligendus est, qui semel tantum duxerit: non is, qui simul vno eodemq; tempore vnam habeat vxorem, licet diuersis temporibus plures habeat. Respondeo breuiter: Magna est vtrobique dissimilitudo. Nam vxor non potest esse simul multorum virorū vxor; sed meretrix: fornicari per multos potest, foetari non potest. Itaque necesse est, vt hęc per vniuiram intelligatur, non quæ simul vnum tantum habuerit vīrum: sed quæ per totam vitam vnas tantum sit experta nuptias. Suprà autē nihil impedit, quo minus sic intelligatur, quemadmodum nos exponimus. Potuit enim in veteri Testamento vir vnus simul multarum vxorum vir & maritus esse: imo non potuit tantum hoc fieri, sed fuit etiam vsitatissimum vt fieret. Ac propè frequentior fuit Polygamia, quam vna vxore contentū coniugium: quemadmodum Augustinus libro 1. de bono coniugali cap. 17. testatur. Itaq; vt Hieronymi verbis vtar, cum sciret

X iij Paulus

Hieronymus ad
Oceanum,

Paulus lege concessum, & exemplo Patriarcharum familiare populo nouerat, in multis vxoribus liberos spargere, ipsis quoque sacerdotibus huius licentia patere arbitrium, præcepit, ne eandem licentia Ecclesie sibi vendicent Sacerdotes: ne bina pariter & trina sortiantur cõiugia, sed vt singulas vno tempore vxores habeant. Expostulent igitur Iesuitæ nõ nobiscum, sed cum Hieronymo, quare duos locos Pauli, alterum de Episcopo vnus vxoris viro, alterum de vidua vnus viri vxore, non vno eodemq; modo exposuerit: imò, si libet, litigent cū Deo ipso, cur olim viris plures simul habere vxores nõ autem mulieribus plures habere viros permiserit.

Iam marginales allegationes Iesuitarũ excutiamus. Primus in acie collocatur Eutychianus, qui ppe Episcopus, & Episcopus Romanus, hoc est Pontifex Maximus, & Martyr. Quem, quo Consilio allegent, equidem nescio, cum Iesuitici veli stultitiam reuelet & confutet. Nam Decretum eius secundum ita habet: Nihilominus etiam in quibusdam locis inolitum inuenimus vsum stultitiæ plenum, & Ecclesiasticæ authoritati contrarium, eo, quod videlicet nonnullæ Abbatissæ, & aliquæ ex sanctimonialibus, viduis & puellis virginibus contra fas, velum imponere præsumant, & ideo nonnullæ iniuste velatae, putant se liberius suis carnalibus desiderijs posse seruire, & suas voluntates explere. Quapropter statuimus, vt si Abbatissa aut quælibet Sanctimonialis post hanc diffinitionem in tantam audaciã prorupit, vt viduã aut puellam virginem velare præsumat, iudicio Canonico vsq; ad satisfactionẽ subdat.

Tertius

Tertullianus lib. 1 ad uxorem scribit quidem, e viduis nullam assumptam esse, nisi quæ vnum tantum habuisset virum, sed de velo aut benedictionibus altum silentium.

Polycarpus Epistola ad Philippenses de viduis scribit in hunc modum: Viduæ verò pudicæ circa fidem Dei interpellent incessanter pro omnibus, elogantes se ab omnibus Diabolicis detractionibus & falso testimonio, & ab omni malo, cognoscentes se ipsas, quia sunt sacrarium Dei, quoniam omnia Deus prospicit, & nihil eum latet, neque cogitatio, neque conscientia, neque aliquid abditum cordis. Sciens autem quia Deus non irridetur, debemus dignè in mandatis eius & gloria ambulare, &c. Hic nihil audis neque de voto, neque de velo.

Concilium Chalcedonense ca. 15. Si quæ virgo se dedicauerit Deo, similiter Monachus, non licet eis nuptiis iungi. Si verò inuenti fuerint hoc facientes, maneant excommunicati. Statuimus verò **POSSE EIS FIERI HUMANITATEM**, si ita probauerit Episcopus loci. Nihil hic de viduis, sed de virginibus & Monachis. Quid autem hæc ad Rhombum?

Epaunense Concilium ca. 21, viduarum consecrationem, quas Diaconissas vocant, ab omni religione nostra penitus abrogamus, solam eis poenitentiam benedictionem, si conuerti ambiunt, imponendo. Hic ad eruendum verum sensum Delio natatore opus esset. Neque enim pro Iesuitis, neque pro nobis ista multum faciunt. Quatum enim Iesuiticarum viduarum benedictioni suffragantur, tantum religiosorum consecrationi derogant.

Arausicanum Concilium ca. 26, Diaconissæ omni
mode

modè non ordinandæ. Si quæ iam sunt, benedictioni, quæ populo impenditur, capita submittant.

Idem ca. 27. viduitatis seruandæ professionem, coram Episcopo in sacrario habitâ, imposita à Presbytero veste viduali, non esse violandam. Eius verò repudiatorem, vel ipsam talis professionis deserticem merito esse damnandam. En tibi vnus Concilij duos Canones: quorum prior Iesuitarum opinioni magis aduersatur quàm patrocinator, posterior autem cum Epaunenſis Concilij Canone 21. non bene conuenit. Illud enim viduis benedictionem tantum imponit, non vestem vidualem, aut seruandæ viduitatis professionem. Vsq̃ue adeò in istis Concilij omnia sunt incerta, obscura, flexiloqua.

Carthaginense quartum Concilium Canonibus 101. 102. 103. nihil statuit contra nos, sed 104. Canon præscribit viduis certum vestitum, & vrget obseruationem superstitiosi voti: quod nisi seruent, adulteris peiores esse pronunciat. Hic autem Canon tanto magis est tyrannicus, quòd anathema dicit, non tantum sexagenarijs viduis nubentibus, sed etiam iunioribus. Verba eius hæc sunt: Si quæ viduæ, quæ tumlibet adhuc in minoribus annis positæ, & maturata atate, à viro relicta, se deuouerunt Domino, & veste laicali abiecta, sub testimonio Episcopi & Ecclesie religioso habitu apparuerint, postea verò ad nuptias seculares transierunt, secundum Apostoli damnationem habebunt, &c. Etsi autem cum cæteris Episcopis etiam Augustinus Hipponensis Episcopus huic Concilio subscripsisse dicitur, tamen facultati eius hoc tribuerim nolentis odiosè contentere

dere, de qualibus viduis Paulus hęc loquatur: aut non satis perpendit illud quod mox sequitur: Iuniores viduas volo nubere: aut fortassis, quod sæpe in Concilijs factum est, maior pars indoctorum Episcoporum meliorem partem doctiorum vicit.

Gelasius PP. .i. in Decretis suis 15. & 23. disertè negat velandas esse viduas, his verbis, Decreto 15. Viduas autem velare. Pontificum nullus attētet, quod nec authoritas diuina delegat, nec Canonum forma præstituit. Non est ergo penitus vsurpandum eis, quia sic Ecclesiastica sunt cōferenda præsidia, vt nihil cōmittatur illicitum. Et Decreto. 23. Nam de viduis sub nulla benedictione velandis, superius latè sufficienterq; prædiximus. Hęc duo Decreta quomodo Iesuitæ ad suam sententiam stabiliendam velint aut possint detorquere, ipsi viderint. Mihi em̄ suo se iugulare gladio videntur.

Chrysostomus in hunc locum. Inspice (inquit) diligentiùs, vt non secundis abstinere nuptijs viduam sufficiat, sed alijs quoq; plurimis illi opus sit. Cur enim (quæso) secundo matrimonium non quæsiuit? An quod repræhensibile existimaret? Absit: Id quippe hereticorum est, sed vt se iam spiritualibus deuoueret rebus, & virtuti instaret attentius. Neq; enim immundæ sunt nuptiæ, sed occupationibus patient. Ingentis enim planè occupationis occasio matrimonium est. Si igitur ideò non inibis, vt timori Dei vaces, & vacare detrahis, nihil tibi ea res profuit.

Ambrosius in libro de viduis. Docemur (ait) itaque triplicem castitatis esse virtutem, vnã coniugalem,

Y

galem, aliam viduitatis, tertiam virginitatis. Non enim aliam sic prædicamus, vt excludamus alias. Super his quibusque professionibus ista conducunt. In hoc Ecclesiæ opulens disciplina, quod quos præferat habet, quos reijciat, non habet, atque vt inam habere nunquam possit. Ita igitur virginitatem prædicamus, vt viduas non reijciamus, ita viduas honoramus, vt suus honor coniugio referuetur. Non nostra hoc præcepta, sed diuina testimonia docent.

Et paulò antè. Vtique illa præclarior, quæ calorem adolescentiæ & iunioris feruescentem edomat ætatis ardorem, nec mariti gratiam, nec vberiora liberorum oblectamenta desiderans, quam quæ effœtiam corpore, frigida senectute, matura æui, nec calore voluptatibus potest, nec sperare de partu. Neque verò si qua in secundas nuptias inciderit, quas vtiq; Apostolica præcepta non damnant, quasi fructu pudoris amisso, si rursus soluta fuerit viro, ab effectu viduitatis arcetur. Habebit illa quidem vel serè meritum castitatis. Sed probatior erit, quæ alterius non fuerit experta coniugium. In illa enim eminet studium castitatis, huic autem senectus aut pudor modum videtur fecisse nubendi.

Nicephorus lib. 8. cap. 26. hoc solum scribit, virginibus viduisque sacratis Byzantijs sumptus è publico constitutos fuisse.

Epiphanius in compendiaria vera doctrina, prædicat virginitatem & viduitatem castam, quæ in Ecclesia obseruetur. De benedictione autem solenni, & velo, & similibus nugis tacet.

Iesuitæ.

IESUITÆ.

Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.

Nullas hęc Apostatae, vel illorum Patroni, quamvis maxime conentur, offundere tenebras valent. Nam si disertis verbis in statu damnationis esse pronunciantur vidua, quę contra votum vel promissionem castitatis nupturiebant, quid de illis statuendum est, qui in sacrilego contubernio (quod ipsi matrimonium appellant) prodita fide quam Deo dederunt, & omni regione conculcata, aliquanto tempore vixerunt. In hunc modum esse verba hæc accipienda, præterquam quod ex Apostoli proposito & verbis euincitur, testantur ex Latinis Patres, qui Concilio Carthaginensi quarto, & qui Toletano eisdem quarto interfuerunt: restantur Ambrosius, Hieronymus, Gelasius Pontifex, Augustinus, eiusq; discipulus Primasius, Anselmus, Beda, Sedulius & Haymo: ex Græcis vero Athanasius, Basilus, Chrysostomus, Epiphanius, Theophylactus, Oecumenius & Theodoretus, deniq; omnes Catholici Patres, qui occasione aliqua verba hæc exposuerunt. Eant iam heretici, & singularum dictionum quantum libuerit varias enumerent acceptiones: ex horum enim quos regulimus sententia, per hoc modo promissio vel professio, vel pactum, vel votum castitatis intelligitur, quemadmodum per idem condempnatio, ex quibus consequitur, verbum idem esse quod violare, vel irritum facere.

III.
Concil. Char. 4. ca. 104. Toletan. 4. c. 55. Hieron. lib. 1. aduers. Ios. vi. & in Ezechia elem. ca. 44. Gelas. decr. 23. August. de sancta virginit. c. 23. & de adulter. coniug. lib. 2. ca. 12. & in Psal. 75. Athanas. libr. de virginitate. Basilus de virginit. c. 55. Epiph. hæret. rel. 48. Reliqui in hunc locum.

RESPONSIO.

Y ij

Quia

Quia sibi ipsi Iesuitæ in hac thesi permiserunt dicere quod libuit, audirēt ex nobis, quæ forsitan ipsis non liberent, si stultis vellemus respondere secundum stultitiam eorum. Crepant hæreticos, Apostatas, Apostatarum patronos, sacrilegos contubernales. Sed nō est religionis, non est verecundiæ, non est pudoris nostri, scommata & maledicta regerere. Veruntamen ad postremum conuicium, ignoscant Iesuitæ, si percontādo magis quàm exprobando responderimus. Pium coniugium eorum qui nubere maluerunt quàm vri, & votū hominibus præstitum transgredi, potius quàm id, quod Deo in Baptistismo nuncupauerant, violare, hoc inquam coniugium vocant sacrilegū contuberniū. Interrogare igitur placet Iesuitas, vt dicāt nobis, quale id fuerit contuberniū, ex quo nati plusq̃ sexies mille infantes in stagnū proiecti sunt, quorū capita ad Gregoriū Pappam, cum die quadā in viuariū suum propter pisces misisset, allata fuisse S. Valtricus Augustanus Episcopus memoriæ prodidit, in ea Epistola, qua coniugium Sacerdotū strenuè aduersus Nicolau primū eius nominis Papā defendit. Dicant, quale sit contuberniū, qd Ioannes Casa Archiepiscopus Beneuentanus, verbis spurcissimis & scelerata faciūdia cōmendasse dicit. Deniq̃ (ne in hoc cœno diu hæreamus) dicāt quale sit contuberniū, ex quo Romæ in singulos annos vectigalis nomine, ad triginta millia ducatorum sanctissimus Dominus Papa colligit, quod publice scribunt ij, quibus Curia Romanæ rationes non sunt ignotæ. Sin hæc omnia negauerint, quæ tamen historiarū monumentis prodita leguntur, saltem hoc

Alii Iupiter.

hoc dicant, quod negare nullo modo poterunt, quae
 le fuerit contubernium, ex quo Ioannes vel Ioanna,
 ex Moguntinensi meretrice facta Pontifex, impre-
 gnata, postremò dum urbem solenni ritu lustrat, in-
 spectantibus Cardinalibus & Episcopis palam in
 publico peperit. Multa huius generis proferre pos-
 semus facinora, ipsi etiã Sodomitis & Gomorrhis-
 tis stupenda & horrenda, quae ab illis pijs, scilicet, &
 sacrosanctis contubernalibus, Monachis, inquam, &
 Monialibus saepè fuerunt designata. Sed magis quid
 nos deceat, quàm quid Iesuitarum petulans maledi-
 centia sit cõmerita, spectabimus. Nunc ad rem ipsam
 accedamus, hoc est, ad interpretationem loci Pauli-
 ni, de viduis, primam fidem irritam facientibus. Hic
 primum, vt ingenuè agamus, omnium patrum, quos
 allegant, expositiones à nostra diuersas esse fatemur:
 & vt videant liberalitatem nostram, donamus eis &
 hos, quos citant, & alios plures. Hi enim plerunq;
 solent per primam fidem intelligere promissionem
 seu votum continendi & abstinendi à cõiugio. Vnde
 de autem id probant: Negamus enim Paulum nomi-
 ne primæ fidei intelligere votum perpetuæ conti-
 nentiae: negamus Apostolicis illis temporibus fuis-
 se tale vouèdi genus, quale est sub regno Pontificio.
 Quomodo enim Paulus, tantus Apostolus, secum
 ipse pugnaret? Scribit autè mox: Volo iuniores nu-
 bere, liberos gignere, dõmum administrare. Et alijs: *1. Cor. 7.*
 fatius est matrimonium contrahere, quàm vri. Et
 rursus: Hoc ad id, quod vobis conducibile est, dico,
 non vt LAQUEVM vobis injiciam. Quid est: Non
 vt laqueum vobis injiciam aliud, quàm: Non vt vos
 Y iij ta

ta faciendā exigam: Sunt enim talia vota, quæ Hypocritæ excogitarunt, inextricabiles laquei, quibus conscientiæ hominum ita irretiuntur, vt nisi verbo Domini soluantur, non inueniant, quò euadant. Non est igitur sentiendum, quòd Paulus nomīne primæ fidei intelligat votum perpetui cœlibatus, quòd magis, si de eo loquutus esset, secundam quàm primam fidem dixisset: sed intelligit pactum, quòd in Baptismo iniri solet. Cum enim in Baptismo Deus Pater, Filius, & Spiritus sanctus recipit nos in gratiam, & adoptat nos in filios ac hæredes suos, recipimus nos vicissim gratos fore, & ducturos piam & honestam vitam, vt nomen Dei per nos glorifice-

^{1. Pet. 3.} tur. Hoc est pactum, hæc est stipulatio, vt Petrus ait, qua Deus & homo inter se conueniunt. Et hanc stipulationem vocat Paulus primam fidem: Cum autem primum non solet dici, nisi respectu secundi, & Paulus non faciat expressam mentionem secundæ fidei, dubium non est, quin ad secundam quoque respiciat: quæ solet præstari, cum quis ad publica officia aut alienam seruitutem vocatur, videlicet, vt ministerio & officio suo diligenter, pie & fideliter fungatur. Quare sententia Pauli hæc est, quòd iuniores viduæ non sint eligendæ in ministerium Ecclesiasticum, quia saginata Ecclesiasticis facultatibus solent lasciuire, impudicam vitam ducere, & scortari, adeoq; eam fidem, quam primam Christo Domino nostro in Baptismo dederunt, violare. De qua fide etiam paulo antè loquutus est, si qua suis & maxime familiaribus non prouidet, fidem abnegauit, & est infideli deterior. Quòd si autem non seruant primam fidem

fidem, quam Christo de honestate vitæ suæ dederūt, quomodo seruarent secundam? quam promiserunt hominibus, & qua receperunt, se officium suū summa diligentia & studio administraturas? Si violant fidem filio Dei datam, quomodo non violarent fidē filijs hominum promissam? Hæc est vera sententia Pauli, quam circumstantiæ eius tam loci quàm temporis ostendunt. Non igitur primam fidem irritam, sed potius ratam faciunt hi, qui malunt, abiectis vanis suis votis, honestam vxorem ducere, aut honesto marito nubere, quàm aut inhonestas voluptates sequi, aut foedis ac impuris cogitationibus indulgere.

Cyprianus lib. 1. Epistola 11. ad Pomponium.

Quòd si se ex fide Christo dicauerunt, pudicè & castè sine vlla fabula perseuerent: ita fortes & stabiles premium immortalitatis expectent. Si autē perseuerare nolunt, vel non possunt, melius est vt nubant, quàm in ignem delicijs suis cadant: certè nullum fratribus aut sororibus scandalum faciant, &c. Occasio autem scribendæ huius Epistolæ Cypriano fuit, quòd virgines quædam Deo dicatæ, dormierāt in eodem lecto cum viris, è quibus vnus fuerat Diaconus. Vnde, quid iam tum istis cum natura pugnātibus votis effectum fuerit, perspicitur.

Chrysostomus in hunc locum.

Volo igit, quia & ipse volūt, volo & ego adolescētulas nubere, filios gignere, matresfamilias fieri, domi residere. Lōgè. n. præstat hæc facere quàm illa (scilicet scortari, ociari, discurrere.) Oportebat quidē sollicitè
curare

curare quæ Dei sunt, fidemque seruare: quoniam verò illa non fiunt, melius est ista fieri, quam illa. Neque enim Deus irritatur, neque mala ista discuntur: quippe viduitas illa nihil parit boni: ex nuptiis verò plurima bona prodeunt: & illud ante omnia, quod negligentia illarum & animo resupino consulitur, de viris se subditos norunt.

Theophylactus Abbreviator Chrysostomi in hunc locum.

Volo iuniores nubere, id est, etsi maluissem viduas minimè descivisse à pactis initis cum Christo, tamen cum nuptias malint, & ipse assentior, dum modo iuniores sunt, quæ nubere volunt. Est enim satis matrem familias fieri, domus & familiae curam suscipere, & aliquid operari, quam per alienas domos vagari, & ad nugas conuerti, & ocium. Cum vero ait, filios procreare, ostendit illis esse nubendum, ut filios pariant.

Augustinus lib. de sancta virginitate. cap. 34.

Nec tamen ait, Nubunt: sed, nubere volunt: multas. n. earum reuocat à nubendo, non amor præclarè propositi, sed aperti dedecoris timor (habes Papiæ carū monialiū descriptionē) venines & ipse à superbis, qua formidat magis hominibus displicere quam Deo. Hæ igitur quæ nubere volūt, & ideo nō nubūt, quia impunè non possunt, MELIUS NVBERENT QVAM VRERENTVR, id est, quam occulta flamma concupiscentiæ in ipsa concupiscentia vastarentur.

Idem lib. 2. de Adulterinis coniugijs cap. 12.

Nunc rectissimè dicitur: Qui potest capere, capiat:

piat, qui autem se non continet, nubat. Tunc (tempore scilicet Patriarcharum) etiam continentia propter propagationem filiorum in nuptiarum descende-
bat officio. Nunc autem (tempore scilicet noui Testamenti) vinculum nuptiale incontinentia subuenit vitio, vt ab eis qui se non continent, non per turpitudinem stuprorum, sed per honestatem coniugiorum, sit propagatio filiorum. Et paulo post. Si ergo se continet, nec nubat, nec generet. Si autem se non continet, licite nubat, ne turpiter generet (vt Monachi & Moniales) aut turpius concumbendo non generet (vt quidam Cardinales in Italia.)

Non negamus tamen, quin alibi vehementer vigeat obseruatione voti, praesertim in Psal. 75. (si mos do Augustini est) Nec mirum. Detestabatur enim leuitatem earum, quae statim resiliabant a voto, & volebat eas aut non vouere, aut si vouissent, omnem operam dare, vt in eo quod vouerant, persisterent. Sed tamen perpetuo vera manet illa Regula, quae etiam iuri Canonico inserta est: In malis promissis rescindenda sunt. In turpi voto muta decretum. 22. q. 4. In malis.

Concilium Toletanum 8. vt citatur. 22. q. 4. Si publicis, &c.

Tolerabilius est stultae promissionis vota rescindere, quam per inutilium promissorum custodiam exhorrendam criminum implere mensuram, &c. Itaque hunc Canonem Concilij Carthaginensis quarti, Canonum 104. & Toletani quarti, Canonum 54. opponimus.

Gelasius Papa etsi Decreto 23. in exigenda obseruatione voti vidualis satis rigidus & austerus est, tamen mox hanc mitigationem subiungit: Nos autem (inquit) talibus nullum laqueum debemus iniicere, sed so-

Z lum

lūm adhortationes præmiij sempiterni, pœnasq̄ proponere diuini iudicij, vt & nostra sit absoluta conscientia, & illarum pro se rationem Deo reddat intentio. Cauendum est quippe, quæ de earum moribus actibusq̄ beatus Paulus Apostolus testat̄, quod plenius exponere præterimus, ne sexus instabilis non tam DETERRERI quàm ADMONERI videatur, &c. En tantus alioquin votorum Encomiastes, nubentes post vota relinqui iubet, iudicio propriæ conscientia: & magis vult eas admoneri quàm deterreri. Sed Iesuitæ has tanquam sacrilegas, sine omni gratia & clementia, in infernum præcipitant. Quæ certè tyrānis in Ecclesia, post exortā, & pleno iubare fulgentē Euāgelij lucē, meritò detestanda est.

Sed vt reuertamur illuc vnde digressi sumus, videlicet ad veram sententiam dicti Paulini, de violatione primæ fidei: etsi Iesuitæ nostrā interpretationē de fide Christo in Baptismo data, quæ prima est, viderantur esse nouā, hæreticā, & omnibus Patribus contrariā, tamen aliquos, tū veteres, tū recentiores scriptores Ecclesiasticos, iam olim eodē modo, quod nos verba Apostoli intellexisse, iam clarissimè testatum faciemus. Semper enim aliqui diuino beneficio in Ecclesia conseruati sunt, qui dono interpretationis scripturarum præditi, acutius viderunt, quàm cæci cæcorum duces Iesuitæ.

Athanasius lib. 6. de Trinitate. Vt vobis (inquit) q̄ primā fidē Baptismi, cœlitus institutā irritā facitis.

Hieronymus in præfatione in Epistolam ad Titum: Licet, inquit, non sint digni fide, qui primam fidem irritā fecerunt, Martionē loquor & Basilidem, &

& omnes hæreticos, qui vetus Ianiant Testamentū.

Vincentius Lyrinensis, in lib. cōtra profanas omniū Hæreseon nouationes. Scitū etenim cunctis est, quā grauiter, quā seuerē, quā vehemēter inuehatur in quosdā beatus Apostolus Paulus, qui miraleuitate nimium citò translati fuerant ab eo qui eos vocauerat in gratiam Christi, in aliud Euangelion, quod nō est aliud: qui coaceruauerāt sibi Magistros ad sua desideria, à veritate quidē auditū auertentes, conuersi verò ad fabulas, habētes damnationē, quòd primam fidem irritam fecissent, quos deceperant ij, de quibus ad Romanos fratres scribit idem Apostolus: Rogo autem vos fratres, vt obseruetis eos, qui Rom. 16. dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam ipsi didicistis, faciunt, &c. homines corrupti mente, 1. Tim. 3. reprobī circa fidem, &c. Qui bonam conscientiam repellentes circa fidem naufragauerunt.

Et paulò post.

Sed licet aut nos (inquit) aut Angelus de Cœlo euangelizet vobis præterq̃ quod euangelizauimus vobis, anathema sit. Quid est quod ait: Sed licet nos? Cur nō potius, sed licet ego? Hoc est, etiāsi Petrus, etiāsi Andreas, etiāsi Ioānes, etiāsi postremò omnis Apostolorū chorus euāgelizet vobis præterq̃ quod euāgelizauimus, anathema sit. Tremendā districtio, propter asserendā primæ fidei tenacitatem, nec sibi nec cæteris coapostolis pepercisse. Parū est, etiāsi Angelus, inquit, de cœlo euāgelizet vobis, præterquam quod euangelizauimus, anathema sit. Nō suffecerat ad custodiā traditæ semel fidei humanę conditionis commemorasse naturā, nisi Angelicā quoq̃

Z ij   excels

excellentiā compræhendisset. Licet nos, inquit, aut Angelus de Cœlo. Non quia sancti cœlestesq; Angeli peccare iam possint, sed hoc est quod dicit: Si etiã (inquit) fiat, quod nõ potest fieri, quisquis ille traditã semel fidẽ mutare tẽtauerit, anathema sit.

Glossa interlinearis, quæ in Ecclesia est receptissima, dicit, primã fidem hoc loco significare, vel votum, vel in voto violato Baptismi fidem.

Nicolaus de Gorra in eundem modũ intelligit dicens: vel primum votum **GENERALE**, fidẽ scilicet Baptismi, qua Christo desponsata erãt. Osee 2. Spõsabo te em̃ in fide, &c. Quæ igitur sic aduersus Christum (iuxta veritatẽ græcam) luxuriatur, infringens voti baptismatis fidẽ, meritò condemnationẽ habet.

Eant nunc Iesuitæ, & mentiantur **OMNES CATHOLICOS PATRES**, qui occasione aliqua verba hæc exposuerunt, per primam fidem intelligere, votum vel promissionem castitatis, aut hos iam recitatos scriptores proclamant hæreticos, apostatas, & apõtatarum patronos, quibus flosculis nos à progenie viperarum ornatur.

IESUITÆ.

Volo ergo iuniores nubere.

III. *Non eas, quæ castitatem Deo vouerunt, soluit Apostolus In hunc locum. lege voti (ut rellẽ Ambrosius, Oecumenius, Sedulius, & Anselmus annotarunt) quod quamuis fecisset, Apostolica vel diuina vsus fuisset autoritate, quam hodie multi non requirunt, sed ipsi sibi plusquam Pontifices sunt & Apostoli. Sed precipit,*

precipit, ne in posterum ad viduarum vota vel professionem admittantur iuniores, quas etiam nubere vult, atq; filios procreare. Hoc autem ideo vult, vt Ambrosius & Oecumenius, imo & verba ipsius Apostoli significant, quòd exempla quaedam mala præcesserant iuencularū viduarum, quæ post votū castitatis, sponso Christo contempto, secuta fuerant Satanam. Rectè autem admonet Hieronymus, voluntatem Apostoli, quæ hic declaratur esse coactam (non enim eas nubere vellet, si in professa castitate constantes fore consideret) liberam verò & absolutam illam esse, quam alibi verbis illis manifestauit: Volo omnes esse, sicut me ipsum.

Hierony. epist.
ad Geruntiam.

RESPONSIO.

Benè est, quòd vel tandem in hac positione fatentur, Apostolica vel diuina autoritate posse eas, quæ castitatem vouerunt, solui religione voti. Num verò qui hodie ex sacrarum literarum fundamentis de impietate Monasticorū votorum eruditi, & de mutando in melius vitæ genere, probè in conscientia confirmati, ex istis vestris ergastulis profugiunt, & nubere quàm vri malunt, num inquam, alia quàm Apostolica & diuina autoritate hoc faciunt? Nonne Apostolica autoritas est: Melius est nubere quàm vri: Nonne diuina autoritas est: Non omnes capiunt verbum hoc: Et: Frustra colunt me doctrinis ac mandatis hominum: Certè qui his autoritatibus freti, etiam post vota matrimoniū contrahunt, non sibi ipsi Dei & Apostoli sunt: sed Dei & Apostolorum mandata sibi ipsi applicant: & quia hæc ad

Z iij se

se quoque pertinere sciunt, rectè & ex fide faciunt, quod sprete Pontificia authoritate, Deo malunt obedire quàm hominibus: & Christum vnicum totius Ecclesiæ sponsum cū sponsis suis sequi malunt, quàm Ecclesiæ adulterum, Papam, cum meretricibus. Vetus quidē Canonistarū cātilena est, votū cōinentiæ soli Papæ dispensabile esse. Sed nos iam dudū didicimus, his decretis nō obedire, sed oppedere. Ea enim plærūq; vt iuuēculæ illæ viduæ, contempto Christo sponso totius Ecclesiæ, Satanā & Papam sequuntur.

Porro Hieronymum scimus ad Geruntiam Paulo duplicem affingere voluntatē: aliam coactā, qua indulgeat nuptias, nubere volentibus: aliam liberā, qua præcipiat innuptis, vt innuptæ permaneāt. Sed hic error Hieronymi tam est crassus, vt illum Erasmus etiam Roterodamus depræhenderit. Qui dum huic epistolæ Hieronymianæ aliquot præmittit antiodota, hoc etiam præmittit: In hac, inquit, epistola, duriuscule ac penè contumeliosè insectatur digamiam. In Paulo ponit duas voluntates. Alteram, qua voluerit id quod verè probauit, hoc est, monogamiam: Alteram, qua nolens voluit, hoc est, permisit quod nō probauit, ne quid deterius accideret, vt digamiam. Hæc Erasmus. Nec est quod vel Hieronymus, vel Iesuitæ sibi blandiantur illo Pauli non precepto sed optato voto: Velim omnes esse, vt & ipsum. Non enim dissuadet, multo minus prohibet cōiugium, quod & honestum est & diuinitus institutū: sed cum ponit sibi ob oculos præsentia pericula & afflictiones, ac videt cōiugia piorū non parū habere difficultatis eo tēpore, in medio impiorū ethnicorū, optat Corinthijs trāquillitatem & securitatē: Arbia

ror (inquiens) hoc bonū esse, propter præsentē necessitatē. Et: Velim vos absq̄ solitudine esse. Et tamē videt ipse, hoc optari magis quā sperari posse. Postquam .n. dixisset: Velim omnes homines esse, ut & ipse sum, continuo subiicit: Sed vnusquisq̄ propriū donum habet ex Deo, aliū quidem sic, aliū autē sic. Et postea: Non ut laqueū vobis iniiciā. Cōsūgium igitur donū Dei est, non quidē ita tranquillū semper, ut cœlibatus: donū tamen Dei, nō tanquam inhonestū dissuadēdum, nec tanquam sordidū pedibus cōculcandū. Et qui sine discrimine temporū ac personarū adigit homines ad cœlibatū, nō vocat eos ad libertatē, sed iniicit eis laqueum. Quid autē coacta vel virginitas, vel viduitas, pdesse soleat, in quā horrenda scelera, & in qualem damnationis voraginē (vt Canones loquuntur) præcipitet, & historia tradunt, & experientia docet, & vel vna hæc p̄j Pōtificis vox testatur, quam Platina refert: Fuisse quidem aliquas causas, cur ademptū sit sacerdotibus coniugiū, sed multo maiores esse causas, cur reddi debeat. Et Hulderichus scribit, Gregorium, reperisse in piscina illis sex millibus capitibus infantum, suo Decreto, quo causam tantę cedis præbuerat, penitus dānato, Apostolicū illud laudasse cōsiliū: Melius est nubere, quā vri: addidisseq̄ ex sua parte: Melius est nubere, quā mortis causam præbere,

IESUITÆ.

Dicit enim scriptura: Non alligabis os boui trituranti, & dignus est operarius mercede, &c.

Igiur

V.
Deut. 19.

Deut. 25.
Matth. 10.
Luc. 10.
1, Cor. 9.

Igitur diuino iure atq; natura Presbyteris & reliquis Ecclesie ministris, qui suo munere legitimè funguntur, debita sunt illa, quæ ad victum, vestitum, statumq; decentem fuerint necessaria. Quare obmutescant Hæretici, qui hæc non deberi, sed vel ex liberalitate, vel misericordia dari à plebe, calumniantur. Illi verò Presbytero, qui non est bos triturans, vel operarius, sed in ocio degit, suoq; forsità exemplo, malè de plebe meretur (quamuis indignissimus ipse sit omni subsidio) subtrahi tamen non debet ordinarium stipendium, priuata cuiusq; auctoritate. Cum autem legis: Dignum esse operarium mercedem suam, non precium intelligas pro rebus aut functionibus sacris reddendum, quod esset Simoniacum: sed stipendium ad alendum Ecclesie ministros, necessarium, de quo stipendio ministri pacifices etiam pacisci cum his possunt, à quibus illud accipiunt. Qui verò possunt aliunde sibi sumptus facere, pacisci non debent, quamuis possint illud vel lege, vel consuetudine, vel liberaliter oblatum accipere.

RESPONSIO.

O quam suæ culinæ metuunt Iesuitæ, qui tam sollicitè cauent, ne fuci ex aluearibus efficiantur. Quia enim sciunt plærosq; Monachos & Sacrificulos esse se boues non triturantes, sed vorantes & recalcitrantes, esse operarios malos & infideles: ideo timent ne subtracto ipsis stipendio, aut fodere cogantur, quod non valent, aut mendicare, quod erubescunt. Itaque Canonem de malis & ociosis Presbyteris condunt, qui prædicta faciat, quo gulas ventresq; suos maniant, non dissimilem ipsi Canonibus, quos Diabolus ex

ex Orci faucibus eructavit: Si Papa. Et: Si quis sua-
 dente diabolo, &c. Sed tamen vt modestiores vides
 antur, Canonem suū hoc limite circumscribūt: Subs-
 trahi ipsis non debere stipendium PRIVATA CV-
 IVSQUE AVTHORITATE. Quasi verò vnq̄ à
 nobis cuiuslibet privato concessa sit licentia eripiendi
 Monachis & sacrificulis sua, vt vocant, beneficia &
 præbendas: & non potius publica autoritate totius
 Ecclesiæ, ac ipsorū præsertim Magistratuū & Prin-
 cipum id fieri debere doceamus. Cum em̄ Reges & *Esa. 49.*
 Principes nutricij sint Ecclesiæ, ipsorum maximè in-
 terest dispicere, quos alere & nutrire debeāt, ne pro
 apibus fucos, pro bobus canes in præsepio, & (quod
 proverbio fertur) serpentē in sinu foueant. Non des-
 cet profecto vt vera membra Ecclesiæ, pij ministri,
 scholastici, pauperes, viduę, pupilli, ægroti, peregrin-
 ni, & id genus miseri ac miserabiles homines algeāt
 & esuriant, ac interim obesi Monachi, Canonici, &
 similes ventres, ita in omni genere voluptatum vor-
 lutentur, vt Sodomam propē in peccatis suis iustificen-
 cent. Sed etiam si Reges & Principes suum hac in *Ezech. 16.*
 parte officium neglexerint, erit tamen, erit aliquan-
 do tempus, cum diuites epulones Lazarum antea e *Luc. 16.*
 sublimi respectum, ex imo Tartaro suspicient, in si-
 nu Abrahami triumphantem: ibi tum Monachis &
 sacrificulis stipendium verè subtrahetur, cum in illis
 flagrantissimis ardoribus & sempiternis ignibus,
 minima aquæ guttula ipsis denegabitur.

Sed egregie suo se indicio, quasi forex, produnt,
 quod crimini Simonix sint obnoxij. Negant enim
 pro rebus aut functionibus sacris accipiendum esse
 a præcium,

precium, quod sit Simoniacum. Vnde igitur, quæ
 foci sacrificulorum tam luculento igni calent? vnde
 tam lautè renident culinæ? vnde tã opiparè instru-
 untur mensæ? vt scorta nitida, equos comptos, canes
 venaticos minime strigosos, volucres ad aucupia, &
 alia luxuriæ Pontificiæ instrumenta taceam. Vnde
 (inquam) hæc maiori ex parte olim sunt adquisita
 vnde adhuc parantur & possidētur? Nunquid non
 ex Missarum nundinatione? nunquid non ex omni-
 bus sacris venalibus? Quid em̄ est, quod nō negotia-
 tioni illorū inseruiat? quæstum certè faciunt ex re-
 bus omnibus, cælo, inferno, terra, tempore, vino,
 pane, oleo, lino, plumbo, papyro, membrana, cera, &
 cte, butyro, caseo, lardo, ouis, aqua, igni, sale, & om-
 nibus in vniuersum creaturis. Itaq; non frustra Pe-
 trus de hisce mercatoribus iam olim vaticinatus est
 inquit: Per avaritiã fictitijs sermonibus de vobis
 negotiabūtur. Quid autem de hac Simonia veteres
 Patres senserint, notum est: quid etiam de illis au-
 plissimis Ecclesiasticarum Personarum redditibus
 quos hodie percipiunt, iudicant, ex subscriptis
 simonijs manifestum fiet.

Origenes in Mattheum cap. 24. Homil. 31.

Opus habemus, vt fideles simus pariter & prudē-
 tes ad dispensandos Ecclesiæ redditus. Fideles quod
 dem, vt non deuoremus, quæ sunt viduarum, & re-
 memores simus pauperum, & occasionem arripie-
 tes ex eo, quod scriptum est: Dominus cōstituit hunc
 qui Euangeliō prædicant, de Euangelio viuere: nec
 amplius quæramus quàm cibū simplicē, & necessaria
 vestimenta, vt ne amplius teneamus nobis quàm de-

mus esurientibus fratribus, & sitiētibus atq; nudis,
& eis qui necessitatē patiuntur in secularibus curis.

Hieronymus ad Damasum Papam, & citatur

1. q. 2. Clericos.

Clericos autem illos cōuenit Ecclesiæ stipendijs
sustentari, quibus parentum & propinquorum nulla
suffragantur bona. Qui autē bonis parentū & opibus
suis sustentari possunt, si, quod est pauperum, accipi-
unt, sacrilegium profecto committunt, & per abusi-
onem talium, iudicium sibi manducant & bibunt.

Idem in Comment. in Matth. cap. 23.

Obserua propter auaritiā Sacerdotum, altaris
Dei nummulariorum mensas appellari.

Durandus in Rationali Diuinorum lib. 4. Pars

te. 2. Rubrica. 4.

Sanè Moses videns, quòd populus multa obtulif-
set, iussit præconis voce cantari, ne quis ultra offe-
ret. Exod. 35. & 36. Nullus tamen Sacerdotum nostrā
temporis talia facere visus est.

Marcellus Palingenius in Scorpione.

Est tutela ouium curæ commissa luporum,
In templis habitant meretrices atq; cinædi.
Et Christi pia sacra hodie manus impia tractat,
Et cupidus vendit cœlū & Phlegetōta Sacerdos.

Hæc & cōplura alia, præsertim in Sagittario suo,
homo Italus in Italia & natus & educatus & mortus
us, nostris temporibus de Ecclesiæ Romane stipens-
dijs, hoc est, Simonia, fraudibus, rapinis & sacrilegijs
cecinīt. Quid autem Petrarca de his cecinerit, in
a 2 triujs

188 AD ASSERTIONES IESUITARUM
tritijs & compitis teritur. Itaq; Iesuitis non tam facile creditur, eos non esse Simoniacos, quam facile ab ipsis dicitur. Rusticorum enim loculi & crumena a Pontificijs mercatoribus funditus exhausta: illud testantur: quorum mercatorum imposturae, paulo diutius durassent in Germania, nescio an miseræ plebeculae ullus relictus fuisset obolus, qui Charonti (vt adagium habet) nulum potuissent solvere. Itaq; scitum fuit illud Alphonsi Neapolitani sapientissimi Regis dictum: Harpyas non amplius habitare in insulis Straphadibus: sed illinc commigrasse in curiam Romanam, ibiq; domicilium iam constituisse. Quo inexplebilem auaritiam & rapacitatem Romanensium Sacerdotum taxare voluit.

IESUITÆ.

Aduersus Presbiterum accusationem noli accipere.

VI. Siquidem lectionem sequamur paucorum exemplarium, quibus verba illa desunt: Nisi sub duobus aut tribus testibus, videtur Apostolus Timotheo simpliciter prohibuisse, accusationem aduersus Episcopum admittere, sed causam illam reseruare. Si verò communior lectio latinorum & græcorum exemplarium retineatur, in quibus verba illa leguntur præcipere videtur, non aliter nomen Presbyteri delatum esse recipiendum, quam si duo vel tres fide digni testes contra illum testimonium dicant. Quæ enim Presbyteris obijciuntur.

eiuntur, non facile credenda sunt, cum propter aetatem & exploratos mores, antequam in eum ordinem admitterentur, tum quod multorum odio laborant. Nec mirum est, causas etiam Episcoporum ad Timotheum delatas fuisse: nam si Chryso-
Chrysoft. hom. 15. in hanc. epist. Matth. 18. Ioan. 20. 1. Cor. 5. 6. Acto. 15. 20.

RESPONSI O.

Vt in praecedenti Positione de perpetuis stipendijs sibi cauerunt: ita nunc de longè maiori priuilegio sibi cauent Iesuitæ: vt videlicet ab omnibus reprehensionibus & accusationibus sint immunes, quò, si dijs placet, diuino satisfiat edicto: Nolite tangere Christos meos, hoc est, Iesuitas. Nam Christus & Iesus nomina sunt vni personæ competentia. Videtur, inquiunt, Apostolus Timotheo simpliciter prohibuisse accusationem aduersus Episcopum admittere. Atqui, heus Iesuitæ, non de Episcopo hæc fit sermo, sed de Presbytero. Ergo rursus Episcopum & Presbyterum confunditis, quos alioquin tam curiose discernitis. Et vestrum videtur, soluitur per nostrum, non videtur. Pauca, inquiunt, exemplaria non habent hæc verba: Nisi sub duobus aut tribus testibus. Et certè, Iesuitæ, nimis pauca quam velletis. Et tamen hæc pauca, in quibus illa verba deesse dicitis, non dubito à vestri similibus falsarijs corrupta esse: qui se libenter tanquam filij Belial, ab omni
 a iij iugo

iugo exemissent, ne cuiusquam hominis potestati & iurisdictioni essent subiecti, sed liberè pro sua libidine quidlibet auderent facere. Nam Monachis & Sacrificulis, quidlibet audendi semper fuit æqua potestas, vetus. n. est, & heu nimium verus versiculus.

*Impuniti Monachi
pictores atque potius
sua finguntur sumpt
sunt iniqua potas*

Non audet Stygius Pluto tentare, quod audet Effrenis Monachus, & septuaginta fratris eius. Et sanè quod adulterandis scripturis non poterunt, id nouis conditis Canonibus effecerunt Pontifices: quorum alijs seiplos, alijs totam sibi iuratam turbani, vinctam illam & rasam cohortem, ita munierunt, vt sacrosancti & inuiolabiles ab omnibus haberentur. Ex multis paucos tantum recitare libet.

¶.q.1. Nemo vnquam Episcopum aut reliquos clericos apud iudicem secularem accusare præsumat.

Nec Laico quemlibet clericum liceat accusare.

Nec quicquam clericis comune est cum publicis legibus.

Vos à nemine diiudicari potestis: quia ad Dei solius iudicium referuamini.

¶.q.3. Absit vt quicquam sinistrum de his arbitremur, qui Apostolico gradui succedentes Christi corpus sacro ore conficiunt.

¶.q.7. Laici in accusatione Episcoporum audiendi non sunt, quia oppidò eis quidam infesti sunt: & indignum est, vt ab eis accusentur, quorum grauitatē nolunt imitari.

¶.q.7. Non est à plebe, aut à vulgaribus hominibus accusandus vel arguendus Episcopus: licet sit inordinatus: quia pro meritis subditorum disponit à Deo vita rectorum.

Non accusent Sacerdotes Domini, nec in eos testificentur.

officentur, qui sui ordinis non sunt, nec esse possunt.

Oves Pastorem suum non reprahendant, plebs Episcopum nō accuset, nec vulgus eum arguat: quia non est discipulus super Magistrum.

Præful non damnatur, nisi cum 72. testibus. Presbyter aut Cardinalis, nisi cum 63. testibus non deponatur. Diaconus verò Cardinalis vrbis Romæ nisi cum 27. testibus non condemnabitur. Subdiaconus, Acolutus, Exorcista, Lector, Hostiarius, non nisi septem testibus condemnabitur.

Deniq; Tyberina bellua sic ex antro suo rugit: Si Papa suæ & fraternæ salutis negligens deprahenditur inutilis & remissus in suis operibus, & insuper à bono taciturnus, quod magis officit sibi & omnibus: nihilominus innumerabiles populos cateruatim secum ducit primo mancipio Gehennæ, cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus. Huius culpas isthuc redarguere præsumit mortalium nullus: quia cunctos ipse iudicaturus à nemine est iudicandus.

Hos Canones si in Ecclesiam rursus inuehere leuitæ conantur, nescio an grauiores & crudeliores Tyrannos vnquam habuerit Germania. Sic enim liberū erit Sacrificulis honestorū ciuiū filias ad stuprū rapere, cōiuges ad adulteria sollicitare, foetus abigere, in bona & prædia aliena inuolare, furari, prædari, oves nō tōdere tātum, sed & deglubere: deniq; id arbitrari licere, quod libeat. Quis enim semper septem testes, ne dicam septuaginta duos, comparabit, qui de vi aut iniuria illata testentur quis non in clericorū cōfessu clericum accusans causa cadet? quis, si res ad summum Pontificem deferatur, ab ipsius

sententia

Dist. 49. ca. 11
Papa.

sententia quātumuis iniusta prouocare audebit? Quis Germaniæ & totius sacri Imperij legibus, aduersus dolos, contumelias, calumnias, vim Ecclesiasticorū & Spiritualium, vt vocantur, tutus erit? Silebunt certē leges inter clericos, & non præsumetur, tantæ dignitatis apex errare posse. O libera & libertatis semper non minus quàm vitæ amans Germaniā: tenē isti homines clericis seruire cogent, vt aduersus eos ne mutire quidē audeas: qui nullo bono & laudabili facto, sed tantum impia hypocrisi, hisce proximis viginti annis tibi innotuerunt? Ergo ne ideo à Franciscanis, Dominicanis, Augustinianis, Carmelitis, & alijs sexcentis ordinibus liberati sumus, vt solos Iesuitas ferre cogamur, & eorum parere tyrannidi? Hoc autem esset pro trabe Ciconiam, pro flagellis Scorpiones perpeti. Iudicet ergo Dominus inter nos & Tyrannos istos. Atqui (aiunt) olim etiam huiusmodi causæ omnes ad Episcopos delatæ fuerunt, quos præter verbi ministerium etiam iudicandi atque mulctandi potestatem habuisse, facile contra nouatores (adeo illis noua est pia religio) concluditur. Et ne hîc absq; scripturis loqui videantur, ad margines locos ex nouo testamento signant, qui de spirituali Iurisdictione Ecclesiæ loquuntur: qua morum censura agitur, & clauium officium exercetur. Hanc autem potestatem Ecclesiæ datam nemo nostrum vnquam negauit. Sed eandem à potestate gladij, ab illo forensi strepitu, & litigioso processu (qualis in Episcoporum aulis, & Officialium Curijs passim conspicitur) longissimè separamus. Deinde non vnus arbitrio permittimus, sed à legitimo

timo

timo confessu & Ecclesie consistorio administran-
 dam esse docemus. Neque enim olim vel mulctis, vel
 carceribus, vel alijs civilibus poenis potestatem su-
 am exercuerunt sancti Episcopi: sed solo Domini
 verbo, & seuerissima Ecclesie vindicta, excommu-
 nicatione, quae nec vim nec manum desiderat, sed
 verbi Dei potentia contenta est. Committebatur aut
 illa iurisdictio non vni Episcopo, sed Presbyteris,
 hoc est, Senioribus & Senatoribus, quos etiam Apo-
 stolus alicubi gubernatores vocat, & quorum Colle-
 giu Christi Ecclesie nomine significat, cum inquit:
 Dic Ecclesie. Huic aut collegio Presbyteroru Episcopus
 praeerat, non vt ibi regnaret tanquam *κύριος*, sed
 vt ex eorum sententia, ordinis causa, ecclesiastica po-
 litia regeret & moderaretur. Sed postea degenera-
 uit hoc institutum a suis primordijs, & partim Episcopo-
 rum ambitione, partim nimia Christianorum
 Imperatorum indulgentia & oscitantia conuersa est
 spiritalis iurisdictio in mere politicam & munda-
 nam, vt iam non, sicut Ambrosij aetate, Imperatores
 magis sacerdotiu optaret, quam imperium Sacerdotes
 sed Sacerdotes magis ad imperium adspirarent,
 quam ad Sacerdotiu Imperatores. Ita factu est, vt cu
 Imperatores palatia, Episcopi Ecclesias curare debe-
 rent, Episcopi stertentibus Imperatoribus, ta palatia,
 quam Ecclesias occuparint. Qua de re extat ta gra-
 ues & acerbe bonorum viroru, & cum primis Bern-
 hardi querelae, vt miru sit, hunc non fuisse iampridem
 inter haeticos relatū a Iesuitis, qui Episcopis vtrius-
 que gladiu non minus falso, qua impudete asserunt:
 alienissimi profecto ab Apostolico spiritu per os
 b Pauli

1. Cor. 12.
 Rom. 12.
 Matth. 18.
 Cyprianus li. 3.
 Epistola 10. 14.
 15. & alijs.

Homil. de Basilicis tradendis.

Bernhardus lib. 2. de consideratione.

Pauli loquente: Arma militiæ nostræ non carnalia sed spiritualia sunt: Sarculo (inquit Bernhardus ad Pontificẽ) opus est, non sceptro, vt opus facias Prophetæ: nec vel dominans Apostolatũ, vel Apostolicus dominatum vsurpare debet. Multa hęc restarent dicenda: sed properandum est ad ea quæ sequuntur.

I E S V I T Æ.

Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino utere.

VII. Passus fuerat Apostolus, ad id vsq; tempus (vt recte hic Hieronymus & Chrysostomus colligunt) Timotheum abstinere à vino, potuq; aqua contentum esse, sed & tunc non inquit moderato, sed quod minus est, modico vino utere, illoq; tanquam medicamento, propter languentem stomachum, & frequentes corporis debilitates: Si ergo in homine tam debili, cui tam multo pro Christi Ecclesia perferendi erant labores, abstinentiam probat à parte iustæ quantitatis vini, certè commendaret abstinentiam omnino à vino in homine robusto, & vitiosis cupiditatibus agitato: Si haecenus Timothei abstinentiam taceret laudauit, certè nunc nisi postulasset necessitas, quæ hic exprimitur, ne modicum quidam istud vini concessisset. Quod si abstinentiam à vino laudat Apostolus, quo modo consequens est (quod noui Euangelici volumus) vt abstinentiam ab illis vituperet, à quibus simile periculum imminet?

Vide Hierony.
lib. 2. aduersus
Iouin. & Chry-
sost. hom. 1. ad
populum Antio-
chenum & in
hunc locum, &
Bernhardũ ser-
mo. 30. in Cant.

R E S P O N S I O.

Vtinam

Vtinam verò Iesuitæ abſtinentiam à vino & cibis delicatis tam ſtrictè ſeruarēt, quàm ab alijs exigunt. Nos certè ij non ſumus, qui nimiam repletionem vel in eſu vel in potu laudemus. Scimus em̄ nos non ideo viuere, vt edamus ac bibamus, ſed ideo edere & bibere debere, vt viuamus. Eſcæ ventri (inquit Apoſtolus) deſtinatæ ſunt, & venter eſcis: Deus autem & hūc & illas abolebit. Nec valdè eximīa Theologia eſt, quam hīc Iesuite docent, cum Ouidius etiam hanc in edendo mediocritatem & temperantiam his verſibus commendauerit.

Neue diu præſume dapes, ſed deſine citra

Quàm cupias, paulo, quàm potes, eſſe minus.

Cū autē hæc mediocritas, etiā Ariſtotele teſte, conſiſtat nō in medio rei, ſed in medio quo ad nos (nam quod tyroni nimiū eſt, id Miloni Crotoniatæ parū eſt,) nec poſſumus nec debemus certam & communem Regulā omnibus præſcribere, qua ſecundū vncias vel cibū vel potū dimetiamur: ſed hoc vniuſcuſq; prudētīæ, qua quis ſeipſum, & corporis ſui conſtitutionē optimè nouit, relinquimus: & generatim cū D. Paulo præcipimus, honorē eſſe habendum corpori, nō tamē ad expletionē carnis. Qui verò prohibent: Ne tetigeris, ne guſtaris, neq; contrectaris, hoc eſt, qui certa ciborū & potionū genera certis interdicitis circūſcribūt, & ab his proſus abſtinere iubēt, eos dicimus tradere præcepta & doctrīnas hominū, quæ verbotenus quidē habēt ſpeciē ſapiētīæ per ſuperſtitionē ac humilitatē animi, & læſionē corporis: ſed reipſa ſunt egena elemēta mundi, quæ omnia ipſo vſu pereunt. Non eſt enim regnum Dei cibus ac

b 2 potus.

Rom. 14. potus, sed iustitia & pax & gaudiū in spiritu sancto.

Hieronymus, à quo rursus Iesuitæ suffragia emendicāt, lib. 2. aduersus Iouinianū sic scribit: Paulus Apostolus discipulo Timotheo dolenti stomachum, & infirmitates plurimas sustinēti, suadet vini modicam potionem: iam noli (inquit) aquam bibere. Cui autem dicit: iam noli aquam bibere, ostendit eum aquam antea potasse. Quod non antè concederet, nisi crebræ infirmitates & dolor stomachi postulassent. Hactenus illa. Sed non mirum est Hieronymum hæc & alia longè absurdiora eo loco scripsisse, cum ieiunium tam immodicis laudibus ibi esse ferendum susceperit, vt non vereatur scribere: nos per ieiunium redire in Paradisum, vnde per saturitatem fueramus eiekti. Verum hæc & similia Hieronymus suo, non Ecclesiæ periculo, scripserit.

Chrysostomus in hunc locum: Licet ille (Timotheus) & stomacho lassesceret, & alijs quoque morbis esset obnoxius, non tamen ipsum vino permittit impleri, sed ad sanitatē non ad delicias præcipit bibere. Nihil hæc est, quod non & ipsimet dicamus. Scimus enim vino, vt & cæteris creaturis non esse abutendum ad luxum & superfluitatē, sed ad necessitatem & indigentiam fragilium nostrorum corporum, & mœstorum cordium. Idem de homilia prima ad Antiochenos responsū esto, vbi sobrietas laudatur, non omnis à vino abstinentia præcipitur: id em̄ Seuerianum & Mahumeticū esset, non Christianum.

Prouerb. 31.

Epiph. hæres. 45.
Contra Seuerianos.

Bernhardus etsi vt Monachus ad Monachos de abstinentia à vino satis *μνηστικῶς*, hoc est, superstitiose loquitur,

loquitur, quasi Episcopo quidē vīnū bibere à Paulo
 permīssum sit, Monacho nō itē: tamen sermonem ita
 claudit: Id te saltem volo admonitum esse, vt si tibi
 ita auctoritas Apostoli placet de bibēdo vīno, M O-
 D I C O, quod ille adiunxit, non prātermittas. Vbi
 vides, eum mediocritatem, aut si mauis, paucitatem,
 non nullitatem (vt sic loquar) vīni commendare. Ali-
 ud enim est modicum, aliud prorsus nullum vīnum
 bibere. Neq; est ignotū, quod Alanus in vita Bern-
 hardi scribit, eum in frugalī continentīe exemplo
 nimietate excessisse. Tandem enim propter nimiam
 tantum fœtorem halitus contraxit, vt ad hos-
 minum congressus redderetur ineptior atque inuti-
 lior. Qua in parte non tam in seipsum, quā in Ec-
 clesiam, cui forsā diutius prodesse potuisset, peccatū
 se iudicatur.

I E S V I T Æ.

E X C A P. VI.

*Quicumque sunt sub iugo serui, Domi-
 nos suos, &c.*

Pluribus in locis Apostolica Epistola manifestam fidem I.
 faciunt, iam eo tempore ministros fuisse Satanae, qui libertatis Rom. 13.
 Christianae pretextu, tentarent omnes seruitutis & obedientiae 1. Cor. 7.
 leges abolere. Quod se mancipiorum seruitutem iure Gentium Ephes. 6.
 inuestlam, qua omnium maximè cum libertate pugnare, & odios Tit. 2. 3.
 b iij sa esse 1. Pet. 2.

2. Pet. 2. *sa esse videtur, legibus Apostolorum firmatam videmus, quibus*
 iudæ. 1. *de obedientia dicemus, Pontificibus & terrenis Principibus*
 Vide Epiph. *debita, quæ nobis diuina lege præcipitur?*
 hæref. Gnostico-
 eorum.

RESPONSIO.

ET si aculeos sentimus, quibus in hac Thesi à le-
 siveis pungimur: tamē quia & nobis ipsi sumus
 bene conscii, & calumniam de Christianæ libertatis
 prætextu sæpè diluimus, sic omnia interpretabimur,
 quasi contra quosuis alios, quàm contra nos sint di-
 cta. Vnum tamen est, quod non possumus dissimula-
 re: Obedientiam aiunt Pontificibus debitam nobis
 diuina lege præcipi. Equidem de sacerdotibus in le-
 ge Moysi, de Apostolis in Euangelio, & de *episcopis*
 seu præpositis in Epistola ad Hebræos lego: esse ipsos
 obediendum: sed de Pontificibus non lego: quos
 Episcopos dicunt, sententiam teneant, linguam cor-
 rigan: sin Papam Romanum, illum P. M. pestem
 maximam, non alio responso ipsos dignabimur
 quàm hoc:

Deut. 17.
 Luc. 10.
 Heb. 13.

Flumē apud superos nullū est, quid pōtibus ergo

Est opus, aut quid opus deniq; Pontifice?

Ast apud inferos cum tot sint flumina, pontes
 Illi habeant soli, Pontificesq; suos.

Quia verò in margine, inter cæteros locos scri-
 pturæ, quibus serui Dominis, & subditi magistrati-
 bus parère iubentur, etiam allegant 2. Pet. 2. & Iudæ
 1. oro pium Lectorem, vt textus ipsos inspiciat: ac
 nisi omnia cum Monachorum & Sacrificulorum (de
 quibus

quibus vtrisque Iesuitæ participant) doctrina & moribus congruere depræhenderit, age, pro bonis viris omnes Iesuitæ habentur. Etsi enim locum Iudæ de Gnosticis interpretatur Epiphanius: tamen quia in nefandis libidinibus, Gnosticis nihilo meliores sunt Romanenses, non excluduntur ab Epiphanio, sed includuntur in numero eorum, qui carnem propriam polluunt, Dominos verò spernunt, & in potestate præditos maledicta congerunt: qui Friderici Barbarossæ lectissimi Imperatoris, & Alexandri III. bipedum nequissimi historiã legerit, eorum quæ à Petro & Iuda scribuntur, luculentum habebit commentarium.

I E S V I T Æ.

Tu autem ô homo Dei, hæc fuge, sectare verò iustitiam.

Igitur secundum Pauli sententiam, Christiano viro fugienda sunt mala, & sectandæ virtutes, quæ hæc præter fidem commemorantur. Quod verò subijcit (Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam æternã) & quod paulò inferius diuitibus commendat, ut bonis operibus diuites fiant, & eisdem bonis operibus thesaurizent sibi bonum fundamentum ut apprehendant vitam æternam, frustra diceretur ab Apostolo, nisi Dei gratia præeunte, liberaq; voluntate sequente, Christianus certare posset & operari, sicq; vitam æternam promereri: quibus enim brachijs alijs aut manibus apprehendatur vita æterna, non facile fuerit intelligere.

II.

Respon

RESPONSIO.

Hic Iesuitas publicè coram tota Ecclesia filij Dei non solum Pelagianismi, sed & Iudaismi, Turcismi, ac Ethnicismi accusamus. Quid enim aliud est dicere, hominem suis operibus vitam æternam promereri, quàm dicere, Christum frustra esse mortuū: quid aliud est, quàm Dominum, qui nos mercatus est, abnegare, & propriam iustitiam quærentes constituere, iustitiæ Dei non fieri subditos: Itaque Iesuitis horrendū illud anathema Paulus intonat: Quot quot ex operibus legis sunt, execrationi sunt obnoxij. Et rursus: Christus vobis factus est ociosus, quicumque per legem iustificamini, à gratia excidistis.

Ineptè autem Pauli verba detorquent, ad impiissimum suum dogma de operibus vitam æternā promerentibus. Neque enim Apostolus Timotheo ait: Certa bonum certamē fidei, PROMERERE vitam æternam: Sed, APPRAEHENDE. Neq; de diuitiis per bona opera thesaurizantibus bonum fundamentum, hoc est, non fluxas, sed certas & stabiles futuri sæculi diuitias, dicit: vt PROMEREANT vitam æternā, sed, vt APPRAEHENDANT. Quis autem nescit, aliud esse, Appræhendere, aliud, Promereri: Puer nondum septennis potest apprehendere hereditatē paternam, qui tamen non potuit promereri. Mendicus potest apprehendere oblatos sibi & donatos centum aureos, quos tamen non est promeritus. Loquitur autem Paulus more suo de vita æterna, tanquam de gratuito dono, quod Deus

gratis

Gal. 3.
Gal. 5.

gratis ex mera bonitate & liberalitate proposuerit, ceu brabeum, ad quod vocantur per Euangelion omnes homines. Dum autem ad id curritur, alij extra carceres euagantur, alij in medio cursu deficiunt, alij prorsus corruunt, alij recto cursu ad metam contendunt, & brabeum, quod tamen brabeutes Deus gratis obtulit, & ut apprehendatur, exposuit, apprehendunt. Hortatur igitur Paulus Christianos, ut certent bonum certamen, & recto ac indefesso cursu pergant, quod Deus vocat: non ut promereantur vitam aeternam, quae iam dudum a Christo pro merito gratis omnibus offertur & proponitur: sed ut eam gratis oblatam, apprehendant. Qui enim perseverauerit usque in finem, saluus erit. Non sufficit bene incepisse currere, nisi cursus etiam bene continuetur & absoluetur, ut donum propositum apprehendatur. Sed quibus manibus (inquiunt Iesuitae) apprehenditur? Facillime cognosci potest, quomodo apprehendatur, si prius cognitum fuerit, quomodo offeratur: correlatiuorum enim naturam habent offerre & apprehendere. Offeritur autem vita aeterna gratis seu ex gratia, Ergo non apprehenditur operibus, Sic enim gratia non esset gratia. Offeritur vita aeterna gratuitis promissionibus Dei, Ergo apprehenditur fide. Fides enim & promissiones sese mutuo respiciunt. Et cum promissio non apprehendatur operibus sed fide, certum est, etiam vitam aeternam non operibus, sed fide apprehendi. Promissio igitur Dei manus est, qua offertur: Fides autem nostra manus est, qua apprehenditur. Et certe opera nusquam in scripturis comparantur manibus, sed pedibus. Nam in operibus & nouitate vitae discimus ambulare, ingredi, currere. Ut igitur in manus

c   no cors

no corpore, pedes non sunt apta & ordinaria instrumenta aliquid apprehendendi, sed sunt cōditi & destinati ad ambulādum: ita in negotio salutis æternæ bona opera non habent hunc vsum, vt ijs apprehendamus iustitiā & vitā æternā, ad quam vocati sumus sed habēt alium vsum longē amplissimū, vt per bona opera in vocatione Dei obedienter ambulemus & conuersemur, sicut dignū est ijs, qui ex gratia Deo ppter Christū per fidē dono acceperunt remissionē peccatorū, iustitiā & vitā æternā. Et hæc ambulatio seu conuersatio in bonis operibus, signum est fidei in scopo nō aberrantis, nec in certaminibus vitæ huius deficientis, nec in peccata contra conscientiā reuertis, sed rectā ad vitā æternā apprehendendā aspirantis & enitētis. Itaq; rectissimē iubemur bonū certamē certare, in stadio currere, corpus in seruitutē redigere, deniq; vt filios lucis, & cū Christo resuscitatos decet, in luce & nouitate vitæ ambulare, vt sic cōstantes vocationē Dei fide apprehendamus illā inmarcescibilē perennis glorię coronā, quam Christus sua nobis obedientia, passione & morte peperit, ad eandem per verbū & Sacramenta vocat atq; inuitat. Tu autē, pie lector, ex vna hac Iesuitica Assertionē, qua operibus nostris vitā æternā non tantū apprehendere (quod fortassis tolerabile esset) sed certitiā promereri posse dicimur, tanq; ex vngue Leonis induratos Papistas iudicato, & quantū potes, velle Apoc. 18. remisq; illā Babylonē fugito: cuius Principes sunt mercatores, in cuius veneficijs errant gentes, & in qua sanguis Prophetarū ac Sanctorum inuenitur, & omnium qui interfecti sunt in terra. Exite (clama

voX diuina) exite de illa populus meus, ne particis pes litis delictorum eius, & de plagis eius ne accis piatis. Quoniam peruenerunt peccata eius vsq; ad caelum, & recordatus est Deus iniquitatum eius.

IESUITÆ.

O Timothee, depositum custodi, deui- III.
tans prophanas uocum nouitates.

De doctrina deposito siue traditione hinc agere Apostolum, non tantum ex interpretatione Clemētis Alexandrini, Chry- Clem. 2. Strom, Tertul. lib. de solum, Theophylacti, Tertulliani, Ambrosij, Augustini, præscript. hæres- Vincentij Lyrinensis, Primasij, Sedulij, Anselmi, & Haymo- ticorū. August. tract. 94. in Io- nis constat, sed ex uerbis etiam illis, quæ proximè subiiciuntur: annem, Vincen- & oppositiones falsi nominis scientiæ. Legen- tius Lyrinensis dum autem esse *καταφωβίας*, hoc est, uocum nouitates, ut noster libello aduersus interpres rectè vertit, non autem *καταφωβίας*, hoc est, uocum ina- profanas hæreti- nitates, ex consensu omnium, quos nominauimus, & ex Theo- corū nouitates. Reliqui in hunc doreto & Græcis scholijs, manifestū est, dempto tamen Theo- locum, phylacto, qui *πρηνή* adfert lectionem. Magis etiam cum tras ditione, quæ commendatur uerustate, pugnat profana uocum nouitas, quàm profana inanitas.

RESPONSI O.

Paulus sub finem huius Epistolæ pulcherrimo epilogo summā collecturus eorū omniū, de quibus tota Epistola variè differuit, & simul Timothee quæ rursus ad fidelē officij executionē adhortaturus,

c 2 iubet,

iubet eum diligenter custodire depositum, hoc est, doctrinam, quam ab ipso tum antehac tum iam maxime in scriptis acceperat: quemadmodum & Christus nobis depositum doctrinae suae dulcissimis verbis

Ioan. 14. bis commendat: Si quis diligit me, sermonem meum seruet. Quod si quis hanc doctrinam Pauli vult vocare traditionem, equidem non repugnauero, cum Paulus ipse alibi sic vocet: modò nò sentiat, Paulum voce sine scriptis alia tradidisse, quam quae scriptis

2. The. 2. prodidit. Ipse enim nos monet, ne nos patiamur commoueri à mente, neque turbari (neque per spiritum neque per sermonem, neque per Epistolam, tanquam ipso autore, &c. ubi nostros Papisticos Traditionarios & Cardinalistas egregie depinxit. Porro siue quis hoc loco

κρυπτολογία, hoc est, nouiloquia (si sic noue dicere liceat) siue *κρυπτολογία*, id est, vaniloquia velit legere: non otiose cum quoque disceptabimus, utraque enim prohibentur. Certum tamen est, Erasmi lectionem, quam hodie sequimur, magis quam vulgatam translationem, à Graecis exemplaribus apparere: & sane maius peccatum est, vana & inania loqui, quam noua. Quamquam non plura

que sint coniuncta, tamen quaedam noua possunt esse vera: vana autem ut vera sint, in aeternum fieri non possunt. Et suffragantur huic lectioni verba sequentia: oppositiones falsi nominis scientiae: non inquit, noui nominis, sed falsi & vani nominis scientiae. Sed omisso hoc Grammaticali bello, quod Patres à Iesuitis allegati de deposito, quod Timotheo committitur, senserint, videamus.

Clemens Alexandrinus Stromat. lib. 2. Quemadmodum ergo insectatur Philosophiam arrogatiam & gloriosam de se persuasio: ita etiam cognitionem (veri Dei) falsam cognitionem

cognitio, & quæ appellatur æquiuocè. De qua scribit
bēs Apostolus. O Timothee (inquit) depositum cus-
todi, deuitans, &c. Cæterum de Traditionibus nul-
lum verbum eo loco videas. Statim enim redit ad
disputationem de fide.

Chrysofomus in hunc locum: Depositum custo-
di. Caue ne minuas, nō enim tua sed aliena sunt, que
seruāda accepisti, &c. De traditionibus autem in to-
ta huius loci explicatione nullum verbum facit. Et
obseruabile est, quod de falsi nominis scientia sub-
iicit: Vbi fides non est, (inquit) ne scientia quidem
est. Quando aliquid proprijs cogitationibus gignit,
scientia nō est. Hæc cōtra Iesuitas & omnes Scholas-
ticos Mataxologos totidē fulmina, quot verba sunt.

Tertullianus de præscriptionibus aduersus hære-
ticos citans hoc dictum acriter pugnat, Apostolos
non aliud omnibus, & aliud quibusdā priuatim præ-
dicasse. Et inter cætera dicit, sed nec quia monet illū
(Timotheū) HÆC fidelibus hominibus demādere,
qui idonei sint & alios docere, id quoq; argumentū
occulti alicuius Euangelij interpretandum est. Nam
& cum dicit: HÆC, DE IIS DICIT, DE QVIBVS
IN PRÆSENTI SCRIBEBAT: de occultis au-
tem, vt de absentibus apud conscientia non HÆC,
sed ILLA dixisset, &c. Ecce negat Tertullianus. A-
postolos alia docuisse occultè, & alia scripsisse. Si Pa-
pistis astipularetur, dixisset, Apostolos quidem
vnum & idem omnes docuisse ore tenus, sed non o-
mnia scriptis tradidisse.

Augustinus Tractat. 94. in Ioannem, tantum dicit,
Spiritus sanctum dandum fuisse Apostolis, vt
c iij charitate

charitate diffusa in cordibus suis, verbum Dei cum fiducia prædicarent, & illo intrinsecus apud eos testimonium perhibente de Christo, ipsi quoque testimonium perhiberent, neque scandalizarentur, cum inimici Iudæi absque Synagogis facerent eos & interficerent, &c. Cæterum de traditionibus non inuenias vnam syllabam in toto tractatu, ac ne quidem simile aliquid, saltem in speciem. Itaque dubito, an fortassis vel Iesuitæ, vel Chalcographi in numeris errauerint.

Vincentius Lyrinensis in huius loci interpretatione minime delirans, sic scribit: Quid est depositum? Id est, quod tibi creditum est, non quod à te inuentum quod accepisti, non quod excogitasti, rem non ingenij, sed doctrinæ: non usurpationis priuatæ, sed publicæ traditionis: rem ad te perductam, non à te prolatam: in qua non autor debes esse, sed custos: non institutor, sed sectator: non ducens, sed sequens. Depositum, inquit, custodi, catholicæ fidei Talentum, inuiolatum illibatumque conserua. Quod tibi creditum est, hoc penes te maneat, hoc à te tradatur. Aurum accepisti, aurum redde: nolo mihi pro alijs alia subijcias, nolo pro auro aut impudenter plumbum, aut fraudulenter æramenta supponas: nolo auri speciem, sed naturam planè. Et mox: Eadem que didicisti doce, vt cum dicas nouè, non dicas noua, &c. Vtri secundum hæc Vincentij sententiam depositum custodiant, nosne an Iesuite, iudicium pio lectori relinquimus. Nam quid per publicam traditionem intelligat (qua voce Iesuitæ sibi blandiuntur) cum præcedentia, tum sequentia satis declarant: doctrinam
nimirum

nimirū totius Ecclesiæ, seu Talentū catholicæ fidei, quæ certè nō in *ἱερὰς* traditionibus, sed in scripturis Ephes. 2
 fundata est: iuxta illud Apostoli: Superstructi sumus Rom. 1.
 per fundamentum Prophetarū & Apostolorū, summo angulari lapide Iesu Christo. Et illud: Segregatus in Euangelion Dei, quod ante promiserat per Prophetas suos in SCRIPTURIS SANCTIS, de filio suo, &c. Et: HÆC SCRIPTA sunt, vt credatis, Ioan. 20.
 quod Iesus est Christus ille filius Dei, & vt credētes vitam habeatis per nomen eius.

IESUITÆ.

Nec verò reprehenditur quæcumq; vocum nouitas, sed profana, quæ scilicet ad antiquæ veritati derogandam fidem inducitur, cuiusmodi reperitur in vocibus illis: fides historica, iustitia imputatiua, fiducia, Cæna Dominica, terrores conscientie, & alia quædam, quorum noui Evangelici se Magistros nō immeritò profitentur.

IIII.

RESPONSIO.

NON omnē omnis nominis nouitatē deuitādā esse, vel ex ipso CHRISTIANORVM nomine Ato. 11.
 apparet, quo discipuli primū Antiochiæ cognominati fuerūt. Prohibētur igit̃ pphanę vocū nouitates, hoc est, Vincētio Lyrinēsi interprete, quę nihil habēt sacri, nihil religiosi, ab Ecclesię penetralib⁹, quę est templū Dei, penitus extraneę, dogmatū, rerū, sententiarū nouitates, quę sunt vetustati, quę antiquitati cōtrarię: quę si recipiant̃, necesse est, vt fides antiquissimorū patrū (hoc est, Prophetarum & Apostolorū)
 aut

aut tota, aut certè magna ex parte violetur. Nouum autem est planè in Christianismo, inter prophanas vocum nouitates numerare voces has, quas à nostris docendi gratia vsurpatas Iesuitæ nequiter calumniantur. Et si enim hæ ipsæ syllabæ, quemadmodum nec *ἰσθῆραουοριου*, in sacris literis reperiantur, res tamen ipsæ clarissimè expressæ sunt. Nonne enim fides his

Iac. 2. storica est, de qua Iacobus dicit: Et Dæmonia credunt & contremiscunt. Nonne de iustitia imputatiua loquitur Paulus, cum inquit: Credidit Abraham Deo, & IMPVTATVM est ei ad iustitiam. Et rursus: Porro ei qui non operatur, sed credit in eum qui iustificat impium, IMPVTATVR fides sua ad iustitiam. Certè in vno capite 4. ad Romanos verbum IMPVTANDI vndecies reperitur. Quis autem prohibebit à iustitia quæ imputatur, iustitiam imputatam vel imputatiuam denominare?

Fiducia, nemini nouum vocabulum est, nisi cui fides in Christum ipsa noua est. Quid enim aliud est *πίστις*, quàm *πιστιδιωσις*, nisi aliud quàm *θαγγελιον*? Propheta Iesuitis nouator erit Christus ipse, cum paralytico dicit: Confide fili, remittuntur tibi peccata. Nichil enim aliud est, confide, quàm, fiduciã habere. Nouator erit Apostolus ad Hæbreos scribens: Accedemus cum fiducia ad thronum gratiæ. Item fiduciam *πίστιδιωσις* huiusmodi habemus per Christum erga Deum. Quid multis opus est? Erasmus in Annotationibus suis in cap. 10. ad Hæbreos & alibi sæpe adhibet, vocem fidei sæpe poni pro FIDUCIA. Superius ad Romanos clarè inquit: Fidem frequenter sacra literæ vsurpant pro fiducia erga Deum, vt nō multum differat

differat à spe. Budæus Græcæ linguæ vindex strenuissimus, in Cōmentarijs suis sic scribit: Fides non modo credulitatē, sed & rei compertæ exploratæq̃ fiduciam significat. Et paulo post: Nos autem fidem rerum diuinarum vocamus, vt Principes Theologi vocarunt *πίστις*. Illa est vis miraculorum editrix & designatrix, mortis & suppliciorum cōtemprix, credentium cum credito copulatrix: quæ in cœlum iam propè dixerim cum iustitia remigrasse videtur, si ad normam veritatis paulisper loqui nobis placeat. Hactenus Nouatores, quos si Iesuitæ etiam damnabunt, mox à studiosis tanquam obsoleti & exoleti Antiquarij explodentur.

Iam quale piaculum est, Sacramentum Eucharistiæ, Cœnam Dominicam vocare? cum Christum cœnasse cum discipulis Euangelistæ referant. Fortassis etiam Nouatores sunt Euangelistæ, & multo magis Paulus, qui *τὴν mensάν κυρίου* mensam Domini vocat. Neq̃ enim video, cur minus propriè vel minus honorificè dicatur Cœna Domini, quàm mensa Domini. Et Pontificij ipsi in Festo Corporis Christi ad hoc Sacramentum accomodant cantilenam de cœna magna.

Terrores conscientiæ, Iesuitis etiam noui sunt, quia hos securissimi hypocritæ nondum sunt experti. Metuo aut̃, ne si quando illos persentiscant, prorsus desperēt, & cum Caino dicant: Maior est iniquitas nostra, quàm vt veniam mereamur. Quis nō mireretur, Iesuitas saltē ex horis Canonicis, quas demurmurant, non didicisse, qui sint terrores conscientię? Nā vel ex solo Psalmo 87. discere potuissent: In me,
d inquit,

Gen. 4.

inquit, transierunt iræ tuæ, & TERRORES tui conturbauerunt me. Verum isti homines, vt absq; labore, sic etiam absq; terrore viuunt: quia non est respectus mortis eorum, & firmamentum in plaga eorum. In labore hominum non sunt: & cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia: conperti sunt iniquitate & impietate sua.

Sed vt clarius videas, quàm ab omni nouitate, si Dñs placet, alieni sint Iesuítæ, ipsum etiam sacro sanctum Christi Euangelion illis nouum est: vocant enim nos & híc & alibi passim, novos Euangelicos. Sed nos iam dudum ad istas calumnias, tanquam qui ad Catarrhactas Nili habitant, obsurdumus. Nam & olim ita res impiorum comparatas fuisse scimus, vt quotiescunq; Deus quasi accenderet, & hominibus patefaceret veritatem suam, quamuis ea non tantum antiquissima, sed etiam æterna esset, tamen ab impijs hominibus, & hostibus veritatis recens & noua diceretur. Sic Aman sanguinis Israëlitici sitientissimus, vt Iudæis odium conflaret, eos apud Regem Ahasuerum accusans, populum vocat nouis videntem legibus & Ceremonijs, & insuper Regis sciam contempnentem. Paulus etiam ab Atheniensibus audit, nouorum Deorum annunciator. Et: An nõ possumus, inquit, ex te scire, quæ sit ista noua doctrina? Eusebius etiam author est, Christianam religionem ab initio contumeliæ causa dictam fuisse *in apocryphis* peregrinam & nouam. Eadem hodie nobis à nostris Cellis, Porphyrijs & Libanijs obijciuntur. Nos autem & causæ bonitate & præclaro integre conscientie testimonio nos ipsi sustetamus, Persuasissimum enim

enim nobis est, nostram doctrinam, quæ Christi doctrina est, ita non esse nouam, vt eam nobis antiquis dierum, Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi monumentis vetustissimis Prophetarum, Euangelistarum, & Apostolorum libris commendarit: quam qui nouitatis arguat, hos ipsos Dei spiritu afflatos vates & legatos & Secretarios Dei, ipsumq; adeo Dei filium, Dominum nostrum Iesum Christum, tanquam nouatores impiè & sceleratè traducat.

At verò si nobis Papistarum *κατοχάς* & *κατοχάς* recensere liberet, fortassis aliquot bouum tergora nō sufficerent. Quid enim aliud est, tota illa *κατοχά*, hoc est, ociosa Theologia, quam Prophanarum & nouitatum & vanitatum vasta quædam & horrenda congeries: cuiusmodi sunt illa: Gratia gratata, & gratia gratum faciens. Meritum de congruo, & meritum de cōdigno. Fides explicita & implicita: formata & informis. Opus operatum: opus meritorium. Habitus infusus. Entitas, Realitas, Quidditas. Intentio actualis, virtualis, habitualis, attritio & cōtritio. Actus indifferens, Actus elicited, Actus beatificus, Actus imperatiuus, formaliter & æquiuas lenter. Volitio & Nolitio absoluta vel cōditionata. Supponens & suppositū, & suppositaliter assumens. Conceptus simplex & quidditatiuus. Illapsus sanctificatiuus. Notitia apprehensiuua & iudicatiua. Dulcia & hyperdulcia. Satisfactio, Trāsubstantiatio, & sexcenta alia. Nomine vel solo monstra timenda suo. Et ne varia nomina officiorum in Pontificia Ecclesia, variorum item Ordinum discrimina, omnia nouè & vanè conficta, persequar, vos iam appello, Iesuite.

d 2 Dicitur

Dicite mihi obsecro, an non hec appellatio sit *novi & xvi*? Adeò ne vobis Christianorum nomen sordet, ut Iesuitæ appellari malitis quàm Christiani? Num hanc sanctissimi, & cœlestibus, terrestribus atq; inferis venerandi nominis prophanationē non exhorrescitis? Quorsum ab illo nomen adsciscitis? quem non nostis, cuius officium, à quo Iesus appellatur, negatis: cuius verbū vobis est novum, & cane ac angustius exosum: quem deniq; in membris suis Pharisæico odio infectamini, conspuitis, flagellatis, & in crucē adactum cupitis. Itane vobis hoc nomine, quasi velo obtento, vestrā hypocrisisin, vestram consecratam impietatem tegere placet? quod qui nominat, ab omni iniquitate iubetur discedere. At iam pridem vobis etiā à vulgo larua detracta est, ut pro Iesuitis, Iesuitæ & Iebusitæ & Esavitæ dicamini: quæ, ne vobis semper Novatores simus, multo antiquiora sunt vocabula, quam id quod recens confectum impudenter vobis tribuitis.

2. Tim. 1.

I E S V I T Æ.

V. *Traditiones autem Ecclesiasticæ, præsertim Apostolicæ, usq; eò necessariae sunt, ut his sublatis nulli sint libri Canonici.*
 Dionys. Ecclesiast. hierarch. c. 1. & cœlest. hierarch. c. 1. Clemens Epistola vlt. ad Hieroso. Irenæus lib. 3. ca. 2. 3. 4. 5. Tertul. lib. de præscript. heret. usq; eò necessariae sunt, ut his sublatis nulli sint libri Canonici. nullum verbum Dei certò constet, quod partim in vera intelligentia sacrorum librorum consistit, partim sine scriptura firmum ab Apostolis Ecclesiæ commendatum: nulla sit, vel incerta Deo Ecclesiæ: nulla vel inutilis Christi promissio: nullus Iudæus vel Regula quæ doctrinam veram ab adulterina discernat: nihil deniq; firmum vel ratum, quod vel in credendo vel agendo sequamur.

quamur. His traditionibus, quas Apostolicas diximus, siue ad
doctrinam, siue ad mores pertineant, & his, quae sacris literis
mandata sunt, par pietatis affectus, & par fides & reuerentia
debetur. Quamplurima enim sunt, quae cum in sacris libri
scripta non sint, negari tamen pertinaciter, aut contemni absq[ue]
heresi non possunt.

nichæorum c. 4. & lib. 2. de Baptis. contra Donatist. c. 7. & lib. 4. c. 24. & lib. 5.
c. 23. 26. Chrysostr. hom. 2. in Epist. ad Thess. & homil. 2. de Adā & Eua. & hom.
18 in Epist. ad Heb. Concil. Ephesi. Epist. ad Nestoritm. Synodus 7. sessione 7.
Synodus Trident. sess. 4. Decret. de Canonicis scripturis,

reti. Vincētius
Lyrin lib. ante
citato. Basilius
de Spiritu lan-
cto c. 27. 29. Epi
pha. 61. 75. 76.
Augustinus cō-
tra Episto. Ma-

RESPONSI O.

DE traditionibus multi multa impiè scripserūt,
& cum summa sacrarum diuinitusq[ue] dictata-
rum scripturarum contumelia; Sotus cum primis &
Hosius. Sed horum omnium impietates ac blasphemias
in magnis & prolixis voluminibus sparsas vna
pagella superarunt Iesuitæ Dilingenses. Quas mira-
rer vel animo concipere, vel calamo exarare potuis-
se tam prodigiosas & stupendas blasphemias, Rab-
facæis etiā horribiliores: nisi apud Paulū legissem ^{2. Tim. 2.}
impios Diaboli laqueis captos, & ferarum instar ir-
retitos raptari ab eo ad ipsius voluntatem, ac illum
ipsum spiritum efficaciam suam exercere in filiis in-
credulitatis. Vide enim mihi, quid Cacus ille ex tar- ^{Ephes. 2.}
taro specu per hæc sua mancipia euomat.

1. Sine traditione nullos esse libros Canonicos.
2. Nullum verbum Dei, certò constare.

d 3 3. Nullam

3. Nullam esse, vel incertam Dei Ecclesiam.
4. Nullam esse vel inutilem Christi promissionem.
5. Nullum esse iudicem vel Regulam discernendi doctrinam veram & falsam.
6. Nihil esse firmum, quod vel in credendo, vel agendo sequamur.
7. Traditionibus & scripturis parem pietatis affectum, parem fidem & reuerentiam deberi.
8. Quamplurima in sacris literis scripta non esse, quæ si quis neget pertinaciter, aut contemnat, hæreticus sit censendus.

Hieronym. in
Epist. ad Celsi-
phonem.

Ioan. 5.

Rom. 15.

1. Pet. 1.

2. Tim. 3.

Quid autem aliud aduersus homines tam perfidæ frontis, tam effrenis linguæ, tam impudentis oris dici potest, quam quod aduersus Pelagianos dixit Hieronymus: Sententias, inquit, vestras prodidisse, superasse est. Patet prima fronte blasphemia, non necesse habet conuinci, quod sua statim professione blasphemum est. Sed tamen heus tu, qui de societate Iesu gloriaris, cur **SCRIPTURAS** scrutari iussit Christus, non **TRADITIONES**? Cur omnia quæ præscripta (non quæ tradita) sunt, in nostrâ doctrinam præscripta esse dicuntur. Cur ad omnem **SCRIPTURAM** Propheticam, sermonem Propheticum, tanquam traditionem firmiorem, attendere iubemur? Cur sacra **LITERAE** (non Traditiones) dicuntur eruditum reddere ad salutem? Cur omnis **SCRIPTURA** (nō traditio) diuinitus inspirata prædicatur esse utilis ad doctrinam, ad redargutionem, ad correctionem, ad institutionem, quæ est in iustitia, ut

ta, vt INTEGER sit Dei homo, ad OMNE opus bonum apparatus? Cur toties in nouo testamento repetitur: Secundum scripturas: Quemadmodum scriptum est: vt impleretur SCRIPTURA, non traditio: Cur Apostoli, cur Christus ipse conciones suas texunt ex scripturis, non ex Traditionibus: Deniq; cur è cœlo ipso iubemur audire Mosen & Prophetas, hoc est, scripturas MOSES & Prophetarum: nisi quia SCRIPTURAE tam veteris quam noui testamenti sunt verè Canonicae, & diuinis miraculis Canonizatae: quia in his ad viuum expressum est verbum Dei: quia in his firmissimè fundata est Ecclesia: quia per has offeruntur nobis omnes promissiones Christi: quia hæ sunt regulæ iudicandarum omnium doctrinarum & Religionum: quia in his omnia firma rataq; sunt, quæ vel in credendo vel in agendo sequamur: quia his solis ea pietas, ea fides, ea reuerentia debetur, quæ verbis Domini Dei exercituum debetur: quia in his omnia clarissimè continentur, quæ ad salutem cognitu sunt necessaria: quia deniq; quod in scripturis non expresse habetur, vel bona & necessaria cõsequentiâ inde deducitur, nullius conscientiam mortali peccato constringere, aut hominem damnationi adiudicare potest. Ab his scripturis, quas tot encomijs, tantisq; miraculis Deus ipse ornatas confirmatasq; voluit, remittunt nos Iesuitæ ad Traditiones Ecclesiasticas, præsertim Apostolicas. Ad quas obsecro: Num ad eas, quæ cum Prophetica & Apostolica scriptura, cœlestibus testimonijs confirmata, pugnant: Sed contra hanc, nec Apostolus, nec Angelus de Cœlo audiendus est.

Num

Num ad eas, quæ his scripturis sunt consentaneæ
 Proferant igitur eas, vt ad scripturam ceu ad Lydi-
 um lapidem exigantur, num verè cum ea conueni-
 aut pugnēt. Nā vt cuius spiritui, quasuis nobis tra-
 ditiones pro Apostolicis obrudēt sine iudicio cre-
 damus, integrum nobis non est. Iubet enim Paulus
 Coloss. 2. prouidere, ne quis nos seducat aut deprædetur per
 inanem deceptionem iuxta TRADITIONEM ho-
 minum. Et alibi vetat, ne citò dimoueamur, neque
 2. Thess. 2. per spiritum, neque per sermonem, neque per Epi-
 stolam, tanquam iplis Apostolis authoribus. Quod
 quòd Christiani à Petro redempti dicuntur à vana
 conuersatione, quam ex Patrum acceperant TRADITIONE.
 Et ab Esaia solus DOMINVS Iudex & LEGIFER
 noster esse dicitur. Quod ceu repetem
 Iac. 4. Iacobus, vnus (inquit) est Legislator, qui potest ser-
 uare & perdere. Quanquam autem alibi Paulus iu-
 bet tenere traditiones, quas siue sermone, siue Epi-
 stola docuit: tamen nomine traditionum non intel-
 ligit traditiones Iesuiticas, nullo scripturarum
 testimonio, sed doctrinam testimonijs scripturæ
 firmatam. Nam de istis Iesuiticis traditionibus
 Gal. 1. Galatas scribit, se tunc Ecclesiam supra modum per-
 secutum & depopulatum esse, cum esset vehemen-
 ter studiosus paternarum TRADITIONVM.
 Itaque in traditionibus, quæ vulgò circumferuntur,
 duo sunt consideranda: vnum est, quæ sint illa
 Apostolorum traditiones, quæ sermone & non scrip-
 to posteritati sunt commendatæ. Alterum: Si con-
 stiterit, eas traditiones esse Apostolicas, consideran-
 dum est, cuius sint generis aut conditionis, & quæ
 consilia

consilio sint traditæ, vel ad tempus tantum, vel ad
 externam tantum disciplinam: vel num sint eius cõs-
 ditionis, vt sine ipsarum obseruatione veram & æs-
 ternam salutem consequi non possimus. Hæc iam-
 dudum à Præceptoribus nostris in Christo reueren-
 dis, totidem verbis & adiectis aliquot exemplis dis-
 ligenter & perspicuè sunt exposita. Sed Iesuite, quas
 si e anquam viderint, pergunt vociferari, TRADITIONES,
 TRADITIONES, & nullo planè
 nullarum *in p̄sãtorũ* habito respectu, coaceruant in-
 gentem syluam allegationum ex Patribus, quibus
 Traditiones nobis commendatas reddere cupiunt.
 Hæc igitur iam nobis sylua cædenda est, magno
 quidem nostro tædio, sed fortassis non nullo Lecto-
 ris commodo. Quod autem suprâ de Patrum autho-
 ritate præfati sumus, id nunc quoq; tribus verbis
 præfamur: nos precio emptos, hominum seruos non
 esse. Vbi tamen à Iesuitis torquantur & deprauen-
 tur illorum sententiæ, operæ precium est, sigillatim
 indicare.

Ac primum quidem Dionysium illum falsò dis-
 ctum Areopagitam nõ inuiti Iesuitis relinquimus.
 Qui author ab emunctæ naris hominibus id solum
 egisse iudicatur, vt non sine ratione insanire videret-
 tur. Istius enim cœlestis Hierarchia, non modò multis
 insulis & Monachalibus nugis referta est, sed et-
 iam multis absurdis commentis & impijs specula-
 tionibus scatet. Libri autem de Ecclesiastica Hie-
 rarchia, se tum compositos fuisse clamitant, cum iam
 Ceremoniarum congerie adulterata esset Christianis-
 sima puritas. Porro liber de diuinis nominibus, li-
 e cet

cet quædam non prorsus aspernanda contineat, atque
 guttas tamen agis spirat, quam solidam pietatem.
 Cæterum ijs duobus locis, quos Iesuitæ citant, impu-
 denter garrit, Apostolos non omnia scriptis, sed
 quædam non scriptis institutionibus, & ARCANIS
 SIGNIS tradidisse, præsertim PROPHANAE MUL-
 TITUDINIS causa, cui ne ipsa quidem signa fas sit
 contingere. Credas hîc vel circulatorem quendam
 Magum vel Mystagogum Eleusyniorum sacrorum
 loqui, qui fas non esse putant, ut mysteria eorum in
 vulgus emanent. Tradunt enim qui de Magia scrip-
 serunt, eam horrere lucem & reuelationem, ama-
 re tenebras: tacendo confirmari, efferendo extermi-
 nari. Quid autem Paulus? Nihil (inquit) suffugi eo-
 rum, quæ essent in rem vestram, quin annunciarem
 vobis, & docerem vos PUBLICE ac PER SINGU-
 LAS DOMOS, &c. Et rursus: Non subterfugi, quo-
 minus annunciarem vobis OMNE CONSILIVM
 Dei. Et iterum: OMNIA ostendi (seu, clarifica-
 mè DEMONSTRAVI, *ἔδειξα*) vobis. Valeant
 igitur Iesuitæ cum suis occultis occultorum, quæ
 Thaumaturgus iste Dionysius studio cælare vo-
 luit.

Clemens Epistola quinta ad Hierosolymitanam
 Ecclesiam, hortatur inter cætera, ne quisquam scrip-
 pturam pro suo ingenio interpretetur, sed ex scrip-
 pturis sensum velit capere veritatis. Verba digna
 sunt, quæ integrè adscribantur. Relatum (inquit)
 est nobis, quod quidam in vestris partibus commo-
 rantes, aduersantur sanis doctrinis, & PROVT EIS
 VIDETVR non secundum traditionem patris, sed
 iuxta

iuxta SENSVM SVVM DOCERE videntur. Multas enim quidam (vt audimus) vestrarum partium , secundum ingenium hominum ex his quæ legunt , verisimilitudines capiunt , & ideo diligenter obseruandum est , vt lex Dei , cum legitur , non secundum propriam ingenij intelligentiam legatur vel doceatur. Sunt enim multa verba in scripturis diuinis , quæ possunt trahi ad eum sensum , quem sibi vnusquisque spontè præsumpsit , sed fieri non oportet. Non enim sensum , quem extrinsecus adulteretis , alienum & extraneum debetis quærere , aut quoquo modo ipsum ex scripturarum autoritate confirmare , SED EX IPSIS SCRIPTVRIS SENSVM CAPERE VERITATIS. Hactenus nobis non aduersatur Clemens. Sed iam aliquid sequitur , quod Iesuitis suffragari videtur. Et ideo (inquit) oportet ab eo intelligentiam discere scripturarum , qui eam à maioribus , secundum veritatem sibi traditam , seruauit , vt & ipse possit ea , quæ rectè suscepit , competenter asserere. Et paulò post dicit: Vnde consilium dantes vestram prudentiam hortamur , vt ab Apostolicis regulis non recedatis , &c. Hactenus Clemens. Ego verò libenter sequer eius interpretationem , qui mihi bona fide recitaret , quomodo Petrus aut Paulus explicuissent dicta scripturæ: quod Clemens (si is fuisset Petri discipulus) facere potuisset. Sed hoc nihil ad Papiſtas , qui ex supposititijs scriptis nescio quas futiles traditiones Apostolicarum nomine nobis obtrudunt.

Irenæus lib. 3. cap. 2. 3. 4. 5. 6. cum vellet Ecclesias
 e ij horta-

hortari, ne nouis commentis Valentini, Cerdonis, Martianis, &c. fidem adhiberet, monet, vt diligenter attendant, quid doceant ij, qui vel Apostolos ipsos, vel ipsorum successores proximos audiuerunt. Eorum doctrinam vocat Traditionem. Exempli gratia, quod vnus sit Deus omnipotens factor coeli & terræ, plasmator hominis, qui induxerit Cataclysmum, & totum deniq; Symbolum Apostolorum cap. 3. Traditionem appellat. Earum autem Traditionum, quas nobis Papistæ obtrudunt, nulla syllaba facit mentionem. Si autem velint Papistæ sese in speculo contemplari, cum suis fictis traditionibus, audiant eundem Irenæum lib. 3. capite 2. (quod caput Iesuitæ etiam allegare ausi sunt) sic dicentem. Cum enim (inquit) ex scripturis arguuntur, in accusationem conuertuntur ipsarum scripturarum, quasi non recte habeant, neq; sint ex autoritate, & quia variæ sint dictæ, & quia non possit ex his inueniri veritas ab his, **QVI NESCIANT TRADITIONEM.** Non enim per literas traditam illam, sed per viuam vocem, &c. En vides hæreticis solent ne fuisse, cum scripturis vrgerentur, eas obscuritatis & ambiguitatis arguere, & ad Traditiones nõ scriptas confugere: quemadmodum hodie Pontificij ex omnibus hæresibus conflati factitant.

Tertullianus lib. de præscript. aduersus Hæreticos. Age iam qui voles curiositatem melius exercere in negotio salutis tuæ, percurrere Ecclesias catholicas, apud quas ipsæ adhuc Cathedræ Episcoporum suis locis præsententur, apud quas **AUTHENTICAE LITERAE** eorum recitantur sonantes vocem,

repræ

representantes faciē. Et paulò post de Romana Ecclesia, Legem & Prophetas cum Euangelicis & Apostolicis Literis miscet: INDE portat fidem: aqua signat: Spiritu sancto vestit: Eucharistia pascit: martyrium exhortatur: & ita aduersus HANC INSTITUTIONEM neminem recipit, &c. Vbi nunc manent Iesuitarum traditiones non scriptæ, ex quibus haurire fidem necesse est:

Vincentio Lyrinensi Monacho, etsi multum tribuere soleant Papistæ, (vt sanè nos quoque non nihil ei tribuimus) tamen ex toto eius (vt ipsemet vocat) Cōmonitorio nihil aliud pferre possunt, quàm quod ipse summatim his verbis complectitur: hanc fuisse semper & esse hodieq; catholicorum consuetudinem, vt fidem veram duobus ijs modis adprobent: Primum diuini Canonis autoritate: Deinde Ecclesiæ catholicæ traditione: **NON QVIA CANON SOLVS NON SIBI AD VNIVERSA SVFFICIAT**, sed quia verba diuina pro suo pleriq; arbitratu interpretantes, varias opiniones erroresq; concipiant. Atque ideo necesse sit, vt ad vnam **ECCLESIASTICI SENSVS** Regulam scripturæ cœlestis intelligentia dirigatur: in ijs duntaxat precipue quæstionibus, quibus totius catholici dogmatis fundamenta nituntur, &c. Quæ si de vera Ecclesia Christi, non Antichristi, hoc est, Papistica, intelligentur: manibus pedibusq; in Vincentij sententiâ descendimus: quippe quæ est domus Dei viuentis, 1. Tim. 3. columna & stabilimentum veritatis: vt suprâ audiuius.

Basilio in libro de Spiritu sancto Traditionibus
e iij non

non scriptis nimio plus indulgenti, Basilium opponimus, in homilia de Confessione fidei sic scribentē. Si fidelis est Dominus in omnibus sermonibus suis, fidelia mandata eius, facta in veritate & æquitate: manifesta est DEFECTIO A FIDE & superbię crimē, aut reprobare quid ex his, quæ scripta sunt, aut superinducere quid ex NON SCRIPTIS, cum Dominus noster Iesus Christus dixerit: Oves meæ vocem meam audiunt. Hæc Basilius. Qui si cum Iesuitis sentiret, non sufficientem esse scripturam, potius diceret, ea, quæ non sunt scripta, esse fidei augmentum & complementum: quam MANIFESTAM

Pa^g. 394.

DEFLECTIONEM à fide. Græca sic habent. *καὶ ἡ ἀποστολικὴ πίστις, καὶ ἡ ἐπιφανειακὴ κατηγορία, ἢ ἀδελφῶν τῶν γερμανικῶν, ἢ πλείστων τῶν μη γερμανικῶν.* Quid contra Papisticas Traditiones possit dici vehementius, equidem non vido. Qui enim Traditionarios à fide excidisse dicit, cuncta simul peccata dicit. Et certè à fide excidisse, nihil aliud est, quàm ab æterna salute excidisse, & in æternam damnationem incidisse.

Epⁱ h. Hæref. 9.

Sic & Epiphanium Epiphanio confutamus. Hic enim Samaritas grauter repræhendit, idem plane facientes, quod Iesuitæ faciunt: Si quis (inquit) ipse dicat de Dauide & Esaia, & sequentibus Prophetis, non suscipiunt: sed immorantur Traditioni à proprijs ipsorum Patribus inuectæ. Et rursus contra

Hæref. 42.

Martionitas: Ad testimoniorū scripturæ delectionem si quis respexerit, mirabitur magnificas Dei dispensationes, cum singulæ res per testimonia quedam confirmentur ac stabiliantur. Et ibidem: Quomodo hic (Martion) qui profiteretur se habere aliquid

Euang.

Euangelij & Apostoli, non vel pauca scripturæ
verba seruare possit: Præterea innumera huius scrip-
toris testimonia, quibus scripturarum perfectio-
nem, contra humanarum Traditionum vanitatem
tuetur.

Augustinus contra Epistolam Manichæi cap. 4.
nullo verbo attingit Traditiones Ecclesiæ non scri-
ptas: sed docet, quæ res inter alias eum in gremio ve-
ræ Ecclesiæ retineant: nempe cōsensio populorum,
authoritas miraculorum, successio sacerdotum à Pe-
tro vsque ad sua tempora, catholicæ nomen, quod
etiã hæretici ipsi suis Conuentibus adscribere non
audeant. Ac negat se Manichæis posse contra hæc
credere, promittentibus, sed non exhibentibus veri-
tatem. Quod autem Traditiones non scriptæ tam
sint necessariæ, quàm eas Iesuitæ fingunt, aut quod
par authoritas & fides illis sit adhibenda, nullum vi-
deas verbum.

Idẽ de Baptismo contra Donatistas lib. 2. loquens
de ea consuetudine, quod ab hæreticis baptizati nõ
essent rebaptizandi: Quam consuetudinem (inquit)
credo ex Apostolica Traditione venientẽ, sicut mul-
ta nõ inueniuntur in literis eorũ, neq; in Cõcilijs pos-
teriorũ, & tamen quia custodiuntur per VNIVER-
SAM ECCLESIAM, nõ nisi ab ipsis tradita & com-
mẽdata credunt. Hęc Augustinus. Nõ autẽ dicit hoc
necessario sentiendũ, qui autẽ aliter sentiãt, neq; scrip-
turã, neq; Christum retinere, vt Iesuitæ nugantur.

Et lib. 4. cap. 24. Quanquam quod vniuersa Ec-
clesia tenet, nec Concilijs institutum sed SEMPER
retentum est, non nisi authoritate Apostolica tra-
ditum

ditum rectissimè creditur. Verùm Augustinus non nititur hoc fundamento, sed tanquam per parentheses fin inserit: postea statim accedit ad testimonia scripturæ: neque vllum præterea verbum de traditionibus, multò minus de necessitate earum facit.

Et lib. 5. cap. 23. de non repaptizandis hæreticis differēs: Apostoli (inquit) nihil quidem exinde præceperunt, sed consuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano, ab eorum traditione exordiū sumpsisse credenda est, sicut sunt multa, quæ VNIVERSA tenet Ecclesia, & ob hoc ab Apostolis præcepta bene creduntur, quanquam scripta non reperiantur. Postea hoc toto capite, sicut nec antea, vllius traditionis non meminit, neque ea nititur, neque tantam necessitatem Traditionum constituit, quantam Iesuitæ.

Et eodem lib. cap. 26. Quòd autem nos admonet (Cyprianus) vt ad fontem recurramus, id est ad Apostolicam traditionem, & inde canalem in nostris tempora dirigamus, optimum est, & sine dubitatione faciendum. Traditum est ergo nobis, sicut ipse commemorat, ab Apostolis quòd sit vnus Deus, & vnus Christus, & vna spes, & vna fides, & vna Ecclesia, & Baptisma vnum, &c. En vides quòd Augustinus dicitum Pauli ad Ephes. 4. vocet Traditionem. Quo maior est impudentia Iesuitarum, qui proprium vnicum TRADITIONIS vocabulum, hoc dictum tam infulse abutuntur non sunt veriti.

Chrysostomus homil. 4. in Epist. 2. ad Thessalones (nā hanc Iesuitas allegare voluisse suspicor) enarrat locum illum: Tenete Traditiones, &c. Hinc patet (inquit) quòd non omnia per Epistolā tradiderint, sed

sed multa etiam sine literis. Eadem verò fide digna sunt tam illa quàm ista. Itaq; Traditionē quoq; Ecclesiæ fide dignam putamus, &c. Ista omnia tolerari possunt, si quis ea candidè interpretetur de ea Traditione, de qua Paulus ipse in textu loquitur, siue per sermonem (inquiens) siue per Epistolā, hoc est, de doctrina Apostolorū vocali, quæ certè cum scriptura nō pugnavit, sed optimè consensit: cum ex eodem spiritu inspiratæ sint & conciones & scriptiōnes Apostolorum. Velim aut̄ Iesuitas proximè præcedentem pagellam Chrysofomi diligenter inspiceret, vbi perspicuitatem & perfectionem scripturarum egregiè commendat. Omnia (inquit) clara & plana sunt ex scripturis diuinis, quæcunq; necessaria sunt, manifesta sunt. Sed quia delicatuli estis auditores, delectationem audiendo venantes, propterea & ista (sermocinationes) quæritis. Nā dic mihi, quo sermonis strepitu loquutus est Paulus? Et tamē orbem conuertit. Quo verò Petrus illiteratus? Sed ignoro, inquis, quæ in diuinis scripturis posita sunt. Quamobrem? Num .n. Hebraicè, num Latinè, num alio externo idiomate prolata sunt? Nonne Græcè dicunt? At obscure, inquis: Quæ est ista obscuritas, dic quaeso? Nonne historiarum sunt? Nosti quæ clara sunt, quid de obscuris rogas? Mirabor equidē, si non propediē Chrysofomus propter hæc verba à Iesuitis in Catalogum hereticorū referetur. Nam scripturam etiam Laicis prostituit, hoc est, vt Staphylus quondam dicebat, Margaritas ante porcos projicit. Idem Homil. 18. in Epistolam ad Hebræos. Argu

Chrysof. hom. 3. in 2. Thessal.

f menta

mentatus est (inquit) Paulus & ex scripturis, & sine scripturis, sed & dictum Propheticum adhibuit, dicens: Quia sacrificium & oblationem noluisti, &c. Respicit autem Chryostomus ad argumentationem Apostoli, ex communi usu hominum petitam, de testamento, quod tum demum ratum est, si more intercesserit Testatoris. Sed quid hæc faciunt ad stabilendas traditiones Iesuiticas: scilicet id, quod baculus ad angulum.

Idem Chryostomus in Homilia de Adam & Eva. Profundiores difficilioreſque partes incurrentium quaestionum, quas latius pertractarunt, qui Hæreticis restiterunt, non necesse habemus astruere: quia ad confitendam gratiam Dei, cuius operis dignitatem, nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus, quicquid secundum Ecclesiasticas Regulas Apostolica scripta nos docuerunt, ut prorsus non opinemur catholicum, quod apparuerit præfixis sententijs esse contrarium, &c. Hic Chryostomus Traditiones scripturis non antefert, nec æquiparat, sed docet, quod ECCLESIASTICAE REGULAE testentur de ijs, quæ APOSTOLICA SCRIPTA non docuerunt. Tales igitur laudat Regulas Ecclesiasticas, quæ scripturis non aduersantur, sed cum ijs congruunt, ijsque testimonium perhibent, & clarè affirmat sufficere, si creduntur ea, quæ nos scripta Apostolica docent. Cur igitur multa præter hæc, quæ si ad credendum necessaria Pontificij cabalistræ, nobis obtrudunt?

Ephesinum Concilium Epistola ad Nestorium docet

docet, non satis esse, si Nicænum Symbolum recitet, non rectè intellectum, nisi ita credat & doceat, sicut Apostoli & Euangelistæ docuerunt, & sicut tum in alijs Ecclesijs Orientis & Occidentis magno consensu docebatur. Agitur autem hîc de dogmatibus, non de Papisticis nugis. Concludunt Patres Concilij Epistolam illam hoc modo: Hæc sapere (inquiunt) edocti sumus, tam à sanctis Apostolis quàm Euangelistis, & ab omni scriptura diuinitus inspirata, nec non & à beatorum Patrum confessionibus VERITATE SVBNIXIS. Hæc vt Iesuitas nihil iuuant, ita nobiscum minimè pugnant. Imò hinc colligere nobis promptum est, nullas Traditiones, nullas nullorum Patrum Confessiones recipiendas esse, nisi scripturarum veritate subnitantur.

Synodus Nicæna secunda, quam Græci septimam generalem appellant, octingentis ferè annis post natum Christum, Irenes Imperatricis iussu, & auspicijs coacta, anathemate percellit eos, qui non omnes Ecclesiasticas Traditiones, siue scripto, siue consuetudine valentes & decretas retineant: inter quas numerat etiam imaginum effigurationem & adorationem. Sed placeat ista Synodus illis, quibus superstiosissima scœmina Irene placet, quibus imaginum idolatrica adoratio placet, quibus deniq; Ioannis Orientalium Legati, vox placet, Papistico certè Episcopo, imò & Cardinali dignissima: Satius esse lupanaria omnia in urbem admitti, quàm imaginum cultum abnegare. Nobis profectò ac pijs omnibus

f ij bus

bus non placet. Atq; olim etiã mox cū celebrata eſſet pijs Imperatoribus & Episcopis, in Occidēte prefertim displicuit. Nā contra hanc Pseudosynodū (ut Regino in Annalibus Francicis vocat) p̄ adorandis Imaginibus habitā, & falso septimā vocatam, Carolus Magnus aliam Synodum Francofurti ad Moenum indixit: ad quam frequentes coierunt, Galliarum, Germaniæ & Italiæ Episcopi, adfuerunt etiam Romanus Pōtificis legatus, Theophylactus & Stephanus Episcopi: ibi Acta Græcorum de Imaginibus adorandis rescissa, & Pseudosynodus Nicæna communibus Episcoporum suffragiis damnata est. Cum primis autem obseruatione dignum est, quod Hincmarus Rhemorum Archiepiscopus volumen non modicum ab Imperatore Carolo Magno contra istam septimam Synodum conscriptum, & Romam missum fuisse testatur, in cuius voluminis libro 4. hæc sunt scripta: Cum duarum & trium prouinciarum Præsules in vnum conueniunt, si antiquorum Canonum institutione muniti, aliquid prædicationis aut dogmatis instituūt, quod tamen ab antiquorum Patrum dogmatibus non discrepat, catholicum est quod faciunt, & fortasse dici potest vniuersale: quoniam, quamuis non sit ab vniuersi orbis Præsulibus actum, tamen ab vniuersorū fide & Traditione non discrepat: quod crebrò factū in plerisque mundi partibus quibusdam necessitatibus incumbētibus, scimus. Multa enim Concilia gesta sunt, quorum institutionibus sancta munitur & roboratur Ecclesia. Si vero duarum aut trium prouinciarum Præsules in

vnum

vnum convenientes, noua quædam statuerere cupi-
 entes, conuenticula quædam faciunt, quæ non cum
 vniuersi orbis Ecclesia sentiunt, sed ab ea, quadam
 ex parte dissentiunt, non est catholicum quod faci-
 unt, & ideo vniuersale nuncupari nõ potest. Omne
 quod Ecclesiasticum est, catholicum est: & omne
 quod Catholicum est, vniuersale est. Omne autem
 quod vniuersale est, prophanis vocum nouitatibus
 caret. Et si hæc Synodus vocum nouitatibus ca-
 reret, ac antiquorum Patrum dogmatibus conten-
 ta esset, vniuersalis dici poterat. Non autem anti-
 quorum Patrum dogmatibus contenta est: non igitur
 vniuersalis dici potest. Vniuersalem planè eandem
 Synodum non cunctaremur profiteri, nisi eam
 vniuersalis Ecclesiæ dogmatibus sentiremus refræ-
 gari. Hæc Carolus. En pie Lector, quanto rectius
 Imperator, homo laicus & militaris, de Religione,
 de fide, de Traditionibus, de Ecclesia Catholici-
 ca, de Synodis vniuersalibus, senserit, quàm
 & olim Episcopi Græci mendaces, & hodie Ies-
 uitæ mendacissimi simul atque impijssimi sen-
 tiunt.

Ventum erat ad finem Iesuiticarum allegatio-
 num, nisi in extrema clausula ceu auctarij vice ad-
 iecissent decretum quoddam Synodi Tridentinæ,
 quo statuitur, vt Ecclesia libros vtriusq; testamenti
 scriptos, & sine scripto Traditiones pari pietatis af-
 fectu, & pari reuerentia suscipiat atque veneretur.
 Putas ne autem, pie Lector, aliquid pudoris in ani-
 mo vel ruboris in vultu Iesuitarum superesse, qui

f 3 concio

conciliabulum Tridentinum, tanquam probatæ fidei, & indubitatæ authoritatis Synodum in re maximi momenti, non verentur in testimonium adducere? At qualis illa fuerit colluuius, lippis ac tonsoribus notum est. Certè istud, si omnino ita appellare libet, Concilium, nec ab omnibus Romani Imperij ordinibus adprobatum, nec loco commodo & oportuno celebratum est. Quis autem in eo præsedit, nisi Antichristus, & Antichristi satellites? quales nam homines, Deus bone? Iudices ijdem & rei: & rei atrocissimorum criminum, idololatriæ, blasphemiarum, magicarum, fraudum, mendaciorum, sacrilegiorum, & aliorum scelerum, rei denique læsæ Maiestatis diuinæ, & spretæ Maiestatis Cæsareæ. Horum ne hominum placita nos sequi vultis Iesuitæ, qui nulli bono viro vnquam placuerunt? horum ne respectus aliquis habendus est, qui ipso solis aspectu indigni sunt? potestis ne Annæ & Caiaphæ Concilium vituperare, & laudare Tridentinum? cum in illo persona Christi, in hoc fides Christi solenniter sint damnata. Quid enim est aliud, anathemati subijcere eum, qui absque vlla hæsitacione propriæ infirmitatis & indispositionis peccata sibi remissa esse certò credat: quid, inquam, aliud est, quam fidem Christianam semel & simul totam anathemate ferire? & Symbolum Apostolorum, quo remissionem peccatorum credere nos profitemur, & Orationem Dominicam, qua eandem quotidie petimus, & Sacramenta, quibus de hac

nos

nos certius confirmamus, & vniuersim totum
Euangelion, verbum reconciliationis, deuoue-
re atque condemnare? Quid autem aliud est,
Traditiones non scriptas pari pietate & venera-
tione suscipiendas præcipere, qua scripturas sa-
cras? quàm Christum mendacij arguere, dicen-
tem: Frustra colunt me, docentes doctrinas, ^{Matth. 23.}
præcepta hominum. Quid est totam religionem
Christianam abolere, si hoc non est? quando cer-
ta de Deo persuasio, & vnde hæc concipitur,
scriptura diuina conuellitur. Itaque cum multa in-
temerarijs suis assertionibus impudenter scripsere
Iesuitæ: tum hoc impudentissime, quod propter
Tridentinæ coitionis decretum, non inferiore lo-
co sint habendæ Traditiones, quàm ipsi sacra-
rum scripturarum libri Canonici. Hæc videlicet
sunt pigmenta & Myrothecia religionis Christia-
næ. Hæc Deo viuenti grata & accepta sunt: hæc
oportuit in honorem venire, vt Christi & Aposto-
lorum doctrina tolleretur. Nos ex verbo Dei in
scripturis expresso fidem alimus, ex illo spem eri-
gimus, ex illo fiduciam firmamus. Vos id tan-
quam lucernam, ad quam fur depræhenditur, ita
fugitis, vt latro crucem. Cur enim scripturas sup-
primitis, quas literis consignatas Deus voluit, quas
ex sæuis Tyrannorum incendijs toties eripuit?
Cur Euangelion occultatis, quod Christus de tecto
sonare iussit? Cur illud lumen absconditis sub mo-
dio, quod stare oportuit in candelabro? Cur im-
peritæ multitudinis cæcitate atque inscitia magis,
quam

quam causæ bonitati confiditis. Suspecta certe non videri non potest, ea causa, quæ lucem verbi Dei horret, quæ examen scripturarum fugitat, quæ incertas Traditiones hominum certæ doctrinæ filii Dei præfert, & quosuis potius audiri vult quàm illum, quem Pater clara voce de cœlo sonante audiri præcipit. Quod si semel statuistis religionem vniuersam extinguere, agite, libros sacros comportari iubete, pyras struite, rogos accendite, perscrutamini ædes singulas, inquirete cistas, angulos omnes cucurrite, rapite, trahite, in flammam projicite scripturas innoxias, sed vobis solis noxias & impietati vestræ detrimetosas: cineres quoque, ne quid vobis inde restet periculi, in profluentem fundite, & quod Vellecano superfuit, Neptuno consecrate, denique nihil omittite eorum, quæ Antiochus non tam nomine quam scelere nobilis & impius patrauit. Nos interea furores vestros ridebim⁹, nec alios ignes aut gladios in vos expediemus, quàm scripturas: has vobis facere adhibebimus, his vos vremus, his torquebimus, his excarnificabimus, his vos, quocunque pedem tuleritis, ita exagitabimus, vt vbi tuto consistere possitis non sitis inuenturi.

Et hæcenus quidem priorem D. Pauli ad Timotheum Epistolam à Iesuitarum sordibus, Deo iurante repurgauimus: & qua religione homines isti scripturas tractent, qua fide scriptores Ecclesiasticos citent, ostendimus. Restabat, vt eorundem Theses de Missa, quas viginti numero, ad calcem libelli sui adiecerunt, confutarem⁹. Sed ne actum agere videamur,

mur studiosum lectorem ablegamus ad libros Reverendi viri D. Valentini Vannij Abbatis Maulsbronensis, quos de Missa diligenter & copiosè scriptos in lucem ædidi: quibus in hoc genere scripti nihil extat perfectius. Cumq; hos ipsos libros in latinam linguam conuersos Amplissimo Cardinali Truccesio Dilingensium Iesuitarum Mœcenati, non ita pridem dedicauerit, latere Iesuitas non possunt. Adijcere autem his aliquid, antequam aduersarij ad illos respondeant, hominis esset tempore abutentis & papyro. Missam igitur nunc faciamus Missam: & oremus Dominum, vt vltimum suum Testamentum, morte Crucis confirmatum, tum contra *περὶ τῶν ἱερῶν* Iesuitas, tum contra omnes falsarios Sacramentiperdas integrum & incorruptum apud nos conseruet, vsque ad diem gloriosi aduentus sui, quando nos in plenam & quietam possessionem bonorum illo suo Testamento legatorum immittet, & illuc collocabit, vbi nec per fraudes calumniasq; deprauari, nec sacrilegè interuerti, nec vel dolo vel vi nobis eripi poterunt ea, quæ sua nobis morte Christus peperit, quæq; in se credentibus promisit, & omnibus aduentum suum diligentibus præparauit. AMEN.

FINIS.

g Errata

Errata sic corrige.

Pag. 14. lin. 3. lege, existimemus 17. 26. Oggannire, 20. 21.
Ephelt. 46. 28. Acesij. 48. 22. iniusticia. 50. 15. ocio le. 77. 22.
dele inutile. ibidem. 21. inutile. 86. 19. essent. 89. 2. Hermetis.
ibidem 6. præcipientis. 115. 15. exactioris. 122. 14. Diaconilla.
129. 1. sustinent. ibidem. 11. hoc loco. 147. 27. mutantur, 197.
30. Quod si, 217. 18. torqueantur.

TUBINGÆ,
Apud viduam Vlrici Morhardi.
Anno 1566.

T. O. B. I. N. G. E.
A. u. d. v. i. d. u. m. V. i. c. i. M. o. r. a. b. i.
A. n. n. o. 1. 5. 6. 6.

Augustinus ad Fortunatum no. 10
Nep. quorum libet disputationes, quamvis Catholicorum & laudatorum hominum, veluti
Scripturas Canonicas habere debemus, ut nobis non liceat salua honorificentia, quae illis
debetur hominibus, aliquid ex eorum scripturis improbare atq; respicere.

Ambrosius de Virginit. lib. 4.

Nos noua omnia, quae Christus non docuit iure damnamus, quia fidelibus via Christi
status est. Si igitur Christus non docuit, quod docemus, etiam nos il detestabile in
dicamus.

August. lib. 2. contra Cresconium

Grammaticum cap. 32.

Ego huius Epistolae auctoritate non teneor, quia literas Cyprianas, non ut Canonicas habeo, sed
eas ex canonicis confideo, & quod in eis diuinae Scripturae auctoritatis conuenit,
cum huic eius accipio: quod autem non conuenit, cum pace eius respicio.

Tria hic vetus docet August. primum ut, magnum inter Scripturas Canonicas
& paucorum scriptas, esse discrimen. Alterum, quod cum iudicio sint liganda iuxta
Pauli doctrinam: quod omnia probare, & quod bonum ac scripturae consonum ut
retinere iubet. Tertium, Scripturam Sacram, in omnibus rebus. Quibus ac
controuersis, vnicam esse Iudicium.

Item ad Vincentium Donatistam Ep. 48.

Noli frater, contra diuina, tam clara, tam indubitata testimonia, colligere velle
calumnias ex Episcopo scriptis, siue nostrorum, siue Hilarij, Primum, quia hoc
genus literarum, ab auctoritate Canonis distinguendum est. Non enim sic loquuntur,
tanquam ita ex eis testimonium proferatur, ut contra sentire non liceat, sicuti fortis
utiliter senserunt, quam veritas postulat. &c.

Item ad Vincentium Victorem lib. 2.

Negare non possum, nec deo, sicut in ipsis maioribus, ita multa esse in tam multis
opusculis meis, quae possunt in isto iudicio & nulla temeritate culpari.

Item ad Hieronymum Ep. 19.

Ego enim fateor charitati tuae, solis eis scripturae pro libris, qui iam Canonici appel-
lantur, didici hunc honorem timoremq; deferre, ut nullum eorum auctorem
scribendo aliquid errasse firmissime credam, &c. Alios ita longo, ut quauislibet
sacritate doctrinae, praepollent, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserunt,
sed quia mihi per illas Canonicas, vel probabili ratione, quae vero non abhorreat,
persuadere potuerunt, &c.

Prærogativa ad canoniam ad videndum Deo.
Si diuinarum Scripturarum, earum scilicet, quæ Canonica in Ecclesia
per spicua firmatur autoritate aliquid, sine ulla dubitatione credendum est.
Vero testibus, vel testimonijs, quibus aliquid credendum esse suadetur, ubi
debe vel non credere liceat, quantum meriti ea admonentem, ad faciendam
fidem vel habere, vel non habere perpendemus.

Ambrosius lib. 1. Officiorum.

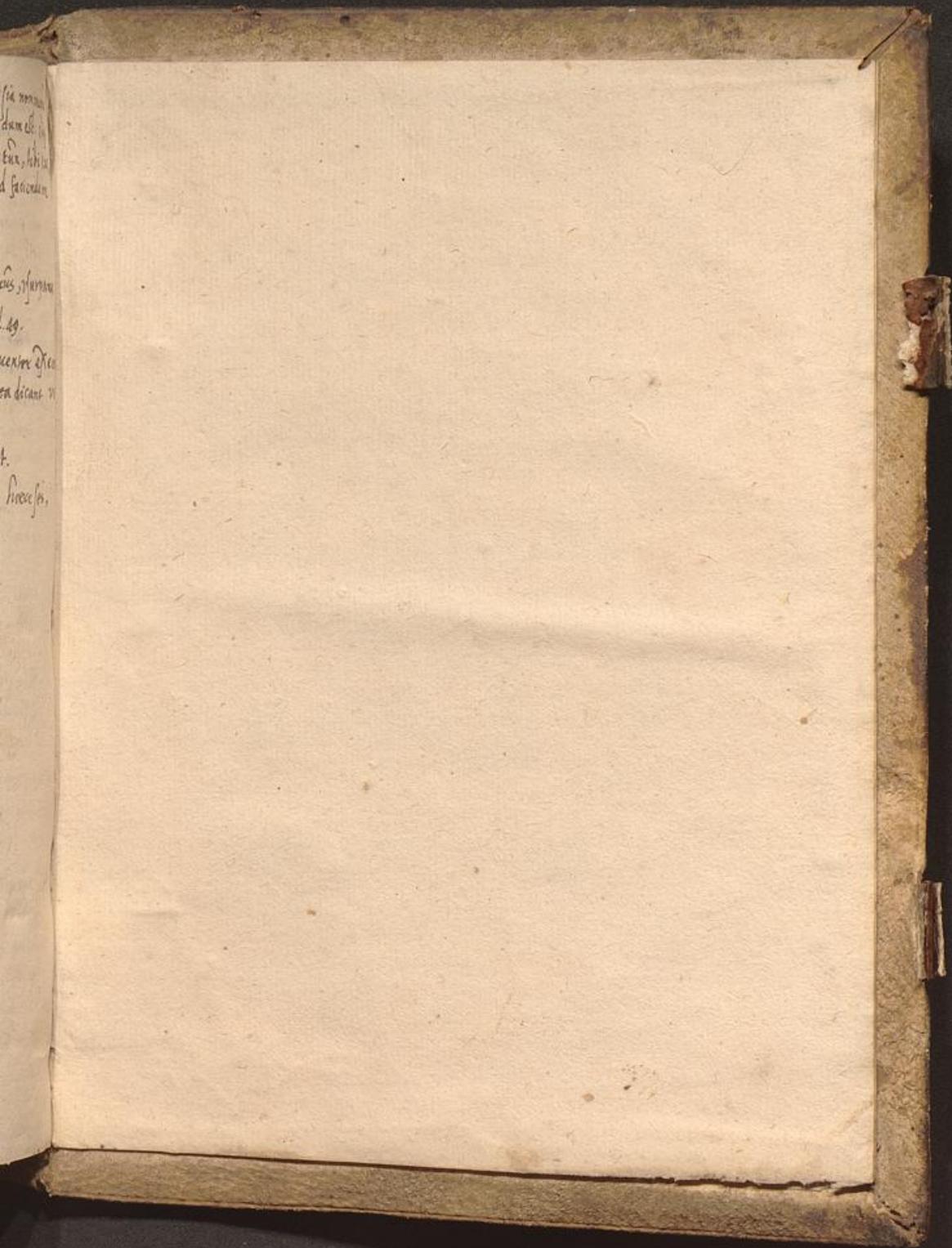
Quæ in Scripturis sacris non reperimus, ea quemadmodum volumus, sperari
possumus.

Chrysost. in opere imperfecto in Matt. Homil. 49.

Ostendens per hæc Dominus, quomodo ex ipsis Ecclesijs veris, frequenter
seductores, propterea nec ipsis omnimò credendum est, nisi ea dicant
faciant, quæ conuenientia sunt Scripturis.

Theophylactus in Ep. ad Rom. Cap. ult.

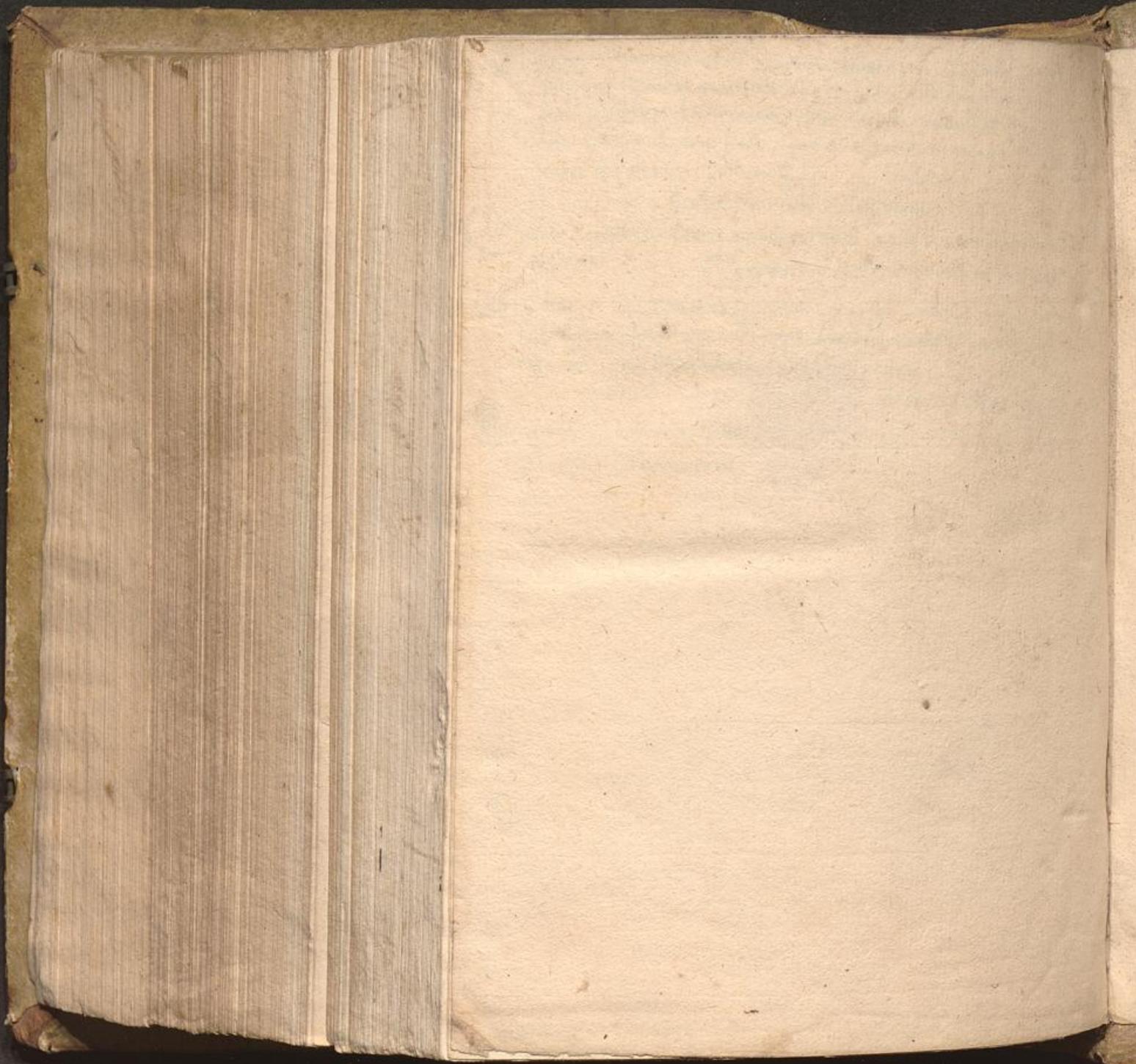
Qui aliquid adferunt præter Apostolorum doctrinam, scandala ac hæreses
& dissensiones inducunt.

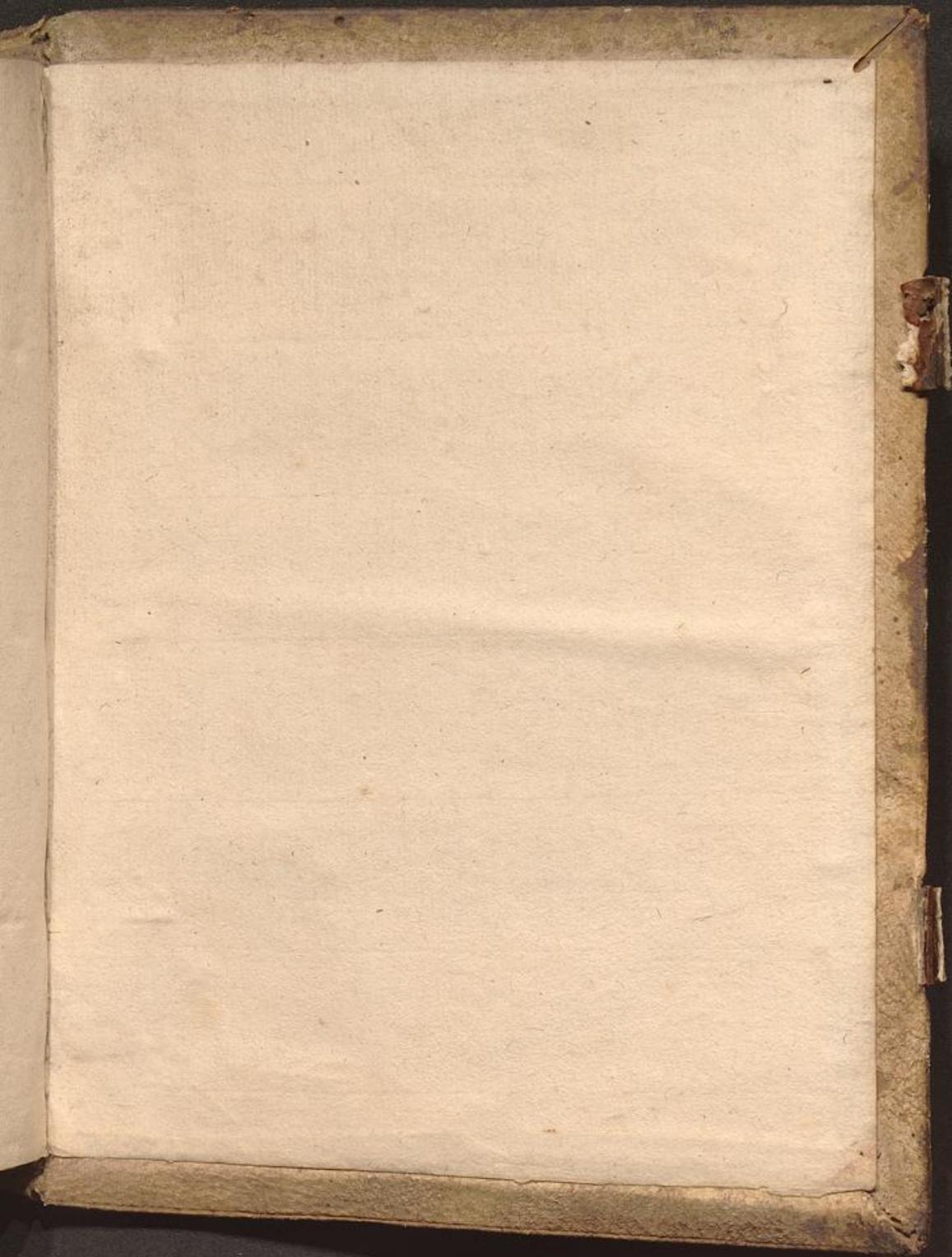

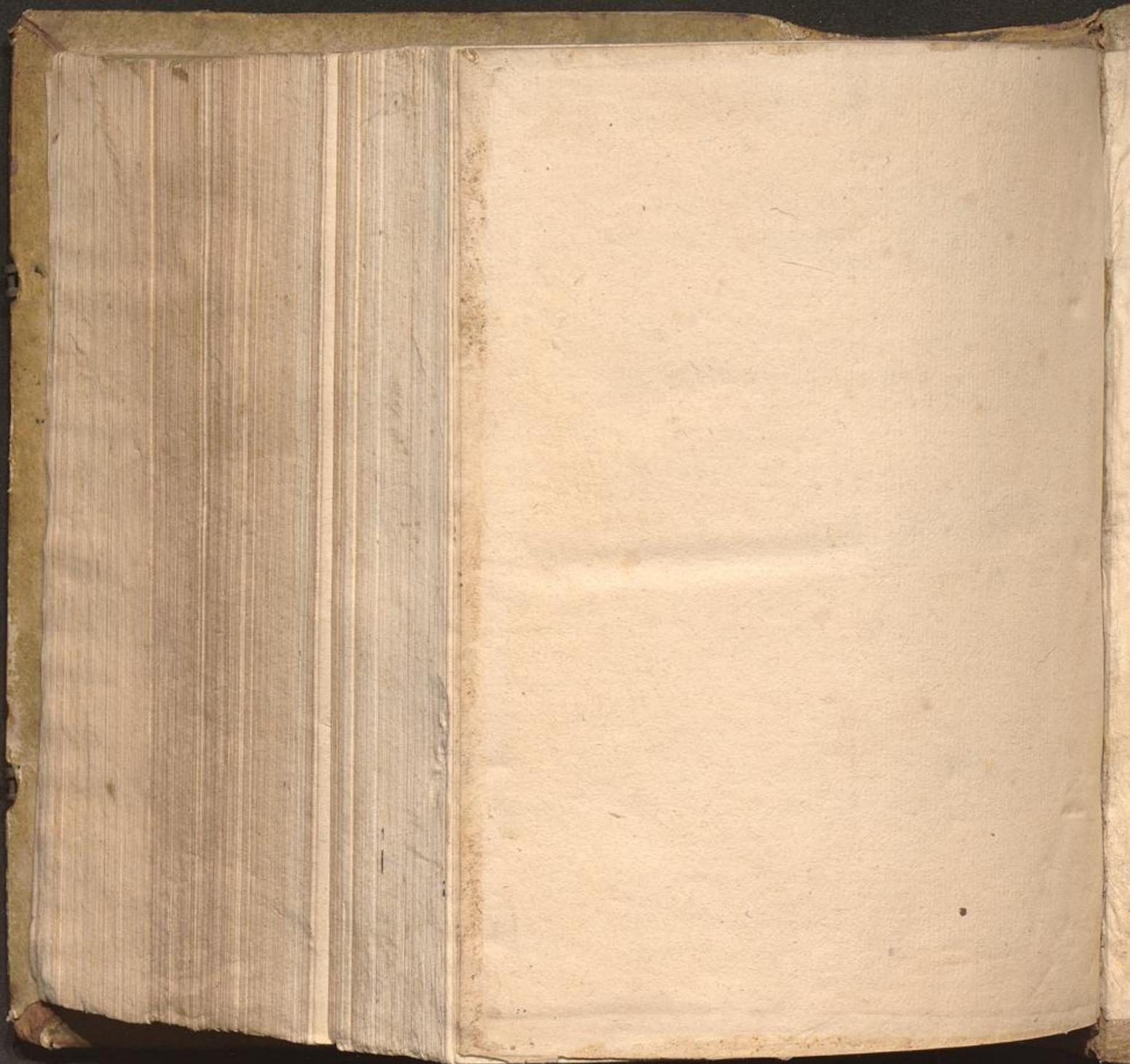
in nomine
domini Amen
Eius, huius
et sequentium

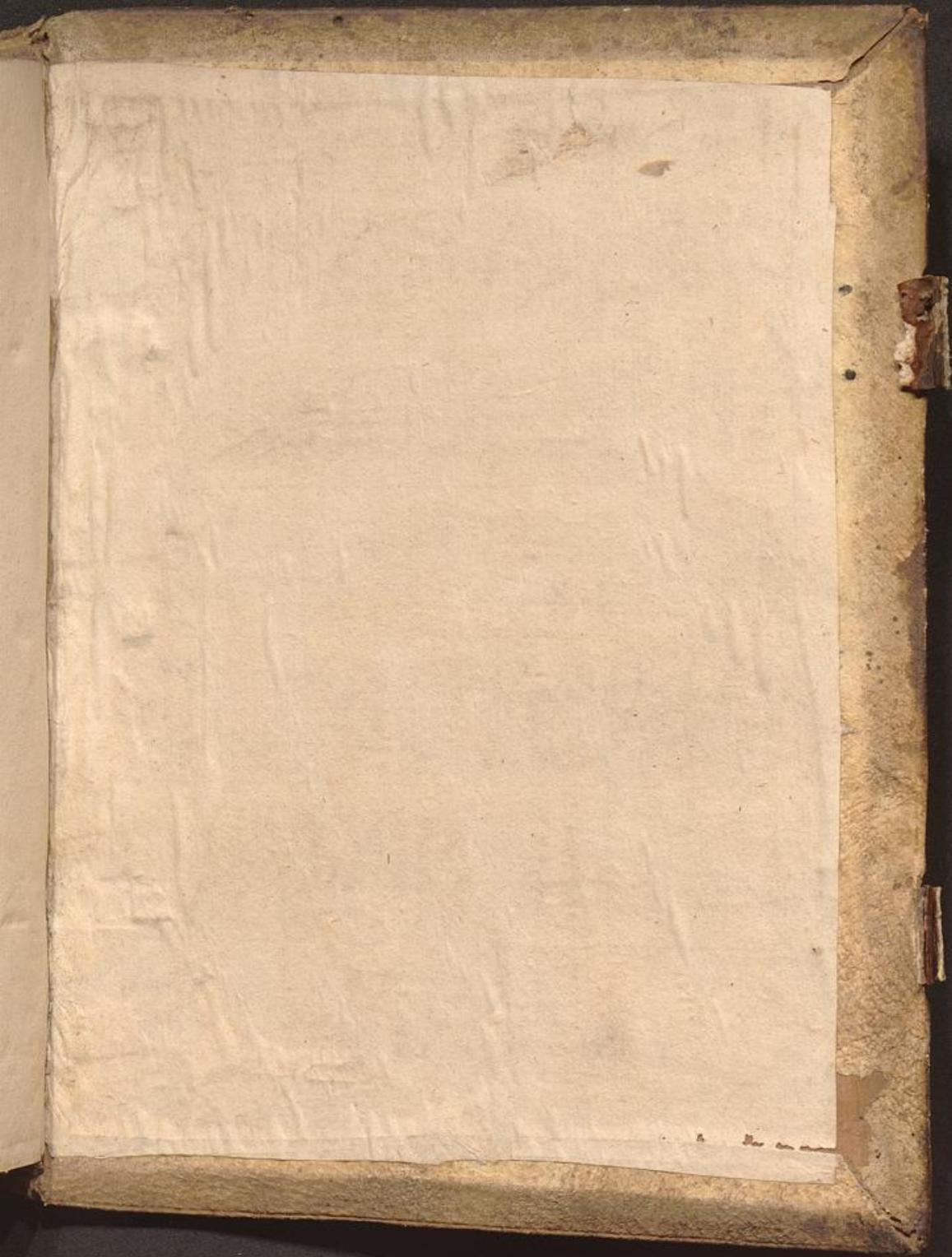
Eius, huius
et sequentium
et sequentium

et sequentium

Handwritten text on the top cover, including the word "ARTIUM" and other faint, illegible characters.

Th
1342